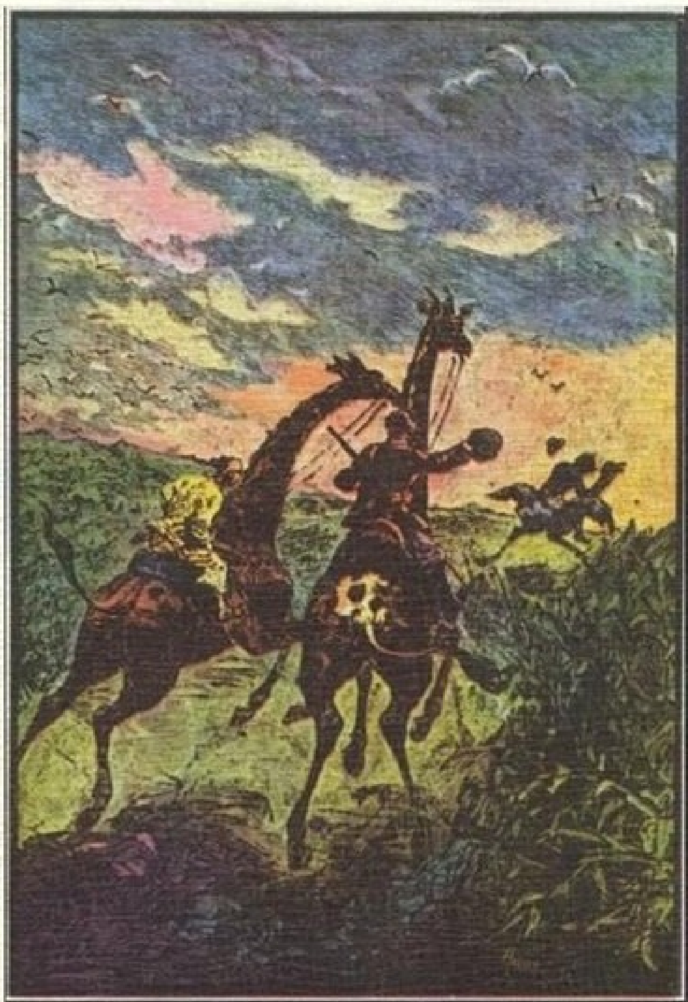
Jules Verne

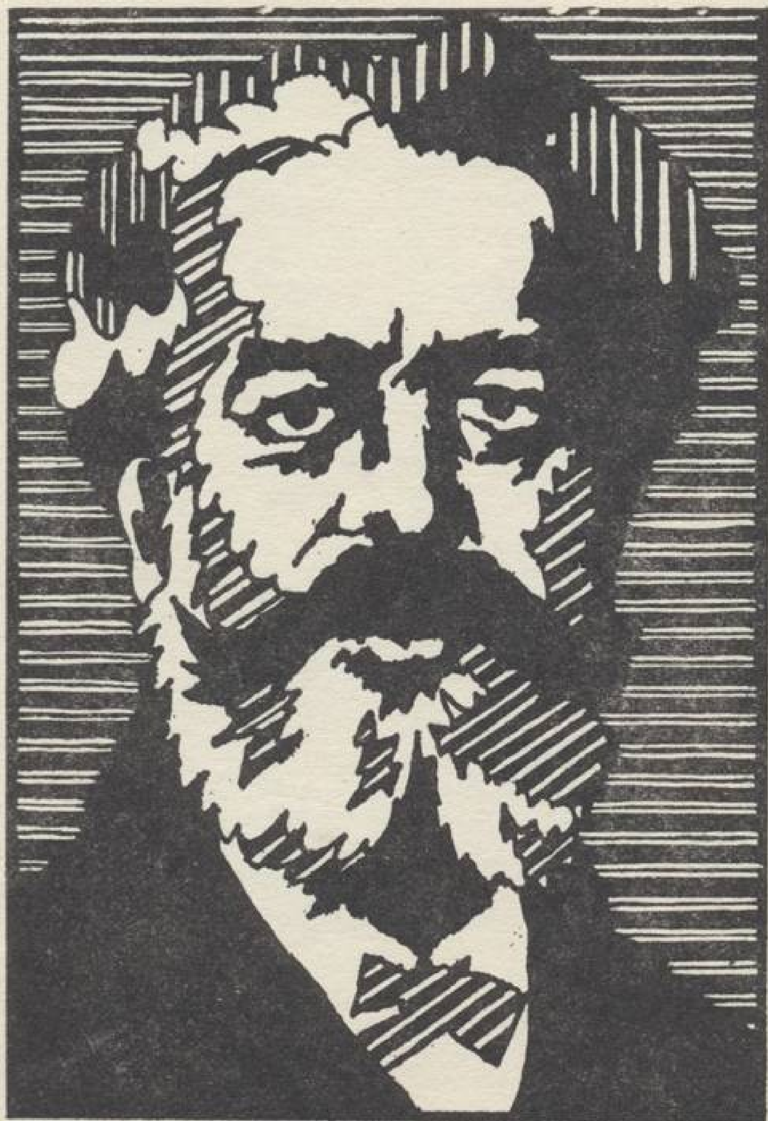
Steaua Sudului

EDITURA ION CREANGĂ

Jules Verne

4

I

NEMAIPOMENIŢI SUNT FRANCEZII ĂŞTIA!

— Vorbiţi, domnule, vă ascult!

— Domnule, am onoarea să vă cer mâna domnişoarei Watkins, fiica dumneavoastră.

— Mâna Alicei?

— Da, domnule. Cererea mea pare să vă surprindă.

— O să mă iertaţi, totuşi, dacă mi-e destul de greu să înţeleg de ce vi s-ar părea extraordinară. Am douăzeci şi şase de ani. Mă numesc Cyprien Méré, sunt inginer de mine.

— Am fost al doilea din seria mea la absolvirea şcolii Politehnice. Familia mea este onorabilă şi onorată, cu toate că nu-i înstărită. Domnul consul al Franţei în Colonia Capului poate să confirme toate acestea, dacă doriţi, ca şi prietenul meu Pharamond Barthes, temerarul vânător pe care îl cunoaşteţi bine, ca toată lumea în Griqualand. Mă aflu aici într-o misiune ştiinţifică, trimis de Academia de Ştiinţe şi de Guvernul francez. Anul trecut, Institutul mi-a decernat premiul Houdart, pentru lucrările mele despre compoziţia chimică a rocilor vulcanice din Auvergne. Memoriul meu asupra bazinului diamantifer al Vaal-ului, care este aproape terminat, va fi fără îndoială bine primit de lumea ştiinţifică. La întoarcerea din misiune, voi fi numit profesor adjunct la Şcoala de Mine din Paris; mi-am şi reţinut apartamentul, în strada Universităţii, numărul 104, la etajul al treilea. Anul viitor la întâi ianuarie, salariul meu se va ridica la patru mii opt sute de franci. Ştiu ca nu e o avere, dar, cu ceea ce îmi vor aduce lucrările personale, expertizele, premiile academice şi colaborarea la revistele ştiinţifice, acest venit va fi aproape dublat. Adaug că, fiind modest, nu-mi trebuie mai mult ca să fiu fericit. Domnule, am onoarea să vă cer mâna domnişoarei Watkins, fiica dumneavoastră.

Numai după tonul ferm şi hotărât al acestui mic discurs se putea vedea cu uşurinţă ca Cyprien Méré era obişnuit să meargă totdeauna drept la ţintă şi să vorbească deschis.

Înfăţişarea sa nu dezminţea impresia produsă de felul său de a vorbi, fiind aceea a unui tânăr ocupat îndeobşte cu cele mai înalte raţionamente ştiinţifice şi care nu acorda vanităţilor mondene decât timpul strict necesar.

Părul sau şaten, tăiat scurt, barba blondă, tunsă aproape până la epidermă, simplitatea costumului sau de călătorie din doc gri, pălăria de pai ieftină pe care, intrând, o pusese cuviincios pe un scaun – cu toate ca interlocutorul său rămăsese cu capul acoperit, cu lipsa de politeţe caracteristică rasei anglo-saxone – totul în Cyprien Méré indica un spirit serios, după cum privirea lui limpede arata o inimă curata şi o conştiinţă dreaptă.

Mai trebuie spus că acest tânăr francez vorbea foarte bine englezeşte, ca şi cum ar fi trăit multă vreme în ţinuturile cele mai britanice ale Regatului Unit.

Domnul Watkins îl asculta trăgând dintr-o pipă lungă, aşezat într-un fotoliu de lemn, cu piciorul stâng întins pe un taburet de pai, cu cotul sprijinit pe colţul unei mese grosolane, având în faţă o carafă cu gin şi un pahar umplut pe jumătate cu aceasta băutură alcoolică.

Era îmbrăcat cu un pantalon alb, o haină de pînză groasă, albastră, o cămaşă de flanela gălbuie, fără vestă şi fără cravată. Sub pălăria imensă de pâslă, care părea înşurubată definitiv pe capul cărunt, se rotunjea o fată buhăită şi roşie, parc-ar fi fost injectată cu peltea de coacăze. Pe fata aceasta, puţin atrăgătoare, împodobită cu smocuri de barbă aspră de culoarea pirului, licăreau doi ochi mici, cenuşii, care nu prea oglindeau răbdare şi bunătate.

Trebuie să spunem deîndată, în apărarea domnului Watkins, că suferea groaznic de gută, ceea ce îl obliga să-şi ţină piciorul stâng înfăşurat în bucăţi de pânză; or, guta, în Africa Meridională, ca şi-n alte ţări, nu-i făcută să îmblânzească firea oamenilor cărora le roade articulaţiile.

Scena se petrecea la ferma domnului Watkins, pe la 29 grade latitudine la sud de Ecuator şi 22 grade longitudine la est de meridianul Parisului, pe frontiera vestică a Statului Liber Orange, la nord de Colonia britanică a Capului, în centrul Africii de Sud, sau anglo-olandeze. Această ţară, pe care malul drept al fluviului Orange o desparte de marginile sudice ale marelui desert Kalahari şi căreia în vechile hărţi se spune Griqualand, este numită în mod mai îndreptăţit, de vreo zece ani, „Diamonds-Field”, Câmpia Diamantelor.

Holul în care avea loc această întrevedere diplomatică se distingea atât prin luxul deplasat al câtorva piese de mobilier, cât şi prin sărăcia altor detalii ale interiorului. Pardoseală, de exemplu, era din pământ bătut, dar aşternută, pe alocuri, cu covoare groase şi blănuri scumpe. Pe pereţi, pe care nu-i acoperise niciodată un tapet oarecare, erau agăţate o pendulă enorma din aramă cizelată, arme de preţ de fabricaţii diferite, miniaturi englezeşti, încadrate în rame splendide. O sofa de plus era aşezată lângă o masă de lemn alb, bună cel mult pentru nevoile unei bucătarii. Fotolii aduse din Europa îşi întindeau în zadar braţele către domnul Watkins, care prefera un jilţ vechi, cioplit odinioară de propriile sale mâini. Totuşi, în general, îngrămădirea obiectelor de valoare şi mai ales acest talmeş-balmeş de piei de pantera, de leopard, de girafa şi de tigru, aruncate pe toate mobilele, dădeau încăperii un aer de opulenţa barbară.

De altfel, era evident, prin forma plafonului, că această casa n-avea etaje. Ca şi toate celelalte din regiune, ea era construită în parte din scânduri, în parte din lut şi acoperită cu foi de zinc, aşezate pe schelăria ei uşoară.

Se vedea de asemenea ca locuinţa abia fusese terminată, în adevăr, era destul să te apleci pe una dintre ferestre ca să zăreşti, la dreapta şi la stânga, cinci sau şase construcţii părăsite, toate de acelaşi fel, dar de vârste diferite şi într-o stare de degradare din ce în ce mai înaintată. Erau tot atâtea case pe care domnul Watkins le clădise, le locuise şi le părăsise pe rând şi care marcau într-un fel treptele înavuţirii sale.

Cea mai îndepărtată era făcută numai din bucăţi de gazon şi nu merita decât numele de colibă. Următoarea era clădită din lut, a treia din lut şi din scânduri, a patra din lut şi din zinc. Se vedea ce gama ascendenta străbătuse domnul Watkins, datorită succesului îndeletnicirii sale.

Toate aceste clădiri, mai mult sau mai puţin dărăpănate, se ridicau pe o măgură, aproape de confluenţa Vaal-ului şi a Modder-ului, cei doi principali afluenţi ai fluviului Orange în această regiune a Africii de Sud. Jur împrejur, cât vedeai cu ochii, nu se zărea, către sud-vest şi nord, decât câmpia tristă şi pustie. „Veld-ul”, cum i se spune pe aici, e format dintr-un pământ roşiatic, uscat, arid, prăfos, presărat ici-colo cu câteva fire de iarba rară şi mici tufişuri de spini.

Lipsa totală de arbori este caracteristica acestei triste regiuni. În consecinţă, ţinând seama că nu se găsesc nici cărbuni, iar legăturile cu oceanul sunt lente şi dificile, nu e de mirare că localnicii sunt siliţi să ardă, pentru nevoile casnice, bălegarul turmelor de animale.

Pe acest teren monoton, cu un aspect aproape dezolant, curg cele două râuri, atât de încete şi cu malurile atât de joase, încât te miri cum nu se întind peste întreaga câmpie.

Numai spre răsărit, orizontul este tăiat de zimţii îndepărtaţi ai celor doi munţi, Platberg şi Paardeberg, la poalele cărora poţi zări, dacă ai ochi buni, fum, praf, mici puncte albe, care sunt colibe sau corturi şi jur împrejur o forfotă de fiinţe vioaie.

Aici, în acest veld, se găsesc zăcămintele de diamante în exploatare: Du Toit's Pan, New-Rush şi, poate cel mai bogat dintre toate, Vandergaart-Kopje.

Aceste mine sub cerul liber şi aproape la suprafaţa solului, care sunt înglobate sub denumirea generală de „dry-diggins", sau mine secate, au livrat, cu începere din 1870, diamante şi pietre preţioase în valoare de aproximativ patru sute milioane de franci. Ele se afla reunite într-o circumferinţă cu raza de cel mult doi sau trei kilometri. Se vedeau foarte bine cu binoclul de la ferestrele fermei Watkins, care nu se afla decât la patru mile engleze[1] de ele.

De altfel, ferma e un termen destul de impropriu, dacă e vorba de această aşezare, căci era cu neputinţa să zăreşti în împrejurimi vreun fel de cultura. Ca toţi pretinşii fermieri din această regiune a Africii de Sud, domnul Watkins era mai curând un proprietar de cirezi de boi, de turme de capre şi de oi, decât un veritabil conducător al unei exploatări agricole.

Domnul Watkins nu răspunsese încă cererii atât de politicos, dar atât de limpede formulate de Cyprien Méré. După ce reflectase cel puţin trei minute, el se hotărî în sfârşit să scoată pipa din colţul gurii şi emise următoarea opinie, care n-avea desigur decât o legătură foarte îndepărtată cu problema în discuţie:

---

[1] Mila engleză: 1609 metri (n.a.)

— Cred c-o să se schimbe vremea, dragă domnule! Niciodată n-am suferit de gută mai mult ca în această dimineaţă! Tânărul inginer se-ncruntă, întoarse o clipă capul şi trebui să facă un efort ca să nu lase să i se vadă dezamăgirea.

— Poate că aţi face bine dacă aţi renunţa la gin, domnule Watkins! răspunse el destul de tăios, arătând spre cana de gresie pe care atacurile repetate ale băutorului o goleau repede de conţinut.

— Să renunţ la gin! By Jove! Îţi baţi joc de mine! strigă fermierul. A făcut vreodată rău ginul unui om de treaba?... Da, ştiu ce vrei să spui!... Vrei să-mi citezi reţeta dată de medicul acela primarului care suferea de gută! Cum îl chema pe medic? Cred că Abernethy! „Vreţi să vă simţiţi bine? îi spunea el bolnavului său, trăiţi cu un şiling pe zi şi câştigaţi-l prin munca!” Foarte bine şi frumos! Dar, pe bătrâna noastră Anglie! Dacă, pentru ca să te simţi bine, trebuie să trăieşti cu un şiling pe zi, la ce-ţi mai slujeşte că ai făcut avere?... Astea-s prostii nedemne de un om de spirit ca dumneata, domnule Méré!... Te rog, deci, să nu-mi mai vorbeşti despre asta!... Decât aşa viaţa, mai bine în mormânt!... N-am alte bucurii decât să mănânc bine, să beau bine, să fumez o pipă, ori de câte ori am poftă – şi dumneata vrei să renunţ la ele?

— Oh! Nu ţin defel! Răspunse cu francheţe Cyprien. Vă amintesc numai o regulă de sănătate, pe care o cred justă! Dar, dacă vreţi, să lăsăm asta, domnule Watkins şi să revenim la obiectul special al vizitei mele.

Domnul Watkins, atât de vorbăreţ mai înainte, recăzuse în mutismul sau şi scotea, tăcut, mici rotocoale de fum.

Uşa se deschise. Intră o fată, ducând o tavă cu pahare.

Aceasta drăguţă persoană, încântătoare cu boneta ei, croită după moda fermierilor din veld, era îmbrăcată simplu, cu o rochie de pânză cu floricele. În vârstă de nouăsprezece-douăzeci de ani, cu un ten foarte alb, cu părul blond şi fin, cu ochii mari, albaştri, cu o fizionomie blândă şi veselă, ea era imaginea sănătăţii, a graţiei şi a bunei dispoziţii.

— Bună ziua, domnule Méré! rosti ea în franţuzeşte, dar cu un uşor accent britanic.

— Bună ziua, domnişoara Alice! răspunse Cyprien Méré, care se ridicase la intrarea fetei şi acum se înclină în faţa ei.

— V-am văzut când aţi sosit, domnule Méré, relua miss Watkins, lăsând să i se vadă dinţii frumoşi, într-un surâs prietenos şi, cum ştiu că nu va place ginul tatii, vă aduc oranjada, nădăjduind ca o veţi găsi destul de rece!

— E foarte drăguţ din partea dumneavoastră, domnişoară!

— Ah, nici nu vă puteţi închipui ce a înghiţit Dada, struţul meu, în dimineaţa aceasta! reluă ea cu familiaritate. Bila mea de fildeş pentru cârpit ciorapii!... Da, bila mea de fildeş! Şi totuşi, e destul de mare, ştiţi domnule Méré şi o primisem chiar de la sala de biliard din New-Rush!... Ei bine, acest nesătul de Dada a înghiţit-o ca pe o pilulă! E un animal răutăcios, care o să mă facă să mor de supărare, mai devreme ori mai târziu. În timp ce povestea, miss Watkins avea în colţul ochilor săi albaştri o mică rază veselă, care nu părea să indice o dorinţă prea fermă că acest pronostic lugubru să se împlinească, nici mai devreme, nici mai târziu. Dar, deodată, cu intuiţia atât de pătrunzătoare a femeilor, ea fu izbită de tăcerea tatălui său şi a tânărului inginer, ca şi de faptul ca prezenta ei îi stânjenea.

— S-ar părea, domnilor, că vă deranjez! Dacă aveţi secrete pe care nu trebuie să le ştiu, am să plec!... De altfel, nici n-am timp de pierdut! Trebuie să-mi studiez sonata, înainte de a mă ocupa de pregătirea mesei!... Ei, hotărât lucru, nu prea sunteţi vorbăreţi astăzi, domnilor!... Vă las cu comploturile dumneavoastră sumbre! Aproape de ieşire, se întoarse şi spuse, cu graţie, deşi subiectul era dintre cele mai serioase:

— Domnule Méré, când o să vreţi să mă ascultaţi la tema despre oxigen, vă stau la dispoziţie. Am citit de trei ori capitolul de chimie pe care mi l-aţi dat să-l învăţ şi acest „corp gazos, incolor, inodor şi fără gust” nu mai are secrete pentru mine!

Apoi, miss Watkins făcu o reverenţă şi dispăru ca un gingaş meteor.

O clipă mai târziu, acordurile unui pian excelent, răsunând într-una din cele mai îndepărtate camere, anunţară că fata se dăruie în întregime exerciţiilor sale muzicale.

— Ei bine, domnule Watkins, relua Cyprien, căruia această apariţie drăgălaşă i-ar fi reamintit de ce se afla acolo, admiţând că ar fi fost în stare să uite, vreţi să-mi răspundeţi la cererea pe care am avut onoarea să v-o fac? Domnul Watkins îşi scoase pipa din colţul gurii, scuipa solemn pe jos, îşi ridică brusc capul şi, săgetându-l pe tânăr cu privirea, îl întrebă:

— Nu cumva, domnule Méré, i-ai şi vorbit despre toate astea?

— Să fi vorbit despre ce?... Cu cine?

— Despre ceea ce spuneai... Cu fiica mea...

— Drept cine mă luaţi, domnule Watkins! replică tânărul inginer, cu o căldură care nu lasă nici o îndoială asupra sincerităţii sale. Sunt francez, domnule!... Nu uitaţi!... Nu mi-aş fi permis niciodată să vorbesc despre căsătorie cu domnişoara, fiica dumneavoastră, fără consimţământul dumneavoastră!

Privirea domnului Watkins se îmblânzi şi, dintr-o dată, limba păru să i se dezlege:

— Foarte bine!... Eşti un băiat cumsecade!... Nici nu mă aşteptam să te porţi altfel fata de Alice! Spuse el, pe un ton aproape cordial. Ei bine, deoarece pot avea încredere în dumneata, ai să-mi dai cuvântul de onoare că n-ai să-i vorbeşti despre asta nici în viitor!

— Şi pentru ce, domnule?

— Fiindcă această căsătorie este imposibilă şi e mai bine să o ştergi imediat din proiectele dumitale! răspunse domnul Watkins. Domnule Méré, eşti un tânăr cinstit, un gentleman perfect, un chimist excelent, un profesor distins şi chiar de mare viitor – nu mă îndoiesc de asta – dar nu vei căpăta mâna fiicei mele, deoarece am pentru ea cu totul alte planuri!

— Totuşi, domnule Watkins...

— Nu mai insista!... Ar fi inutil! replica fermierul. Chiar de-ai fi duce şi pair al Angliei şi tot nu mi-ai conveni. Dar dumneata nu eşti nici măcar cetăţean englez şi abia adineauri mi-ai declarat, cu toată sinceritatea, că n-ai nici o avere! Cinstit vorbind, crezi în mod serios că am crescut-o pe Alice cu cei mai buni profesori din Victoria şi din Bloemfontein, ca s-o trimit, la vârsta de douăzeci de ani, să trăiască la Paris, în strada Universităţii, la etajul al treilea, cu un domn a cărui limbă nici n-o înţeleg?... Gândeşte-te, domnule Méré şi pune-te în locul meu!... Presupune că dumneata ai fi fermierul John Watkins, proprietarul minei Vandergaart-Kopje şi că eu aş fi domnul Cyprien Méré, tânăr savant francez în misiune în Colonia Capului. Presupune că te-ai afla aici, în mijlocul acestei camere, aşezat în acest fotoliu, sorbindu-ţi paharul de gin şi fumând o pipă cu tutun de Hamburg: ai admite un minut... unul singur!... ideea de a-mi da pe fiica dumitale în căsătorie?

— Desigur, domnule Watkins, răspunse Cyprien şi fără nici o ezitare, dacă aş crede că aveţi calităţile care-i pot asigura fericirea!

— Ei bine, ai greşit, scumpe domn, ai greşit foarte tare! Ai acţiona ca un om nedemn de a fi stăpânul minei Vandergaart-Kopje, sau, mai curând, nici n-ai fi ajuns să fii stăpânul ei. Căci crezi dumneata că mi-a căzut din cer? Crezi că nu mi-a trebuit inteligenta şi muncă pentru a o dibui şi, mai ales, pentru a deveni proprietarul ei?... Ei bine, domnule Méré, inteligenţa de care am dat dovada, în această împrejurare memorabilă şi decisivă, o folosesc în tot ceea ce fac şi, în mod deosebit, în tot ceea ce are vreo legătură cu fiica mea!... Iată de ce îţi repet: şterge asta din proiectele dumitale!... Alice nu-i pentru dumneata!

Odată cu această concluzie triumfătoare, domnul Watkins luă paharul şi-l goli dintr-o sorbitură.

Tânărul inginer, uluit, nu ştia ce să răspundă. Celălalt profită:

— Voi, francezii, sunteţi nemaipomeniţi! Nu vă îndoiţi de nimic, pe cinstea mea! Va să zică, ajungi, parc-ai fi căzut din lună, în inima Griqualand-ului, la un om cumsecade, care acum trei luni nici nu ştia despre existenţa dumitale şi care nu te-a văzut nici de zece ori în aceste nouăzeci de zile! Vii la el şi-i zici: John Stapleton Watkins, aveţi o fiică încântătoare, foarte bine crescută, recunoscută unanim ca perla ţinutului şi, ceea ce nu strica deloc, unica moştenitoare a proprietarului celei mai bogate mine de diamante din cele Două-Lumi! Eu sunt domnul Cyprien Méré din Paris, inginer şi am un venit de patru mii opt sute de franci!... îmi veţi da deci în căsătorie pe această tânără persoană, pentru ca s-o duc în ţara mea şi să nu mai auziţi nimic despre ea, decât din când în când, prin poştă sau telegraf!... Şi dumneata găseşti asta normal?... Mie mi se pare de necrezut!

Cyprien se sculase, foarte palid. Îşi luase pălăria şi se pregătea de plecare.

— Da!... De necrezut, repeta fermierul. Ah! Eu nu ştiu să îndulcesc pilula! Sunt un englez dintr-o bucată, domnule! Aşa cum mă vezi, am fost mai sărac decât dumneata, da, mult mai sărac!... Am făcut toate meseriile!... Am fost mus pe un vas de comerţ, vânător de bivoli în Dakota, miner în Arizona, cioban în Transvaal!... Am cunoscut arşiţa, frigul, foamea şi oboseală!... Am câştigat, timp de douăzeci de ani, cu sudoarea frunţii, coajă de pâine care-mi ţinea loc de cină!... Când m-am căsătorit cu răposata doamnă Watkins, mama Alicei, fiica unui bur de origine franceză[1], ca dumneata, în treacăt fie zis, n-aveam amândoi cu ce hrăni o capră! Nu mi-am pierdut însă curajul!... Acum sunt bogat şi înţeleg să profit de rodul trudei mele!... Înţeleg să-mi păstrez fiica, mai ales ca să îngrijească de gută mea şi să-mi cânte la pian, seara, când mă plictisesc!... Dacă se va mărita vreodată, se va mărita chiar aici, cu un băiat din împrejurimi, bogat ca şi ea, fermier sau miner ca noi, care nu-mi va spune că pleacă să trăiască muritor de foame la etajul al treilea, într-o ţară unde n-am avut niciodată chef să pun piciorul. Se va mărita cu James Hilton, de pildă, sau cu un alt flăcău de teapa lui... pretendenţii nu lipsesc, te asigur!... În sfârşit, cu un bun englez, care să nu se teamă de un pahar de gin şi care să-mi ţină tovărăşie când fumez o pipă!

Cyprien pusese mâna pe clanţa uşii, ca să părăsească această încăpere în care se înăbuşea.

— Fără supărare, domnule Méré! îi striga domnul Watkins. Nu-ţi port pică defel şi-mi va face totdeauna plăcere să te văd, ca oaspete şi ca prieten!... Tocmai aşteptam câteva persoane la cină. Ce-ar fi să vii şi dumneata?...

— Nu, mulţumesc, domnule! Răspunse Cyprien, cu răceală. Trebuie să-mi termin corespondenta până la plecarea poştei. Şi ieşi.

— Nemaipomeniţi sunt francezii ăştia!... Nemaipomeniţi! Repeta domnul Watkins, reaprinzându-şi pipa de la un capăt de sfoară gudronată arzând mocnit, pe care-l avea totdeauna la îndemână.

Şi îşi turnă un pahar mare de gin.

---

[1] Un mare număr de buri sau ţărani olandezi din Africa Meridională sunt urmaşi ai francezilor emigraţi în Olanda, apoi în Colonia Capului, în urma revocării edictului de la Nantes (n.a.)

II

PE CÂMPIA DIAMANTELOR

Ceea ce îl umilea mai adânc pe tânărul inginer, în răspunsul dat de domnul Watkins, era că nu se putea opri să recunoască, sub asprimea excesivă a formei, un mare fond de adevăr. Chibzuind mai bine, chiar se miră că nu-şi dăduse singur seama de obiecţiunile pe care i le putea aduce fermierul şi care-l expusese unui astfel de refuz brutal.

Fapt este că nu se gândise niciodată, până acum, la distanţa pe care averea, naţionalitatea, educaţia, mediul o puneau intre tânăra fată şi el. Obişnuit, de cinci-şase ani, să considere mineralele dintr-un punct de vedere pur ştiinţific, diamantele nu erau pentru el decât simple eşantioane de carbon, bune să figureze în muzeul Şcolii de Mine. De altfel, cum ducea în Franţa o viaţă socială de un nivel mult mai înalt decât cea a familiei Watkins, pierduse complet din vedere valoarea comercială a bogatului zăcământ aflat în proprietatea fermierului. Nu-i dăduse prin gând nici o clipă că putea fi vreo diferenţă între fiica proprietarului lui Vandergaart-Kopje şi un inginer francez. Şi chiar dacă s-ar fi gândit la asta, probabil că în concepţia lui de parizian şi de fost elev al Şcolii Politehnice şi-ar fi spus mai degrabă că e gata să facă ceea ce se cheamă, în mod convenţional, o „mezalianţă”.

Mustrarea aspră a domnului Watkins constituia o trezire dureroasă din aceste iluzii. Cyprien avea prea mult bun-simţ pentru a nu aprecia argumentele solide şi prea multă onestitate pentru a fi iritat de o sentinţă pe care o recunoştea dreaptă în fond.

Dar lovitura nu era mai puţin dureroasă şi acum, când trebuia să renunţe la Alice îşi dădea seama cât de dragă îi devenise, în mai puţin de trei luni.

Nu erau, în adevăr, decât trei luni de când o cunoştea, adică de la venirea sa în Griqualand.

Cât de îndepărtata părea ziua aceea! Se vedea ajungând, pe o arşiţă şi un praf teribil, la capătul lungii sale călătorii dintr-o emisferă în cealaltă.

Debarcând împreună cu prietenul său Pharamond Barthes, un vechi coleg de liceu, care venea pentru a treia oară să vâneze de plăcere în Africa de Sud, Cyprien se despărţise de el la Cape Town. Pharamond Barthes plecase spre ţara basutoşilor, unde spera să recruteze un mic grup de războinici negri, care să-l escorteze în timpul expediţiilor sale cinegetice. Cât despre Cyprien, el luase loc în vagonul greu, tras de patruzeci de cai, care slujeşte drept diligenta pe drumurile veld-ului şi o pornise spre Câmpia Diamantelor.

Cinci sau şase lăzi mari – un adevărat laborator de chimie şi mineralogie, de care n-ar fi voit să se despartă – alcătuiau materialul de lucru al tânărului savant. Dar poştalionul nu îngăduie decât cincizeci de kilograme de bagaje de fiecare călător şi fusese nevoit să încredinţeze lăzile preţioase unei căruţe cu boi, care trebuia să le aducă în Griqualand, cu o încetineală întru totul merovingiana.

Aceasta diligenţa, o trăsură mare cu douăsprezece locuri, acoperită cu o prelată de pânză, are patru roţi enorme, udate fără încetare de apa râurilor pe care le traversează prin văd. Caii, înhămaţi doi câte doi şi câteodată ajutaţi de catâri, sunt conduşi cu o mare îndemânare de doi vizitii, aşezaţi alături pe capră; unul ţine hăţurile, în timp ce ajutorul său mânuieşte un bici foarte lung din bambus, asemănător unei undiţe gigantice, de care se serveşte nu numai pentru a da ghes atelajului, cişi pentru a-l dirija.

Drumul trece prin Beaufort, un orăşel drăguţ, clădit la poalele munţilor Nieuweveld, străbate acest masiv, ajunge la Victoria şi se îndreaptă spre Hope Town – Oraşul Speranţei – pe malul râului Orange, apoi, de aici, la Kimberley şi la principalele zăcăminte diamantifere, care se afla la depărtare de numai câteva mile.

E o călătorie obositoare şi monotonă de opt-nouă zile, prin veld-ul dezgolit. Peisajul este aproape întotdeauna cât se poate de întristător – câmpii roşii, pietre împrăştiate ca şi cum ar fi fost aduse de morene, stânci cenuşii abia ieşind din pământ, o iarbă galbenă şi rară, tufişuri sărace. Nici culturi, nici frumuseţi naturale. Din loc în loc, o fermă mizerabilă, al cărei proprietar, obţinând concesiunea terenului de la guvernul colonial, a primit mandat să ofere ospitalitate călătorilor. Dar această ospitalitate este totdeauna dintre cele mai elementare. Nu găseşti în aceste hanuri ciudate nici paturi pentru oameni, nici aşternut de paie pentru căi. Abia câteva cutii de conserve, care-au făcut de mai multe ori înconjurul lumii şi care se plătesc cu greutatea lor în aur.

Pentru a-şi asigura hrana, caii sunt lăsaţi deci liberi pe câmp, unde trebuie să caute tufele de iarbă dindărătul pietrelor. Când vine ceasul de a pleca mai departe, să-i aduni e o adevărată problemă şi o mare pierdere de timp.

Şi câte zdruncinături cu acest poştalion primitiv, de-a lungul acestor drumuri şi mai primitive! Capacele cuferelor de lemn, folosite pentru bagajele de mici dimensiuni, ţin loc de bănci; nefericitul pe care-l poartă o săptămână nesfârşită joacă rolul unui ciocan pneumatic. Este imposibil să citeşti, să dormi şi chiar să vorbeşti. În schimb, majoritatea călătorilor fumează zi şi noapte, ca nişte coşuri de fabrică, beau în neştire şi scuipă pe măsura acestei activităţi.

Cyprien Méré călătorea cu un eşantion destul de reprezentativ al acestei populaţii migratoare, care aleargă din toate punctele globului către zăcămintele de aur sau de diamante, imediat ce acestea sunt semnalate. Se afla acolo un napolitan înalt, deşelat, cu părul negru, lung, cu fata tăbăcită, cu ochii nu prea liniştitori, care spunea că-l cheamă Annibal Pantalacci; un evreu portughez numit Nathan, expert în diamante, care stătea foarte cuminte în colţul lui şi privea lumea că un filozof; un miner din Lancashire, Tomas Steel, un tânăr voinic înalt, cu barbă roşcată, cu spate puternic, care părăsise cărbunii ca să-şi încerce norocul în Griqualand; un neamţ, herr Friedel, care vorbea ca un oracol şi ştia totul despre exploatarea diamantelor, fără să fi văzut un singur diamant în ganga[1] sa; un yankeu cu buze subţiri, stând de vorbă numai cu sticla sa în husa de piele şi venind fără îndoială să deschidă una din acele cârciumi care înghit cea mai mare parte a câştigurilor mânerului; un fermier de pe malurile Hart-ului; un bur din Statulliber Orange; un misit de fildeş, care se ducea întăra namaquaşilor; doi fermieri din Transvaal şi un chinez, numit Li, completau societatea cea mai pestriţă, cea mai şleampătă, cea mai interlopa, cea mai zgomotoasă, în care s-ar fi putut afla vreodată un om cumsecade.

După ce se amuză o bucată de vreme cu fizionomiile şi purtarea celorlalţi, Cyprien se plictisi. Îl mai interesau doar Thomas Steel, cu fiinţa lui puternică şi râsul lui sincer şi chinezul Li, cu manierele lui blânde şi feline. Cât despre napolitan, bufoneriile lui sinistre şi faţă de nemernic îi inspirau o repulsie de neînvins.

Una din glumele cele mai apreciate ale acestui personaj a constat, timp de două sau trei zile, în alega de coadă, pe care chinezul o purta pe spate, după obiceiul neamului sau, o mulţime de obiecte necuviincioase, strânse de pe câmp: mănunchiuri de iarbă, cotoare de varză, o coadă de vacă, un omoplat de cal.

[1] Gangă – ansamblul mineralelor amestecate cu minereul util dintr-un zăcământ

Li, fără să se enerveze, dezlega apendicele ce fusese adăugat cozii lui lungi, dar nu arata nici prin vorbe, nici prin gesturi, nici chiar printr-o privire, ca i s-ar fi părut ca gluma întrecuse marginile permise. Faţa lui galbenă, ochii migdalaţi păstrau un calm inalterabil, ca şi cum ar fi fost străin de ceea ce se petrecea în jurul său. De fapt, s-ar fi putut crede că nu înţelegea un cuvânt din ce se vorbea în această arcă a lui Noe în drum spre Griqualand. Aşa ca Annibal Pantalacci nu întârzia să adauge, într-o engleză stricată, diferite comentarii la glumele lui de prost gust.

Şi călătorii râdeau. Ceea ce le mărea bună dispoziţie era faptul că burii înţelegeau ceva mai târziu ce spunea napolitanul şi atunci izbucneau dintr-o dată într-un râs zgomotos, cu două-trei minute după ceilalţi.

Până la urmă, Cyprien se enerva din cauza stăruinţei cu care bietul Li era luat drept ţintă a batjocurilor şi-i spuse lui Pantalacci că purtarea lui era reprobabilă. Napolitanul i-ar fi răspuns poate obraznic, dar o vorbă a lui Thomas Steel fu de ajuns ca să-l facă să-şi reţină cu prudenţă sarcasmul:

— Nu, nu-i cinstit să te porţi aşa cu bietul om, care nici măcar nu pricepe ce spui! Adaugă acest tânăr cumsecade, parându-i rău că râsese împreună cu ceilalţi.

Lucrurile s-au oprit deci aici. Dar, câteva clipe mai târziu, Cyprien văzu cu surprindere privirea fină şi uşor ironică – o privire evident plină de recunoştinţa pe care chinezul o îndrepta spre el. Se gândi ca Li ştia poate englezeşte mai bine decât lăsa să se vadă. În zadar încercă însă, la haltă următoare, să-i vorbească. Chinezul rămase indiferent şi mut. De atunci, această fiinţă bizară continua să-l intrige pe tânărul inginer, ca o enigmă a cărei dezlegare trebuie găsită. Aşa ca Cyprien privea destul de des, cu atenţie, faţa galbenă şi spână, buzele subţiri, care lăsau să se vadă dinţii foarte albi, nasul mic, scurt şi lat, fruntea largă, ochii oblici şi aproape totdeauna plecaţi, ca pentru a ascunde o licărire maliţioasă.

Ce vârsta putea să aibă Li? Cincisprezece, sau şaizeci de ani? Era imposibil de spus. Dacă dinţii, privirea, părul negru că funinginea păreau semne de tinereţe, ridurile de pe frunte, de pe obraji şi chiar de la colţurile gurii arătau mai curând o vârstă înaintată. Era mic de statură, subţire, agil în aparenţă, dar cu unele trăsături bătrânicioase.

Era bogat sau sărac? Alt răspuns îndoielnic. Pantalonul său de pânză cenuşie, bluză de mătase galbenă, tichia din sfoara împletită, pantofii cu talpă de fetru, ciorapii, de un alb imaculat, puteau fi tot atât de bine ai unui mandarin de prim rang, ca şi ai unui om din popor. Bagajul său era alcătuit dintr-un singur cufăr, din lemn roşu, având aceasta adresă scrisă cu cerneală neagră:

H. Li front Canton to the Cape Town

Ceea ce înseamnă: H. Li, din Canton, mergând la Cape Town.

Acest chinez era, de altfel, de o curăţenie exemplară, nu fuma, nu bea decât apă şi folosea toate haltele ca să-şi radă capul cu cea mai mare grijă.

Cyprien nu putu afla mai mult şi renunţă curând să se mai ocupe de această problemă vie. Între timp, zilele treceau, milele se adăugau milelor străbătute. Câteodată, caii mergeau repede.

Alteori, părea imposibil să-i faci să iuţească pasul. Dar, puţin câte puţin, drumul se scurtă şi, într-o bună zi, diligenta a ajuns la Hope Town. Încă o etapă şi trecură şi de Kimberley. Apoi, la orizont se arătară căsuţe de lemn.

Era New-Rush.

Tabăra minerilor nu se deosebea defel de ceea ce sunt, în toate ţările unde civilizaţia a pătruns recent, aceste oraşe provizorii, care ies din pămînt ca prin farmec.

Cabane de scânduri, cele mai multe foarte mici şi asemănătoare colibelor cantonierilor de pe un şantier european, câteva corturi, o duzină de cafenele sau cârciumi, o sală de biliard, o Alhambră sau salon de dans, „store” -uri sau magazine generale cu articole de primă necesitate – iată ceea ce izbea mai întâi privirea.

Se găseau de toate în aceste prăvălii: haine imobile, pantofi şi pahare de sticlă, cărţi şi şei, arme şi stofe, mături şi muniţii de vânătoare, cuverturi şi ţigări, legume proaspete şi medicamente, pluguri şi săpunuri de toaletă, perii de unghii şi lapte condensat, plite şi litografii – de toate, afară de cumpărători.

Asta pentru ca populaţia taberei lucra încă în mină, la trei sau patru sute de metri de New-Rush.

Cyprien Méré, ca toţi noii sosiţi, se grăbi să se ducă într-acolo, în timp ce masa era pregătită în cabana botezata pompos „Hotel Continental”.

Era în jurul orei şase după-masa. Soarele se-nvăluia la orizont într-un uşor abur auriu. Tânărul inginer observa, încă o dată, diametrul enorm pe care astrul zilei, ca şi cel al nopţii, îl au la această latitudine sudică, fără că explicaţia fenomenului să fi fost încă dată în mod convingător. Acest diametru părea să fie cel puţin dublu faţă de cel vizibil în Europa.

Dar un spectacol şi mai nou pentru Cyprien Méré îl aştepta la Kopje, adică la zăcământul de diamante.

La începutul lucrărilor, mina forma un deluşor teşit, care cocoşa în acest punct câmpia – în rest netedă, ca o mare liniştită. Dar acum, o scobitură enormă, cu pereţii lărgiţi spre gura, un fel de depresiune în formă de elipsă, de aproximativ patruzeci de metri pătraţi, se deschidea aici. Această suprafaţă nu cuprindea mai puţin de trei sau patru sute de „claim”-uri, sau concesiuni, cu latura de treizeci şi unu de picioare[1], pe care cei în drept le valorificau după placul lor. Muncă, de altfel, consta pur şi simplu din a extrage, cu ajutorul târnăcopului şi hârleţului, pământul de pe acest teren, compus în general dintr-un nisip roşiatic, amestecat cu pietriş. Adus la gura minei, acest pământ e transportat la mesele de triaj spre a fi spălat, fărâmiţat, dat prin ciur, apoi examinat cu cea mai mare grijă, pentru a descoperi în el eventualele pietre preţioase.

Toate aceste claim-uri, fiind săpate separat unele de altele, formează desigur gropi de adîncimi diferite.

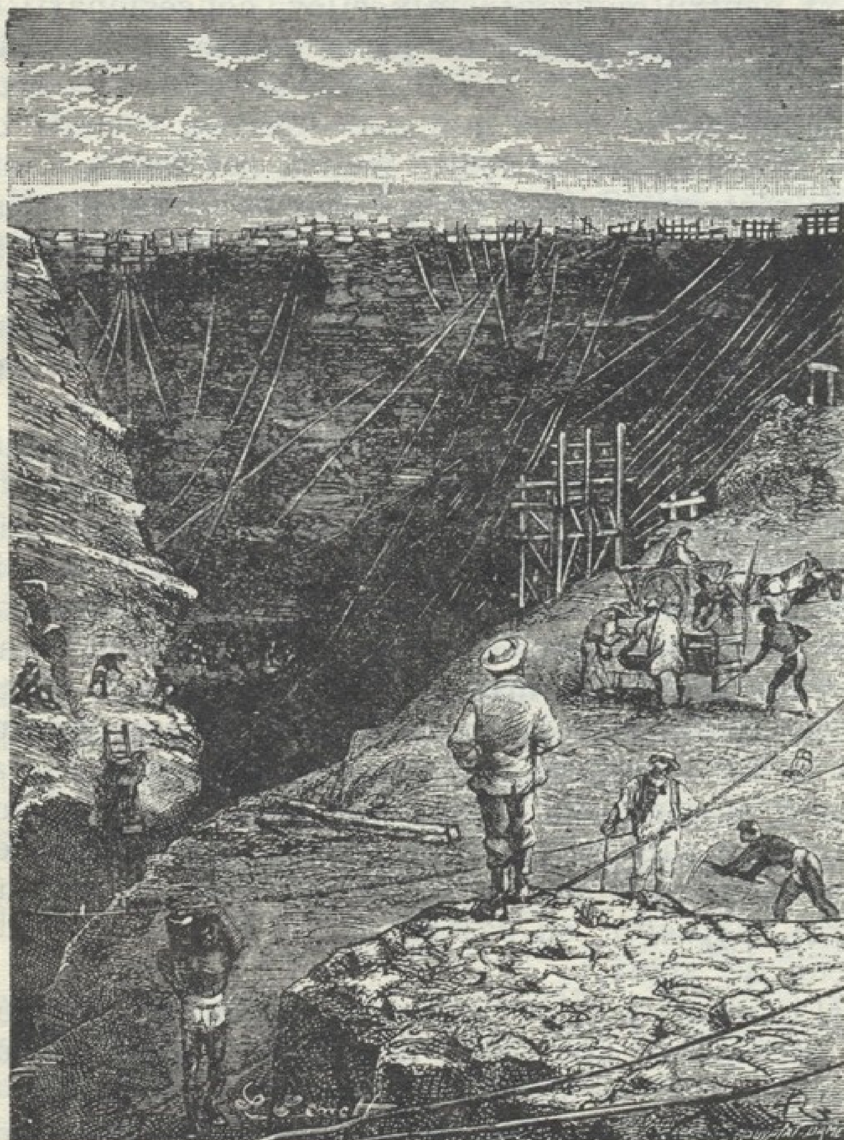
Unele ajung la o sută de metri şi mai mult, altele numai până la cincisprezece, douăzeci, sau treizeci de metri.

Pentru necesităţile muncii şi ale circulaţiei, fiecare concesionar este obligat, prin regulamentele oficiale, să lase pe una din laturile groapei sale o bucată de teren, largă de şapte picioare, absolut intactă. Aceste spaţii, puse cap la cap, formează un fel de şosea sau dig, la nivelul iniţial al terenului. Pe această şosea se aşază de-a curmezişul un şir de grinzi, care o depăşesc de fiecare parte cu aproximativ un metru şi asigură drumului o lărgime suficientă pentru că două cotige să poată trece fără să se ciocnească.

---

[1] Măsură de lungime = aproximativ 33 cm

ıspendate şi
ı câte puţin
:fel ca digul,
mare decât
ı forma unei
ei. Urmarea
frecventă a
ɔ schimbare

O scobitură enormă se deschidea aici

temperatură produce crăpături în grosimea digurilor. Dar repetarea periodică a acestor dezastre nu-i împiedică pe minerii imprudenţi să continue să-şi sape claim-ul lor până la limita extremă a peretelui.

Apropiindu-se de mină, Cyprien Méré nu văzu la început decât cotigele, încărcate sau goale, care circulau pe drumurile suspendate. Dar, apropiindu-se destul de marginea minei ca să poată privi până-n adâncuri, văzu mulţimea minerilor de toate rasele, de toate culorile, îmbrăcaţi în toate felurile, care lucrau cu râvnă în fundul claim-urilor. Erau acolo negri şi albi, europeni şi africani, mongoli şi celţi, cei mai mulţi aproape goi sau îmbracaţi numai cu pantaloni de in, cămăşi de flanelă sau cu o bucată de pânză înfăşurată în jurul coapselor, cu pălării de pai împodobite adesea cu pene de struţ.

Toţi oamenii aceştia umpleau cu pământ găleţile din piele care urcau apoi până la gura minei, de-a lungul cablurilor mari de sârmă, fiind trase cu corzi din fâşii de piele de

vită, din loc în loc înfăşurate pe tambure de lemn. Găleţile erau golite repede în cotige, apoi reveneau în fundul minei, casa urce cu o nouă încărcătura.

Aceste cabluri lungi de sârmă, întinse în diagonală de-a lungul paralelipipedelor formate de claim-uri, dau „dry-digging” -urilor, sau minelor de diamante, o înfăţişare aparte. Sunt ca nişte fire ale unei uriaşe pânze de păianjen, a cărei urzire ar fi fost întreruptă brusc.

Cyprien se distra câtva timp privind acest furnicar omenesc. Apoi se întoarse la New-Rush, unde clopoţelul îl chema curând la masă. Îi făcu plăcere să audă toată seară pe unii vorbind despre descoperiri nemaipomenite, despre mineri săraci, îmbogăţiţi de un singur diamant, pe când alţii se plângeau de „ghinion”, de lăcomia misiţilor, de necinstea cafrilor folosiţi în mine, care furau cele mai frumoase pietre şi discutau despre diferite detalii tehnice. Nu se vorbea decât despre diamante, carate, despre sute de lire sterline.

În general, toţi aveau o înfăţişare destul de mizeră şi, pe lângă un „digger” fericit, care cerea zgomotos o sticlă de şampanie, ca să-şi sărbătorească şansa, vedeai douăzeci de figuri posomorîte, ale celor care nu beau decât o sticlă de bere.

Din când în când, o piatră preţioasă circula din mână în mână împrejurul mesei pentru a fi cântărită din ochi, examinată, evaluată, revenind până la urmă pentru a fi înghiţită de chimirul posesorului ei. Aceasta pietricică, de un cenuşiu spălăcit, fără mai multă strălucire decât o bucată de silex rostogolită de un torent oarecare, era diamantul în ganga lui.

La căderea nopţii, cafenelele se umplură şi aceleaşi conversaţii, aceleaşi discuţii care animaseră cina, continuară cu foc în jurul paharelor de gin şi de brandy.

Cyprien se culcase devreme, în patul ce-i fusese rezervat sub un cort vecin cu hotelul. Adormise curând, în gălăgia unui bal în aer liber, dat în împrejurimi de minerii cafri şi în sunetele pătrunzătoare ale unei trâmbiţe, care însoţea, într-un salon public, zbânţuielile coregrafice ale domnilor albi.

III

UN PIC DE ŞTIINŢĂ, DĂRUITĂ CU MULTĂ PRIETENIE

Tânărul inginer, ne grăbim s-o spunem spre cinstea lui, nu venise în Griqualand ca să-şi petreacă timpul în această atmosferă de lăcomie, de beţie şi de fum de tutun. Avea sarcina de a executa măsurători topografice şi geologice în anumite zone ale ţinutului, de a strânge eşantioane de roci şi terenuri diamantifere, de a efectua la faţa locului analize delicate. Prima lui grijă trebui deci să fie aceea de a-şi găsi o locuinţă liniştită, în care să-şi poată instala laboratorul şi care să-i servească drept un fel de centru al explorărilor sale în întreg districtul miner.

Măgura pe care se ridica ferma Watkins îi atrase imediat atenţia, fiind foarte potrivită pentru lucrările sale, fiind destul de departe de tabăra minerilor, ca să sufere cât mai puţin din cauza vecinătăţii lor zgomotoase, Cyprien s-ar fi aflat acolo la cel mult o oră de mers de cele mai îndepărtate Kopje, căci districtul diamantifer n-are o circumferinţă mai mare de zece-doisprezece kilometri. Să aleagă una din casele părăsite de John Watkins, să se-nţeleagă în privinţa chiriei şi să se stabilească acolo fu treaba de jumătate de zi pentru tânărul inginer. De altfel, fermierul se arătă a fi înţelegător. Adevărul e că se plictisea grozav în singurătatea sa şi vedea cu plăcere instalându-se lângă el un tânăr, care avea să-i aducă un pic de distracţie.

Dar, dacă domnul Watkins socotise că va găsi în chiriaşul său un tovarăş de masă sau un partener gata să dea asalt cănii cu gin, se înşelase. Abia instalat cu retortele, cuptoarele şi reactivele sale în cabana închiriată – şi chiar mai înainte de a-i fi sosit principalele piese ale laboratorului – Cyprien îşi începuse plimbările geologice prin regiune. Aşa că seara, când se-ntorcea, frânt de oboseală, aducând bucăţi de rocă în cutia sa de zinc, în tolbă, în buzunare şi chiar în pălărie, avea chef mai curând să se arunce pe pat şi să doarmă, decât să vină şi să asculte bârfelile domnului Watkins. Pe deasupra, el fuma puţin şi bea şi mai puţin încă. Nu era tocmai chefliul pe care îl visase fermierul.

Cu toate acestea, Cyprien era atât de loial şi de bun, cu purtări atât de simple şi sentimente atât de sincere şi totodată atât de modest, încât era imposibil să-l vezi mai mult timp fără să te ataşezi de el. Domnul Watkins – poate fără să-şi dea seama – îl respecta pe tânărul inginer mai mult decât pe oricine până atunci. Ah, dacă băiatul ăsta ar fi ştiut să bea zdravăn! Dar ce să faci cu un om care nu pune niciodată o picătură de gin în gură? Iată cum se terminau totdeauna reflecţiile fermierului asupra chiriaşului său.

Cât despre miss Watkins, ea adoptase imediat o atitudine de camaraderie sinceră faţă de tânărul savant.

Găsind la el o distincţie, o superioritate intelectuală pe care nu le întâlnea în anturajul său obişnuit, ea se grăbise să folosească ocazia neaşteptată ce i se oferea, de a completă, prin noţiuni de chimie experimentală, instrucţia foarte solidă şi foarte variată, pe care şi-o făcuse până atunci prin lectura lucrărilor de ştiinţă.

Laboratorul tânărului inginer, cu aparatele sale ciudate, o interesa foarte mult. Era mai ales foarte curioasă să cunoască totul despre natura diamantelor, această piatră preţioasă care juca un rol atât de important în conversaţiile şi în comerţul ţării. De fapt, Alice era înclinată să vadă în această gemă doar o pietricică fără valoare. Cyprien – ea îşi dădea seama de asta – avea acelaşi dispreţ pentru diamante. Şi aceasta comuniune de sentimente contribuise la împrietenirea lor rapidă. Se putea spune că numai ei, în întregul Griqualand, nu credeau că unicul scop al vieţii trebuie să fie căutarea, şlefuirea şi vinderea acestor pietricele râvnite cu atâta ardoare în toate ţările lumii.

— Diamantul, îi spuse într-o zi tânărul inginer, nu este altceva decât carbon pur. Nimic mai mult decât un fragment de carbon cristalizat. Poate fi ars ca orice bucată de jeratic şi tocmai această combustibilitate a făcut să se bănuiască, pentru prima dată, adevărata lui natură. Newton, care observă atâtea lucruri, notase că diamantul refractă lumina mai mult decât oricare alt corp transparent. Or, cum el ştia că această proprietate aparţine majorităţii substanţelor combustibile, a dedus din acest fapt, cu obişnuita lui îndrăzneală, că diamantul „trebuie” să fie combustibil. Şi experienţa îi dădu dreptate.

— Dar, dacă diamantul nu-i decât carbon, de ce costa atât de scump, domnule Méré? Întrebă fata.

— Pentru că este foarte rar, domnişoara Alice, răspunse Cyprien şi pentru că n-a fost găsit încă, în natură, decât în cantităţi foarte mici. Multă vreme, s-a extras numai din India, Brazilia şi insula Borneo. Şi vă amintiţi foarte bine, desigur, căci trebuie să fi avut pe atunci şapte sau opt ani, momentul în care s-a semnalat pentru prima dată prezenţa diamantelor în această provincie a Africii de Sud.

— Sigur că îmi amintesc! spuse miss Watkins. În Griqualand, toată lumea parcă înnebunise! Nu vedeai decât oameni înarmaţi cu cazmale şi lopeţi, scormonind peste tot, abătând cursul pâraielor, ca să le examineze albiile, visând şi vorbind doar despre diamante! Cât eram de mică, vă asigur că eram sătulă uneori, domnule Méré! Dar spuneaţi că diamantul e scump, fiindcă e rar... Asta-i singura lui calitate?

— Nu numai asta, miss Watkins. Transparenţa, strălucirea lui, după ce a fost tăiat astfel încât să refracte lumina, însăşi dificultatea acestei tăieri şi, în sfârşit, duritatea lui foarte mare fac din el un corp într-adevăr foarte interesant pentru omul de ştiinţă şi, aş adăuga, foarte util pentru industrie. Ştiţi că nu poate fi şlefuit decât cu propriul său praf şi tocmai această duritate preţioasă a permis să fie întrebuinţat, de câţiva ani, pentru străpungerea rocilor. Fără ajutorul acestei geme, nu numai că ar fi foarte greu de lucrat sticla şi multe alte substanţe dure, dar săparea tunelurilor, a galeriilor de mine, a fântânilor arteziene ar fi de asemenea mult mai dificilă!

— Acum înţeleg, zise Alice, care simţi deodată un fel de stimă pentru bietele diamante pe care le dispreţuise până atunci. Dar, domnule Méré, acest cărbune, din care spuneţi că e compus diamantul în stare cristalină – am spus bine, nu-i aşa? – acest cărbune, ce este el, în definitiv?

— Un corp simplu, nemetalic şi unul dintre cele mai răspândite în natură, răspunse Cyprien. Toţi compuşii organici, fără excepţie – lemnul, carnea, pâinea, iarba – conţin cărbune într-o mare proporţie. Ei datorează tocmai prezenţei cărbunelui, sau carbonului, printre elementele lor componente, gradul de înrudire ce se observa între ei.

— Ce lucru ciudat! spuse miss Watkins. Va să zică, aceste tufişuri, iarba acestui izlaz, copacul ce ne adăposteşte, carnea struţului meu, Dada, şi eu însămi şi dumneavoastră, domnule Méré, suntem în parte făcuţi din cărbune... ca diamantele? Totul nu-i decât cărbune în lumea aceasta?

— Într-adevăr, domnişoara Alice, e un lucru presimţit de mult, dar ştiinţa contemporană tinde să-l demonstreze din ce în ce mai limpede! Sau, mai bine zis, ea tinde să reducă din ce în ce numărul corpurilor elementare, număr considerat mult timp drept sacramental. Procedeele observaţiei spectroscopice au aruncat, în această privinţă, foarte recent, o nouă lumină asupra chimiei. Astfel, cele şaizeci şi două de substanţe, clasate până acum drept corpuri elementare sau fundamentale, s-ar putea să nu fie decât o singură şi unica substanţa atomică – poate hidrogenul – în alcătuiri electrice, dinamice şi calorice diferite.

— Oh, mă-nspăimântaţi, domnule Méré, cu toate aceste cuvinte mari! strigă miss Watkins. Vorbiţi-mi mai degrabă despre cărbune! Dumneavoastră, domnii chimişti, nu-l puteţi oare cristaliza cum faceţi cu sulful, din care mi-aţi arătat deunăzi cristale atât de frumoase? Ar fi mult mai uşor decât să se sape găuri în pământ, pentru a găsi diamante!

— S-a încercat adesea să se realizeze fabricarea diamantului artificial prin cristalizarea carbonului pur, răspunse Cyprien. Trebuie să adaug că s-a reuşit chiar, în oarecare măsură. Despretz, în 1853 şi, recent de tot, în Anglia, un alt savant au produs praf de diamant aplicând unor cilindri de cărbune, curăţaţi de orice substanţă minerală şi preparaţi cu zahăr candel, un curent electric foarte puternic, în vid. Până acum problema n-a fost rezolvată la nivel industrial. Probabil că e o chestiune de timp. Dar, într-o zi sau alta... poate chiar acum, când vă vorbesc, miss Watkins, procedeul fabricării diamantului e pe cale de a fi descoperit!

Vorbeau astfel, plimbându-se pe terenul nisipos din jurul fermei, sau seara, aşezaţi sub acoperişul uşor al verandei, privind sclipirea stelelor pe cerul austral.

Apoi, Alice îşi lua rămas bun de la tânărul inginer şi se întorcea la fermă, când nu-l lua cu ea ca să-i arate micul său cârd de struţi, închişi într-un ţarc, la poalele măgurii pe care se ridica locuinţa lui John Watkins. Capul lor mic, alb, ridicat pe un trup negru, picioarele lor mari şi ţepene, mănunchiurile de pene gălbui care le împodobesc extremităţile aripilor şi coada, toate acestea o captivau pe Alice, care se distra, de un an sau doi, să crească o întreagă trupă de păsări-picioroange gigantice.

De obicei, aceste animale nu sunt domesticite şi fermierii din Colonia Capului le lăsa să trăiască aproape în stare sălbatică. Se mulţumesc să le ţină în ţarcuri foarte întinse, împrejmuite cu bariere înalte din sârmă de alamă, asemănătoare celor puse, în unele ţări, de-a lungul căilor ferate. Struţii, rău înzestraţi pentru zbor, nu pot sări peste aceste bariere. Ei trăiesc acolo tot anul, într-o captivitate de care nu-şi dau seama, se hrănesc cu ce găsesc, caută colturi ferite ca să-şi depună ouăle, pe care legi aspre le apară de hoţi. Numai în epoca năpârlirii, când urmează să fie jumuliţi de penele atât de căutate de femeile din Europa, hăitaşii alungă struţii, încet-încet, într-o serie de ţarcuri din ce în ce mai mici, până când pot fi prinşi uşor şi li se smulge podoabă.

Aceasta industrie a luat de câţiva ani o dezvoltare uimitoare în Colonia Capului şi e de mirare că în Algeria, unde n-ar fi mai puţin fructuoasă, se afla abia la început. Fiecare struţ, redus astfel la sclavie, aduce proprietarului său, fără nici o cheltuială, un venit anual care variază între două şi trei sute de franci. Ca să se înţeleagă acest lucru, trebuie ştiut că o pană mare, când e de bună calitate, se vinde cu şaizeci şi optzeci de franci – preţ curent în comerţ – şi că penele mijlocii şi mici au şi ele o valoare destul de mare.

Dar miss Watkins creştea o duzină din aceste mari păsări, numai pentru distracţia ei personală. Îi făcea plăcere să le vadă clocindu-şi ouăle lor enorme, sau când veneau la mâncare cu puii, cum ar fi făcut găinile şi curcile. Cyprien o însoţea uneori şi-i plăcea să dezmierde pe unul dintre cei mai frumoşi din cârd – un anumit struţ, cu capul negru, cu ochii aurii – tocmai acel răsfăţat Dada, care înghiţise bila de fildeş folosită la cârpit ciorapii.

Între timp, puţin câte puţin, Cyprien simţise născându-se în el un sentiment mai adânc şi mai tandru faţă de această fată. Se gândise că n-ar găsi niciodată o femeie mai sinceră, mai inteligentă, mai plăcută, mai desăvârşită în toate privinţele, cu care să-şi împartă viaţa lui de muncă şi de meditaţie. Într-adevăr, miss Watkins, rămasă de mică fără mamă, obligată să îndrume treburile casnice, era o gospodină perfectă şi, în acelaşi timp, o adevărată femeie de lume. Tocmai acest amestec deosebit de distincţie şi de simplitate atrăgătoare îi dădea atâta farmec. Fără a avea pretenţiile ridicole ale atâtor tinere elegante din oraşele Europei, ea nu se temea să-şi bage mâinile albe în aluat ca să prepare o budincă cu stafide, să supravegheze pregătirea meselor şi să se convingă că lenjeria e în bună stare. Şi asta n-o împiedica să interpreteze sonatele lui Beethoven tot aşa de bine şi poate chiar mai bine decât altele, să vorbească corect două sau trei limbi, să-i placă să citească, să poată aprecia capodoperele tuturor literaturilor şi să aibă mult succes la micile reuniuni mondene, care se ţineau uneori la fermierii bogaţi din district.

Asta nu înseamnă că femeile distinse ar fi fost prea puţine la aceste reuniuni. În Transvaal, ca şi în America, în Australia şi în toate ţările noi, unde preocupările materiale ale unei civilizaţii care se improvizează îi absorb pe bărbaţi, cultura intelectuală este, mai mult decât în Europa, monopolul aproape exclusiv al femeilor. Aşa că ele sunt, cel mai adesea, mult superioare soţilor şi fiilor lor, în ceea ce priveşte instrucţiunea generală şi rafinamentul artistic. S-a întâmplat tuturor călătorilor să descopere, nu fără oarecare stupefacţie, la soţia unui miner australian, sau a unui squatter din Far-West, un talent muzical de prim ordin, asociat celor mai serioase cunoştinţe literare sau ştiinţifice. Fiica unui negustor din Omaha sau a unui mezelar din Melbourne ar roşi la gândul că poate fi inferioară în instruire, în bune maniere, în însuşiri de tot felul, unei prinţese din vechea Europa. În Statul Liber Orange, unde educaţia fetelor este de mult timp egală cu cea a băieţilor, dar unde aceştia părăsesc prea devreme băncile şcolii, acest contrast între cele două sexe este mai mare decât oriunde aiurea. Bărbatul este, în gospodărie, „bread-winner” ul, cel care câştiga pâinea; el adaugă asprimii sale native pe cea imprimată de meseria exercitată în aer liber, de viaţă, de oboseli şi de pericole. Dimpotrivă, femeia îşi asuma, pe lângă îndatoririle casnice, cultivarea artelor şi a literelor, pe care o dispreţuieşte sau o neglijează soţul său.

Şi astfel găseşti uneori o floare de frumuseţe, de distincţie şi de farmec crescând la marginea deşertului; era cazul fiicei fermierului John Watkins.

Cyprien îşi spusese toate acestea şi, deoarece îi plăcea să meargă drept la ţintă, nu ezitase să vină să-şi prezinte cererea.

Cădea acum, vai! din înălţimea visului său şi zărea, pentru prima dată, prăpastia aproape de netrecut care îl despărţea de Alice. Se-ntoarse acasă cu inima plină de mâhnire, după aceasta întrevedere hotărâtoare. Dar el nu era omul care să se lase pradă unei disperări zadarnice; era hotărât să lupte pe acest teren şi, deocamdată, putea să găsească în misiunea sa un leac sigur pentru mâhnire.

După ce se aşeză la masa lui mică, tânărul inginer termină, cu un scris rapid şi ferm, lunga scrisoare confidenţială, pe care o începuse dimineaţă, către maestrul său venerat M.J. membru al Academiei de Ştiinţe şi profesor titular la Şcoala de Mine:

„... Ceea ce n-am crezut că trebuie să consemnez în memoriul meu oficial, deoarece nu este încă pentru mine decât o ipoteză, este opinia pe care aş fi ispitit să mi-o fac, după observaţiile mele geologice, asupra adevăratului mod de formare a diamantului. Nici ipoteza după care ar fi de origine vulcanică, nici aceea potrivit căreia ar fi ajuns în zăcămintele actuale datorită acţiunii unor zguduiri puternice nu mă satisfac mai mult decât pe dumneavoastră, scumpe maestre şi n-am nevoie să vă amintesc motivele care ne fac să nu le acceptăm. Formarea diamantului, pe loc, sub acţiunea focului, este deasemenea o explicaţie cu mult prea vagă şi care nu mă mulţumeşte defel. Care ar fi natura acestui foc şi de ce n-ar fi modificat el toate felurile de calcar, care se găsesc în mod obişnuit în zăcămintele diamantife e pur şi simplu puerila, ca şi cea a vârtejurilor sau a torsiunii atomilor.

Singura explicaţie care mă satisface, dacă nu întrutotul, cel puţin în oarecare măsură, este aceea aducerii de către ape a elementelor gemei şi a formării ulterioare a cristalului, pe loc. Sunt foarte izbit de profilul special, aproape uniform, al diferitelor zăcăminte pe care le-am studiat şi măsurat cu cea mai mare grijă. Toate prezintă, mai mult sau mai puţin, forma generală a unui fel decupat, de capsulă, sau, mai degrabă, ţinând seama de crusta ce le acoperă, a unei ploşti de vânătoare, culcată pe o parte. Este ca un rezervor de treizeci sau patruzeci de mii de metri cubi, în care s-ar fi descărcat un conglomerat de nisip, de noroi şi de terenuri aluvionare, aplicat peste rocile primitive.

Acest caracter este foarte vădit mai ales la Vandergaart-Kopje, unul dintre zăcămintele cele mai recent descoperite şi care aparţine, în treacăt fie zis, chiar proprietarului cabanei din care vă scriu.

Ce se petrece, când se varsă într-o capsulă un lichid care conţine corpuri străine în suspensie? Aceste corpuri străine se depun mai ales la fund şi pe marginile capsulei. Ei bine, tocmai asta se produce în Kopje! Diamantele se găsesc mai ales pe fundul şi spre centrul bazinului, ca şi la limitele extreme ale acestuia. Şi faptul e atât de bine constatat, încât preţul claim-urilor intermediare scade foarte repede, în timp ce concesiunile centrale, sau vecine cu marginile bazinului ating o valoare enormă, imediat ce forma zăcământului a fost determinată. Analogia de mai sus pledează deci pentru transportul materialelor prin acţiunea apelor.

Pe de altă parte, un mare număr de împrejurări, pe care le veţi găsi enumerate în memoriul meu, tind să indice formarea pe loc a cristalelor şi nu transportul lor în stare perfectă.

Pentru a nu repeta decât două sau trei argumente, trebuie arătat ca diamantele sunt reunite aproape întotdeauna în grupe de aceeaşi natură şi de aceeaşi culoare, ceea ce nu s-ar întâmpla dacă ar fi fost aduse, gata formate, de un torent. Se găsesc frecvent două lipite împreună, care se desprind la cea mai mică izbitură. Cum ar fi rezistat ele frecărilor şi meandrelor unui drum de apă? În plus, diamantele mari se găsesc aproape totdeauna la adăpostul unei stânci, ceea ce ar arăta că influenţa stâncii – radiaţia sa calorică, sau orice altă cauză – a uşurat cristalizarea. În sfârşit, rar, chiar foarte rar, se găsesc chiar mante mari şi mici împreună. De fiecare dată când se găseşte o piatră frumoasă, ea este izolată. E ca şi cum toate elementele diamantine ale cuibului s-au concentrat într-un singur cristal, sub acţiunea unor cauze speciale.

Aceste motive şi multe altele încă mă fac să înclin pentru ipoteza cristalizării pe loc a elementelor aduse de ape.

Dar de unde au venit apele care au cărat rămăşiţele organice, destinate să se transforme în diamante? E un lucru pe care n-am reuşit să-l stabilesc, cu tot studiul foarte atent al diferitelor terenuri.

Descoperirea ar avea totuşi importanţa ei. În adevăr, dacă s-ar izbuti să se cunoască drumul urmat de ape, de ce nu s-ar ajunge, făcând acest drum invers, la punctul iniţial de unde au pornit diamantele, acolo unde exista fără îndoială o cantitate mult mai mare decât în micile rezervoare exploatate în prezent? Ar fi o demonstraţie completă teoriei mele şi aş fi foarte fericit să se realizeze.

Dar nu eu o voi face, căci iată-mă aproape la sfârşitul misiunii mele şi mi-a fost imposibil să formulez vreo concluzie serioasă în această privinţă.

Am fost mai norocos în analizele rocilor...”

Şi tânărul inginer, continuându-şi expunerea, intra în detalii tehnice privind lucrările sale, detalii fără îndoială de un mare interes pentru el şi pentru corespondentul său, dar despre care cititorul profan s-ar putea să aibă o altă părere. De aceea e mai prudent să-l cruţăm.

La miezul nopţii, după ce termină lunga lui scrisoare, Cyprien stinse lampa, se-ntinse în hamac şi adormi adânc.

Munca înăbuşise mâhnirea – cel puţin pentru câteva ore – dar o viziune graţioasă apăru de mai multe ori în visele tânărului savant şi i se păru ca ea-i spunea să nu-şi piardă nădejdea!

IV

VANDERGAART-KOPJE

„Hotărât lucru, trebuie să plec, îşi zise a doua zi Cyprien Méré, pe când se spală şi se îmbrăca, trebuie să părăsesc Griqualand-ul! După câte am înghiţit de la omul ăsta, a mai rămâne aici încă o zi ar fi o dovadă de slăbiciune! Nu vrea să-mi dea mâna fiicei sale? Poate că are dreptate! În orice caz, n-aş dori să rămână cu impresia că-i cer să-mi acorde circumstanţe atenuante! Trebuie să accept bărbăteşte acest verdict, oricât ar fi de dureros şi să aştept vremuri mai bune!”

Fără a mai sta pe gânduri, Cyprien începu să-şi împacheteze aparatele în lăzile pe care le păstrase, pentru a le folosi ca bufete şi dulapuri. Muncea plin de râvnă, de vreo oră sau două, când, pe fereastra deschisă, străbătând aerul dimineţii, o voce proaspătă şi pură, ca un cântec de ciocârlie de la poalele măgurii, ajunse până la el înaripată de una dintre cele mai minunate melodii ale poetului Moore: [1]

It is the last rose of summer
Left blooming alone
All her lovely companions
Are faded and gone.

„E ultimul trandafir al verii, singurul rămas înflorit; gingaşii lui însoţitori sunt veştezi, au murit.”

Cyprien alerga la fereastră şi o zări pe Alice, care se îndrepta către ţarcul struţilor, cu şorţul plin de bunătăţi, pe gustul lor. Ea era aceea care cânta la răsăritul soarelui.

Will not leave thee, thou lone one!
To pine on the steni,
Since the lovely are sleeping,
Go sleep with them...

„Nu te voi lăsa doar pe tine să tânjeşti pe tulpină!
Toţi ceilalţi dorm, du-te să dormi cu ei...”

Tânărul inginer nu se crezuse niciodată foarte sensibil la poezie şi totuşi aceasta îl răscoli adânc. Rămase lângă fereastră, ţinându-şi răsuflarea, ascultând sau, mai bine zis, sorbind aceste cuvinte dulci.

Cântecul se opri. Miss Watkins le împărţea struţilor mâncarea şi era o plăcere să-i vezi întinzându-şi gâturile lungi şi ciocurile neîndemânatice către mâna ei mică şi fără astâmpăr. Apoi, după ce isprăvi împărţirea hranei, ea urca spre casă, cântând din nou:

It is the last rose of summer
Left blooniing alone...
Oh! Who would inhabit
This black world alone?...

„E ultimul trandafir al verii, singurul rămas înflorit... Oh, cine ar vrea să trăiască singur, în această lume posomorâtă?...”

---

[1] Moore Thomas – poet englez (1799-1852), autor al volumelor „Melodii irlandeze”, „Lalla Rookh” etc

Plec chiar azi!

i umezi, ca

era la mai
l unor paşi
ată.
ă, Cyprien
a.

n răsărit de
se desenau
acum, după
n ce făcuse

rebă ea cu

lice!... Plec
rumeneală
ru brusc.
ea, foarte

en. Mi-am
mai am ce
..
aerul unui

ziua asta!
ra năucită.
o lovitură
mpodobiră

lungi care-i umbreau. Ca şi cum aceasta explozie de mâhnire ar fi readus-o la realitate, ea regăsi puterea de a surâde:

— Plecaţi?... Ei bine şi cu eleva dumneavoastră devotată cum rămâne? Vreţi s-o părăsiţi fără să fi terminat cursul ei de chimie?... Vreţi să rămân la oxigen şi tainele azotului să-mi rămână necunoscute pentru totdeauna?... Asta-i foarte rău, domnule!

Ea încerca să-şi ţină firea şi să glumească, dar tonul vocii îi dezminţea vorbele. Se ghicea în el un reproş adânc, care-i merse drept la inimă tânărului şi care s-ar fi putut traduce astfel:

„Bine, dar eu?... Nu însemn deci nimic pentru dumneata?... Mă cufunzi din nou în neant?!... Ai venit aici, printre burii şi minerii aceştia lacomi, să te arăţi ca o fiinţă superioară şi privilegiată, un savant mândru, dezinteresat, cu totul deosebit!... Mai iniţiat în studiile şi lucrările dumitale!... Ai fost sincer cu mine şi mi-ai împărtăşit marile dumitale ambiţii, preferinţele literare, gusturile artistice!... Mi-ai revelat distanţa care separă pe un gânditor ca dumneata de bimanii care mă înconjoară!... Ai făcut totul spre a fi admirat şi iubit...! Ai reuşit!... Apoi, vii să mă anunţi, din senin, că pleci, ca totul s-a sfârşit, că te întorci la Paris şi te grăbeşti să mă uiţi! ... Şi crezi că pot asista la toate astea cu sânge rece?”

Iată ce se ghicea în vorbele Alicei şi ochii ei umezi o spuneau atât de bine, încât Cyprien era cât pe ce să răspundă acestui reproş neexprimat, dar grăitor. Puţin lipsi să nu strige: „Trebuie s-o fac! Ţi-am cerut ieri mâna şi tatăl dumitale a refuzat, fără a mă lăsa măcar să sper!... Înţelegi acum de ce plec?”

Îşi aminti la timp promisiunea făcută. Se angajase să nu vorbească niciodată fiicei lui John Watkins despre visul pe care şi-l făurise şi s-ar fi dispreţuit dacă nu şi-ar fi ţinut cuvântul.

Dar, în acelaşi timp, simţea cât de brutală, aproape sălbatică, era această intenţie de a pleca imediat, atât de brusc născută sub lovitura eşecului său umilitor. Îi apărea imposibil acum să părăsească astfel, fără nici o pregătire, fără nici o amânare, aceasta fată încântătoare pe care o iubea şi care îi răspundea – era prea vizibil – cu o afecţiune atât de sinceră şi de profundă.

Hotărârea care i se păruse, cu două ceasuri mai devreme, imperios necesară, acum îl înspăimânta. Numai îndrăznea nici măcar s-o mărturisească. Deodată, o renegă:

— Când vorbesc de plecare, domnişoara Alice, nu înseamnă că plec în dimineaţa asta... cred că nici astăzi!... Mai am de luat note... de isprăvit anumite lucruri!... În orice caz, voi avea cinstea să vă revăd şi să vorbesc cu dumneavoastră despre planul de studii!

Acestea fiind spuse, Cyprien se întoarse brusc şi o lua la fugă, ca un nebun, reveni la cabană sa, se aruncă într-un fotoliu de lemn şi începu să reflecteze profund.

Cursul gândurilor i se schimbase.

„Să renunţ la atâta graţie, din pricina banilor! îşi spunea el. Să abandonez lupta la prima piedică! E aceasta o atitudine atât de curajoasă pe cât mi-o imaginez? N-ar fi mai bine să sacrific unele prejudecăţi şi să încerc să devin demn de ea?... Atâţia oameni fac avere, în câteva luni, căutând diamante! De ce n-aş face şi eu la fel? Cine mă împiedică să dezgrop şi eu o piatră de o sută de carate, cum li s-a întâmplat altora; sau şi mai bine, să descopăr un nou zăcământ? Fără-ndoială, am mai multe cunoştinţe teoretice decât cea mai mare parte a tuturor acestor oameni! De ce nu mi-ar da ştiinţa ceea ce muncă, ajutată de puţin noroc, le-a dat lor?... Şi apoi, nu risc mare lucru dacă încerc!... Chiar din punctul de vedere al misiunii mele, poate că nu e lipsit de interes să pun mâna pe cazma şi să încerc meseria de miner!... Şi dacă reuşesc, dacă devin bogat prin acest mijloc primitiv, cine ştie dacă John Watkins nu se va îndupleca şi nu va reveni asupra primei sale hotărâri? Preţul merita să încerc aventura!...”

Cyprien începu să se plimbe prin laborator; dar, de data asta, braţele i se odihneau, doar gândirea lucra.

Deodată se opri, îşi puse pălăria şi ieşi.

După ce străbătu cărarea care cobora spre câmpie, se îndrepta cu paşi mari spre Vandergaart-Kopje.

Ajunse în mai puţin de o oră.

Chiar atunci, mulţimea minerilor se întorcea în tabără, pentru al doilea prânz. Trecând în revistă toate aceste fete bronzate, Cyprien se întreba cui să se adreseze ca să obţină informaţiile de care avea nevoie, când recunoscu într-un grup faţa loiala a lui Thomas Steel, fostul miner din Lancashire. Avusese ocazia să-l întâlnească de două sau trei ori, de la sosirea lor simultană în Griqualand şi constatase că vrednicul băiat prospera văzând cu ochii, după cum arătau în suficientă măsură aspectul său înfloritor, hainele nou-nouţe şi mai ales centură lată de piele care îi strângea mijlocul.

Cyprien se hotărî să-l oprească şi să-i împărtăşească proiectele sale – ceea ce şi făcu, în câteva cuvinte.

— Să arendezi un claim? Nimic mai uşor, dacă ai bani! îi răspunse minerul. Este unul chiar lângă al meu! Patru sute de lire sterline[1] şi e al dumitale! Cu cinci sau şase negri, care-l vor exploata pentru dumneata, scoţi sigur diamante: de şapte-opt sute de franci pe săptămână!

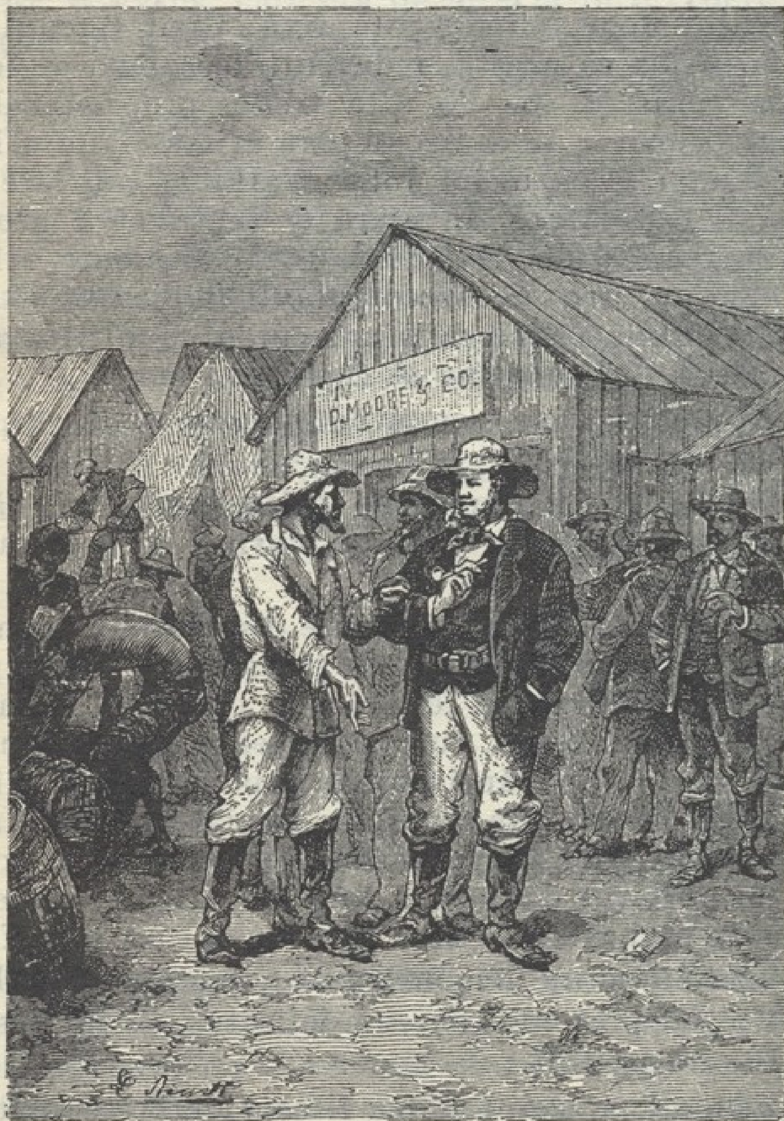
— Dar n-am zece mii de franci şi nici urmă de negru! zise Cyprien.

— Atunci cumpăra a opta sau chiar a şaisprezecea parte dintr-un claim şi lucrează singur! O mie de franci va fi de ajuns pentru aceasta achiziţie.

— Asta ar corespunde mai mult posibilităţilor mele, răspunse tânărul inginer. Dar dumneata, domnule Steel, cum ai făcut, dacă nu sunt prea curios? Ai venit aici cu un capital?

[1] 10.000 de franci (n.a.)

Recunoscu faţa loială a lui Thomas Steel

de aur în
din două,
ă stea în
esesem că
rumoase –
o cu două
neşul ăsta
oatat-o eu
ci, m-am
din două
ai mult de

ump, ai fi
pă tânărul

dintre noi
n-aş avea
când sunt
npărţeală,
două sau

u-se. Mi-a
na noastră

e întregul

guvernul
ntifer nou
-l împarte
in preţul
enţă fixă.
înseamnă
etarul are
âte poate
multe în
mine. Dar
te

guta îl împiedică să vină la faţa locului şi cred că ţi-ar acorda condiţii avantajoase, dacă i-ai propune să închiriezi unul.

— Aş prefera să te tocmeşti dumneata cu el, răspunse Cyprien.

— Dacă-i vorba numai de atâta lucru, s-a făcut! replică Thomas Steel. Vom şti curând la ce să ne aşteptăm!

Trei ore mai târziu, jumătate din claim-ul numărul 942, marcat cum se cuvine cu ţăruşi şi trecut pe plan, era arendat, cu toate formele de cuviinţă, domnilor Méré şi Thomas Steel, cu plata unei prime de nouăzeci de lire sterline şi vărsământul impozitului în mâinile casierului. În plus, se stipulase special în acte ca arendaşii vor împărţi cu John Watkins produsele exploatării lor şi îi vor da cu titlul de „royalty” primele trei diamante mai mari de zece carate, pe care le-ar fi putut găsi. Nimic nu demonstra că această eventualitate s-ar fi putut prezenta, dar, în definitiv, ea era posibilă – totul era posibil.

În general, afacerea putea fi considerată ca extraordinar de avantajoasă pentru Cyprien şi domnul Watins i-o spuse, cu obişnuita-i sinceritate, ciocnind un pahar cu el, după semnarea contractului.

— Ai apucat pe calea cea bună, băiete! rosti el, bătându-l pe umăr. Ai stofă! N-aş fi surprins să te văd devenind unul dintre cei mai buni mineri ai Griqualandului.

Cyprien nu se putu împiedica de a vedea în aceste cuvinte o prevestire fericită pentru viitor.

Miss Watkins, care era de faţă la întrevedere, avea în ochii săi albaştri o rază de soare atât de luminoasă!

Nu! N-ai fi crezut niciodată că aceiaşi ochi plânseseră toată dimineaţa.

De altfel, printr-un acord tacit, fu evitată orice explicaţie în legătură cu întristătoarea scenă din dimineaţa aceea. Cyprien rămăsese, era evident şi, la urma urmei, asta era lucrul esenţial.

Tânărul inginer pleca deci cu inima uşoară, să se pregătească de mutare, neluând de altfel decît cîteva haine într-o valiză uşoară, căci avea de gând să locuiască sub cort, la Vandergaart-Kopje şi să nu revină la fermă decât pentru a-şi petrece timpul liber.

V

PRIMA EXPLOATARE

Cei doi asociaţi se apucară de lucru, a doua zi de dimineaţă. Claim-ul lor era situat la marginea terenului diamantifer şi trebuia să fie bogat, dacă teoria lui Cyprien Méré era întemeiată. Din nenorocire, acest claim fusese exploatat înainte în mod intens şi se adâncea în măruntaiele pământului până la peste cincizeci de metri.

Totuşi, din anumite puncte de vedere, asta constituia un avantaj, deoarece, aflându-se la un nivel mai coborât decât claim-urile vecine, beneficia, după legea locului, de tot pământul şi, în consecinţă, de toate diamantele care ar fi putut să cadă în el din claim-urile ce-l înconjurau.

Treaba era foarte simplă. Cei doi asociaţi începeau să desprindă cu târnăcopul şi hârleţul, sistematic, o oarecare cantitate de pământ. Apoi, unul dintre ei urca la marginea minei şi ridica, de-a lungul cablului de sârmă, găleţile cu pământ care îi erau trimise de jos.

Acest pământ era transportat cu căruciorul la coliba lui Thomas Steel. Acolo, după ce îl sfărâmau cu nişte butuci mari şi aruncau bolovanii fără valoare, îl treceau printr-un ciur cu găuri de cincisprezece milimetri diametru, pentru a separa pietrele mai mici, pe care le examinau atent înainte de a le arunca şi pe ele. În sfârşit, pământul era cernut cu o sită deasă, lăsând să treacă praful şi atunci ajungea în stadiul să fie triat.

După ce era răsturnat pe o masă, cei doi mineri, înarmaţi cu un fel de răzuitoare, făcută dintr-o bucată de tablă, îl examinau cu cea mai mare grijă, puţin câte puţin şi-l turnau sub masă, de unde era cărat afară şi aruncat.

Toate aceste operaţiuni aveau drept scop descoperirea, dacă era cazul, a unui diamant, uneori abia de mărimea unei jumătăţi de bob de linte. Şi asociaţii se simţeau foarte fericiţi, dacă ziua nu trecea fără să fi observat măcar unul. Ei munceau cu mult zel şi triau foarte minuţios pământul claim-ului; dar, în general, în primele zile, rezultatele fură aproape negative.

Cyprien, mai ales, părea să aibă prea puţin noroc. Dacă se afla un mic diamant în pământul examinat de el, aproape totdeauna îl observa Thomas Steel. Primul pe care avu satisfacţia să-l descopere nu cântărea, cu ganga cu tot, nici o şesime de cărat.

Caratul este cam a cincea parte dintr-un gram (exact: 0,2052 grame). Un diamant de un carat, foarte pur, limpede şi fără culoare, valorează, şlefuit, cam două sute cincizeci franci. Dar, dacă diamantele mai mici au o valoare proporţional foarte redusă, valoarea celor mai mari creste foarte repede. Se socoteşte, în general, că valoarea comercială a unei pietre cu ape frumoase este egală cu pătratul greutăţii sale, exprimată în carate, înmulţit cu preţul curent al caratului; dacă presupunem că preţul unui carat este de două sute cincizeci de franci, o piatră de zece carate, de aceeaşi calitate, valorează de o sută de ori mai mult, adică douăzeci şi cinci de mii de franci.

Dar pietrele de zece carate şi chiar de un carat, sunt foarte rare. Tocmai de aceea sunt atât de scumpe. Pe de altă parte, diamantele din Griqualand sunt aproape toate gălbui, ceea ce scade considerabil valoarea lor ca bijuterie.

Găsirea unei pietre cântărind o şesime de carat, după şapte sau opt zile de muncă, însemna deci foarte puţin, faţă de eforturile şi oboseala pe care le ceruse. La acest preţ, era mai convenabil să lucrezi pământul, să păzeşti turmele sau să spargi pietre pentru construirea drumurilor. Aşa îşi spunea şi Cyprien, în sinea lui. Totuşi, speranţa de a da peste un diamant frumos, care să răsplătească dintr-o dată truda mai multor săptămâni, sau chiar mai multor luni, îl susţinea, după cum îi susţine pe toţi minerii, chiar şi pe cei mai puţin încrezători. Cât despre Thomas Steel, el muncea ca o maşină, în virtutea obişnuinţei, fără să se gândească la nimic – cel puţin în aparenţă.

Cei doi asociaţi mâncau de obicei împreună, mulţumindu-se cu sandvişurile şi berea cumpărate de la o tarabă în aer liber, dar cinau la una din numeroasele pensiuni care-şi împărţeau clientela taberei. Seara, după ce se despărţeau, Thomas Steel intra în vreo sală de biliard, în timp ce Cypriense ducea pentru o oră sau două la fermă.

Tânărul inginer avea adesea neplăcerea să-şi întâlnească acolo rivalul, pe James Hilton, un flăcău înalt, cu părul roşu, cu tenul alb şi cu faţa plină de pistrui.

Era neîndoielnic că acest rival făcea progrese rapide în câştigarea simpatiei lui John Watkins, bând mai mult gin şi fumând mai mult tutun de Hamburg decât el.

E adevărat ca Alice nu putea să aibă decât cel mai deplin dispreţ pentru ferchezuiala vulgară şi conversaţia neinteresantă a tânărului Hilton. Dar prezenţa acestuia nu era mai puţin nesuferită pentru Cyprien. Astfel că, uneori, incapabil să-l suporte, dându-şi seama că nu poate să se stăpânească, spunea bună seara societăţii şi pleca.

— Franţuzul nu-i mulţumit! spunea atunci John Watkins, făcând cu ochiul amicului său. Se pare că diamantele nu-i vin singure sub hârleţ!

Şi James Hilton râdea prosteşte.

Cel mai adesea, în acele seri, Cyprien îşi termina seara la un bătrân şi cumsecade bur, stabilit foarte aproape de tabără, care se numea Jacobus Vandergaart.

Numele lui fusese dat terenului diamantifer, al cărui teritoriu îl ocupase el, în primele timpuri ale concesiunii. Mai mult chiar, dacă ar fi fost să-l crezi, numai printr-o judecată nedreaptă fusese deposedat, în avantajul lui John Watkins. Cu totul ruinat, el trăia acum într-o veche colibă de pământ, câştigându-şi pâinea ca şlefuitor de diamante, meserie pe care o practicase odinioară la Amsterdam, oraşul său natal.

Se întâmpla destul de des, în adevăr, ca minerii, curioşi să cunoască greutatea exactă a pietrelor lor după tăiere, să i le aducă, fie pentru a le despica, fie pentru a le supune unor operaţiuni mai delicate. Dar aceasta muncă cere o mâna sigură şi o vedere bună şi bătrânul Jacobus Vandergaart, excelent meseriaş la timpul lui, întâmpina în prezent mari greutăţi în executarea comenzilor.

Cyprien, care-i dăduse să-i monteze în inel primul său diamant, îl îndrăgise repede pe bătrân. Îi plăcea să vină şi să se aşeze în atelierul modest, ca să stea la taclale sau pur şi simplu să-i ţină tovărăşie, în timp ce acesta lucra la masa lui de şlefuitor.

Jacobus Vandergaart, cu barbă albă, cu fruntea pleşuvă, acoperită cu o tichie de plus negru, cu nasul lung, înarmat cu o pereche de ochelari rotunzi, avea înfăţişarea unui bătrân alchimist din secolul al cincisprezecelea, în mijlocul uneltelor sale bizare şi al flacoanelor cu acizi.

Într-un taler mic de lemn, pe o masă aşezată în faţa ferestrei, se găseau diamantele brute, încredinţate lui Jacobus Vandergaart şi a căror valoare era uneori considerabilă. Dacă voia să despice unul, a cărui cristalizare nu i se părea perfectă, începea prin a constata cu lupa direcţia fisurilor care împart toate cristalele în lame cu suprafeţe paralele; apoi făcea, cu tăişul unui diamant prelucrat, o incizie în sensul voit, introducea o mică lama de oţel în această incizie şi lovea scurt.

Diamantul era despicat pe o fată şi operaţia se repeta pe celelalte.

Dacă însă Jacobus Vandergaart voia, dimpotrivă, „să taie” piatra, sau, pentru a vorbi mai limpede, să-i dea o formă anumită, el începea prin a fixa modelul pe care voia să i-l dea, desenând cu creta, pe ganga, faţetele proiectate. Apoi, punea pe rând fiecare din aceste faţete în contact cu un al doilea diamant, supunându-le unei frecări prelungite unul de celălalt. Cele două pietre se rodeau reciproc şi faţeta se forma încetul cu încetul.

Jacobus Vandergaart reuşea astfel să dea gemei una din formele consacrate, intrând toate în următoarele trei mari diviziuni: „briliantul dublu”, „briliantul simplu” şi „roză”.

Briliantul dublu se compune din şaizeci şi patru de faţete, o placă şi o chiulasă.

Briliantul simplu e o jumătate din briliantul dublu. Roza are partea de jos plata şi cea de sus bombată, ca un dom cu faţete.

Cu totul excepţional, Jacobus Vandergaart avea de tăiat o „brioletă”, adică un diamant care, neavând o parte de sus şi de jos, are forma unei mici pere. În India, brioletele sunt găurite la capătul mai subţire, ca să fie atârnate de un şnur.

Cât despre „pandelocuri”, pe care bătrânul şlefuitor avea cel mai adesea ocazia să le taie, acestea sunt „jumătăţi de pere” cu placă şi chiulasă, având faţete pe partea anterioară.

Odată tăiate, diamantele mai trebuiau şlefuite.

Această operaţie se făcea cu ajutorul unei tocile, un fel de disc din oţel, cu un diametru de aproximativ douăzeci şi opt de centimetri, pus pe lat pe masă, care se învârtea pe un pivot sub acţiunea unei roţi mari cu manivela, efectuând două-trei mii de rotaţii pe minut. Pe acest disc, umezit cu ulei şi presărat cu praf de diamant provenit de la şlefuirile precedente, Jacobus Vandergaart presa, una după alta, fetele pietrei sale, până ce capătă un lustru perfect.

Manivela era învârtită când de un băietan hotentot, pe care îl angaja cu ziua la nevoie, fie de un prieten de felul lui Cyprien, căruia îi făcea plăcere să-l ajute. În timpul lucrului, stăteau de vorbă. Uneori, Jacobus Vandergaart, ridicându-şi ochelarii pe frunte, se oprea pentru a povesti vreo istorie din trecut. Ştia totul, în adevăr, despre această Africă de Sud în care locuia de patruzeci de ani. Şi ceea ce dădea atâta farmec conversaţiei sale era tocmai faptul că ea reproducea tradiţia ţării – tradiţie încă foarte recentă şi foarte vie.

Înainte de orice, bătrânul şlefuitor nu înceta să vorbească despre neplăcerile lui de ordin patriotic şi personal. Englezii erau, după părerea lui, cei mai ticăloşi spoliatori din câţi au fost vreodată pe pământ. Trebuie să-i lăsăm răspunderea părerilor sale cam exagerate – poate chiar să i le scuzăm.

— Nu-i de mirare, repeta el, că Statele Unite ale Americii s-au declarat independente, cum nu vor întârzia să facă India şi Australia! Ce popor ar tolera o asemenea tiranie!... Ah, domnule Méré, dacă lumea ar şti toate nedreptăţile pe care aceşti englezi, atât de mândri de banii şi de puterea lor navală, le-au semănat pe glob, n-ar exista destule insulte ca să le fie aruncate în obraz! Fără să aprobe sau să dezaprobe, Cyprien asculta.

— Vrei să-ţi povestesc ce mi-au făcut mie, care-ţi vorbesc? reluă Jacobus Vandergaart, însufleţindu-se. Ascultă-mă şi o să-mi spui dacă pot exista două păreri în legătură cu asta! Şi, cum Cyprien îl asigură ca nimic nu i-ar face mai mare plăcere, şlefuitorul continua astfel:

— M-am născut la Amsterdam, în 1806, în timpul unei călătorii a părinţilor mei. Mai târziu, am revenit acolo ca să învăţ meseria de şlefuitor, dar întreaga copilărie mi-am petrecut-o în Colonia Capului, unde familia mea emigrase de cincizeci de ani. Eram olandezi şi eram foarte mândri de asta, când Marea Britanie puse mâna pe colonie – cică cu titlu provizoriu! Dar John Bull nu mai lăsa din mână ceea ce a luat odată şi, în 1815, am fost declaraţi în mod solemn supuşi ai Regatului-Unit, de către întreaga Europă adunată în Congres!

Te întreb, de ce s-a amestecat Europa în treburile provinciilor africane? Supuşi englezi – dar noi nu voiam să fim, domnule Méré! De aceea, socotind că Africa era destul de vastă pentru a ne da o patrie care să fie a noastră – numai a noastră! – am părăsit Colonia Capului ca să pătrundem în adâncul teritoriilor încă sălbatice, care mărgineau ţinutul spre nord. Ni se spunea „buri”, adică ţărani, sau „voortrekkeri”, adică pionieri, oameni de avangardă.

Abia defrişasem aceste teritorii, abia dobândisem, prin muncă, o existentă independentă, când guvernul britanic susţinu că sunt ale sale – din nou sub pretextul că eram supuşi englezi!

Atunci avu loc marele nostru exod. Era în 1833.

Din nou am emigrat în masă. După ce am încărcat în harabale, trase de boi, mobilele, utilajele şi seminţele, am pătruns şi mai adânc în deşert.

În acea epocă, teritoriul Natal-ului era aproape în întregime depopulat. Un cuceritor sângeros, numit Tchaka, un adevărat Attila negru din rasa zuluşilor, exterminase aici mai mult de un milion de fiinţe omeneşti, din 1812 până în 1828. Succesorul său, Dingaan, stăpânea şi el prin teroare. Acest rege sălbatic ne-a autorizat să ne stabilim în ţara în care se ridica azi oraşele Durban şi Port-Natal.

Dar perfidul Dingaan ne dăduse autorizaţia cu gândul ascuns de a ne ataca, atunci când starea noastră va deveni prosperă! Aşa că fiecare dintre noi se înarmă pentru a rezista şi numai prin eforturi extraordinare, pot spune prin minuni de vitejie, în peste o sută de bătălii, în care femeile şi chiar copiii noştri au luptat alături de noi, am reuşit să rămânem în stăpânirea acestor terenuri, stropite cu sudoarea şi cu sângele nostru.

Dar abia îl învinsesem definitiv pe despotul negru şi-i distrusesem puterea, când guvernatorul Coloniei Capului trimise o coloană britanică având misiunea de a ocupa teritoriul Natal-ului, în numele Maiestăţii Sale Regina Angliei!... Cum vezi, eram tot supuşi englezi! Asta se întâmpla în 1842.

Alţi emigranţi, compatrioţi ai noştri, cuceriseră de asemenea Transvaal-ul şi anihilaseră pe fluviul Orange puterea tiranului Moselekatze. Şi ei îşi văzură confiscată, printr-un simplu ordin de zi, noua patrie pe care o plătiseră cu atâtea suferinţe!

Trec peste amănunte. Această luptă a durat douăzeci de ani. Mereu mergeam mai departe şi mereu Marea Britanie întindea peste noi mâna sa lacomă, ca peste nişte robi care aparţineau domeniului ei, chiar după ce îl părăsiseră!

În sfârşit, după multe chinuri şi lupte sângeroase, am izbutit să facem să ni se recunoască independenţa în Statul Liber Orange. O proclamaţie regală, semnată de regină Victoria, datată cu 8 aprilie 1854, ne garanta libera stăpânire a terenurilor noastre şi dreptul de a ne conduce aşa cum voiam. Ne-am constituit definitiv în republică şi se poate spune că statul nostru, întemeiat pe respectul scrupulos al legii, pe libera dezvoltare a energiilor individuale şi pe învăţătura răspândită din abundenţă în toate clasele sociale, ar putea încă servi de model multor naţiuni, care se cred probabil mai civilizate decât un mic stat din Africa Australă!

Griqualand făcea parte din acest stat. M-am stabilit aici ca fermier, chiar în casa în care ne aflam acum, cu biata mea soţie şi cu cei doi copii. Atunci am trasat kraal-ul meu, sau ţarcul meu pentru animale, chiar pe locul unde se afla mina în care lucrezi. Zece ani mai târziu, John Watkins veni aici şi îşi construi prima cabană. Pe atunci nu se ştia că pe aceste terenuri sunt diamante şi, în ceea ce mă priveşte, avusesem atât de puţine ocazii, timp de peste treizeci de ani, să practic vechea mea meserie, încât abia îmi aminteam de existenţa acestor pietre preţioase.

Deodată, către 1867, se răspândi vestea că terenurile noastre erau diamantifere. Un bur de pe malurile Hart-ului găsise diamante până şi în excrementele struţilor, până şi în pereţii de argila ai fermei sale.[1]

Imediat, guvernul englez, credincios sistemului său de acaparare, în ciuda tuturor tratatelor şi a tuturor drepturilor, declara că Griqualand-ul îi aparţine.

În zadar protesta republica noastră!... În zadar propuse să supună diferendul arbitrajului unui şef de stat european!...

[1] Acest bur se numea Jacobs. Un oarecare Niekirk, negustor olandez, care călătorea pe aici în tovărăşia unui vânător de struţi, numit O’Reilly, recunoscu în mâinile copiilor buri, care se jucau cu el, un diamant pe care îl cumpără cu câţiva gologani şi pe care îl vându cu 12.500 de franci lui sir Philip Woodehouse, guvernatorul Coloniei Capului. Această piatră, imediat şlefuită şi trimisă la Paris, a figurat în expoziţia universală de la Champ de Mars, în 1867. De atunci din solul Griqualand-uluiau fost extrase anual diamante în valoare de aproximativ patruzeci de milioane. O împrejurare destul de curioasă este că existenţa zăcămintelor diamantifere în acest ţinut fusese cunoscută odinioară, apoi uitată. Hărţi vechi din secolul al XV-lea menţionează, în acest punct: „*Here Diamonds*” – „Aici sunt diamante”. (n.a.)

Anglia refuza arbitrajul şi ne ocupa teritoriul.

Cel puţin mai speram că drepturile particularilor vor fi respectate de nedrepţii noştri stăpâni! În ceea ce mă priveşte, rămas văduv şi fără copii, în urma groaznicei epidemii din 1870, nu mai aveam curajul să plec în căutarea unei noi patrii, să-mi refac un nou cămin – al şaselea sau al şaptelea din cariera mea îndelungată! Am rămas deci în Griqualand. Sunt aproape singurul din ţinut care nu m-am molipsit de aceasta febră a diamantului care îi cuprindea pe toţi şi am continuat să-mi cultiv grădina de legume, ca şi cum zăcământul de la „Du To it's Pan” n-ar fi fost descoperit la o bătaie de puşcă de casa mea!

Or, într-o zi, am constatat uluit că zidul kraal-ului meu, clădit din pietre uscate, fusese dărâmat în timpul nopţii şi mutat la trei sute de metri mai departe, în mijlocul câmpiei. În locul zidului meu, John Watkins, ajutat de o sută de cafri, ridicase un altul, care se unea cu al său şi care includea astfel în domeniul lui o ridicătură de pământ nisipoasa şi roşcată, până atunci proprietatea mea necontestată.

M-am plâns acestui spoliator… El a râs de mine! L-am ameninţat că-l dau în judecată... Mi-a spus că n-am decât s-o fac!

Trei zile mai târziu, aveam explicaţia enigmei. Ridicătura de pământ, care-mi aparţinea, era o mină de diamante. John Watkins, după ce se convinsese de aceasta, se grăbise să mute ţarcul meu, apoi alergase la Kimberley să declare în mod oficial mina pe numele său.

M-am judecat… Nu doresc să afli vreodată, domnule Méré, ce înseamnă să te judeci într-o ţară engleză!…

Rând pe rând mi-am pierdut boii, caii, oile!… Mi-am vândut până şi mobilierul, până şi boarfele, ca să hrănesc aceste lipitori umane care se cheamă avocaţi, procurori, şerifi, portărei!... Pe scurt, după un an de alergătura, de aşteptări, de speranţe pierdute fără încetare, de nelinişti şi de revolte, chestiunea proprietăţii a fost hotărâtă definitiv în instanţă de apel, fără drept de recurs, nici casare posibilă…

Am pierdut procesul şi, pe deasupra, eram ruinat!

O hotărâre definitivă a declarat nefondate pretenţiile mele, mi-a respins acţiunea şi arata că îi era imposibil tribunalului să stabilească în mod clar dreptul fiecărei părţi, dar că era necesar ca pe viitor să le fixeze un hotar precis. Astfel, s-a fixat la 25 grade longitudine, la est de meridianul Greenwich, linia ce avea să despartă pe viitor cele două proprietăţi. Terenul situat la apus de aceasta linie trebuia să fie atribuit lui John Watkins, iar terenul situat la răsărit, lui Jacobus Vandergaart.

Ceea ce pare să-i fi determinat pe judecători să pronunţe această hotărâre bizară este ca, în adevăr, acest al 25-lea grad de longitudine trece, în planurile districtului, peste teritoriul pe care-l ocupase kraal-ul meu.

Dar mina, vai! era la apus. Ea reveni deci, în mod firesc, lui John Watkins!

Totuşi, ca o mărturie de neşters a opiniei întregului ţinut despre această judecată nedreaptă, mina se numeşte şi azi tot Vandergaart-Kopje!

Ei bine, domnule Méré, n-am oare dreptul să spun că englezii sunt nişte ticăloşi? Zise bătrânul bur, terminând istorisirea lui prea adevărată.

VI

OBICEIURI DE TABĂRĂ

Acest subiect de conversaţie, veţi recunoaşte, n-avea cum să-i placă tânărului inginer. Nu puteau fi pe gustul lui astfel de informaţii despre onorabilitatea omului pe care continua să-l considere drept viitorul sau socru. Aşa că se obişnui să considere părerea lui Jacobus Vandergaart despre afacerea terenului ca o idee fixă a unui procesoman, demnă de crezut doar în mică măsură.

John Watkins, căruia îi pomenise într-o zi despre această afacere, după ce izbucnise în râs în loc de orice răspuns, îşi atinse fruntea cu degetul arătător, clătinând din cap, ca pentru a spune că mintea bătrânului Vandergaart o lua razna din ce încă mai mult!

Şi nu era oare posibil ca bătrânul, sub impresia descoperirii minei de diamante, să-şi fi băgat în cap, fără motive suficiente, ca aceasta era proprietatea lui? În definitiv, tribunalele nu-i dăduseră dreptate şi părea destul de puţin verosimil că judecătorii să nu fi adoptat poziţia cea mai justificată. Iată ce-şi spunea tânărul inginer, ca să se scuze faţă de el însuşi că rămăsese în continuare în relaţii cu John Watkins, după ce auzise ceea ce gândea despre el Jacobus Vandergaart.

Un alt vecin de tabără, pe care Cyprien îl vizita de asemenea cu plăcere, uneori, deoarece regăsea la el viaţa burului cu tot coloritul ei specific, era un fermier, numit Mathys Pretorius, binecunoscut de toţi minerii din Griqualand.

Cu toate că avea doar patruzeci de ani, Mathys Pretorius cutreierase vastul bazin al fluviului Orange, înainte de a se stabili în acest ţinut. Dar această viaţă nomadă nu făcuse din el, ca din bătrânul Jacobus Vandergaart, un om uscăţiv şi irascibil. Mai curând îl toropise şi-l îngrăşase în asemenea măsură, încât abia putea merge. Putea fi asemuit cu un elefant.

Aproape întotdeauna aşezat într-un imens fotoliu de lemn, construit special pentru formele lui majestuoase, Mathys Pretorius nu ieşea decât cu trăsura, un fel de car cu banchete de răchită, la care era înhămat un struţ enorm. Uşurinţă cu care pasărea trăgea la aceasta greutate imensă arăta desigur marea ei forţă musculară.

Mathys Pretorius venea de obicei în tabăra ca să încheie cu cantinierii vreo afacere cu legume. Era foarte popular acolo, ce-i drept, o popularitate de neinvidiat, deoarece se întemeia pe laşitatea lui proverbială. Minerii se distrau înfricoşându-l, spunându-i mii de năzbâtii.

Uneori îi anunţau invazia iminentă a basutoşilor sau a zuluşilor! Alteori, în prezenţa lui, se prefăceau că citesc într-un ziar un proiect de lege prevăzând pedeapsa cu moartea, pe întinsul posesiunilor britanice, împotriva oricărui individ care cântărea mai mult de trei sute de livre![1] Sau se anunţă că un câine turbat fusese văzut pe drumul către Driesfontein şi bietul Mathys Pretorius, care era obligat să meargă pe acel drum ca să se întoarcă acasă, găsea o mie de pretexte numai să rămână în tabără.

Dar aceste teme himerice nu erau nimic pe lângă teroarea sinceră care-l cuprindea la gândul că s-ar putea descoperi o mină de diamante pe proprietatea sa. Îşi imagină cu anticipaţie lucrurile oribile care s-ar fi petrecut, dacă oameni lacomi, invadându-i grădina de zarzavaturi, călcând pe răzoare, ar fi venit pe deasupra să-l exproprieze! Căci cum să te îndoieşti că n-ar avea aceeaşi soartă ca Jacobus Vandergaart! Englezii ar şti să găsească temeiuri pentru a dovedi că pământul său era al lor.

Când puneau stăpânire pe creierul lui, aceste gânduri întunecate îi aduceau moartea în suflet. Dacă, din nenorocire, zărea un căutător de diamante pe lângă locuinţa sa, îi pierea pofta de mâncare şi de băutură!... Şi, cu toate acestea, se îngraşă. Mereu!

Unul dintre cei mai îndârjiţi persecutori ai săi era acum Annibal Pantalacci, răutăciosul napolitan – căruia, în paranteză fie zis, părea să-i meargă de minune, căci folosea trei cafri pe claim-ul lui şi arboră un diamant enorm la cravată – descoperise slăbiciunea nefericitului bur. Drept urmare, cel puţin o dată pe săptămână, se amuză făcând sondaje sau săpând în împrejurimile fermei Pretorius.

Această proprietate se întindea pe malul stâng al Vaal-ului, cam la două mile mai sus de tabără şi cuprindea terenuri aluvionare, care ar fi putut fi foarte bine în mod efectiv diamantifere, cu toate ca nimic până atunci nu indicase asta.

Pentru a avea succes cu comedia lui prostească, Annibal Pantalacci se aşeza foarte la vedere, chiar în faţa ferestrelor lui Mathys Pretorius şi, cel mai adesea, aducea şi alţi doritori de distracţie pe seama acestei mistificări.

---

[1] Circa 150 kg

Bietul om putea fi văzut atunci, ascuns pe jumătate în dosul perdelei de stambă, urmărind îngrijorat toate mişcările lor, spionându-le gesturile, gata să alerge la grajd şi să înhame struţul ca să fugă, dacă s-ar fi crezut ameninţat de o invazie pe proprietatea sa.

Făcuse imprudenţa de a mărturisi unuia dintre prietenii săi că ţinea zi şi noapte pasarea înhămată şi coşul trăsurii plin de provizii, pentru a putea s-o şteargă la primul semn sigur.

— Mă voi duce la boşimani, la nord de Limpopo! spunea el. Acum zece ani făceam cu ei comerţ cu fildeş şi te asigur că e de o sută de ori mai bine să fii în mijlocul sălbaticilor, al leilor şi şacalilor, decât să rămîi printre aceşti englezi nesătui!

Or, confidentul nefericitului fermier n-avusese nimic mai grabnic de făcut – după obiceiul invariabil al confidenţilor – decât să aducă la cunoştinţa publică aceste planuri. Inutil de spus că Annibal Pantalacci profitase pentru a-i amuza pe mineri.

O altă victimă obişnuită a glumelor proaste ale acestui napolitan era, ca şi în trecut, chinezul Li.

Şi el se stabilise în Vandergaart-Kopje, unde deschisese o spălătorie. În realitate, faimoasa cutie roşie, care-l intrigase pe Cyprien în primele zile ale călătoriei de la Cape Town la Griqualand, nu conţinea decât perii, sodă, bucăţi pe săpun şi sineală.

E drept ca Cyprien nu-şi putea stăpâni râsul când îl întâlnea pe Li, totdeauna tăcut şi rezervat, umblând cu panerul cu rufe pe la clienţi.

Dar ceea ce-l scotea din sărite era că Annibal Pantalacci se purta cu o adevărată cruzime faţă de bietul om. Îi arunca sticle de cerneală în putina cu leşie, întindea frânghii de-a curmezişul uşii, ca să-l facă să cadă, îl ţintuia pe banca pe care şedea, înfigându-i un cuţit în pulpana bluzei. Mai ales nu scăpă ocazia de a-i trage câte o lovitură cu piciorul, numindu-l „câine de păgân!” şi dacă devenise clientul lui, o făcuse anume ca să se poată deda săptămânal la acest exerciţiu. Niciodată nu-şi găsea destul de albă rufăria, cu toate ca Li o spală şi o calcă minunat. Pentru o cută imaginară, se înfuria îngrozitor şi-l lovea pe nenorocitul de chinez, ca şi cum i-ar fi fost rob.

Acestea erau distracţiile grosolane ale taberei, dar uneori ele deveneau tragice. Dacă se-ntâmplă, de pildă, ca un negru, lucrător în mină, să fie acuzat că a furat un diamant, toată lumea se credea datoare să-l conducă pe vinovat înaintea magistratului, după ce în prealabil îl snopise în bătaie. Astfel că dacă, întâmplător, judecătorul îl achita pe învinuit, loviturile rămâneau încasate! Dealtfel, trebuie spus că, în asemenea cazuri, achitările erau rare. Judecătorul pronunţa condamnarea mai repede decât înghiţea o felie de portocală cu sare, un fel de mâncare favorită a ţinutului.

Sentinţa consta, de obicei, în cincisprezece zile de muncă silnică şi douăzeci de lovituri de „cat of nine tails” („pisica cu noua cozi”), un fel de bici din curele cu noduri, care se mai foloseşte încă în Marea Britanie şi în posesiunile engleze pentru biciuirea condamnaţilor.

Dar exista o crimă pe care minerii o iertau mai greu decât furtul şi anume, tăinuirea de lucruri furate.

Ward, yankeul venit în Griqualand odată cu tânarul inginer, trai într-o zi o crudă experienţă, după ce cumpărase nişte diamante de la un cafru. Or, cafrii nu pot deţine diamante în mod legal, legea interzicându-le să cumpere claim-uri sau să le lucreze pe cont propriu.

Imediat ce fapta fu cunoscută – era seară, la ora când întreaga tabără era agitată după cina – o mulţime furioasă invadă cârciuma celui vinovat, o devastă, apoi îi dete foc şi l-ar fi spânzurat probabil pe yankeu de stâlpul pe care oameni binevoitori îl şi ridicaseră, dacă, din fericire pentru el, o duzină de poliţişti călări n-ar fi sosit tocmai la timp pentru a-l salva, ducându-l la închisoare.

Li umblînd cu panerul cu rufe

mijlocul
sălbatice.
a de aur,
amăgirile
dacă toţi
mai calmi
întâmpla
e, existau
sar, dacă
asă verde
truda şi
âmplarea
lor de la

limpede,
e atât de
e felul de

e trezi în
tabără să

rtaţi care

zisă a cafrilor de ţinuturile basutoşilor. Străbătuseră pe jos mai mult de o sută cincizeci de leghe, de-a lungul fluviului Orange, mergând în şir indian, trăind din ce puteau găsi în calea lor, adică rădăcini, plante comestibile, lăcuste.

Erau într-o stare înfricoşătoare de slăbiciune, mai degrabă schelete decât fiinţe vii. Cu picioarele lor descărnate, cu trupurile lungi, despuiaţi, cu pielea ca tăbăcită, ce părea să acopere doar o carcasă, cu coastele ieşite în afară, cu obrajii scofâlciţi, păreau mai degrabă dispuşi să devoreze o friptură din carne de om, decât să sape zile întregi. Aşa că nimeni nu se grăbea să-i angajeze şi rămăseseră cinchiţi la marginea drumului, nehotărâţi, posaci, abrutizaţi de mizerie.

Cyprien fu adânc mişcat de înfăţişarea lor. Le făcu semn să aştepte, se întoarse la hotelul unde lua masa, comandă un ceaun enorm de mălai fiert în apă, pe care puse să-l ducă bieţilor nenorociţi, împreună cu câteva cutii de carne conservată şi două sticle de rom.

Apoi, îi privi cu plăcere în timpul acestui ospăţ, fără precedent pentru ei.

În adevăr, păreau nişte naufragiaţi, găsiţi pe o plută, după cincisprezece zile de post şi de spaimă. Mâncară atâta, încât în mai puţin de un sfert de oră ar fi putut face explozie ca nişte obuze. În interesul sănătăţii lor, Cyprien trebui să pună capăt agapei, ca să nu-i vadă pe toţi comesenii murind înăbuşiţi.

Unul singur dintre aceşti negri, cu fizionomia inteligentă şi fină – cel mai tânăr dintre toţi, după cât se putea aprecia – arătase oarecare reţinere în satisfacerea foamei sale. Şi, ceea ce e mai rar, se gândi să mulţumească binefăcătorului său, în timp ce celorlalţi nici nu le trecu prin minte. El se apropie de Cyprien, îi luă mâna cu o mişcare naivă şi graţioasă, apoi o puse pe capul său cu păr scurt şi creţ.

— Cum te cheamă? îl întrebă tânărul inginer, mişcat de acest semn de recunoştinţă. Cafrul care, întâmplător, înţelegea câteva cuvinte englezeşti, răspunse imediat.

— Matakit.

Privirea lui pură şi încrezătoare îi plăcu lui Cyprien. Îi veni ideea să-l angajeze pe acest tânăr înalt, bine făcut, ca să lucreze pe claim-ul lui – o idee, fără îndoială, bună.

„La urma urmei, îşi zise, aşa fac toţi aici! Şi e mai bine pentru acest biet cafru să mă aibă pe mine patron, decât să intre pe mâna unuia ca Pantalacci!”

Şi continuă:

Aceşti oameni sărmani veneau din munţii îndepărtaţi

l făcu un
ă, unelte

utut oferi
. Dar se
e, obiecte

cele două
tectorului

noul său
o cămaşă
are nu-şi
n tabără,
mult cele
cum să-şi
ângea în

rien. Văd
cuvânt?

continuă

na lecţie,
repete.
nteligent,
puţin de
e care le

Cyprien, uimit de o asemenea uşurinţă, îşi puse în gând să o valorifice.

Tânărului cafru îi fură necesare şapte-opt zile de repaus şi de hrana substanţială pentru a se reface după oboselile călătoriei şi a fi în stare să muncească.

Aceste opt zile fură atât de bine folosite de profesorul său şi de el, încât, la sfârşitul săptămânii, Matakit era în stare să-şi exprime ideile în limba franceză – într-un mod incorect, dar, în definitiv, perfect inteligibil. Aşa că Cyprien îl puse să-şi povestească întreaga viaţă. Povestea era foarte simplă.

Matakit nu ştia nici măcar numele ţării sale, care se afla în munţii dinspre soare răsare. Putea spune doar că acolo era mare mizerie. Voise deci să facă avere, după exemplul câtorva războinici din tribul sau care se expatriaseră şi, ca şi ei, venise în Câmpia Diamantelor.

Ce nădăjduia să câştige aici? Nimic mai mult decît de zece ori zece piese de argint.

Cafrii dispreţuiesc monezile de aur. E o prejudecată de nezdruncinat, datorită primilor europeni care au făcut comerţ cu ei.

Şi ce-ar face ambiţiosul Matakit cu aceste piese de argint?

Ei bine, ar face rost de o mantie largă, roşie, de o puşcă şi de pulbere, apoi s-ar întoarce în satul său.

Acolo, ar cumpăra o femeie, care ar munci pentru el, i-ar îngriji vaca şi i-ar cultiva lanul de porumb. În aceste condiţii, ar fi un om de seamă, un mare şef.

Toată lumea l-ar invidia pentru puşca şi pentru marea lui avere şi ar muri la adânci bătrâneţe, stimat de toţi. Asta era tot.

Cyprien rămase pe gânduri, ascultând programul atât de simplu al cafrului. Trebuia oare să schimbe, să lărgească orizontul acestui biet sălbatic, să-i indice drept scop al activităţii lui lucruri mai importante decât o mantie largă, roşie şi o puşcă cu cremene? Nu era mai bine să nu se atingă de ignoranţa lui naivă, să-l lase să-şi ducă, în coliba lui, viaţa pe care şi-o dorea? Era o problemă gravă pe care tânărul inginer nu îndrăznea s-o rezolve, dar pe care Matakit se însărcina curând s-o tranşeze.

În adevăr, îndată ce fu în posesia primelor elemente ale limbii franceze, tânărul cafru arata o sete extraordinară de a învăţa. Întrebă fără încetare, voia să ştie totul, numele fiecărui obiect, întrebuinţarea şi originea lui. Apoi îl pasionară cititul, scrisul, calculul matematic. Era cu adevărat nesăţios!

Cyprien se hotărî repede. În faţa unei vocaţii atât de evidente, nu era cazul să ezite. Începu deci să-i dea în fiecare seară câte o lecţie de o oră. Şi Matakit, după muncă în mină, consacra instruirii sale tot timpul liber.

Miss Watkins, mişcată la rândul ei de aceasta râvnă puţin obişnuită, repetă lecţiile cu tânărul cafru. De altfel, Matakit şi le recita singur toată ziua, când lovea puternic cu târnăcopul în adâncul claim-ului, când trăgea sus găleţile cu pământ sau tria pietrele. Râvna lui era atât de comunicativă, încât îi cuprindea pe toţi muncitorii şi lucrul în mina părea că se face cu mai multă grijă.

La recomandarea lui Matakit, Cyprien angajase un alt cafru din tribul sau, numit Bardik, a cărui tragere de inimă şi inteligenţă meritau de asemenea să fie apreciate...

Tânărul inginer avu atunci o şansă pe care n-o mai cunoscuse: găsi o piatră de aproape şapte carate, pe care o vându imediat, cu cinci mii de franci, misitului Nathan.

Era, în adevăr, o afacere foarte bună. Un miner care n-ar fi căutat în produsul muncii sale decât un câştig obişnuit, ar fi fost pe drept cuvânt satisfăcut. Da, fără îndoială, dar Cyprien caută altceva.

„Chiar dacă aş avea la două-trei luni un asemenea noroc, îşi spunea el, ce mare scofală? Nu de un diamant de şapte carate am nevoie, ci de o mie, sau o mie cinci sute de asemenea pietre... altfel, miss Watkins va fi a lui James Hilton, sau a vreunui alt rival care nu preţuieşte cu nimic mai mult decât el!”

Cyprien era cufundat în astfel de gânduri triste, întorcându-se la mină, după dejun, într-o zi plină de căldură şi de praf – acel praf roşu, orbitor, care pluteşte aproape fără încetare în atmosfera minelor de diamante – când, deodată, ajungând la colţul unei colibe izolate, dădu înapoi cu groază. Avea în faţa ochilor un spectacol jalnic.

Un om se spânzurase de oiştea unei căruţe cu două roţi, sprijinită de peretele colibei, cu partea dinapoi lăsată pe pământ. Nemişcat, cu picioarele întinse, cu mâinile fără viaţă, acest corp atârna ca un fir cu plumb, făcând un unghi de douăzeci de grade cu oiştea, într-o pânză de lumină orbitoare.

Era sinistru.

Cyprien, mai întâi uluit, fu cuprins de un puternic sentiment de milă când îl recunoscu pe chinezul Li, atârnând spânzurat de coada lui lungă depăr, între cer şi pământ.

Tânărul inginer nu ezită să facă ceea ce se cuvenea în primul rând. În jumătate de minut, urcă până în vârful oiştei, prinse corpul chinezului pe sub braţe, îl ridica în sus, pentru a opri efectele strangulării, apoi tăie coada cu briceagul sau. După ce termină, coborî prevăzător şi aşeză trupul la umbra colibei.

Era şi timpul. Li nu se răcise încă. Inima îi bătea slab, dar bătea. Curând deschise ochii şi, ciudat, revăzând lumina zilei, păru să-şi recapete cunoştinţa.

Pe faţa impasibilă a bietului om, chiar după această groaznica încercare, nu se citea nici teamă, nici uimire. S-ar fi zis că se trezea dintr-un somn uşor.

Cyprien îi dădu câteva picături de apă, amestecată cu oţet, pe care o avea în plosca sa.

— Acum poţi vorbi? îl întrebă, în mod maşinal, uitând că Li nu-l putea înţelege. Totuşi, celălalt făcu un semn afirmativ.

— Cine te-a spânzurat aşa?

— Eu, răspunse chinezul, fără să aibă aerul că făcuse ceva extraordinar sau vrednic de mustrare.

— Dumneata?... Ai încercat să te sinucizi, nenorocitule!... Şi de ce?

— Lui Li îi era prea cald!... Li se plictisea! răspunse chinezul. Apoi închise ochii, ca pentru a scăpa de alte întrebări. Cyprien îşi dădu seama abia atunci de faptul ciudat că vorbiseră în limba franceză.

— Ştii şi englezeşte? îl întrebă din nou.

— Da, răspunse Li, deschizând ochii. Păreau două butoniere oblice, de o parte şi de alta a naşului său turtit.

Cyprien avu impresia că regăseşte în această privire ceva din ironia pe care o surprinsese câteodată în timpul călătoriei de la Cape Town la Kimberley.

— Motivele astea sunt absurde! spuse el, cu severitate. Nu se omoară nimeni pentru că îi este prea cald!... Spune-mi adevărul!... Fac prinsoare că la mijloc e tot o glumă de prost gust a acestui Pantalacci! Chinezul lăsă capul în jos.

— Voia să-mi taie coada, zise el cu voce joasă şi sunt sigur că ar fi reuşit, într-o zi sau alta! Chiar în acea clipă, Li zări faimoasa coada în mâna lui Cyprien şi constată că nenorocirea, de care se temea mai mult decât de orice, se produsese.

— Oh! Domnule! Cum! Dumneavoastră... dumneavoastră mi-aţi tăiat-o...?! strigă el, pe un ton sfâşietor.

— Nu te puteam desprinde altfel, prietene! răspunse Cyprien. Dar, ce naiba! Asta nu te înjoseşte cu nimic! Linişteşte-te!...

Chinezul părea atât de nenorocit, încât Cyprien, temându-se să nu-l vadă căutând din nou un mijloc de sinucidere, se hotărî să se întoarcă acasă luându-l cu sine.

Li îl urma supus, se aşeza la masă lângă salvatorul sau, se lasă dăscălit, făgădui să nu repete tentativa şi, sub influenţa unei ceşti de ceai fierbinte, îi împărtăşi câteva date destul de vagi din biografia sa.

Născut la Canton, fusese instruit pentru comerţ, lucrând la o firmă englezească. Apoi, trecuse în Ceylon, de acolo în Australia şi la urmă în Africa. Nicăieri n-avusese noroc. Spălătoria nu mergea mai bine, în ţinutul miner, decât alte douăzeci de meserii pe care le încercase. Dar sperietoarea lui era Annibal Pantalacci. Acest om îi făcea viaţa amară şi, fără el, poate că s-ar fi acomodat cu existenţa precară pe care o ducea în Griqualand! În definitiv, numai ca să scape de persecuţiile lui Pantalacci, voise să termine cu viaţa.

Cyprien îl îmbărbăta pe bietul om, îi făgădui să-l apere de napolitan, îi dădu să spele toate rufele pe care le putu găsi şi îl trimise acasă, nu numai mângâiat, dar vindecat pentru totdeauna de superstiţia privind apendicele său capilar.

Şi ştiţi cum procedase tânărul inginer? Îi spusese foarte simplu, dar cu gravitate, lui Li că funia spânzuratului aduce noroc şi ca ghinionul lui s-a terminat, acum, când are coada în buzunar.

— În orice caz, Pantalacci n-o să ţi-o mai poată tăia!

Acest raţionament desăvârşi tratamentul.

Se împliniseră cincizeci de zile de când Cyprien nu mai găsise nici un diamant în mina sa. Era din ce în ce mai dezgustat de meseria de miner, care îi părea o tragere pe sfoară când nu ai un capital destul de mare ca să cumperi un claim de primă calitate şi să angajezi o duzină de cafri ca să lucreze în el.

În consecinţă, într-o dimineaţă, lăsând pe Matakit şi Bardik să plece cu Thomas Steel, Cyprien rămase singur sub cortul său. Voia să răspundă unei scrisori a prietenului său Pharamond Barthes, care-i trimisese veşti despre el printr-un negustor de fildeş, în drum spre Cape Town.

Pharamond Barthes era încântat de vânătorile şi aventurile pe care le trăia. Împuşcase trei lei, şaisprezece elefanţi, şapte tigri, plus un număr incalculabil de girafe şi antilope, fără a mai pune la socoteală vânatul mărunt.

Nu numai că hrănea, cu produsul vânătoarei sale, micul corp expediţionar pe care-l luase cu sine, dar i-ar fi fost uşor, dacă ar fi voit, să realizeze beneficii considerabile din vânzarea blănurilor şi a fildeşului, sau prin schimburi cu triburile de cafri în mijlocul cărora se afla.

Scrisoarea se termina astfel:

„Nu vii să dai o raită cu mine pe malul fluviului Limpopo? Voi fi acolo către sfârşitul lunii viitoare şi am de gând să cobor până la golful Delagoa, ca să revin pe mare la Durban, unde m-am angajat să-i readuc pe basutoşii mei. Lasă-ţi, aşadar, Griqualandul tău nesuferit pentru câteva săptămâni şi vino să ne întâlnim.”

Cyprien reciti această scrisoare, când o detunătură formidabilă, urmată de o mare agitaţie în întreaga tabără, îl făcu să se ridice şi să iasă din cort.

Mulţimea minerilor, într-o mare dezordine şi emoţie, alerga înspre mină.

— O surpare de teren! se strigă din toate părţile. Noaptea fusese, în adevăr, foarte rece, aproape glacială, în timp ce ziua trecută putea fi socotită printre cele mai calde, de multă vreme încoace. De obicei, aceste schimbări bruşte de temperatură, cu contracţiile pe care le provocau în mijlocul masivului terenurilor lăsate descoperite, aveau drept rezultat astfel de cataclisme.

Cyprien se grăbi s-o ia spre Kopje.

Ajuns acolo, văzu dintr-o privire ce se întâmplase. O enormă bucată de pământ, înaltă de cel puţin şaizeci de metri şi lungă de două sute, se desprinsese vertical, formând o crăpătură care semăna cu breşa unui meterez prăbuşit. Mai multe mii de chintale de pietriş se desprinseseră din aceasta crăpătură, rostogolindu-se în claim-uri, umplându-le de nisip, de dărâmături, de pietre. Tot ceea ce se afla pe creasta bucăţii de pământ, în acel moment – oameni, boi, căruţe – nu făcuse decât un salt în abis şi zăcea acum pe fund.

Din fericire, cea mai mare parte a muncitorilor nu coborâse încă în mină, unde jumătate din tabără ar fi fost înmormântată sub dărâmături.

Primul gând al lui Cyprien fu la asociatul său, Thomas Steel. Avu curând plăcerea să-l recunoască printre oamenii care căutau să-şi dea seama de dezastru, la marginea crăpăturii. Alerga imediat spre el.

— Am scăpat ca prin urechile acului! zise minerul din Lancashire, strângându-i mâna.

— Şi Matakit? Întreba Cyprien.

— Bietul băiat e acolo, dedesubt! Răspunse Thomas Steel, arătând dărâmăturile care se îngrămădiseră pe proprietatea lor comună. Abia îl pusesem să coboare şi aşteptam să termine de umplut prima găleată ca s-o trag, când s-a produs surparea!

— Dar nu putem sta aici, fără să facem nimic pentru a încerca să-l salvăm! strigă Cyprien. Poate trăieşte încă!... Thomas Steel clătina din cap.

— E puţin probabil să mai trăiască sub cincisprezece sau douăzeci de tone de pământ! zise el. De altfel, ar trebui cel puţin zece oameni care să muncească două sau trei zile, pentru a goli mina!

— Ce contează! răspunse hotărât tânărul inginer. Nu vreau să se spună că am lăsat un om îngropat în acest mormânt, fără a încerca să-l scoatem afară!

Apoi, adresându-se unuia dintre cafri prin intermediul lui Bardik, care era acolo, el anunţă că oferă marea sumă de cinci şilingi pe zi tuturor acelora care ar vrea să se angajeze sub ordinele lui pentru a curăţa claim-ul.

Treizeci de negri se oferiseră imediat şi, fără a pierde o clipă, se apucară de lucru. Târnăcoapele, hârleţele, lopeţile nu lipseau; găleţile şi cablurile erau pregătite, tomberoanele de asemenea. Un mare număr de mineri albi, aflând că era vorba de a dezgropa un nenorocit prins sub pământul surpat, îşi oferiră sprijinul în mod benevol. Thomas Steel, electrizat de zelul lui Cyprien, nu se arata cel mai puţin activ în conducerea acestei operaţii de salvare.

La amiază, se scoseseră deja mai multe tone de nisip şi de pietre, îngrămădite pe fundul claim-ului.

La ora trei, Bardik scoase un strigăt răguşit: zărise un picior negru ce ieşea din pământ, sub cazmaua sa.

Oamenii îşi dublară eforturile şi, câteva minute mai târziu, întregul corp al lui Matakit era dezgropat. Nenorocitul cafru era culcat pe spate, nemişcat, după toate aparenţele mort. Printr-o ciudată întâmplare, o găleată de piele se răsturnase peste faţa lui şi o acoperea ca o mască.

Cyprien remarcă numaidecât aceasta împrejurare care-l făcu să se gândească la posibilitatea readucerii la viaţa a nefericitului; dar speranţa era destul de slabă, căci inima nu mai bătea, pielea era rece, membrele ţepene, mâinile crispate de agonie, iar figura – având paloarea lividă a negrilor – era şi ea îngrozitor de crispată din cauza asfixiei.

Cyprien nu-şi pierdu curajul. Porunci ca Matakit să fie dus în cabana lui Thomas Steel, care era cea mai apropiată. Fu întins pe masa care servea de obicei la trierea pietrişului şi supus unor frecţii sistematice, unor mişcări ale cutiei toracice, destinate să provoace o respiraţie artificială, folosită în mod obişnuit pentru readucerea la viaţa a înecaţilor. Cyprien ştia că acest tratament este aplicat deopotrivă în toate cazurile de asfixie şi acum nu era altceva de făcut, căci nu se vedea nici o rană, nici o fractură, nici măcar o lovitură serioasă.

— Ia te uită, domnule Méré, strânge încă în mână un bulgăre de pământ! observă Thomas Steel, care fricţiona de zor marele corp negru.

Vrednicul fiu al Lancashire-ului îşi dădea toată osteneala. Dacă ar fi trebuit să lustruiască axul principal al unei maşini cu aburi de o mie două sute de cai putere, n-ar fi putut s-o facă cu mai multă forţă!

Aceste eforturi nu întârziară să dea rezultate. Rigiditatea cadaverică a tânărului cafru păru să cedeze, cu încetul. Temperatura pielii se modifica simţitor.

Cyprien, care pândea, la nivelul inimii, cel mai mic semn de viaţă, avu impresia că simte sub mână un uşor freamăt de bun augur.

Curând, aceste simptome se accentuară. Pulsul începu să bată, o inspiraţie ridică aproape imperceptibil pieptul lui Matakit; apoi, o expiraţie mai puternică dovedi reluarea evidentă a funcţiunilor vitale.

Deodată, două strănuturi puternice zgâlţâiră din cap până-n picioare acest mare trup negru, adineaori atât de inert. Matakit deschise ochii, respira, îşi recapătă cunoştinţa.

— Ura! Ura! Băiatul e în afară de orice pericol! strigă Thomas Steel care, şiroind de transpiraţie, îşi încetă fricţiunile. Dar uită-te, domnule Méré, nu lasă deloc acest bulgăre de pământ pe care îl strânge în degetele crispate!

Tânărul inginer avea cu totul alte griji decât să observe acest amănunt! El dădea bolnavului să înghită o linguriţă de rom, îl ridica pentru a-i uşura respiraţia. La urmă, când îl văzu revenit la viaţă, îl înfăşură în cuverturi şi, cu ajutorul a trei sau patru oameni binevoitori, îl duse în propria sa locuinţă de la ferma Watkins.

Aici, bietul cafru fu culcat în patul inginerului. Bardik îi dădu să bea o ceşcuţă cu ceai fierbinte. După un sfert de oră, Matakit căzu într-un somn tihnit şi calm: era salvat.

Cyprien simţea acea bucurie incomparabilă pe care o încerci după ce ai smuls o viaţă omenească din ghearele morţii. În timp ce Thomas Steel şi ajutoarele sale, foarte obosiţi de atâtea mişcări terapeutice, se duceau să-şi sărbătorească succesul la cârciuma cea mai apropiată, udându-l cu valuri de bere, Cyprien, vrând să rămână lângă Matakit, luă o carte, neîntrerupându-şi lectura decât ca să-l privească dormind, ca un părinte care supraveghează somnul fiului său convalescent. De şase săptămâni, de când Matakit intrase în serviciul său, Cyprien nu avusese decât motive să fie mulţumit şi chiar încântat de el. Inteligenţa, docilitatea, râvna lui erau fără egal. Era cumsecade, bun, binevoitor, având un caracter deosebit de blând şi de vesel. Nici o muncă nu-l speria, nici o dificultate nu părea să-l descurajeze. Cyprien îşi spunea uneori că nu exista culme socială pe care un francez, înzestrat cu asemenea calităţi, n-ar fi putut s-o atingă.

Şi aceste daruri preţioase se aflau sub pielea neagră şi în capul cu părul scurt şi creţ al unui simplu cafru.

Şi totuşi, Matakit avea un cusur – un cusur foarte grav – datorat evident educaţiei dintâi şi obiceiurilor prea spontan dobândite în satul său. Trebuie s-o spunem? Matakit era un pic hoţ, dar în mod aproape inconştient. Când vedea un obiect la-ndemână, i se părea foarte natural să şi-l însuşească.

În zadar stăpânul lui, alarmat de aceasta deprindere, îl dojenea cu cea mai mare asprime! În zadar îl ameninţase că-l da afară, dacă-l mai prinde! Matakit făgăduia că n-o să mai greşească, plângea, se ruga să-l ierte şi a doua zi reîncepea, dacă avea ocazia.

De obicei nu şterpelea mare lucru. Ceea ce-i stârnea în mod deosebit lăcomia n-avea mare valoare: un cuţit, o cravată, un prelungitor de creion sau vreun fleac asemănător. Dar Cyprien nu era mai puţin dezolat să constate un asemenea viciu la o fire atât de simpatică.

„Să aşteptăm... să sperăm! îşi spunea el. Poate voi reuşi să-l fac să înţeleagă de ce nu trebuie să facă astfel.”

Privindu-l dormind, Cyprien se gândea la aceste contraste atât de bizare, datorate anilor petrecuţi de Matakit în mijlocul sălbaticilor din tribul său.

Aproape de căderea nopţii, tânărul cafru se trezi odihnit şi bine dispus, ca şi cum n-ar fi suferit două sau trei ore de întrerupere aproape completă a funcţiilor respiratorii. Putea acum povesti ce se întâmplase.

Găleata, care-i căzuse întâmplător peste faţă şi o scară lungă, făcând o pavăză deasupra lui, îl apăraseră la început împotriva efectelor mecanice ale surpării, apoi, vreme destul de îndelungată, împotriva unei asfixii complete, lăsându-i, în fundul închisorii lui subterane, o mică provizie de aer. Îşi dăduse foarte bine seama de aceasta împrejurare fericită şi făcuse totul ca să profite de ea, respirând numai la lungi intervale. Dar încet, încet aerul se alterase. Matakit simţise că-şi pierde treptat cunoştinţa. Apoi căzuse într-un fel de somn greu şi plin de nelinişte, din care nu se trezea, din când în când, decât pentru a face un efort suprem de a trage aer în piept. Pe urmă, totul dispăruse.

Nu mai ştiuse ce i se întâmpla şi murise... căci se întorcea într-adevăr din moarte!

Cyprien îl lasă să vorbească puţin, îi dădu să bea şi să mănânce şi-l obliga, cu toate protestele lui, să rămână peste noapte în patul în care-l aşezase. În sfârşit, fiind sigur că orice pericol trecuse, îl lăsă singur şi se duse să facă vizita sa obişnuită familiei Watkins.

Tânărul inginer simţea nevoia să împărtăşească Alicei impresiile sale din timpul zilei, dezgustul crescând pentru mina – dezgust pe care deplorabilul accident de dimineaţă îl accentuă şi mai mult. Era scârbit la gândul că primejduieşte viaţa lui Matakit pentru şansa foarte problematică de a pune mâna pe câteva diamante.

„Să fac eu însumi această meserie, mai merge! îşi zicea. Dar să-l oblig s-o facă pentru un salariu mizerabil pe acest biet cafru, care nu-mi datorează nimic, e pur şi simplu odios!”

Comunică, deci, fetei revoltele şi decepţiile sale. Îi vorbi despre scrisoarea primită de la Pharamond Barthés. În adevăr, n-ar face mai bine să urmeze sfatul prietenului său? Ce ar pierde dacă ar pleca pe malurile fluviului Limpopo şi şi-ar încerca norocul la vânătoare? N-ar fi mai nobil decât să râcâie pământul, ca un avar, sau să pună nişte amărâţi să-l râcâie pentru el?

— Ce spuneţi, miss Watkins, dumneavoastră care aveţi atâta înţelepciune şi simţ practic? Daţi-mi un sfat! Am mare nevoie de el! Mi-am pierdut echilibrul moral! Îmi trebuie o mână prietenească spre a-mi reveni!

Vorbea astfel cu toată sinceritatea găsind o plăcere pe care nu şi-o putea explica, el, atât de rezervat de obicei, în a înfăţişa, înaintea acestei blânde şi încântătoare confidente, slăbiciunea nehotărârii sale.

Conversaţia avea loc de câteva minute în limba franceză şi acest simplu amănunt o făcea să fie foarte intimă, cu toate ca John Watkins, adormit puţin după cea de a treia pipă, nu părea să fie atent niciodată la ceea ce vorbeau tinerii în limba engleză, sau în orice altă limbă.

Alice îl asculta pe Cyprien cu o adâncă simpatie.

— Tot ceea ce-mi spuneţi, domnule Méré, sunt lucruri la care m-am gândit de multă vreme! Mi-e greu să înţeleg cum un inginer, un savant, s-a putut decide cu inima uşoară să ducă o astfel de viaţă. Nu-i o crimă împotriva dumneavoastră înşivă? Să vă irosiţi timpul preţios într-o astfel de muncă, pe care un simplu cafru sau un hotentot o fac mai bine decît dumneavoastră... E rău, vă asigur!

Cyprien n-ar fi avut decât un cuvânt de spus, pentru a lămuri această problemă care o uimea şi o contraria atât de mult pe Alice. Şi cine ştie dacă ea nu exagera puţin indignarea sa, tocmai pentru a-i smulge o mărturisire?... Dar aceasta nu. Ea jurase s-o păstreze pentru sine şi s-ar fi dispreţuit dacă ar fi procedat altfel; şi-o reţinu deci pe buze.

Miss Watkins continuă:

— Dacă ţineţi atât de mult să găsiţi diamante, domnule Méré, de ce nu le căutaţi, mai degrabă, acolo unde aţi avea cu adevărat şansa să le găsiţi – în creuzetul dumneavoastră? Cum adică! Sunteţi chimist, ştiţi mai bine ca oricine ce sunt aceste pietre mizerabile, cărora li se dă un asemenea preţ şi vreţi să le obţineţi printr-un efort neplăcut şi maşinal? În ceea ce mă priveşte, revin la ideea mea: dacă aş fi în locul dumneavoastră, aş căuta mai degrabă să fabric diamante, decât să încerc să găsesc unele gata făcute!

Alice vorbea cu atâta însufleţire, cu atâta încredere în ştiinţă şi în Cyprien însuşi, încât inima tânărului era ca scăldată într-o rouă răcoritoare.

Din nefericire, John Watkins se trezi în acel moment din toropeala sa, ca să ceară veşti de la Vandergaart-Kopje. Trebuiră deci să revină la limba engleză, să părăsească acea conversaţie între patru ochi, atât de caldă. Vraja fusese ruptă.

Dar sămânţa fusese aruncată pe pământ bun şi avea să încolţească.

Întorcându-se acasă, tânărul inginer se gândea la cuvintele atât de vibrante şi atât de juste totodată pe care i le spusese miss Watkins. Aspectul lor himeric dispărea în ochii lui, lăsând să se vadă doar ceea ce aveau generos, încrezător şi tandru.

„Şi de ce nu, la urma urmei? spunea el. Fabricarea diamantului, care putea să pară utopică acum un secol, astăzi este într-un fel un fapt împlinit! Domnii Fremy şi Peil au fabricat la Paris rubine, smaralde şi safire, care nu sunt decât cristale de alumină, colorate în mod diferit! Domnul Mac-Tear, din Glasgow, domnul J. Ballantine Hannay, din acelaşi oraş, au obţinut, în 1880, cristale de carbon, care aveau toate proprietăţile diamantului şi al căror singur defect era de a costa îngrozitor de scump – mult mai scump decât diamantele naturale din Brazilia, din India sau din Griqualand – şi, în consecinţă, de a nu răspunde nevoilor comerţului! Dar, îndată ce soluţia ştiinţifică a unei probleme a fost găsită, soluţia industrială nu poate fi departe! De ce să n-o căutăm...? Toţi aceşti savanţi, care n-au reuşit până acum, sunt teoreticieni, oameni de biblioteca şi de laborator! Ei n-au studiat diamantul la faţa locului, pe pământul lui natal, în leagănul lui, ca să spun aşa. Eu pot beneficia de lucrările lor, de experienţa lor şi de a mea pe deasupra! Eu am extras diamantul cu mâinile mele! Am analizat, am studiat sub toate aspectele terenurile în care se găseşte! Dacă cineva trebuie, cu un pic de noroc, să învingă ultimele dificultăţi, acela sunt eu!... Trebuie să fiu eu!”

Iată ce-şi repeta Cyprien, ce chibzui el în toate felurile, până spre dimineaţă.

Se hotărî curând. A doua zi, îl încunoştiinţară pe Thomas Steel că – cel puţin deocamdată – n-avea să mai lucreze şi nici să-i pună pe alţii să lucreze în claim. Căzură chiar de acord că, dacă Steel va găsi un mijloc să se descotorosească de partea lui Cyprien, e liber s-o facă; apoi se închise în laborator, pentru a se gândi la noile sale proiecte.

VIII

MAREA EXPERIENŢĂ

În timpul unor strălucite cercetări asupra solubilităţii corpurilor solide în gaze – cercetări pe care le efectuase de-a lungul întregului an precedent – Cyprien remarcase că anumite substanţe, de pildă, siliciul şi alumina, insolubile în apă, sunt dizolvate de vaporii de apă la o înaltă presiune şi la o temperatură foarte ridicată.

Pornind de la această constatare, el se hotărî să examineze mai întâi dacă n-ar putea ajunge să găsească un corp gazos care să dizolve carbonul, pentru a obţine apoi o cristalizare.

Dar toate tentativele făcute în această direcţie rămaseră infructuoase şi, după mai multe săptămâni de încercări zadarnice, trebui să-şi dispună altfel bateriile.

Baterii – acesta era cuvântul potrivit, căci, aşa cum se va vedea, un tun avea să joace un rol important.

Diferite analogii îl făcură pe tânărul inginer să admită că diamantul s-ar putea forma în mină în acelaşi mod cu sulful în solfatare. Or, se ştie că sulful este rezultatul unei semi oxidări a hidrogenului sulfurat; după ce o parte s-a transformat în acid sulfuric, restul se depune în cristale pe pereţii solfatarului.

„Cine ştie dacă zăcămintele de diamante nu sunt adevărate carbonatare? îşi spunea Cyprien. De vreme ce avem de-a face cu un amestec de hidrogen şi de carbon, care e adus odată cu apele şi depunerile aluvionare sub forma de gaz metan, de ce n-ar fi oxidarea hidrogenului, unită cu oxidarea parţială a carbonului, aceea care determină cristalizarea surplusului de carbon?”

De la această idee, până la aceea de a face ca un corp oarecare – într-o reacţie analogă, dar artificială – să îndeplinească funcţia teoretică a oxigenului, nu era prea departe pentru un chimist.

Cyprien se opri definitiv la înfăptuirea imediată a acestui program.

În primul rând, trebuia să imagineze un dispozitiv experimental, care să se apropie cât mai mult posibil de presupusele condiţii de producere a diamantului natural, în plus, acest dispozitiv trebuia să fie foarte simplu. Tot ce e măreţ în natură şi artă are acest caracter de simplitate. Exista ceva mai puţin complicat decât cele mai frumoase descoperiri făcute de omenire.

— Gravitaţia, busola, tiparul, maşina cu aburi, telegraful electric?

Cyprien îşi caută singur, în fundul minei, provizii de pământ având calităţi pe care le credea deosebit de favorabile pentru experienţa sa. Apoi făcu din acest pământ un mortar gros, cu care tencui cu multă grijă interiorul unui tub de oţel, lung de o jumătate de metru, gros de cinci centimetri şi având un calibru de opt centimetri.

Acest tub nu era altceva decât un segment de ţeavă de tun scos din funcţie, pe care îl cumpărase, la Kimberley, de la o companie de voluntari care se desfiinţa după o campanie împotriva triburilor din apropiere. Ţeava de tun, tăiată după trebuinţă în atelierul lui Jacobus Vandergaart, furnizase exact unealta necesară, adică un recipient destul de rezistent pentru a suporta o enormă presiune în interior.

După ce pusese în acest tub, închis în prealabil la una din cele două extremităţi, bucăţi de cupru şi aproximativ doi litri de apă, Cyprien îl umplu cu gaz metan; apoi îl închise cu capace de lut şi fixa cu buloane, la cele două capete, obturatoare metalice foarte solide.

Aparatul era construit. Nu mai trebuia decît să-l supună unei încălziri intense.

Pentru aceasta, fu aşezat într-un mare cuptor cu reverberaţie, al cărui foc trebuia să ardă zi şi noapte, pentru a obţine o încălzire până la incandescenţă, care să dureze timp de două săptămâni.

Atât tubul cât şi cuptorul erau acoperite cu un strat gros de pământ refractar, menit să păstreze cea mai mare cantitate posibilă de căldura şi să nu se răcească decât foarte încet, când va veni timpul.

Totul avea înfăţişarea unui enorm stup de albine sau a unei colibe de eschimoşi.

Matakit era acum în stare să facă stăpânului său unele servicii. El urmărise cu mare atenţie toate pregătirile experienţei şi, când află că era vorba de a fabrica diamante, se arătă plin de râvnă pentru a contribui la succesul operaţiei. Învăţase repede să alimenteze focul, aşa că se putea lăsa în seama lui grija de a-l întreţine.

Ar fi greu de imaginat cât de lungi şi de dificile au fost aceste pregătiri, atât de puţin complicate. La Paris, într-un laborator mare, experienţa ar fi putut începe la două ore după ce fusese concepută, dar aici, în această ţară pe jumătate sălbatică, lui Cyprien îi trebuiră trei săptămâni pentru a-şi realiza, imperfect, ideile sale. Şi încă avu şansa de a fi ajutat de împrejurări, mai ales că găsise în locul amintit nu numai unul vechi, dar şi cărbunii de care avea nevoie. În adevăr, acest combustibil era atât de rar la Kimberley, încât trebui să se adreseze la trei negustori deodată, pentru a-şi procura o tonă de cărbuni.

Până la urmă, toate greutăţile fură învinse şi focul odată aprins, Matakit avu grijă să nu-l lase să se stingă.

Trebuie spus că tânărul cafru era foarte mândru de misiunea ce-i fusese încredinţată. Treaba nu părea să fie cu totul nouă pentru el şi fără îndoială că în satul său ajutase nu o dată la pregătirea vreunei mâncări, mai mult sau mai puţin infernale.

În adevăr, Cyprien constatase de mai multe ori, de când Matakit intrase în serviciul său, că tânărul se bucura de o reputaţie de veritabil vrăjitor printre ceilalţi cafri.

Oarecare secrete de chirurgie elementară, doua sau trei numere de scamatorie, pe care le ştia de la tatăl său, formau de altfel tot bagajul său de magician.

Dar oamenii veneau să-l consulte pentru boli reale sau imaginare, pentru a le explica visele, pentru a le arbitra neînţelegerile.

Găsind răspuns la toate, Matakit avea totdeauna la îndemâna o reţetă, o prevestire, o sentinţă. Reţetele erau uneori bizare şi sentinţele curioase, dar compatrioţii săi erau mulţumiţi. Ce le trebuia mai mult?

Trebuie adăugat că retortele şi flacoanele, de care era acum înconjurat în laboratorul tânărului inginer, fără a mai vorbi de operaţiile misterioase la care era admis să colaboreze, contribuiau din plin la ridicarea prestigiului sau.

Cyprien nu se putea împiedica să surâdă, uneori, faţă de aerele solemne pe care bietul băiat le lua când îşi îndeplinea modestele lui sarcini de fochist şi de laborant, reînnoind cărbunii cuptorului, vânturând jeraticul, ştergând vreun rând de eprubete. Şi totuşi, era ceva înduioşător în însăşi această gravitate: expresia naivă a respectului pe care ştiinţa îl inspira unei naturi fruste, dar inteligentă şi dornică să înveţe.

Pe de altă parte, Matakit avea clipele sale de şotii şi de veselie, mai ales când era împreună cu Li. Între aceste două fiinţe se legase o strânsă prietenie – cu toate că aveau origini atât de diferite – în timpul vizitelor, destul de dese, pe care chinezul le făcea acum la ferma Watkins. Amândoi vorbeau destul de bine limba franceză, amândoi fuseseră salvaţi de Cyprien de la o moarte sigură şi îi păstraseră o vie recunoştinţa. Era foarte firesc deci ca ei să se simtă atraşi unul către celălalt printr-o simpatie sinceră şi aceasta simpatie se schimbase repede în afecţiune.

Între ei, Li şi Matakit îi dădeau tânărului inginer un nume emoţionant şi simplu, care exprima exact: natura sentimentului pe care-l aveau faţă de el. Îi ziceau „tăicuţul”, nevorbind despre el decât cu admiraţie şi devotament înflăcărat.

Acest devotament se manifestă din partea lui Li prin atenţia scrupuloasă cu care spăla şi călca rufăria lui Cyprien, din partea lui Matakit, prin grija religioasă şi punctualitatea cu care îndeplinea toate dispoziţiile stăpânului său.

Dar, câteodată, cei doi prieteni mergeau puţin prea departe în râvna lor de a-l satisface pe „tăicuţul”. Se întâmpla, de exemplu, ca Cyprien să găsească pe masa – mânca acum acasă – fructe sau dulciuri pe care nu le comandase şi a căror provenienţă îi rămânea necunoscută, căci nu le vedea figurând pe notele de plată ale furnizorilor. Sau, cămăşile aduse de la spălat aveau butoni de aur, de provenienţă de asemenea necunoscută. Apoi, pe rând, un jilţ elegant şi comod, o pernă brodată, o piele de pantera, un bibelou de preţ se adăugau în mod misterios mobilierului casei. Şi dacă Cyprien întreba despre aceasta fie pe Li, fie pe Matakit, nu putea scoate de la ei decât răspunsuri evazive:

— Nu ştiu!... Nu eu...! N-am nici un amestec!...

Cyprien ar fi fost de acord cu aceste atenţii, dar ceea ce nu-i convenea era bănuiala că izvorul lor nu era, poate, prea curat. Nu cumva aceste daruri costaseră doar oboseala de a fi luate? Totuşi, nimic nu confirmă presupunerile sale şi anchetele, adesea foarte minuţioase, întreprinse în legătură cu aceste ciudate achiziţii, nu dădeau nici un rezultat.

Iar în spatele lui, Matakit şi Li schimbau surâsuri fugare, priviri viclene, semne cabalistice, care însemnau în mod evident:

„Eh, tăicuţul!... E uluit de ce se petrece!” De altfel, alte griji, mult mai grave, îl preocupau pe Cyprien. John Watkins părea hotărât să o mărite pe Alice şi, în acest scop, de la un timp, făcea din locuinţa sa un adevărat muzeu de pretendenţi. Nu numai James Hilton era prezent aproape în fiecare seară, dar toţi minerii celibatari, pe care succesul exploatării lor părea să-i înzestreze, după părerea fermierului, cu calităţile necesare ginerelui pe care şi-l visase, erau atraşi la el acasă, opriţi la masă şi, la urmă, oferiţi alegerii fiicei sale.

Germanul Friedel şi napolitanul Pantalacci făceau parte dintre aceştia. Amândoi erau socotiţi acum printre minerii cei mai norocoşi din tabăra de la Vandergaart. Se bucurau şi la fermă de consideraţia care însoţeşte pretutindeni succesul. Friedel era mai pedant şi mai tăios ca niciodată, de când concepţiile sale rigide erau susţinute de câteva mii de lire sterline. Cât despre Annibal Pantalacci, transformat acum în filfizon colonial, strălucind de lanţuri de aur, inele, ace de cravată cu diamante, purta haine de pânză albă, care făceau ca tenul său să pară şi mai galben şi mai pământiu.

Cu glumele sale, cu şansonetele napolitane şi pretenţiile de om spiritual, acest personaj ridicul încerca, în zadar să o distreze pe Alice. Desigur, ea nu-i arăta un dispreţ deosebit – nici nu părea să cunoască motivul care îl aducea la fermă. Se mulţumea să nu-l asculte cu plăcere şi nu râdea niciodată nici de glumele lui deocheate, nici de atitudinile lui. Deşi nu-i cunoştea destul urâţenia morală pentru a bănui tristul revers al spoielii lui, fata nu vedea în el decât un vizitator vulgar şi nu mai puţin plictisitor decât cea mai mare parte a celorlalţi. Asta i se părea evident lui Cyprien şi el ar fi suferit grozav s-o vadă discutând serios, cu această fiinţă demnă de dispreţ, pe aceea, care se afla pe o treaptă atât de înaltă în respectul şi afecţiunea sa.

Şi ar fi suferit cu atât mai mult, cu cât mândria sa l-ar fi împiedicat să mărturisească ceva, considerând prea umilitor să încerce să înjosească în ochii domnişoarei Watkins chiar şi un rival atât de nedemn.

De altfel, cu ce drept ar fi făcut-o? Pe ce să-şi întemeieze criticile? Nu ştia nimic despre Annibal Pantalacci şi nu era călăuzit decât de o repulsie instinctivă în aprecierea sa defavorabilă. Dacă l-ar fi prezentat într-o lumină tragică, ar fi stârnit doar râsul.

Iată ceea ce înţelegea Cyprien foarte limpede şi ar fi fost disperat dacă Alice ar fi părut că acordă oarecare atenţie unui asemenea om.

Pe deasupra, se adâncise din nou cu îndârjire într-o muncă ce îl absorbea zi şi noapte. Nu era vorba de un singur procedeu de fabricare a diamantului, ci de douăzeci de experienţe aflate în pregătire, pe care urma să le îmbine, după terminarea celei dintâi. Nu se mai mulţumea cu date teoretice şi cu formule cu care acoperea ore întregi caietele sale de note. În fiecare clipă alerga până la Kopje, aducea de acolo noi mostre de roci şi de pământ, reîncepea analizele făcute de o sută de ori, dar cu o rigurozitate şi o precizie care nu lăsau loc nici unei erori. Cu cât pericolul de a o pierde pe miss Watkins devenea mai presant, cu atât era mai hotărât să nu crute nimic pentru a-l învinge.

Şi totuşi, atât de mare îi era neîncrederea în el însuşi, încât nu voise să-i spună nimic tinerei fete despre experienţa în curs. Miss Watkins ştia doar că urmându-i sfatul, el se reîntorsese la chimie şi era fericită.

IX

O SURPRIZĂ

Ziua în care experienţa părea că trebuie să fie terminată a fost o zi mare.

Trecuseră două săptămâni de când focul nu mai fusese întreţinut – ceea ce îngăduise aparatului să se răcească treptat. Apreciind că cristalizarea carbonului trebuia să fi avut loc, dacă totuşi se produsese în aceste condiţii, Cyprien hotărî să dea la o parte stratul de pământ ce forma o calotă împrejurul cuptorului.

Calota trebui să fie atacată cu lovituri puternice de cazma, deoarece se întărise ca o cărămidă în cuptorul cărămidarului. Dar, până la urmă, ea cedă eforturilor lui Matakit şi lasă să se vadă mai întâi partea superioară – capitelul – apoi întregul cuptor.

Inima tânărului inginer bătea cu o sută douăzeci de pulsaţii pe minut, în momentul în care tânărul cafru, ajutat de Li şi de Bardik, ridica acest capitel.

El nu credea că experienţa reuşise, fiind dintre cei care se îndoiesc mereu de ei înşişi! Dar, oricum, era posibil! Şi ce bucuros ar fi fost să fie aşa! Toate speranţele sale de fericire, de glorie, de bogăţie nu se aflau ele în acest mare cilindru negru, pe care îl revedea după atâtea săptămâni de aşteptare?

O, nenorocire!... Ţeava de tun plesnise.

Da! Sub formidabila presiune a vaporilor de apă şi a gazului metan, la o temperatură foarte ridicată, nici măcar oţelul nu putuse rezista. Cu toate că pereţii lui erau groşi de cinci centimetri, tubul crăpase ca o simplă eprubetă. Avea pe una din părţi, aproape la mijloc, o fisură căscată ca o gură mare, înnegrită, răsucită de flăcări, părând să-i râdă în nas savantului descumpănit.

Nu avea noroc! Atâta osteneală, ca să ajungă la acest rezultat negativ! În adevăr, Cyprien s-ar fi simţit mai puţin umilit dacă, datorită unor măsuri de prevedere mai eficiente, aparatul său ar fi putut suporta proba focului! Să nu fi găsit cărbune cristalizat în cilindru? Era desigur de zece ori pregătit pentru această dezamăgire! Dar să fi încălzit, răcit, să fi răsfăţat, s-ar putea spune, timp de o lună acest vechi cilindru de oţel, bun de aruncat la gunoi, asta era culmea ghinionului! Bucuros l-ar fi expediat cu o lovitură de picior la poalele colinei, dacă tubul n-ar fi fost prea greu pentru a se lăsa tratat astfel!

Cyprien voia să-l lase în cuptor şi se pregătea să iasă, foarte trist, pentru a-i anunţa Alicei acest rezultat lamentabil, când o curiozitate de chimist, care dăinuia în el, îl făcu să apropie un chibrit aprins de gura tubului, cu scopul de a-i examina interiorul.

„Fără îndoială, se gândea el, pământul cu care l-am căptuşit pe dinăuntru s-a transformat în cărămida, ca şi învelişul exterior al cuptorului.”

Presupunerea era întemeiată. Totuşi, printr-un fenomen destul de straniu pe care Cyprien nu şi-l putu explica la început, un fel de bulgăre de argilă părea să se fi desprins din aceasta căptuşeală de pămînt, după ce se întărise separat în tub.

O curiozitate de chimist îl făcu să apropie un chibrit aprins...

etrul unei
se afară şi
văzând că
suprafaţa
nce, când
zurgalău
capul, era
ciocan şi
comoară
cu natura
! Această
tru totul
amant de
mai mare
mă cu un
rame.
cu voce
în ciuda
, scumpa
nimic din

vedea:

— Dar e imposibil!... E o iluzie, un miraj!... repeta el, muşcat de îndoială. Ah, voi şti în curând ce să cred!

Şi, fără să mai întârzie cu pusul pălăriei, tulburat, nebun de bucurie, cum era Arhimede ieşind din baia în care se scufundase când a descoperit faimosul său principiu, iată-l pe Cyprien coborând în fugă drumul spre fermă şi năpustindu-se ca un obuz la Jacobus Vandergaart.

Îl găsi pe bătrânul şlefuitor ocupat cu examinarea, pietrelor preţioase pe care Nathan, misitul de diamante, tocmai le adusese la tăiat.

— Ah, domnule Nathan, ce bine că sunteţi aici! strigă Cyprien! Uitaţi-vă!... Şi dumneavoastră, domnule Vandergaart, vedeţi ce vă aduc şi spuneţi-mi ce este?

Pusese piatra pe masa şi-şi încrucişase braţele.

Nathan luă primul piatra în mână, păli de uimire şi, cu ochii holbaţi, cu gura căscată, i-o dădu lui Vandergaart.

Acesta, după ce ridicase obiectul la înălţimea ochilor, în dreptul ferestrei, îl privi la rândul său pe deasupra ochelarilor. Apoi, îl repuse la loc pe masa şi, privindu-l pe Cyprien, zise liniştit:

— Acesta este cel mai mare diamant din lume.

— Da!... Cel mai mare! repetă Nathan. De patru sau cinci ori mai mare decât Koh-i-noor, „Muntele de lumină”, orgoliul tezaurului regal al Angliei, care cântăreşte o sută şaptezeci şi nouă de carate!

— De două sau de trei ori mai mare decât Marele Mogol, cea mai mare piatra cunoscută, care cântăreşte două sute optzeci de carate! reluă bătrânul şlefuitor.

— De patru sau cinci ori mai mare decât diamantul Tarului, care cântăreşte o sută nouăzeci şi trei de carate! replică Nathan, din ce în ce mai năucit.

— De şapte sau opt ori cât Regentul, care cântăreşte o sută treizeci şi şase de carate! reluă Jacobus Vandergaart.

— De douăzeci sau treizeci de ori cât diamantul de la Dresda, care nu cântăreşte decât treizeci şi unu de carate! strigă Nathan. Şi adăugă:

— Cred că, după tăiere, acesta va cântări încă cel puţin patru sute de carate! Dar cum să îndrăzneşti măcar să rişti o evaluare a unei asemenea pietre? E incalculabilă!

— De ce? Răspunse Jacobus Vandergaart, care rămăsese cel mai calm dintre ei. Koh-i-noor-ul este evaluat la treizeci de milioane de franci, Marele Mogol la douăsprezece milioane, diamantul Tarului la opt milioane, Regentul la şase milioane!... Ei bine, acesta trebuie cu siguranţa să valoreze pe puţin o sută de milioane!

— Ei! Totul depinde de culoarea şi de calitatea sa! replică Nathan, care începuse să-şi vină în fire şi credea poate că este util să pună jaloane, pentru viitor, în vederea unui târg posibil. Dacă este incolor şi de primă calitate, valoarea lui va fi de nepreţuit! Dar dacă e galben, cum sunt cele mai multe din diamantele noastre de Griqualand, această valoare va fi cu mult mai mică! Nu ştiu totuşi dacă n-aş prefera, pentru o piatră de această dimensiune, o frumoasă nuanţă albastră de safir, ca aceea a diamantului de la Hope, sau roză, ca aceea a Marelui Mogol, sau chiar un verde de nuanţa smaraldului, ca aceea a diamantului de la Dresda.

— Ba nu!... Ba nu!... strigă bătrânul şlefuitor, cu înflăcărare. Eu sunt pentru diamantele incolore! Vorbeşte-mi despre Koh-i-noor sau despre Regent! Iată adevăratele geme!... Pe lângă ele, celelalte nu sunt decât nişte pietre fanteziste! Cyprien nu-i mai asculta.

— Scuzaţi-mă, domnilor, spuse el precipitat, dar sunt obligat să vă părăsesc chiar în clipa asta! Şi, după ce-şi lua preţioasa piatră, urcă în fugă drumul spre ferma. Fără a-i da măcar prin gând să ciocănească, deschise uşa, o văzu pe Alice şi, înainte de a-şi da seama ce face, o lua în braţe şi o sărută pe amândoi obrajii.

— Ei bine! Ce-i asta?! strigă domnul Watkins, scandalizat de aceasta demonstraţie neaşteptată. Şedea la masă, în faţa lui Annibal Pantalacci, făcând o partidă de pichet cu acest farsor răutăcios.

— Miss Watkins, scuzaţi-mă! bâlbâi Cyprien, surprins de propria-i îndrăzneală, dar radiind. Sunt foarte fericit!... Sunt nebun de fericire!... Priviţi!... Iată ce vă aduc!

Şi mai degrabă aruncă decât depuse diamantul său pe masă, între cei doi jucători.

Ca şi Nathan şi Jacobus Vandergaart, aceştia înţeleseră imediat despre ce este vorba. Domnul Watkins, care nu atacase încă decât moderat raţia lui zilnică de gin, era într-o stare destul de lucidă.

— Dumneata ai găsit asta... dumneata... în claim-ul dumitale? strigă el cu putere.

— Să găsesc asta? răspunse Cyprien, triumfător. Am făcut mai mult decât atât!... L-am fabricat eu însumi în întregime!... A, domnule Watkins, în definitiv, chimia e şi ea bună la ceva.

Râdea şi strângea în mâinile sale degetele subţiri ale Alicei care, surprinsă de aceste demonstraţii pătimaşe, dar încântată de bucuria prietenului său, surâdea blând.

— Dumneavoastră vă datorez această descoperire, domnişoara Alice! Cine mi-a cerut să încerc fabricarea diamantului artificial, dacă nu încântătoarea şi adorabila dumneavoastră fiică, domnule Watkins?... Oh, pot să mă închin în faţa ei ca vechii cavaleri în faţa doamnei lor şi să proclam că îi revine întregul merit al invenţiei!... Căci, fără ea, nu m-aş fi gândit niciodată la asta! Domnul Watkins şi Annibal Pantalacci priveau diamantul, apoi se uitau unul la altul, dând din cap. Căzuseră literalmente în cea mai cumplita uluire.

— Zici că dumneata ai fabricat asta... dumneata însuţi? reluă John Watkins. Deci e o piatră falsă?

— O piatră falsă? Strigă Cyprien. Ei bine, da! O piatră falsă!... Dar Jacobus Vandergaart şi Nathan o evaluează la cel puţin cincizeci de milioane, poate chiar o sută! Dacă nu-i decât un diamant artificial, obţinut printr-un procedeu al cărui inventator sunt, nu e mai puţin perfect autentic!... Vedeţi doar că nu-i lipseşte nimic... nici măcar ganga.

— Şi poţi să faci şi alte diamante la fel? insistă John Watkins.

— Dacă pot... domnule Watkins? Evident! Am să vă fac diamante, cu grămada!... Am să vă fac de zece ori, de o sută de ori mai mari decât acesta, dacă doriţi! Am să vă fac destule ca să pavaţi terasa cu ele, ca să asfaltaţi drumurile Griqualand-ului, dacă vă pofteşte inima!... Numai primul pas e greu şi, după obţinerea celei dintâi pietre, restul e doar o problemă de detaliu, de punere la punct a unor dispoziţiuni tehnice!

— Dar dacă e aşa, relua fermierul, care pălise, aceasta va însemna ruina proprietarilor de mine, a mea, a întregului Griqualand!

— Evident! strigă Cyprien. Ce interes va mai prezenta scormonirea pământului, pentru a căuta în el diamante mici, aproape fără valoare, de vreme ce fabricarea lor pe cale industrială, la dimensiunile dorite, va fi la fel de simplă ca aceea a plinilor de patru livre!

— Dar e monstruos! replică John Watkins. E o infamie!... E o ticăloşie!... Dacă ceea ce spui e adevărat, dacă dumneata posezi într-adevăr acest secret... Se opri, sufocându-se.

— Nu sunt vorbe goale, zise cu răceală Cyprien, doar aveţi aici primul meu produs!... Şi cred că e destul de mare pentru a vă convinge!

— Ei bine! răspunse domnul Watkins, care putuse în sfârşit să-şi tragă răsuflarea, dacă e adevărat... ar trebui să fii împuşcat imediat, în mijlocul străzii mari a taberei, domnule Méré!... Iată părerea mea!

— Care e şi a mea! crezu necesar să adauge Annibal Pantalacci, cu un gest de ameninţare. Miss Watkins se ridicase în picioare, foarte palidă.

— Să fiu împuşcat pentru că am rezolvat o problemă de chimie, pusă în discuţie de cincizeci de ani?! Răspunse tânărul inginer, ridicând din umeri. Ar fi cam exagerat!

— Nu e nimic de râs, domnule! replică fermierul, furios. Te-ai gândit la consecinţele a ceea ce numeşti descoperirea dumitale... la încetarea lucrului în mine... la Griqualand-ul deposedat de industria sa cea mai glorioasă... la faptul că aş deveni un cerşetor?

— Pe legea mea, mărturisesc că nu m-am gândit de loc la toate acestea! răspunse cu sinceritate Cyprien. Sunt consecinţe inevitabile ale progresului industrial şi ştiinţă pură n-are de ce să ţină seama de ele!... în plus, în ceea ce vă priveşte personal, domnule Watkins, fiţi fără teamă! Ce-i al meu e al dumneavoastră şi ştiţi bine pentru ce mi-am îndreptat cercetările în această direcţie!

John Watkins cântări imediat foloasele pe carele putea trage din descoperirea tinărului inginer şi, orice ar fi gândit napolitanul, nu ezită, cum se spune, să schimbe macazul.

— La urma urmei, reluă el, s-ar putea să ai dreptate şi dumneata vorbeşti ca un băiat cumsecade, domnule Méré! Da!… Gândindu-mă bine, cred că o să ne putem înţelege! De ce să fabrici o cantitate prea mare de diamante? Ar fi cel mai sigur mijloc de depreciere a descoperirii dumitale! N-ar fi mai înţelept să păstrezi cu grijă secretul, să-l foloseşti cu chibzuială, să mai fabrici numai una sau două pietre la fel ca asta, sau chiar să te opreşti la acest prim succes, din moment ce îţi asigură dintr-o dată un capital considerabil şi face din dumneata cel mai bogat om din ţinut?... În felul acesta, toată lumea va fi mulţumită, lucrurile vor continua să meargă ca şi în trecut, iar dumneata nu te vei aşeza de-a curmezişul unor interese onorabile!

Era un nou aspect al problemei, la care Cyprien nu se gândise încă. Dar dilema se preciza brusc, cu rigoarea sa nemiloasă: sau să păstreze pentru sine secretul descoperirii, să nu-l facă cunoscut lumii şi să abuzeze de el pentru a se îmbogăţi, sau, aşa cum pe drept cuvânt spunea JohnWatkins, să deprecieze dintr-o lovitură toate diamantele naturale şi artificiale şi, drept consecinţă, să renunţe la bogăţie, ca să ajungă... la ce? La ruinarea tuturor minerilor din Griqualand, din Brazilia şi din India.

În faţa acestei alternative, Cyprien ezita, poate, dar numai un moment. Şi totuşi, el înţelegea că, alegând calea sincerităţii, a onoarei, a fidelităţii faţă de ştiinţă, însemna să renunţe pentru totdeauna la însăşi speranţa care fusese principalul mobil al descoperirii sale.

Suferinţa sa era cu atât mai amară, mai răscolitoare, cu cât era mai neaşteptată, de vreme ce recădea brusc de la înălţimea unui vis atât de frumos!

— Domnule Watkins, zise el pe un ton grav, dacă aş păstra pentru mine secretul descoperirii mele, n-aş fi decât un falsificator! Aş cântări cu greutăţi măsluite şi aş înşela publicul asupra calităţii mărfii! Rezultatele obţinute de un savant nu-i aparţin doar lui! Ele fac parte din patrimoniul tuturor! A păstra pentru sine, dintr-un interes egoist şi personal, cea mai mică parte din ele ar însemna să te faci vinovat de cel mai josnic act pe care îl poate săvârşi un om! Eu nu voi proceda astfel! Nu!... Nu voi aştepta nici măcar o săptămână, nici măcar o zi, ca să fac cunoscută formula pe care întâmplarea, ajutată de un pic de gândire, m-a făcut s-o descopăr! Singura mea rezervă va fi aceea de a o oferi, după cum e drept, mai întâi patriei mele, Franţa, care mi-a dat prilejul de a o servi!... Mâine chiar, voi comunica Academiei de Ştiinţe secretul procedeului meu. Adio, domnule, vă rămân îndatorat pentru ca m-aţi făcut să-mi dau seama limpede de o datorie la care nu mă gândeam!... Miss Watkins, îmi făurisem un vis frumos!... Vai, trebuie să renunţ la el!

Mai înainte ca fata să poată face o mişcare către el, Cyprien îşi lua diamantul, apoi plecă, salutându-i pe Miss Watkins şi pe tatăl ei.

X

JOHN WATKINS REFLECTEAZĂ

Părăsind ferma, Cyprien, cu inima zdrobită, dar hotărât să îndeplinească ceea ce considera drept o datorie profesională, se duse din nou la Jacobus Vandergaart. Îl găsi singur. Misitul Nathari plecase în grabă, pentru a răspândi primul în tabăra o veste care-i interesa în mod atât de direct pe mineri.

Această veste stârni mare vâlvă, cu toate că încă nu se ştia că diamantul enorm al lui „Monsieur”, cum era numit Cyprien, era un diamant artificial. Dar lui „Monsieur” nu-i păsa de bârfelile din Kopje. El se grăbea să verifice, cu bătrânul Vandergaart, calitatea şi culoarea acestei pietre, înainte de a-şi întocmi raportul, îi spuse deci, aşezându-se lângă el:

— Draga Jacobus, fii bun şi taie-mi o faţetă pe cocoaşa asta, ca să vedem puţin ce se ascunde sub gangă!

— Nimic mai uşor, zise bătrânul şlefuitor, luând piatra din mâinile tânărului său prieten. Pe legea mea, ai ales foarte bine locul, adaugă el, constatând prezenţa unei mici ridicături pe una din părţile pietrei care, afară de acest defect, avea un oval aproape perfect. Tăind în partea asta, nu riscăm să stricăm ceva!

Fără a mai întârzia, Jacobus Vandergaart începu să lucreze şi, după ce alese din talerul său de lemn o piatră brută de patru-cinci carate, pe care o fixă la capătul unui fel de manetă, începu să roadă una de alta cele două pojghiţe exterioare.

— Ar fi fost mai uşor prin clivaj, zise el, dar cine ar îndrăzni să se distreze dând o lovitură de ciocan unei pietre având asemenea preţ!

Această operaţie, foarte lungă şi foarte monotonă, nu-i luă mai puţin de două ore. Când faţeta fu destul de mare pentru a îngădui o judecată asupra naturii diamantului, trebui s-o şlefuiască pe piatra de tocilă – şi asta dura mult timp.

Totuşi, era încă plină zi când aceste preliminarii fura terminate. Cyprien şi Jacobus Vandergaart, cedând în sfârşit curiozităţii, se apropiară ca să verifice rezultatul operaţiunii.

O faţetă frumoasă de culoarea jaisului, dar de o limpezime şi o strălucire excepţională, se arata privirilor lor.

Diamantul era negru! Caracteristica aproape unică, în orice caz excepţională, care-i mărea încă, dacă era posibil, valoarea.

Mâinile lui Jacobus Vandergaart tremurau de emoţie, făcând piatra să scânteieze în lumina apusului.

— Este cea mai extraordinară şi cea mai frumoasă gemă în care s-au reflectat vreodată razele soarelui! spuse el, cu un fel de respect religios. Ce va fi oarecând le va putea refracta, după ce va fi tăiată pe toate feţele.

— Ţi-ai lua sarcina asta? întreba cu vioiciune Cyprien.

— Desigur, dragul meu! Ar fi onoarea şi încoronare a lungii mele cariere!… Dar poate ai face mai bine să alegi o mână mai tânără şi mai fermă decât a mea?

— Nu! răspunse cu afecţiune Cyprien. Sunt sigur că nimeni n-ar face-o cu mai multă grijă şi mai multă iscusinţă decât dumneata! Păstrează acest diamant, dragă Jacobus şi şlefuieşte-l pe îndelete. Vei face din el o capodoperă! Ne-am înţeles! Bătrânul întorcea pe o parte şi pe alta piatra între degete şi părea că ezită să-şi formuleze gândul.

— Un lucru mă îngrijorează, zise în sfârşit. Nu mă pot obişnui cu ideea de a păstra la mine o bijuterie de o asemenea valoare! Ţin în palmă cel mai puţin cincizeci de milioane de franci şi poate chiar mai mult! Nu-i prudent să-ţi iei o asemenea răspundere!

— Nimeni nu va şti nimic, dacă n-ai să spui nimănui, domnule Vandergaart! Cât despre mine, îţi garantez secretul!…

— Hm! Vor bănui! Poate ai fost urmărit, în drum spre mine!… Se va presupune, chiar dacă nu se va şti cu certitudine!… În ţinutul ăsta sunt tot felul de oameni!… Nu! N-aş dormi liniştit!

— Poate ai dreptate, replica Cyprien, înţelegând ezitarea bătrânului. Dar ce e de făcut?

— La asta mă gândesc şi eu! răspunse Jacobus Vandergaart, care tăcu timp de câteva minute. Apoi reluă:

— Ascultă, dragul meu. Ceea ce vreau să-ţi propun e un lucru delicat şi presupune să ai o încredere absolută în mine! Dar mă cunoşti destul ca să nu ţi se pară ciudat că vreau să luăm atâtea precauţii!… Trebuie să plec chiar acum cu instrumentele mele şi cu această piatră, pentru a mă refugia într-un colţ oarecare, unde să nu fiu cunoscut – la Bloemfontein sau la Hope Town, de exemplu. Voi închiria acolo o cameră modestă, mă voi închide ca să lucrez în cel mai mare secret şi nu mă voi întoarce decât după terminarea operaţiei. Poate voi reuşi astfel să fac să mi se piardă urma!… Dar, repet, aproape că mi-e ruşine să sugerez un asemenea plan…

— Pe care îl găsesc foarte înţelept, răspunse Cyprien şi nu ştiu cum să te conving să-l realizezi!

— Trebuie să ţii seama că va dura mult timp, că-mi va trebui cel puţin o lună şi că mi se pot întâmpla destule accidente pe drum!

— Nu interesează, domnule Vandergaart, dacă dumneata crezi că e cea mai bună cale de urmat! Şi apoi, dacă diamantul dispare, nu va fi mare nenorocire!

Jacobus Vandergaart îl privi pe tânărul său prieten cu un fel de spaimă.

„Un asemenea noroc să-i fi luat minţile?” se întrebă el.

Cyprien îi înţelese gândul şi începu să surâdă. Îi explică de unde provenea diamantul şi cum putea să fabrice de acum înainte altele, oricâte ar voi. Dar, fie ca bătrânul şlefuitor nu-i crezu întrutotul povestea, fie că avea un motiv personal să nu vrea să rămână singur în această cabană izolată, împreună cu o piatră preţioasă în valoare de cincizeci de milioane, el insistă să plece imediat.

Iată de ce, după ce aruncă într-un sac vechi de piele instrumentele şi boarfele sale, Jacobus Vandergaart atârna la uşa locuinţei o tăbliţă de ardezie pe care scrise: „Plecat pentru afaceri”, băgă cheia în buzunar, puse diamantul în buzunarul de la vestă şi plecă.

Cyprien îl însoţi două-trei mile pe drumul Bloemfontein-ului şi nu-l părăsi decât la insistenţele sale repetate.

Se înnoptase bine când tânărul inginer ajunse acasă, gândindu-se poate mai mult la miss Watkins decît la faimoasa lui descoperire.

Fără a-şi lua răgazul de a onora cina pregătită de Matakit, se aşeza la masa de lucru şi începu să redacteze nota pe care voia s-o adreseze cu prima poştă secretarului permanent al Academiei de Ştiinţe.

Era o descriere minuţioasă şi completă a experienţei sale, urmată de o teorie foarte ingenioasă asupra reacţiei care trebuise să dea naştere magnificului cristal de carbon.

„Caracterul cel mai remarcabil al acestui produs, spunea el între altele, consta în identitatea completă cu diamantul natural şi mai ales în prezenţa unei gange exterioare.”

În adevăr, Cyprien nu ezita să atribuie acest efect atât de curios grijii cu care îşi căptuşise recipientul cu un strat de pământ selecţionat din Vandergaart Kopje. Felul în care o parte din acest pămînt se desprinsese de perete, ca să formeze în jurul cristalului o adevărată coajă, nu era uşor de explicat şi doar experientele ulterioare aveau să-l elucideze. Se putea imagina că se produsese acolo un fenomen cu totul nou de afinitate chimică şi autorul îşi propunea să facă din aceasta obiectul unui studiu aprofundat. N-avea pretenţia să elaboreze dintr-o dată teoria completă şi definitivă a descoperirii sale. Ceea ce voia, era mai întâi s-o comunice fără întârziere lumii savante, să marcheze prioritatea Franţei, să provoace discuţii şi să facă lumină în legătură cu o serie de fapte încă neexplicate şi obscure pentru el însuşi.

După ce îşi începu memoriul, ţinându-şi astfel la zi contabilitatea ştiinţifică şi aşteptând să-l poată completa cu noi observaţii mai înainte de a-l trimite celui în drept, tânărul inginer mânca puţin şi se duse la culcare.

A doua zi dimineaţa, Cyprien plecă de acasă şi se plimba gânditor pe diferite terenuri ale minei. Anumite priviri îl urmăreau fără pic de simpatie. Dacă nu le remarca, era pentru că uitase toate urmările marii sale descoperiri, stabilite cu atâta duritate în ajun de John Watkins, adică ruina, într-un termen mai mult sau mai puţin lung, a concesionarilor şi a concesiunilor Griqualand-ului. Şi aceasta era suficient, desigur, ca să producă îngrijorare în mijlocul unui ţinut pe jumătate sălbatic, unde nimeni nu şovăie să-şi facă dreptate cu propriile sale mâini, unde legea supremă este siguranţa muncii şi a comerţului ce decurge din ea. Dacă fabricarea diamantului artificial ar fi devenit o industrie practică, toate milioanele îngropate în minele Braziliei ca şi în cele ale Africii Australe, fără a mai vorbi de miile de existenţe sacrificate până atunci, ar fi fost pierdute iremediabil. Fără îndoială, tânărul inginer putea păstra secretul experienţei sale; dar, în această privinţă, declaraţia lui fusese foarte limpede: nu voia să-l păstreze.

Pe de altă parte, în timpul nopţii – o noapte de toropeală, în timpul căreia John Watkins nu visa decât diamante neverosimile, de o valoare de mai multe miliarde – tatăl Alicei avusese timp să mediteze şi să reflecteze. Era firesc ca Annibal Pantalacci şi alţi mineri să vadă cu îngrijorare şi mânie revoluţia pe care descoperirea lui Cyprien urma să o aducă în exploatarea terenurilor diamantifere, deoarece ei le exploatau pentru propriul lor profit. Dar el, ca simplu proprietar al fermei Watkins, avea o altă situaţie.

Fără îndoială, dacă claim-urile ar fi fost părăsite în urma scăderii preţului gemelor, dacă toată această populaţie de mineri ar fi părăsit taberele Griqualandului, valoarea fermei sale ar fi scăzut într-o proporţie însemnată şi nu şi-ar mai fi desfăcut aşa de uşor produsele, casele şi cabanele sale n-ar mai fi fost închiriate, din lipsă de locatari şi poate ca într-o zi ar fi fost obligat să părăsească un ţinut devenit neproductiv.

„Bun! îşi zicea John Watkins, dar vor mai trece mulţi ani înainte de a ajunge aici! Fabricarea diamantelor artificiale n-a ajuns încă în stadiul practic, chiar cu procedeele domnului Méré! Poate că întâmplarea a jucat un rol important în reuşita lui! Dar, întâmplare sau nu, el a fabricat o piatră de o valoare enormă şi, dacă în condiţiile unui diamant natural ar valora cincizeci de milioane, valorează oricum câteva, deşi e produsă în mod artificial! Da, acest tânăr trebuie reţinut cu orice preţ! Cel puţin câtva timp trebuie împiedicat să bată toba despre imensa lui descoperire! Trebuie ca piatra aceasta să intre definitiv în posesia familiei Watkins şi să nu iasă decât în schimbul unui număr respectabil de milioane! Cât despre a-l reţine pe cel care a fabricat-o, asta e foarte simplu – chiar fără să mă angajez în mod definitiv! Alice e aici, prin Alice voi şti să-i întârzii plecarea în Europa!... Da! Chiar dacă ar trebui să i-o promit de nevastă!... Chiar dacă ar trebui să i-o dau!”

Fără îndoială că, sub presiunea unei cupidităţi mistuitoare, John Watkins ar fi ajuns până acolo! În toată această afacere nu se vedea decât pe el, nu se gândea decât la el însuşi! Şi dacă bătrânul egoist se preocupa şi de fiica sa, era numai ca să-şi spună:

„La urma urmei, Alice n-are de ce să se plângă! Acest savant tânăr şi nebun arată foarte bine! O iubeşte şi îmi închipui că nici ea n-a rămas insensibilă la iubirea lui! Or, ce e mai frumos decât să uneşti două inimi făcute una pentru cealaltă... sau, cel puţin, să le faci să spere aceasta unire, până când toată povestea va fi lămurită!... Ah! Pe Sfântul John, patronul meu, la naiba cu Annibal Pantalacci şi cu ceilalţi! Fiecare pentru el, chiar şi în Griqualand!”

Aşa gândea John Watkins manevrând această balanţă ideală, în care echilibra viitorul fiicei sale cu o simplă bucată de carbon cristalizat şi era foarte fericit gândindu-se că talgerele se menţineau pe aceeaşi linie orizontală.

A doua zi, hotărârea lui era luată: nu va grăbi nimic, va lăsa lucrurile să meargă de la sine, cunoscând drumul pe care-l vor parcurge.

Deocamdată trebuie să-şi revadă chiriaşul – ceea ce era uşor, deoarece tânărul inginer venea zilnic la ferma – dar de asemenea voia să revadă faimosul diamant care căpătase în visele lui proporţii fabuloase.

Domnul Watkins se duse deci la cabana lui Cyprien, care, dată fiind ora matinală, era încă acasă.

— Ei bine, tânărul meu prieten, îi zise el bine dispus, cum ai petrecut această noapte... aceasta primă noapte care a urmat marii dumitale descoperiri?

— Foarte bine, domnule Watkins, foarte bine! răspunse cu răceală tânărul.

— Cum? Ai putut dormi?

— Ca de obicei!

— Toate aceste milioane, care-au ieşit din acest cuptor, continua domnul Watkins, nu ţi-au tulburat somnul?

— În nici un fel, răspunse Cyprien. Trebuie să înţelegi bine, domnule Watkins, acest diamant ar valora milioane numai dacă ar fi opera naturii şi nu aceea a unui chimist...

— Da... da... domnule Cyprien! Dar eşti sigur că ai putea să-mi faci altul... sau altele?... Ai garanta? Cyprien ezita, ştiind că, într-o experienţă de acest fel, puteau fi multe eşecuri.

— Vezi, n-ai garanta! continua John Watkins... Deci, până la o nouă încercare şi un nou succes, diamantul dumitale va păstra o valoare enormă!... Şi, dacă asta-i situaţia, cel puţin deocamdată, de ce să spui că e o piatră artificială?

— Da... da! reluă John Watkins, făcîndu-i semn să tacă

ascunde un

mn să tacă,
m mai vorbi
alacci şi de
a dumitale,
Crede-mă...
şi cu mine
ericiţi!... Dar
bia am avut

s, zdrobit la

ıtea aprecia

?
uiască si nu

estui nebun
Dar asta e

acobus, sau
cei care nu-i
ane? Credeţi

Desigur, nu
menea preţ.
t mult, da...
încredinţat
nul şlefuitor

, oricât de

omesenii săi
Nathan, l-au

a pentru a-i

timpul trece şi Jacobus Vandergaart nu se arată.

— Şi de ce ar reveni în Griqualand, zise Friedel, când îi este atât de uşor să păstreze acest diamant, de o valoare uriaşă, a cărui origine artificială nu e trădată încă de nimic?

— Pentru că n-ar găsi cui să-l vândă! răspunse domnul Watkins, reproducând argumentul tânărului inginer, care nu mai avea însă puterea să-l liniştească.

— Frumos raţionament! ripostă Nathan.

— Da! Frumos raţionament! adaugă Annibal Pantalacci şi, credeţi-mă, bătrânul crocodil e departe la ora asta! Nimic mai uşor, mai ales pentru el, decât să denatureze piatra şi s-o facă de nerecunoscut! Nu ştiţi nici măcar ce culoare are! Cine îl împiedică să o taie în patru, ori în şase şi să facă din ea, prin clivaj, mai multe diamante de dimensiuni încă foarte respectabile?

Aceste discuţii tulburau sufletul domnului Watkins, care începea să-şi spună că Jacobus Vandergaart nu se va mai întoarce.

Numai Cyprien credea cu tărie în cinstea bătrânului şlefuitor, afirmând sus şi tare că se va întoarce în ziua fixată. Şi avea dreptate.

Jacobus Vadergaart se întoarse cu patruzeci şi opt de ore mai devreme. Sârguinţă şi râvna lui fuseseră atât de mari, că în douăzeci şi şapte de zile terminase de tăiat diamantul. Se întoarse în timpul nopţii, ca să-l dea la tocilă şi să fie gata cu şlefuitul şi, în dimineaţa celei de a douăzeci şi nouă zile, Cyprien îl văzu pe bătrân prezentându-se la el.

— Iată piatra, spuse el simplu, punând pe masa o mică cutie de lemn.

Cyprien deschise cutia şi rămase înmărmurit.

Aşezat pe un aşternut de bumbac alb, un enorm cristal negru, în formă de romboid dodecaedru, arunca focuri prismatice atât de strălucitoare, încât laboratorul părea luminat. Aceasta combinaţie – culoarea cernelii, transparenţa diamantină absolut perfectă, puterea refringentă fără egal – producea cel mai minunat şi mai tulburător efect. Te simţeai în prezenţa unui fenomen cu adevărat unic, a unui joc al naturii probabil fără precedent. Lăsând la o parte orice idee de valoare, bijuteria era splendidă prin ea însăşi.

— Nu e numai cel mai mare, dar şi cel mai frumos diamant din câte sunt în lume! zise grav Jacobus Vandergaart, cu un accent de orgoliu patern. Cântăreşte patru sute treizeci şi două de carate! Poţi fi mândru că ai făcut o capodoperă, dragul meu! Prima încercare a fost o lovitură de maestru!

Cyprien nu răspunse nimic complimentelor bătrânului şlefuitor. Din punctul lui de vedere, el nu era decât autorul unei descoperiri ciudate – nimic mai mult. Mulţi alţii se străduiseră, fără să reuşească, acolo, unde el reuşise fără îndoială, pe acest teren al chimiei anorganice. Dar ce consecinţe folositoare pentru omenire ar avea fabricarea diamantului artificial? În mod inevitabil, ea ar ruina, într-un timp dat, pe toţi cei care trăiau din comerţul pietrelor preţioase şi, în fond, n-ar îmbogăţi pe nimeni.

Gândindu-se la asta, tânărul inginer îşi revenea din exaltarea ce-l cuprinsese în primele ore care urmaseră descoperirii sale. Da! Acum, acest diamant, oricât de admirabil arăta ieşit din mâinile lui Jacobus Vandergaart, nu-i mai apărea decât ca o piatră fără valoare, căreia în curând avea să-i lipsească până şi prestigiul rarităţii.

Cyprien luă cutia în care scânteia incomparabila gemă şi, după ce strânse mâna bătrânului, se îndrepta spre ferma domnului Watkins.

Fermierul era în camera sa scundă, mereu îngrijorat, mereu tulburat, aşteptând întoarcerea, care i se părea atât de improbabilă, a lui Jacobus Vandergaart. Alice se afla lângă el, liniştindu-l cât putea mai bine.

Cyprien deschise uşa şi rămase o clipă în prag.

— Ei bine?... întreba cu însufleţire John Watkins, ridicându-se cu o mişcare rapidă.

— Ei bine, cinstitul Jacobus Vandergaart a sosit chiar în dimineaţa asta! răspunse Cyprien.

— Cu diamantul?

— Cu diamantul, admirabil tăiat şi care cântăreşte încă patru sute treizeci şi două de carate!

— Patru sute treizeci şi două de carate! strigă John Watkins. Şi l-ai adus cu dumneata?

— Iată-l.

Fermierul luă cutia, o deschise şi ochii săi mari scânteiau aproape ca diamantul pe care-l privea ca în extaz! Apoi, când putu ţine în mâna sa, sub această formă uşoară şi portativă, materială şi sclipitoare în acelaşi timp, valoarea colosală pe care o reprezenta gema, încântarea sa căpătă accente atât de bombastice, încât deveneau ridicole.

Domnul Watkins avea lacrimi în glas şi vorbea diamantului ca unei fiinţe însufleţite.

— Oh! Frumoasă, superbă, splendidă piatra!... Iată-te deci întoarsă, micuţo!... Cât eşti de strălucitoare!... Cât eşti de grea!... Câte guinee sunătoare trebuie să valorezi!... Ce-o să facem cu tine, frumoasa mea?... O să te trimitem la Cape Town şi de acolo la Londra, ca să fii văzută şi admirată?... Dar cine va fi atât de bogat ca să te cumpere? Nici regina nu şi-ar putea permite un asemenea lux!... Ar trebui să renunţe pentru asta la venitul ei pe doi sau trei ani!... Va fi necesar un vot al parlamentului, o subscripţie naţională!... Se va face, fii liniştită! Şi tu te vei duce să dormi în Turnul Londrei, lângă Koh-i-noor, care nu va mai fi decât un băieţel pe lângă tine!... Cât poţi tu valora, frumoasa mea?

Şi după ce făcu un calcul mintal:

— Diamantul ţarului a fost plătit de Ecaterina a II-a cu un milion de ruble bani peşin şi nouăzeci şi şase de mii de franci rentă viageră! Nu va fi desigur nimic exagerat
dacă s-ar cere un milion de lire sterline şi cinci sute de mii de franci rentă perpetuă! Apoi, venindu-i o idee subită:

— Domnule Méré, nu crezi că proprietarul unei asemenea pietre ar trebui înnobilat? Toate felurile de merite au dreptul să fie reprezentate în Camera lorzilor şi a poseda un diamant de aceasta mărime nu-i, desigur, un merit obişnuit!... Priveşte, fiica mea, priveşte!... Doi ochi nu sunt de ajuns pentru a admira o asemenea piatră! Pentru prima dată în viaţa sa, miss Watkins privi un diamant cu oarecare interes.

— În adevăr, e foarte frumos!... Străluceşte ca o bucată de cărbune ce este, dar ca un cărbune incandescent! spuse ea, luându-l cu delicateţe de pe aşternutul lui de bumbac. Apoi, cu o mişcare instinctivă, pe care orice tânără ar fi avut-o în locul ei, se apropie de oglinda aşezată deasupra căminului şi-şi puse minunata bijuterie pe frunte, în mijlocul şuviţelor de păr blond.

— O stea montată în aur! zise curtenitor Cyprien, făcând, contrar obişnuinţelor sale, un madrigal.

— E adevărat!... Parcă-i o stea! strigă Alice, bătând bucuroasă din palme... Ei bine, trebuie să-i lăsăm acest nume! Să-l botezăm Steaua Sudului!... Vreţi, domnule Cyprien? Nu e negru ca frumuseţile indigene ale acestui ţinut şi strălucitor precum constelaţiile cerului nostru austral?

— Fie, Steaua Sudului! zise John Watkins, care nu acorda numelui prea mare importanţă. Dar fii atentă să nu-ţi scape din mină! reluă el înspăimântat, la o mişcare neaşteptată a fetei. S-ar sparge ca sticla!

— În adevăr?... E atât de fragil? se mira Alice, punând cu destulă nepăsare diamantul în cutia sa. Sărmană stea, deci nu eşti decât un astru de nimic, un banal dop de carafă!

— Un dop de carafă! strigă domnul Watkins, sufocat. Copiii sunt lipsiţi de orice respect!

— Domnişoară Alice, zise atunci tânărul inginer, dumneavoastră m-aţi încurajat să încerc fabricarea artificială a diamantului! Deci dumneavoastră vi se datorează existenţa acestei pietre!... Dar, în ochii mei, este o bijuterie care nu va mai avea nici o valoare comercială când i se va cunoaşte provenienţa!... Tatăl dumneavoastră îmi va îngădui, fără îndoială, să v-o ofer, în amintirea influenţei fericite pe care aţi avut-o asupra lucrărilor mele!

— Ei! făcu domnul Watkins, neputând ascunde ceea ce simţea la această propunere... neaşteptată.

— Domnişoara Alice, continua Cyprien, acest diamant este al dumneavoastră!... Vi-l ofer... vi-l dăruiesc!

Şi miss Watkins, drept orice răspuns, întinse tânărului o mână pe care acesta o strânse cu afecţiune în ale sale.

XI

STEAUA SUDULUI

Vestea întoarcerii lui Jacobus Vandergaart se răspândise repede. Aşa că o mulţime de vizitatori se îndreptă în curând spre fermă, ca să vadă minunea Kopje-ului. Se afla repede şi că diamantul aparţinea domnişoarei Watkins şi că tatăl ei, mai mult decât ea, era adevăratul proprietar.

Aşa se explica surescitarea curiozităţii publice în legătură cu acest diamant, operă a omului şi nu a naturii.

Trebuie spus aici că nu se aflase încă nimic despre originea artificială a diamantului în chestiune. Pe de o parte, minerii din Griqualand nu erau atât de nesocotiţi încât să răspândească un secret care putea să determine ruina lor imediată. Pe de altă parte, Cyprien, nevoind să se hazardeze, nu spusese încă nimic despre aceasta şi se hotărâse să nu trimită memoriul său relativ la Steaua Sudului, mai înainte de a fi controlat succesul său printr-o a doua experienţă. Ceea ce făcuse prima dată, voia să fie sigur că poate face şi a doua oară.

Curiozitatea publică crescuse deci teribil şi John Watkins n-ar fi putut în mod cuviincios să refuze să o satisfacă, cu atât mai mult, cu cât asta îi măgulea vanitatea. Puse Steaua Sudului pe un strat subţire de bumbac, în vârful unei mici coloane de marmură albă, care se înălţa în mijlocul şemineului din holul său şi ziua întreagă stătea aşezat în fotoliu, supraveghind incomparabila bijuterie şi arătând-o publicului.

James Hilton fu primul care-i spuse cât era de imprudent ceea ce făcea. Îşi dădea el seama de pericolele la care se expunea, arătând astfel tuturor valoarea enormă pe care o adăpostea sub acoperişul sau? După părerea lui Hilton, era neapărat necesar să ceară de la Kimberley o gardă specială de poliţişti, căci altfel noaptea următoare ar fi putut să-i aducă necazuri.

Înfricoşat de această perspectivă, domnul Watkins se grăbi să urmeze sfatul judicios al oaspetelui său şi nu se simţi în siguranţă decât când văzu sosind, spre seară, o brigadă de poliţişti călări. Cei douăzeci şi cinci de oameni fură instalaţi în dependinţele fermei.

Afluenţa curioşilor crescu în zilele următoare şi celebritatea Stelei Sudului depăşi curând graniţele districtului şi se răspândi până în oraşele cele mai îndepărtate. Ziarele coloniei consacrară articole peste articole descrierii dimensiunilor, formei, culorii şi strălucirii sale. Cablul telegrafic de la Durban se însărcina să transmită aceste amănunte, prin Zanzibar şi Aden, la început Europei şi Asiei, apoi celor două Americi şi Oceaniei. Fotografii solicitară onoarea de a fixa pe peliculă portretul minunatului diamant.

Desenatori speciali veniră, trimişi de ziare ilustrate, să-i reproducă imaginea. În fine, fu un eveniment pentru lumea întreagă.

La toate acestea se adaugă legenda. Printre mineri circulau poveşti fantastice despre proprietăţile miraculoase ce i se atribuiau. Se spunea în şoaptă că o piatră neagră nu se putea să nu „aducă nenorocire”. Oameni cu experienţă dădeau din cap, declarând că preferau să vadă această piatră a diavolului la Watkins, decât la ei acasă. Clevetirile şi chiar calomniile, însoţitoare inerente ale celebrităţii, nu i-au lipsit nici Stelei Sudului – care, fireşte, nu le lua în seamă şi continua să reverse... torente de lumină asupra hulitorilor obscuri!

Dar nu la fel se petreceau lucrurile cu John Watkins, pe care aceste trăncăneli îl exasperau. I se părea ca ele scad ceva din valoarea pietrei şi le resimţea ca pe nişte insulte personale. De când guvernatorul coloniei, ofiţerii din garnizoanele vecine, magistraţii, funcţionarii, toate corpurile constituite veniseră să aducă omagiul lor bijuteriei sale, el considera aproape un sacrilegiu comentariile uşuratice pe care unii îşi permiteau să le facă.

Aşa că, pentru a reacţiona împotriva acestor născociri, cât şi pentru a-şi satisface gustul de petrecere, hotărî să se dea un mare banchet în onoarea acestui scump diamant pe care socotea să-l transforme în bani – orice-ar fi putut spune Cyprien şi oricât de mare ar fi fost voinţa fiicei sale de a-l păstra ca atare.

Atât de mare este influenţa stomacului asupra părerilor multor oameni, încât vestea banchetului a fost de ajuns ca să modifice de pe o zi pe alta opinia publică în tabăra de la Vandergaart. Oamenii care se arătaseră cei mai răuvoitori faţă de Steaua Sudului îşi schimbară subit tonul, spunând că, la urma urmei, această piatră era cu totul nevinovată de reaua influenţă ce i se atribuia şi solicitară cu umilinţă o invitaţie la John Watkins.

În bazinul Vaal-ului, avea să se vorbească multă vreme despre acest zaiafet. În ziua aceea erau optzeci de invitaţi, aşezaţi la masa sub un cort ridicat în prelungirea uneia din laturile holului, al cărui perete fusese dărâmat anume pentru această împrejurare. Un „baron regal” sau friptura colosală, făcută dintr-o spinare de bou, ocupa centrul mesei, având de o parte şi de alta berbeci întregi şi toate felurile de vânat din ţinut. Munţi de legume şi fructe, butoaie de bere şi de vin, desfăcute şi aşezate unele peste altele din loc în loc, completau peisajul acestui banchet cu adevărat pantagruelic.

Steaua Sudului, tronând pe soclul ei, înconjurată de lumânări aprinse, prezida, în spatele lui John Watkins, sărbătoarea dată în onoarea ei.

Serviciul era asigurat de douăzeci de cafri, angajaţi anume, sub conducerea lui Matakit, care se oferise să-i dirijeze – cu încuviinţarea stăpânului său.

Erau prezente, în afară de brigadă de poliţie, căreia domnul Watkins ţinuse să-i mulţumească astfel pentru paza sa, toate persoanele de seamă din tabăra şi din împrejurimi: Mathys Pretorius, Nathan, James Hilton, Annibal Pantalacci, Friedel, Thomas Steel şi alţi cincizeci.

Până şi animalele fermei – boii, câinii şi mai ales struţii domnişoarei Watkins – luau parte la sărbătoare, venind să cerşească resturile festinului.

Alice, aşezată în faţa tatălui său, la celălalt capăt al mesei, făcea onorurile cu graţia sa obişnuită, dar nu fără o tristeţe ascunsă, cu toate că înţelegea foarte bine motivul absenţei lui Cyprien Méré şi a lui Jacobus Vandergaart.

Tânărul inginer evitase totdeauna, pe cât cu putinţă, societatea unor Friedel, Pantalacci şi a altora asemeni lor. De altfel, de când îi reuşise experienţa, le cunoştea intenţiile puţin binevoitoare şi chiar ameninţările împotriva descoperitorului metodei de fabricaţie artificială, care putea să-i lase săraci lipiţi. În consecinţă, se abţinuse să apară la petrecere. Cât despre Jacobus Vandergaart, John Watkins făcuse numeroase demersuri pentru a încerca o împăcare, dar el respinsese cu răceală aceste tentative.

Banchetul se apropia de sfârşit. Dacă avusese loc în cea mai mare ordine, asta se datora prezenţei domnişoarei Watkins, care impusese o anumită reţinere celor mai grosolani comeseni, cu toate că Mathys Pretorius servise ca totdeauna drept ţintă glumelor proaste ale lui Annibal Pantalacci. Acesta îi trimitea nenorocitului bur cele mai uluitoare înştiinţări: un foc de artificii avea să fie tras sub masă; nu se aştepta decât retragerea domnişoarei Watkins, pentru a-l condamna pe cel mai gras dintre cei de faţă să bea, una după alta, douăsprezece sticle de gin; era vorba că sărbătoarea să se termine printr-o mare încăierare şi o bătălie generală cu revolverele!...

Dar fu întrerupt de John Watkins care, în calitate de preşedinte al banchetului, bătea în masă cu mânerul cuţitului, pentru a anunţa toasturile tradiţionale.

Se făcu linişte. Amfitrionul, ridicându-se cât era de înalt, îşi sprijini degetele mari ale mâinilor de marginea fetei de masa şi-şi începu scurtă cuvântare cu o voce cam neclară, din pricina prea numeroaselor libaţii.

Spuse că această zi va rămâne cea mai mare amintire a vieţii sale de miner şi de colonist! După ce trecuse prin încercările cunoscute în tinereţe, era o bucurie de neuitat să se vadă acum, în această bogată ţară a Griqualand-ului, înconjurat de optzeci de prieteni, reuniţi pentru a sărbători cel mai mare diamant din lume!... E adevărat că, mâine chiar, unul dintre onorabilii comeseni care îl înconjurau putea găsi o piatră şi mai mare!... În asta consta atracţia şi poezia vieţii de miner!... (Vie aprobare.) Această fericire, el o dorea în mod sincer oaspeţilor săi!... (Surâsuri, aplauze.) El credea chiar că poate afirma că numai acela era greu de mulţumit care, în locul lui, nu s-ar declara satisfăcut!... În concluzie, îi invită pe oaspeţii săi să bea pentru prosperitatea Griqualand-ului, pentru menţinerea preţului pe pieţele diamantelor – cu toată concurenţa, oricare ar fi fost ea – în sfârşit, pentru călătoria fericită pe care Steaua Sudului avea s-o întreprindă pentru aduce, întâi la Cape Town, pe urmă în Anglia, strălucirea splendorii ei!

— Dar nu înseamnă un pericol să trimiţi la Cape Town o piatră de o asemenea valoare? întreba Thomas Steel.

— Oh! Va fi bine păzită! răspunse domnul Watkins. Destule diamante au călătorit în aceste condiţii şi au ajuns cu bine la destinaţie!

— Chiar şi cel al domnului Durieux de Sancy, zise Alice şi totuşi, fără devotamentul servitorului sau...

— Eh, ce i s-a întâmplat atât de extraordinar? întrebă James Hilton.

— Iată povestea, răspunse Alice, fără să se lase rugată:

„Domnul de Sancy era un gentilom francez de la curtea lui Henric al III-lea. El avea un diamant vestit, purtând şi astăzi numele proprietarului sau. În paranteză fie spus, acest diamant mai avusese numeroase aventuri. Aparţinuse, printre altele, lui Carol Temerarul, care îl avea asupra sa când a fost omorât sub zidurile oraşului Nancy. Un soldat elveţian găsi piatra, cercetând cadavrul ducelui de Bourgogne şi o vându cu un florin unui biet preot, care o ceda unui evreu pentru cinci sau şase florini. În epoca în care piatră era în mâinile domnului de Sancy, tezaurul regal se afla la mare ananghie şi domnul de Sancy consimţi să pună diamantul amanet pentru a împrumuta regelui suma primită. Cămătarul se găsea la Metz. Trebuia deci să încredinţeze unui servitor bijuteria, pentru a i-o duce acolo.

— Nu vă temeţi că acest om va fugi în Germania?

— Sunt sigur de el!

În ciuda acestei asigurări, nici omul, nici diamantul n-au ajuns la Metz. Curtea nu pierdu prilejul de a-şi bate joc de domnul de Sancy.

— Sunt sigur de servitorul meu, repeta el. Probabil că a fost ucis! Şi într-adevăr, căutându-l, i s-a găsit cadavrul în şanţul unui drum.

— Deschideţi-i abdomenul! zise domnul de Sancy. Diamantul trebuie să fie înăuntru! Îl ascultară şi afirmaţia lui se dovedi întemeiată. Umilul erou, căruia istoria nici măcar nu i-a păstrat numele, fusese credincios până şi după moarte datoriei şi onoarei, punând în umbra prin strălucirea faptei sale, cum a zis un vechi cronicar, strălucirea şi calitatea bijuteriei pe care o ducea cu el”. Aş fi foarte surprinsă, adaugă Alice, terminându-şi povestirea, ca într-un caz asemănător Steaua Sudului să nu inspire acelaşi devotament în timpul călătoriei sale!

O aclamaţie unanimă salută cuvintele domnişoarei Watkins, optzeci de braţe ridicară un număr egal de pahare şi toţi ochii se îndreptară în mod instinctiv spre cămin, pentru a aduce un omagiu incomparabilei pietre.

Dar Steaua Sudului nu mai era pe soclul unde, adineauri încă, scânteia în spatele lui John Watkinst.

Uimirea celor optzeci de feţe era atât de evidentă, încât amfitrionul se întoarse imediat pentru a vedea care e cauza ei.

Abia constată lipsa pietrei că se şi prăbuşi în fotoliul său, ca lovit de trăsnet.

Oaspeţii se grăbiră să-i dea ajutor, îi desfăcură cravata, îl stropiră cu apă... în sfârşit, îşi reveni din leşin.

— Diamantul! urlă el cu o voce asurzitoare. Diamantul!... Cine a luat diamantul?

— Domnilor, toată lumea rămâne pe loc! zise şeful brigăzii de poliţie, ordonând ocuparea ieşirilor sălii. Toţi comesenii se priveau uluiţi sau îşi schimbau impresiile în şoaptă. Nu erau nici cinci minute de când cei mai mulţi dintre ei văzuseră, sau cel puţin credeau să fi văzut preţioasa piatră. Dar trebuia acceptata realitatea: diamantul dispăruse.

— Cer ca toate persoanele prezente să fie percheziţionate înainte de a pleca! propuse Thomas Steel, cu sinceritatea lui obişnuită.

— Da!... da!... răspunse adunarea şi încuviinţarea părea unanimă. Această propunere părea să-i dea un pic de speranţă lui John Watkins.

Ofiţerul de poliţie îi aşeză pe toţi comesenii într-o parte a sălii şi începu prin a se supune el însuşi operaţiei cerute. Îşi întoarse buzunarele pe dos, îşi scoase pantofii, puse să-i fie cercetate hainele de cine voia. Apoi proceda la un examen analog al fiecărui om din brigada sa. La urmă, comesenii defilară unul câte unul prin faţa sa şi fură supuşi pe rând unei investigaţii minuţioase.

Aceste cercetări nu dădură însă nici un rezultat.

Toate colţurile şi ungherele sălii banchetului fură scormonite cu cea mai mare grijă. Nu se găsi nici urmă de diamant.

— Rămân cafrii care-au servit la masă! spuse ofiţerul de poliţie, care nu voia să se dea bătut.

— E limpede! Cafrii l-au luat! fu răspunsul. Sunt destul de hoţi pentru asta!

Bieţii oameni ieşiseră totuşi puţin înainte de toastul lui John Watkins, îndată ce nu mai fusese nevoie de serviciile lor. Stăteau pe vine, afară, în cerc, în jurul unui foc mare aprins în curte şi, după ce mâncaseră bucatele rămase de la banchet, pregăteau în felul lor un concert, după moda din ţara cafrilor. Chitare făcute din tigve, fluiere în care se sufla cu nasul, tam-tam-uri de toate felurile începuseră acel talmeş-balmeş sonor care precede orice mare manifestare muzicală a indigenilor din Africa de Sud.

Cafrii nici măcar nu ştiau exact ce s-a petrecut, când îi aduseră în sala pentru a le percheziţiona putinele veşminte. Înţeleseră doar că era vorba de furtul unui diamant de mare preţ.

Ca şi cercetările precedente, nici acestea n-au fost utile şi fructuoase.

— Dacă hoţul se afla printre aceşti cafri – şi trebuie să fie! – a avut de zece ori timpul necesar pentru a ascunde la loc sigur obiectul furat! observa foarte judicios unul dintre comeseni.

— Evident, zise ofiţerul de poliţie şi nu exista poate decât un singur mijloc de a-l face să se denunţe şi anume, să ne adresăm unui ghicitor din rasa lui. Încercarea reuşeşte uneori...

— Dacă permiteţi, zise Matakit, care era acolo cu ceilalţi, pot face eu experienţa!

Oferta fu imediat acceptată şi comesenii se aşezară în jurul cafrilor; apoi Matakit, obişnuit cu acest rol de ghicitor, se pregăti să-şi înceapă ancheta.

Începu prin a trage pe nări două sau trei prize de tabac dintr-o tabacheră de corn care nu-l părăsea niciodată.

— Voi face acum proba nuieluşelor! spuse el după această operaţie preliminară. Se duse să caute într-un tufiş vecin douăzeci de vergi pe care le măsură foarte exact şi le tăie astfel, ca să fie de o lungime egală, adică de vreo 12 degete englezeşti[1]. Apoi le împărţi cafrilor aşezaţi în rând, după ce pusese una de o parte, pentru el.

— Vă veţi duce unde vreţi timp de un sfert de oră, le spuse pe un ton solemn şi nu vă veţi întoarce decît atunci când veţi auzi tam-tam-ul! Dacă hoţul se afla printre voi, nuieluşa lui va fi mai lungă cu trei degete!

Cafrii plecară care încotro, foarte vizibil impresionaţi de acest mic discurs, ştiind bine că, datorită procedeelor sumare ale justiţiei din Griqualand, erai repede prins şi, fără a avea timp să te aperi şi mai repede încă spânzurat.

Cât despre comeseni, care urmăriseră cu interes amănuntele acestei înscenări, se grăbiră să o comenteze, fiecare în sens diferit.

— Hoţul nu se va întoarce, dacă se afla printre aceşti oameni! obiectă unul.

— Ei bine, chiar acest fapt îl va trăda! răspunse celălalt.

— Aş! Va fi mai şiret decât Matakit şi se va mulţumi să scurteze cu trei degete nuieluşa sa, ca să scape de lungirea de care se teme!

Probabil că asta spera şi ghicitorul şi tocmai această scurtare nefericită va fi suficientă pentru a-l denunţa pe vinovat!

Între timp, cele cincisprezecece minute trecuseră şi Matakit, lovind brusc tam-tam-ul, îi rechema pe suspecţi.

Reveniră toţi până la unul, se aşezară la rând în faţa lui şi-i dădură nuieluşele.

[1] 0,0255 m

Matakit le luă, forma un mănunchi din ele şi le găsi pe toate perfect egale. Era gata să le pună la o parte şi să declare încercarea concludentă pentru onoarea compatrioţilor săi, când se răzgândi şi compară nuieluşele cu cea pe care o păstrase.

Toate erau mai scurte cu trei degete!

Bieţii oameni crezuseră că e prudent să ia această măsură de prevedere împotriva unei lungiri care, în minţile lor superstiţioase, putea foarte bine să se producă. Acest fapt nu indică o conştiinţă perfect curată şi, fără îndoială, toţi furaseră vreun diamant în timpul zilei.

Un hohot de râs general întâmpină acest rezultat neaşteptat. Matakit, cu ochii plecaţi, părea cum nu se poate mai umilit că un procedeu, a cărui eficacitate o demonstrase adesea în kraal-ul sau, devenise atât de ineficace în viaţă civilizată.

— Domnule, nu ne rămâne decât să ne recunoaştem neputinţă! zise atunci ofiţerul de poliţie, salutându-l pe John Watkins care rămăsese în fotoliul său, zdrobit de deznădejde. Poate vom fi mai norocoşi mâine, promiţând o mare recompensă oricui ne va putea pune pe urmele hoţului!

— Hoţul! strigă Annibal Pantalacci. Şi de ce n-ar fi chiar cel căruia i-aţi dat sarcina să-i judece pe semenii săi?

— Ce vreţi să spuneţi? întreba ofiţerul de poliţie.

— E vorba de acest Matakit care, jucând rolul ghicitorului, a putut spera să înlăture bănuielile! În clipa aceea, dacă cineva s-ar fi întors spre el, l-ar fi putut vedea pe Matakit făcând o strâmbătură ciudată, părăsind repede sala şi fugind spre coliba lui.

— Da! continuă napolitanul. Era dintre aceia care au servit la masă!... E un şmecher, un ticălos, la care domnul Méré ţine, nu se ştie pentru ce!

— Matakit e cinstit, răspund pentru el! strigă miss Watkins, gata să-l apere pe servitorul lui Cyprien.

— Ei! Ce ştii tu despre el? replică John Watkins. Da!... E în stare să fi pus mâna pe Steaua Sudului!

— Nu poate fi departe! reluă ofiţerul de poliţie, într-un minut va fi percheziţionat! Dacă diamantul e la el, va primi tot atâtea lovituri de bici câte carate are piatra şi, dacă nu va muri, va fi spânzurat după a patru sute treizeci şi doua lovitură!

Miss Watkins tremura de teamă. Toţi aceşti oameni, pe jumătate sălbatici, aplaudau groaznica sentinţă a ofiţerului de poliţie. Dar cum să reţii aceste naturi brutale, lipsite de remuşcări şi de milă?

După un minut, domnul Watkins şi oaspeţii săi erau în fata colibei lui Matakit, a cărei uşa fu spartă. Matakit nu se mai afla acolo şi-l aşteptară zadarnic toată noaptea. A doua zi dimineaţă încă nu se întorsese şi nu mai încăpea îndoială că părăsise Vandergaart-Kopje.

XII

PREGĂTIRI DE PLECARE

Dimineaţa, când Cyprien Méré află ce se petrecuse în ajun, în timpul banchetului, prima sa reacţie fu să protesteze împotriva gravei acuzaţii aduse servitorului său. Nu putea admite că Matakit era autorul unui asemenea furt, împărtăşind îndoiala Alicei în această privinţă. Mai degrabă i-ar fi bănuit pe Annibal Pantalacci, herr Friedel, Nathan sau pe oricare altul, care nu-i păreau demni de încredere!

Totuşi, era puţin probabil ca un european sa fi fost vinovat de această crimă. Pentru toţi cei care nu-i cunoşteau originea, Steaua Sudului era un diamant natural şi, în consecinţă, avea o asemenea valoare, încât era foarte greu să-l înstrăinezi.

„Şi cu toate acestea, repeta pentru sine Cyprien, nu e posibil să fie Matakit!”

Dar tot atunci îşi aducea aminte de unele furturi pe care cafrul le săvârşise chiar fiind în serviciul său. Cu toate admonestările stăpânului, împins de natură sa – cu vederi foarte largi în privinţa deosebirii dintre ce-i al tău şi ce-i al meu – el nu se putuse dezbăra de aceste obiceiuri condamnabile. E adevărat că nu şterpelea decât obiecte de mică valoare; dar nu era nevoie de mai mult pentru a-i stabili un mic cazier judiciar, care nu era în favoarea lui.

De altfel, trebuia să se ţină seama de prezenţa cafrului în sala banchetului, când diamantul dispăruse ca prin farmec; apoi, de faptul că nu mai fusese găsit în coliba lui, după scurt timp; în sfârşit, de fuga lui, prea explicabila poate, căci nu se mai îndoia nimeni că părăsise ţinutul.

În adevăr, Cyprien aşteptă zadarnic toată dimineaţa ca Matakit să apară, neputând crede încă în vinovăţia servitorului sau; dar servitorul nu se întoarse.

Se constată chiar că sacul conţinând economiile sale şi câteva obiecte sau unelte, necesare unui om care are de gând să traverseze regiunile aproape pustii ale Africii Australe, dispăruse din colibă. Îndoiala nu mai era deci posibilă.

Pe la ora zece, tânărul inginer, întristat poate mai mult de purtarea lui Matakit decât de pierderea diamantului, se duse la ferma lui John Watkins.

Acolo îi găsi ţinând mare sfat, pe fermier, Annibal Pantalacci, James Hilton şi Friedel. În momentul când apăru, Alice, care-l văzuse venind, intră de asemenea în sală, unde tatăl şi cei trei obişnuiţi ai casei discutau cu mare însufleţire despre ce era de făcut ca să reintre în posesia diamantului furat.

— Să fie urmărit! strigă John Watkins, în culmea furiei. Să fie prins şi, dacă diamantul nu este asupra lui, să i se deschidă pântecul, pentru a se vedea dacă nu l-a înghiţit!... Ah, fata mea, bine-ai făcut ieri că ne-ai povestit întâmplarea aceea! O să căutăm piatra până şi în măruntaiele acestui ticălos!

— Dar vai, interveni Cyprien pe un ton glumeţ, care nu plăcu de loc fermierului, ca să înghită o piatră de această mărime, ar trebui ca Matakit să aibă un stomac de struţ!

— Oare stomacul unui cafru nu e în stare de orice, domnule Méré? ripostă John Watkins. Mă mir că ţi se pare potrivit să râzi într-un asemenea moment şi de o asemenea problemă!

— Nu râd, domnule Watkins! răspunse foarte serios Cyprien. Dar, dacă regret acest diamant este numai pentru că mi-aţi permis să-l ofer domnişoarei Alice...

— Şi vă sunt tot atât de recunoscătoare, domnule Cyprien, adaugă miss Watkins, ca şi cum ar mai fi încă în posesia mea!

— Minte de femeie! strigă fermierul. Tot atât de recunoscătoare ca şi cum ar fi în posesia ei, acest diamant fără pereche în lume!...

— În adevăr, nu e acelaşi lucru! observă James Hilton.

— Oh, de loc! adaugă Friedel.

— Dimpotrivă, este exact acelaşi lucru, ripostă Cyprien, deoarece, dacă am fabricat acest diamant, voi şti să fabric şi altul!

— Oh, domnule inginer, zise Annibal Pantalacci, pe un ton foarte ameninţător la adresa tânărului, cred că aţi face bine să nu mai reîncepeţi experienţa dumneavoastră... în interesul Griqualand-ului... şi al dumneavoastră, de asemenea!

— Adevărat, domnule? replică Cyprien. Cred că nu e cazul să vă cer permisiunea în această privinţă!

— Aţi şi găsit momentul să discutaţi despre asta! strigă domnul Watkins. Parcă domnul Méré e sigur de reuşita unei noi încercări? Un al doilea diamant care ar ieşi din aparatul său ar avea culoarea, greutatea şi, în consecinţă, valoarea primului? Poate măcar garanta că va fabrica o altă piatră, chiar de o valoare mult mai mică? Ar îndrăzni să afirme că întâmplarea n-a jucat un mare rol în reuşita sa?

Ceea ce spunea John Watkins era prea rezonabil pentru că tânărul inginer să nu fie simţitor la aceste argumente; ele corespundeau, de altfel, multor obiecţii pe care şi le adusese singur. Experienţa nu era perfect explicabilă, fără îndoială, prin datele chimiei moderne; dar întâmplarea nu intervenise oare, în mare măsură, în acest prim succes? Şi, dacă ar reîncepe, era sigur că va reuşi a doua oară?

În aceste condiţii, trebuiau să pună mâna cu orice preţ pe hoţ şi, ceea ce era mai important încă, pe obiectul furat.

— Nu s-a găsit nici o urmă a lui Matakit? întrebă john Watkins.

— Nici una, răspunse Cyprien.

— Au fost cercetate toate împrejurimile taberei?

— Da şi cercetate bine! răspunse Friedel. Ticălosul a dispărut, probabil în timpul nopţii şi e greu, ca să nu spun imposibil, de ştiut încotro s-a îndreptat!

— Ofiţerul de poliţie a făcut o percheziţie în coliba lui? reluă fermierul.

— Da, răspunse Cyprien şi n-a găsit nimic care să-l pună pe urmele fugarului.

— Ah! strigă domnul Watkins, aş da cinci sute, chiar o mie de lire ca să fie prins!

— Vă înţeleg, domnule Watkins! răspunse Annibal Pantalacci. Dar mi-e teamă că nu vom găsi niciodată nici diamantul, nici pe cel care l-a furat!

— Cum aşa?

— Pentru că odată pornit, relua Annibal Pantalacci, Matakit nu va fi atât de prost încât să se oprească în drum! Va trece Limpopo, se va înfunda în pustiu, va merge până la Zambezi, sau până la lacul Tanganyka, până la boşimani dacă va fi nevoie!

Vorbind astfel, vicleanul napolitan îşi mărturisea oare în mod sincer gândul? Nu voia numai să împiedice urmărirea lui Matakit, cu scopul de a-şi rezerva această sarcină? Iată ce se întreba Cyprien, observându-l.

Dar domnul Watkins nu era omul care să abandoneze partida, numai pentru că ar fi fost greu de jucat, în adevăr, ar fi sacrificat întreaga sa avere pentru a reintra în posesia acestei pietre incomparabile şi ochii lui nerăbdători, plini de furie, priveau pe fereastra deschisă până la marginile înverzite ale Vaal-ului, ca şi cum ar fi sperat să-l zărească pe fugar la liziera lui!

— Nu, strigă el, asta nu poate rămâne aşa!... Îmi trebuie diamantul meu!... Acest netrebnic trebuie să fie prins! Ah, dacă n-aş suferi de gută, garantez că asta n-ar dura mult!

— Tata! exclamă Alice, încercând să-l liniştească.

— Să vedem, cine îşi ia această sarcină? strigă John Watkins, aruncând o privire în jurul său. Cine vrea să pornească în urmărirea cafrului? Vă dau cuvântul meu ca recompensă va fi pe măsura succesului. Şi, cum nimeni nu spunea nimic, continuă:

— Iată, domnilor, sunteţi aici patru tineri care doriţi mâna fiicei mele! Ei bine, prindeţi-mi-l pe acel om cu diamantul meu (spunea acum „diamantul meu”) şi, pe onoarea lui Watkins, fiica mea va fi a aceluia care mi-l va aduce!

— Primesc! strigă James Hilton.

— De acord! declară Friedel.

— Cine n-ar vrea să încerce să câştige un premiu atât de preţios? murmură Annibal Pantalacci, cu un rânjet.

Alice, roşie la faţă, profund umilită de a se vedea aruncată ca miza a unei asemenea partide şi asta în prezenta tânărului inginer, încerca zadarnic să-şi ascundă stinghereală.

— Miss Watkins, îi zise Cyprien în şoaptă, înclinându-se respectuos înaintea ei, aş intra şi eu în joc, dar o pot face fără permisiunea dumneavoastră?

— O aveţi, împreună cu urările mele cele mai sincere, domnule Cyprien! răspunse ea cu ardoare.

— Atunci, sunt gata să merg până la capătul lumii! strigă Cyprien, întorcându-se spre John Watkins.

— Pe legea mea, s-ar putea să nu fiţi departe de adevăr, zise Annibal Pantalacci, fiindcă Matakit o să ne poarte mult pe drumuri! După cum cred că a alergat, mâine va fi la Potchefstrom şi va ajunge în partea de sus a ţării, mai înainte chiar ca noi să ne fi părăsit cabanele!

— Şi cine ne împiedică să plecăm azi… imediat? întreba Cyprien.

— Oh, nu eu! N-aveţi decât, dacă vă îndeamnă inima! replică napolitanul. Dar, în ceea ce mă priveşte, n-am să mă lansez într-o acţiune fără şanse de succes! Un car bun, cu o duzină de boi de jug şi doi căi de călărie, e minimum necesar pentru o expediţie dificilă, ca aceea pe care o prevăd. Şi astea nu se găsesc decât la Potchefstrom!

Oare de astă dată, Annibal Pantalacci vorbea serios? Oare nu urmărea doar să-şi descurajeze rivalii? Răspunsul afirmativ ar fi fost îndoielnic. Neîndoielnic însă era faptul că avea perfectă dreptate. Fără asemenea mijloace de locomoţie, fără aceste resurse, ar fi fost o nebunie să încerci să pătrunzi în nordul Griqualand-ului!

Totuşi, un echipaj cu boi – Cyprien ştia asta – costa pe puţin opt-zece mii de franci şi el nu avea nici patru mii.

— O idee! zise deodată James Hilton care, în calitatea sa de „africander” de origine scoţiană, avea o puternică aplecare spre economii. De ce să nu ne asociem toţi patru pentru această expediţie? Şansele fiecăruia ar rămâne egale şi cel puţin cheltuielile ar fi împărţite!

— Mi se pare just, spuse Friedel.

— Primesc, răspunse fără să ezite Cyprien.

— În acest caz, observa Annibal Pantalacci, va trebui convenit ca fiecare îşi va păstra independenta şi vă fi liber să-i părăsească pe ceilalţi, în momentul când va socoti util să încerce să-l ajungă pe fugar.

— Asta e de la sine înţeles! răspunse James Hilton. Ne asociem pentru cumpărarea carului, boilor şi proviziilor, dar fiecare va putea să se desprindă, când va găsi cu cale s-o facă! Şi cu atât mai bine pentru cel ce va atinge ţinta cel dintâi!

— De acord! răspunseră Cyprien, Annibal Pantalacci şi Friedel.

— Când plecaţi? întreba John Watkins, căruia această combinaţie îi împătrea şansele de a reintra în posesia diamantului.

— Mâine, cu diligenţa de Potchefstrom, răspunse Friedel. N-avem cum să ajungem înaintea ei.

— De acord!

În acest timp, Alice îl luase pe Cyprien la o parte şi-l întreba dacă crede într-adevăr ca Matakit putea fi autorul unui asemenea furt.

— Miss Watkins, îi răspunse tânărul inginer, trebuie să mărturisesc că toate aparenţele sunt împotriva lui, de vreme ce a fugit! Dar ceea ce mi se pare sigur, este că acest Annibal Pantalacci are aerul unui domn care ar putea spune multe despre dispariţia diamantului! Ce mutră de nemernic... şi ce asociat remarcabil voi avea!... Eh, la război ca la război! La urma urmei, tot e mai bine să-l am lângă mine şi să-i pot supraveghea mişcările, decât să-l las să acţioneze separat şi după placul sau!

Cei patru pretendenţi îşi luară curând rămas bun de la John Watkins şi de la fiica sa. Cum era firesc în asemenea împrejurări, salutul de despărţire fu scurt şi se mărgini la o strângere de mină. Ce-şi puteau spune aceşti rivali, care plecau împreună, dorindu-şi reciproc să se ducă la naiba?

Întorcându-se acasă, Cyprien îi găsi pe Li şi pe Bardik. Tânărul cafru se arătase totdeauna foarte zelos, de când îl luase în serviciul său. Acum stătea de vorbă cu chinezul în pragul uşii. Inginerul îi anunţă că urma să plece în compania lui Friedel, James Hilton şi Annibal Pantalacci, ca să-l urmărească pe Matakit.

Amândoi schimbară atunci o privire – una singură; apoi, apropiindu-se, fără un cuvânt în legătură cu ceea ce gândeau despre fugar, îi spuseră:

— Tăicuţule, ia-ne cu tine, te rugam stăruitor!

— Să vă iau cu mine?... Şi de ce, mă rog?

— Ca să-ţi preparăm cafeaua şi mesele, zise Bardik.

— Ca să-ţi spălăm rufăria, adaugă Li.

— Şi să împiedicăm oamenii răi să-ţi facă vreun rău! continuară, ca înţeleşi. Cyprien îi privi, recunoscător.

— Fie, răspunse, vă iau pe amândoi, dacă ţineţi atâta!

Apoi se duse să-şi ia rămas bun de la bătrânul Jacobus Vandergaart care, fără a aproba sau dezaproba faptul că Cyprien se asociase acestei expediţii, îi strânse mâna cordial, urându-i călătorie bună.

A doua zi dimineaţa, pe când se îndrepta, urmat de cei doi servitori credincioşi, către tabăra Vandergaart, pentru a lua diligenţa de Potchefstrom, tânărul inginer îşi ridică ochii spre ferma Watkins, încă adâncită în somn.

Era o iluzie? I se păru că vede în dreptul perdelei de muselina albă a unei ferestre o siluetă gingaşă care, în timp ce el se depărta, îi făcea un ultim semn de adio.

XIII

STRĂBĂTÂND TRANSVAAL-UL

Ajungând la Potchefstrom, cei patru călători aflară că un tânăr cafru – ale cărui semnalmente erau cele ale lui Matakit – trecuse în ajun prin oraş. Era o împrejurare fericită pentru succesul expediţiei lor. Dar urmărirea avea să dureze mult, fără îndoială, pentru că fugarul îşi procurase acolo o trăsurică uşoară cu două roţi, trasă de un struţ şi avea să fie greu să-l ajungă din urmă.

În adevăr, nu exista alergători mai buni, mai rezistenţi şi mai rapizi decât aceste păsări. Trebuie adăugat că struţii de ham sunt foarte rari, chiar în Griqualand, căci se dresează greu. Din această cauză, Cyprien şi însoţitorii săi nu mai găsiră alţii la Potchefstrom.

Or, în aceste condiţii – după cum se putu constata – Matakit îşi urmă drumul spre nord, cu un echipaj care ar fi ţinut piept la zece cai.

Nu le rămânea decât să pornească în urmărirea lui, cât mai repede posibil. E drept că fugarul avea un mare avans şi avantajul unei viteze mult superioare celei a modului de locomoţie pe care adversarii săi urmau să-l adopte. Dar forţele unui struţ au anumite limite. Matakit va fi silit să se oprească şi poate să piardă timp... în cel mai rău caz, îl vor ajunge la capătul călătoriei sale.

Cyprien avu curând ocazia să se felicite că i-a luat pe Li şi pe Bardik, când se puse problema să se echipeze în vederea expediţiei. Nu e o treabă uşoară să alegi cu discernământ obiectele ce puteau fi cu adevărat utile. Nimic nu poate înlocui experienţa deşertului. Degeaba era Cyprien foarte priceput la calculul diferenţial şi integral, dacă nu cunoştea ABC-ul vieţii din Veld, al vieţii pe „trek”, sau pe urmele roţilor carului, cum se spune acolo. Iar însoţitorii săi nu numai că nu păreau să-l ajute cu sfaturile lor, dar aveau mai degrabă tendinţa de a-l induce în eroare.

În privinţa carului, acoperit cu o prelată impermeabilă, a boilor de jug şi a diferitelor provizii, lucrurile merseră destul de bine. Interesul comun le impunea să le aleagă cu chibzuinţă şi James Hilton se achita de minune de această sarcină. Dar nu era acelaşi lucru cu ceea ce rămânea la latitudinea fiecăruia – cumpărarea unui cal, de exemplu.

Cyprien pusese ochii, în târgul de vite, pe un frumos noaten de trei ani, plin de foc, pe care l-ar fi putut cumpăra cu un preţ moderat: îl încălecase şi, găsindu-l bine dresat, se pregătea să numere negustorului suma cerută, când Bardik îl lua la o parte şi-i spuse:

— Cum, tăicuţule, vrei să cumperi calul ăsta?

— Desigur, Bardik! E cel mai frumos din câţi am găsit vreodată, la un asemenea preţ!

— N-ar trebui să-l iei, chiar de ţi l-ar da în dar! răspunse tânărul cafru. Acest cal n-ar rezista nici opt zile la călătoria prin Transvaal!

— Ce vrei să spui? îl întreba Cyprien. O faci pe ghicitorul cu mine?

— Nu, tăicuţule, dar Bardik cunoaşte desertul şi te previne ca acest cal nu-i „sărat”.

— Nu-i „sărat”? Vrei să mă faci să cumpăr un cal pus la saramură?

— Nu, tăicuţule, asta înseamnă că n-a avut încă boala Veld-ului. O va avea curând şi, chiar dacă nu va muri, nu-l vei mai putea folosi!

— Ah! făcut Cyprien, foarte impresionat de avertismentul dat de servitorul său. Şi în ce consta această boală?

— E o febră arzătoare, însoţită de tuse, răspunse Bardik. Trebuie să cumperi numai căi care au avut această boala – ceea ce se vede cu uşurinţa după aspect – deoarece, după ce au scăpat o dată, rar se îmbolnăvesc a doua oară!

În faţa unei asemenea eventualităţi, nu se putea ezita. Cyprien suspenda imediat tratativele şi se duse să se informeze. Toţi îi confirmară ceea ce îi spusese Bardik. Era un fapt atât de notoriu în ţinut, încât nici nu se mai vorbea de el.

Pus astfel în garda împotriva lipsei lui de experienţă, tânărul inginer deveni mai prevăzător şi îşi asigura sfaturile unui medic veterinar din Potchefstrom.

Datorită intervenţiei acestui specialist, putu să-şi procure, în câteva ore, calul potrivit pentru o asemenea călătorie. Era un bătrân cal cenuşiu, numai piele şi oase, cu coada tăiată. Dar era destul să-l vezi, ca să fii sigur că acesta, cel puţin, fusese „sărat” şi că, cu toate că te zdruncina puţin când mergea la trap, valora evident mai mult decât înfăţişarea lui. Templar – aşa îl chema – se bucura în ţinut de o adevărată reputaţie în privinţa rezistenţei lui şi, imediat ce-l văzu, Bardik, care îşi câştigase dreptul de a fi consultat, se declara pe deplin satisfăcut.

De altfel, cafrul avea să fie însărcinat în mod special cu conducerea atelajului, funcţie în îndeplinirea căreia Li îi fusese desemnat drept ajutor.

Nu era cazul deci să se îngrijească de cai pentru ei, ceea ce Cyprien n-ar fi putut face niciodată, dat fiind preţul pe care trebuise să-l plătească pentru cumpărarea propriului său cal.

Problema armelor nu era mai puţin delicată. Cyprien îşi alesese bine puştile, una cu ţeava lungă, ghintuită, sistem Martini-Henry şi o carabină Remington, nu prea elegante, dar având un tir precis şi reîncărcându-se rapid. Nu s-ar fi gândit însă niciodată, dacă chinezul nu i-ar fi dat ideea, să se aprovizioneze cu cartuşe cu glonţ explozibil. Crezuse de asemenea că-i ajung cinci-şase sute de încărcături de pulbere şi de plumb şi fu foarte surprins aflând că patru mii de focuri de fiecare armă era minimul cerut de prudenţă în această ţară a fiarelor şi a indigenilor numai puţin de temut.

Cyprien trebui să mai ia două revolvere cu gloanţe explozibile şi-şi completă armamentul cu un minunat cuţit de vânătoare, care stătea de cinci ani în vitrina armurierului din Potchefstrom, fără să-i fi dat cuiva prin gând să-l cumpere.

Tot Li insista să facă aceasta achiziţie, asigurându-l că nimic nu era mai folositor decât acest cuţit. De altfel, sarcina pe care şi-o lua de a întreţine personal tăişul şi lustrul acestei lame scurte şi late, destul de asemănătoare cu sabia-baionetă a infanteriei franceze, arăta încrederea lui în armele albe.

Faimoasa ladă roşie îl însoţea şi acum pe prudentul chinez. Avea acolo, pe lângă o mulţime de cutii şi ingrediente misterioase, aproximativ şaizeci de metri de sfoară elastică şi subţire, dar strâns împletită, pe care mateloţii o numesc „de undiţă”. Şi dacă îl întrebai ce o să facă cu ea, răspundea evaziv:

— Rufele nu trebuiesc întinse în deşert, ca şi aiurea?

În douăsprezece ore, toate cumpărăturile erau terminate. Cearşafuri impermeabile, cuverturi de lână, ustensile de menaj, conserve, juguri, lanţuri, curele de schimb alcătuiau în partea din spate a carului, fondul de rezervă. Partea din faţă, umplută cu paie, trebuia să servească drept pat şi adăpost pentru Cyprien şi tovarăşii săi de călătorie.

James Hilton se achitase foarte bine de mandatul primit şi părea să fi cumpărat foarte convenabil tot ce putea fi necesar asociaţiei. Era destul de mândru de experienţa lui de colonist. Aşa că, mai mult ca să-şi arate superioritatea decât din spirit de camaraderie şi-ar fi informat bucuros însoţitorii despre obiceiurile Veld-ului.

Dar Annibal Pantalacci nu întârzie să-l oprească.

— Ce nevoie ai să-i împărtăşeşti franţuzului cunoştinţele dumitale? îi spuse el în şoaptă. Ţii atât de mult să-l vezi câştigând premiul cursei? În locul dumitale, aş păstra pentru mine ceea ce ştiu şi n-aş spune un cuvânt!

Şi James Hilton replică, privindu-l pe napolitan cu o sinceră admiraţie:

— Ceea ce îmi spui e foarte întemeiat... foarte întemeiat!... Iată o idee care nu mi-ar fi venit!

Cyprien îl avertizase în mod loial pe Friedel despre ce aflase în legătură cu caii din ţinut, dar se lovi de o înfumurare şi o încăpăţânare fără margini. Neamţul nu voia să audă nimic şi avea pretenţia să nu acţioneze decât după capul său. Cumpără deci calul cel mai tânăr şi mai înfocat pe care îl putu găsi – chiar acela la care renunţase Cyprien – şi se aproviziona mai ales cu unelte de pescuit, sub pretextul că în curând vor fi sătui de vânat.

În fine, odată terminate aceste pregătiri, porniră la drum, caravana formându-se după cum urmează: în faţă, carul cu coviltir, tras de doisprezece boi roşcaţi şi negri, înainta, sub măiastra conducere a lui Bardik, care, când mergea pe lângă aceste animale robuste, cu ţepuşă în mână, când se instală în partea din faţă a carului, ca să se odihnească. Acolo, tronând lângă capră, se lăsa în voia zdruncinăturilor, fără a se mai îngriji de rest şi părând încântat de acest mod de locomoţie. Cei patru călăreţi veneau unul lângă altul, în ariergardă. Afară de cazurile când socoteau nimerit să se îndepărteze ca să împuşte o potârniche sau să cerceteze împrejurimile, aceasta trebuia să fie pentru multe zile ordinea aproape de neschimbat a micii caravane.

După o scurtă deliberare, căzură de acord să se îndrepte spre izvoarele fluviului Limpopo. Toate informaţiile tindeau să arate că Matakit trebuia să urmeze acest drum. În adevăr, el nu putea să procedeze altfel, dacă intenţiona să se îndepărteze cât mai repede de posesiunile britanice. Avantajul cafrului asupra celor ce-l urmăreau consta în cunoaşterea perfectă a locurilor şi în sprinteneala echipajului sau. Pe de o parte, el ştia desigur unde merge şi o lua pe drumul cel mai scurt, pe de alta, era convins că, datorită legăturilor sale în nordul ţării, va găsi pretutindeni sprijin şi protecţie, hrană şi adăpost chiar şi ajutoare, dacă era nevoie.

HARTA SUD-ESTULUI AFRICII

verzi, cea mai mare parte a populaţiei olandeze.

În fine Bush-Veld-ul sau ţinutul mărăcinilor, prin excelenţă teren de vânătoare, se întinde în câmpii vaste până la malurile fluviului Limpopo, spre nord, prelungindu-se până la ţinutul cafrilor betşuani, spre apus.

Plecaţi din Potchefstrom, situat în Banken-Veld, călătorii trebuiau să străbată mai întâi în diagonală cea mai mare parte a acestei regiuni, înainte de a ajunge în Bush-Veld şi de acolo, mai la nord, pe malurile fluviului Limpopo.

Această parte a Transvaal-ului era cel mai uşor de străbătut. Se aflau încă într-un ţinut pe jumătate civilizat. Cele mai mari accidente se reduceau la o roată împotmolită sau la un bou bolnav. Raţele sălbatice, potârnichile, căprioarele se iveau din belşug pe drum, asigurându-le în fiecare zi prânzul şi masa de seara. Noaptea o petreceau de obicei în vreo fermă, ai cărei locuitori, izolaţi de restul lumii trei sferturi din an, îi primeau cu o bucurie sinceră pe oaspeţii ajunşi până la ei.

Peste tot, burii erau aceiaşi – ospitalieri, amabili, dezinteresaţi. Eticheta ţinutului cere, e adevărat, să li se ofere o plată pentru adăpostul pe care îl dau drumeţilor lor. Dar aceasta plată ei o refuză aproape întotdeauna şi chiar insistă la despărţire ca oaspeţii să primească făină, portocale, piersici uscate. Dacă li se lasă în schimb orice, un obiect de echipament sau de vânătoare, un bici, un lanţ de ceas, o pungă pentru pulbere, sunt încântaţi, oricât de mică ar fi valoarea acestor fleacuri.

Aceşti oameni cumsecade duc o existentă destul de liniştită, în mijlocul vastelor singurătăţi. Ei trăiesc fără eforturi, din produsele turmelor lor; împreună cu servitorii hotentoţi sau cafri, cultivă exact atâta pământ cât le este necesar ca să obţină proviziile de grâne şi legume.

Casele lor sunt construite foarte simplu, din pămînt şi acoperite cu un strat gros de paie. Când ploaia face câte o breşă în pereţi, ceea ce se întâmplă destul de des, soluţia e la îndemână. Toată familia frământa lutul, din care prepara o grămadă mare; apoi, fete şi băieţi, luând câte un pumn din el, bombardează breşa, pe care o astupa repede. În interiorul acestor locuinţe se găsesc doar câteva mobile, scaune de lemn fără spetează, mese rudimentare, pături pentru cei mai în vârstă; copiii se mulţumesc să doarmă pe piei de oaie.

Şi totuşi, arta îşi are locul său în aceste existenţe primitive. Aproape toţi burii sunt muzicanţi, cânta din vioara sau din flaut. Le place la nebunie dansul şi nu cunosc obstacole şi oboseala când e vorba să se reunească – uneori venind de la douăzeci de leghe – pentru a se deda petrecerilor lor preferate.

Fetele sunt modeste şi adesea foarte frumoase, în veşmintele lor simple de ţărance olandeze. Se mărita tinere, aducând ca zestre logodnicului lor doar o duzină de boi sau de capre, un car sau alte bunuri de acest fel. Soţul îşi ia sarcina să clădească locuinţa, să defrişeze mai multe pogoane de pământ în împrejurimi – şi iată întemeiată gospodăria.

Burii trăiesc foarte mult şi nicăieri în lume nu sunt atât de mulţi centenari.

Un fenomen ciudat, neexplicat încă, este obezitatea de care suferă aproape toţi, când ajung la maturitate şi care atinge proporţii extraordinare. Dealtfel, sunt foarte înalţi şi această particularitate îi caracterizează pe coloniştii de origine franceză sau germană, ca şi pe cei olandezi...

Călătoria continua fără incidente. Se întâmplă rar că expediţia să nu aibă veşti despre Matakit, chiar de la ferma la care se oprea în fiecare seară. Peste tot fusese văzut trecând, tras cu repeziciune de struţul lui, la început cu un avans de două sau trei zile, apoi de cinci sau şase, apoi de şapte sau opt. Evident, erau pe urmele lui; dar, de asemenea foarte evident, el câştiga teren.

Cei patru urmăritori erau totuşi siguri că-l vor ajunge. Fugarul se va opri până la urma undeva. Prinderea lui nu era decât o chestiune de timp.

Aşa ca Cyprien şi însoţitorii săi nu-şi făceau prea multe griji. Începură, puţin câte puţin să se consacre ocupaţiilor preferate. Tânărul inginer strângea mostre de roci. Friedel pretindea că recunoaşte, numai după caracterele lor exterioare, proprietăţile plantelor pe care le colecţiona. Annibal Pantalacci îi persecuta pe Bardik sau pe Li şi reuşea să facă să i se ierte răutăţile, pregătind în timpul haltelor macaroane delicioase. James Hilton luase asupra sa aprovizionarea caravanei cu vânat; nu trecea o jumătate de zi fără a împuşca o duzină de potârnichi, o grămadă de prepeliţe, câteodată un mistreţ sau o antilopă.

Etapa cu etapă, ajunseră astfel în Bush-Veld. Curând, fermele deveniră mai rare şi apoi dispărură. Se aflau la limitele extreme ale civilizaţiei.

Cu începere din acest punct, trebuiră să-şi organizeze tabăra în fiecare seară, să aprindă focuri mari, în jurul cărora oameni şi animale se aşezau să doarmă, făcând de gardă pe rând.

Peisajul capăta un aspect din ce în ce mai sălbatic. Câmpii de nisip gălbui, desişuri de tufe spinoase, din loc în loc pârâuri mărginite de smârcuri, urmau după văile verzi ale Banken-Veld-ului. Uneori trebuiau să facă un înconjur ca să evite o adevărată pădure de „thorn trees”, sau arbori cu spini. Sunt arbuşti înalţi de trei până la cinci metri, având un mare număr de ramuri aproape orizontale, toate înarmate cu spini lungi de două până la patru degete, tari şi ascuţiţi ca nişte pumnale.

Zona exterioară a Bush-Veld-ului, căreia i se spune mai des Lion-Veld – sau Veld-ul leilor – nu părea de loc să justifice această denumire de temut, căci, după trei zile de călătorie, nu fusese văzută sau semnalată nici una dintre aceste fiare.

„E fără îndoială o legendă, îşi zicea Cyprien şi leii se vor fi retras mai departe, spre deşert!”

Dar când îşi exprima opinia în faţa lui James Hilton, aceasta începu să râdă:

— Crezi că nu sunt lei pe aici? Asta se datoreşte faptului că nu ştii să-i vezi!

— Ei poftim! Să nu vezi un leu, în mijlocul unei câmpii goale! răspunse Cyprien, pe un ton destul de ironic.

— Ei, bine, pariez pe zece lire că, în mai puţin de o oră, am să-ţi arăt unul pe care nu l-ai remarcat, zise James Hilton!

— Nu pariez niciodată, din principiu, răspunse Cyprien, dar abia aştept să fac această experienţă!

Merseră timp de douăzeci şi cinci sau treizeci de minute şi nimeni nu se mai gândea la lei, când James Hilton strigă:

— Domnilor, priviţi muşuroiul de furnici care se înalta acolo, la dreapta!

— Mare lucru! îi răspunse Friedel. De două sau trei zile, nu vedem altceva! În adevăr, nimic nu-i mai frecvent, în Bush-Veld decât aceste mari mormane de pământ galben, ridicate de nenumărate furnici, singurele care împreună cu câteva tufişuri sau un grup de mimoze sărăcăcioase întrerup din loc în loc monotonia câmpiilor. James Hilton râse încet.

— Domnule Méré, reluă el, dacă vrei să-ţi porneşti puţin calul la galop, ca să te apropii de acest muşuroi de furnici – acolo, unde arăt eu cu degetul – îţi promit că vei vedea ceea ce doreai să vezi! Nu te apropia totuşi prea mult, altfel s-ar putea să o păţeşti!

Cyprien dădu pinteni calului şi se îndreptă spre pată galbenă pe care James Hilton o numise un muşuroi de furnici.

— Acolo e instalată o familie de lei! spuse neamţul îndată ce Cyprien se îndepărta. Unul la zece din aceste mormane gălbui, pe care le numiţi muşuroaie de furnici, nu sunt altceva decât lei!

— Per Bacco! strigă Pantalacci, ce nevoie aveai să-l faci atent să nu se apropie de ei? Dar, dându-şi seama că Bardik şi Li îl asculta, continua dând un alt sens gândului sau:

— Franţuzul ar fi tras o spaimă straşnică, iar noi am fi avut de ce râde!

Napolitanul se înşela. Cyprien nu era omul care să tragă o spaimă straşnică. La două sute de paşi de locul ce-i fusese indicat, îşi dădu seama cu ce muşuroi de temut avea de-a face. Erau acolo un leu enorm, o leoaică şi trei pui, aşezaţi în cerc, ca pisicile, dormind liniştiţi la soare.

La zgomotul copitelor lui Templar, leul deschise ochii, îşi ridica leneş capul enorm şi căscă, arătând, între două rânduri de dinţi formidabili, o prăpastie în care un copil de zece ani ar fi putu dispare cu totul. Apoi privi călăreţul, care se oprise la douăzeci de paşi de el.

Din fericire, fiorosul animal era sătul, altfel n-ar fi rămas atât de indiferent.

Cyprien, cu mâna pe carabina, aşteptă două sau trei minute reacţia monseniorului leu. Dar, văzând ca acesta n-are poftă să înceapă ostilităţile, nu-l lăsa inima să tulbure tihna interesantei familii şi, făcând cale întoarsă, reveni în buiestru la tovarăşii săi.

Aceştia, nevoiţi să-i recunoască sângele rece şi vitejia, îl primiră cu aclamaţii.

— Aş fi pierdut pariul, domnule Hilton, spuse foarte simplu Cyprien.

Chiar în acea seară ajunseră pe malul drept al fluviului Limpopo. Acolo, Friedel se încăpăţâna să pescuiască, cu toate sfaturile lui James Hilton.

— E foarte nesănătos, amice! îi spuse acesta. Să ştii că în Bush-Veld nu trebuie să stai, după apusul soarelui, pe malul cursurilor de apă, nici să...

— Aş! Aş! Am văzut eu destule în viaţa mea! răspunse neamţul, încăpăţânat.

— Ei, striga Annibal Paritalacci, ce poate fi rău în asta – un ceas sau două pe malul apei? Parcă nu mi s-a întâmplat să petrec jumătate de zi, în apa pân’ la subţiori, la vânătoare de raţe?

— Nu e deloc acelaşi lucru! reluă James Hilton, insistând pe lângă Friedel.

— Astea-s basme! răspunse napolitanul. Dragă Hilton, ai face mai bine să aduci cutia cu parmezan pentru macaroanele mele, decât să-l împiedici pe amicul nostru să se ducă să pescuiască! Ne va mai schimba meniul nostru obişnuit!

Friedel pleca, fără a voi să audă nimic şi întârzie atât de mult cu aruncatul unditei, încât ajunse la tabără după ce se întunecase.

Îndărătnicul pescar mânca cu pofta, onora, ca toţi mesenii, peştii pe care îi pescuise, dar se plânse de frisoane puternice, când se culca în vagon alături de ceilalţi.

A doua zi, dis-de-dimineaţă, când se pregătiră de plecare, Friedel avea febră mare şi nu putu să se urce pe cal. Ceru, totuşi, să se pornească la drum, afirmând c-o să stea foarte bine pe paie, în car. I se făcu voia.

La amiază, delira.

La ora trei, era mort.

Boala lui fusese o febră fulgerătoare. În faţa acestui sfârşit atât de neaşteptat, Cyprien nu se putu stăpâni să nu-şi spună ca Annibal Pantalacci, prin sfaturile lui rele, avea o răspundere dintre cele mai grave în cele întâmplate. Dar nimeni în afară de el nu părea să facă această remarcă.

— Vedeţi că aveam dreptate să spun că nu trebuie să hoinăreşti pe malul apei, la căderea nopţii! se mulţumi să repete filozofic James Hilton.

Se opriră, câteva clipe, pentru a înhuma cadavrul, care nu putea fi lăsat la cheremul fiarelor.

Era cadavrul unui rival, aproape al unui duşman şi totuşi Cyprien se simţi profund mişcat, aducându-i ultimul salut. Spectacolul morţii, pretutindeni atât de impunător şi atât de solemn, pare să dobândească în deşert o măreţie nouă.

Singur cu natura, omul înţelege mai bine că există un sfârşit inevitabil. Departe de familia sa, departe de toţi cei pe care-i iubeşte, gândul său zboară melancolic spre ei. Cyprien îşi spuse că poate va cădea şi el mâine pe imensa câmpie, pentru a nu se mai ridica, fiind şi el îngropat sub un metru de nisip peste care va fi aşezată o piatră nescrisă, că pe ultimul său drum nu-l vor însoţi nici lacrimile unei surori sau ale unei mame, nici părerile de rău ale unui prieten. Şi, întorcând asupra-şi o parte din mila pe care i-o inspira soarta camaradului său, i se păru că închide ceva din el însuşi în acest mormânt!

A doua zi după lugubra ceremonie, calul lui Friedel, care îi urmă legat în spatele carului, se îmbolnăvi de boala Veld-ului. Fură nevoiţi să-l părăsească.

Bietul animal nu supravieţuise decât câteva ore stăpânului său.

XIV

LA NORD DE LIMPOPO

Le trebuiră trei zile de căutări şi sondaje ca să găsească un vad prin albia fluviului Limpopo. Şi nu se ştie dacă l-ar fi descoperit, fără ajutorul câtorva cafri macalacaşi, întâlniţi pe malul apei, care se oferiră să călăuzească expediţia.

Aceşti cafri sunt nişte sărmani robi, pe care betşuanii îi ţin în sclavie, constrângându-i să muncească fără nici o plată, tratându-i cu o extremă duritate şi, mai mult încă, interzicându-le, sub ameninţarea cu moartea, să mănânce carne. Nenorociţii macalacaşi pot omorî orice vânat întâlnesc în drumul lor, cu condiţia să-l aducă seniorilor şi stăpânilor lor. Aceştia nu le lăsa decât măruntaiele – aproape cum fac vânătorii europeni cu câinii lor.

Un macalacaş nu are nimic al său, nici măcar o colibă sau o tigvă. El umblă aproape gol, slab, descărnat, purtând în bandulieră intestine de bivol, care par de la distanţa bucăţi de caltaboş negru şi care nu sunt, în realitate, decât burdufurile foarte primitive în care se găseşte provizia lui de apă.

Geniul comercial al lui Bardik se manifesta curând în arta desăvârşită cu care ştiu să-i facă pe aceşti nenorociţi să spună că posedă, în ciuda mizeriei lor, câteva pene de struţ, ascunse cu grijă într-un desiş vecin. El le propuse imediat să le cumpere şi fixară în acest scop o întâlnire pentru aceeaşi seară.

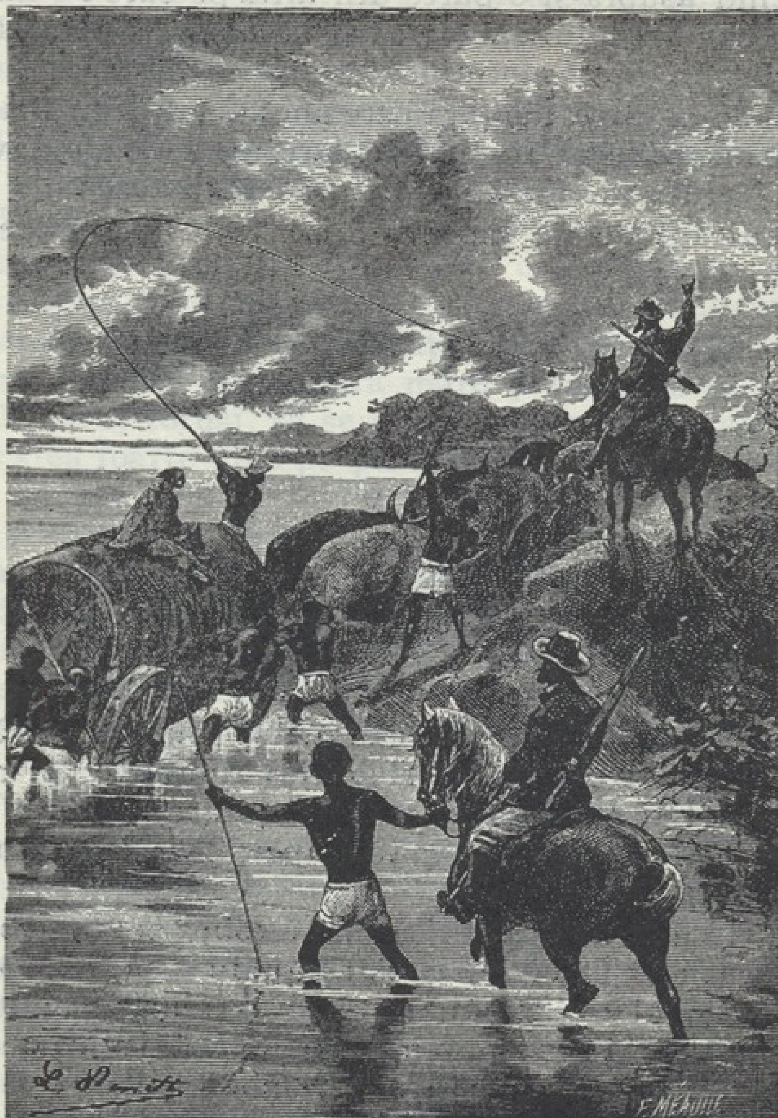
— Ai bani să le dai în schimb? îl întreba Cyprien, destul de surprins. Şi Bardik, râzând cu toată gura, îi arătă un pumn de nasturi de aramă, colecţionaţi de el de o lună sau două, pe care îi purta într-o pungă de pânză.

— Asta nu-i o monedă serioasă, îi spuse Cyprien şi nu-ţi pot îngădui să plăteşti acestor nenorociţi cu câteva duzini de nasturi vechi! Dar îi fu imposibil să-l facă pe Bardik să înţeleagă de ce proiectul său era vrednic de mustrare.

— Dacă macalacaşii primesc nasturii mei în schimbul penelor lor, ce e rău în asta? se miră el. Ştiţi foarte bine că nu i-a costat nimic să strângă penele! Nici măcar nu au dreptul să le ţină la ei, de vreme ce nu le pot arăta decât în ascuns! Un nasture, dimpotrivă, este un lucru folositor, mai folositor decât o pană de struţ! Pentru ce, deci, n-aş putea să le ofer o duzină, sau chiar două, în schimbul unui număr egal de pene?

rul cafru nu
sturii lui de
tut-o da, de
, ci pentru
e de metal,
o adevărată

ţa era prea
toleranţă în
.
a, la lumina

Le trebuiră trei zile de căutări şi sondaje

aveau evident o teamă întemeiată că vor fi înşelaţi, căci nu se mulţumiră cu focurile aprinse de albi şi veniră cu mănunchiuri de hlujeni de porumb, pe care îi înfipseră în pământ şi-i aprinseră.

Scoaseră apoi la iveală penele de struţ şi începură să examineze nasturii lui Bardik.

Începu o discuţie foarte însufleţită, cu multă gesticulaţie şi strigăte, asupra naturii şi valorii acestor bucăţi rotunde de metal.

Nimeni nu înţelegea vreun cuvânt din ceea ce-şi spuneau, cu mare repeziciune; dar era suficient să le urmăreşti feţele congestionate, strâmbăturile semnificative, furiile cât se poate de serioase, ca să fii sigur că discuţia era pentru ei de cel mai înalt interes.

Deodată, această discuţie pasionantă fu întreruptă de o apariţie neaşteptată.

Un negru înalt, înfăşurat cu demnitate într-o mantie de stambă roşie, cu fruntea încinsă cu acea diademă din intestine de oaie pe care războinicii cafri o poartă în mod obişnuit, ieşi din desişul lângă care se duceau tratativele, apoi începu să lovească puternic cu lemnul suliţei pe macaiacaşii prinşi în flagrant delict de operaţii interzise.

— Lopep!... Lopep!... strigară nenorociţii sălbatici, împrăştiindu-se în toate părţile, ca nişte şoareci.

Dar un cerc de războinici negri, ieşind deodată din tufişurile care înconjurau tabăra, se strânse în jurul lor şi îi opri pe loc.

Lopep ceru imediat nasturii; îi privi atent, la lumina torţelor de porumb şi îi puse, cu o evidentă satisfacţie, în fundul pungii lui de piele. Apoi, înainta spre Bardik şi, după ce-i luă din mâini penele de struţ, le confisca, aşa cum făcuse şi cu nasturii.

Albii rămăseseră spectatori pasivi ai acestei scene şi nu prea ştiau dacă trebuie să se amestece, când Lopep rezolva încurcătura înaintând spre ei. Oprindu-se la câţiva paşi, le adresă pe un ton imperios un discurs destul de lung, de altfel cu totul de neînţeles.

James Hilton, care pricepea câteva cuvinte din dialectul betşuan, reuşi totuşi să prindă sensul general al acestei alocuţiuni şi-l transmise tovarăşilor săi. Şeful cafru se plângea că i-au permis lui Bardik să negocieze cu macalacaşii, care nu pot avea nimic al lor. Terminând, el declară că avea să confişte mărfurile de contrabandă şi-i întreba pe albi dacă au ceva împotrivă.

Părerile erau împărţite. Annibal Pantalacci ar fi vrut să cedeze imediat, pentru a nu se certa cu şeful betşuan. James Hilton şi Cyprien, recunoscând că punctul lui de vedere era greşit, se temeau că, arătându-se prea concilianţi, îi vor da nas lui Lopep şi că, dacă acesta şi-ar fi mărit pretenţiile, s-ar fi ajuns la o ciocnire.

Într-o consfătuire rapidă, ţinută în şoaptă, conveniră deci să lase sefului betşuan nasturii, dar să i se ceară penele de struţ.

James Hilton se grăbi să-i explice hotărârea lor, jumătate prin gesturi, jumătate cu ajutorul câtorva cuvinte cafre.

Lopep lua mai întâi un aer diplomatic şi păru să ezite.

Dar ţevile puştilor europene, pe care le vedea lucind în umbră, îl făcură să se hotărască repede şi restitui penele.

După aceea, acest şef, foarte inteligent în adevăr, se arăta mai suplu. El oferi celor trei albi, lui Bardik şi lui Li câte o priză de tabac din marea lui tabacheră şi se aşeză alături de ei. Un pahar de rachiu, pe care i-l întinse napolitanul, sfârşi prin a-l înveseli; apoi, când se ridica, după o şedinţă de o oră şi jumătate, petrecută de o parte şi de alta într-o tăcere aproape completă, invită caravana să-i facă o vizită, a doua zi, în Kraal-ul său.

I se promise şi, după o strângere de mână, Lopep se retrase maiestuos.

Puţin timp după plecarea lui, toată lumea se culcase, afară de Cyprien, care visa contemplând stelele, după ce se înfăşurase în cuvertură. Era o noapte fără lună, dar strălucind de pulberea astrelor. Focul se stinsese fără ca tânărul inginer să fi prins de veste.

Se gândea la ai săi, care nici nu bănuiau, în acest moment, ca o asemenea aventura l-a aruncat în plin deşert al Africii Australe, la încântătoarea Alice care poate, privea şi ea stelele, în sfârşit la toate fiinţele dragi. Şi, lăsându-se dus de aceasta reverie, poetizată de marea linişte a câmpiei, era gata să adoarmă, când un tropăit de copite, o agitaţie ciudată, venind din partea unde erau parcaţi pentru noapte boii atelajului, îl treziră şi-l făcură să se ridice-n picioare.

I se păru atunci că distinge în umbra o siluetă ghemuită, mai scundă decât cea a boilor şi care, fără îndoială, era cauza acestei agitaţii.

Fără a-şi da prea bine seama ce putea fi, Cyprien puse mâna pe biciul aflat la îndemână şi se îndreptă prudent către ţarcul vitelor.

Nu se înşelase. Acolo, în mijlocul boilor, se afla un animal nepoftit care venise să le tulbure somnul.

Pe jumătate treaz, înainte de a se gândi la ceea ce făcea, Cyprien ridica biciul şi, la nimereală, lovi puternic botul intrusului.

Un răget înfricoşător răspunse acestui atac!... Era un leu pe care tânărul inginer îl tratase ca pe un căţel.

Dar abia avusese timpul să pună mâna pe unul din revolverele de la cingătoare şi să se dea brusc la o parte, că fiara, după ce sărise spre el fără să-l atingă, se repezi din nou asupra braţului său întins.

Cyprien simţi ghearele ascuţite sfâşiindu-i carnea şi se rostogoli în ţărână, împreună cu fiara de temut.

Răsună o detunătură. Corpul leului se agita într-o ultimă zvârcolire, apoi se întinse şi rămase ţeapăn.

Cu mâna rămasă neatinsă, Cyprien, fără a-şi pierde sângele rece, pusese revolverul în urechea monstrului şi un glonte explozibil zdrobise capul acestuia.

Între timp, cei care dormeau, treziţi de acel răget urmat de o detunătură, soseau pe câmpul de bătaie, îl eliberară pe Cyprien, pe jumătate zdrobit sub greutatea fiarei, îi examinară rănile care, din fericire, erau superficiale. Li îl pansa foarte simplu, cu câteva fâşii de pânză udate cu rachiu, apoi îi rezervară cel mai bun loc în fundul vagonului şi curând toată lumea adormi din nou, sub paza lui Bardik, care voia să vegheze până dimineaţa.

Abia se luminase de ziuă, când vocea lui James Hilton, rugându-i să-i vină în ajutor, le anunţă un nou incident. El se culcase îmbrăcat în partea din fata a carului, peste prelată şi spunea acum cu accentul celei mai teribile spaime, fără a îndrăzni să facă o mişcare:

— Un şarpe mi s-a încolăcit în jurul genunchiului drept, sub pantalon! Dacă vă mişcaţi sunt pierdut! Şi totuşi, vedeţi ce se poate face!

Ochii îi erau dilataţi de spaimă, faţa galbenă ca ceara. La nivelul genunchiului său drept, se distingea, în adevăr, sub pânză albastră a pantalonului, prezenţa unui corp străin – un fel de cablu înfăşurat în jurul piciorului.

Situaţia era gravă. După cum spunea James Hilton, la prima mişcare pe care ar fi făcut-o, şarpele l-ar fi muşcat! Dar în mijlocul îngrijorării şi nehotărârii generale, Bardik îşi lua sarcina să acţioneze. După ce scoase fără zgomot cuţitul de vânătoare al stăpânului său, se apropie de James Hilton, cu o mişcare aproape nesimţită, ca de vierme. Apoi, aplecat până la nivelul şarpelui pe care nu-l slăbea din ochi, păru, timp de câteva secunde, să studieze cu atenţie poziţia primejdioasei reptile. Fără îndoială, căuta să recunoască locul unde se afla capul.

Deodată, cu o mişcare fulgerătoare, se ridica, izbi şi lama cuţitului muşcă, cu o lovitură seacă, genunchiul lui James Hilton.

— Puteţi lăsa şarpele să cadă!... E mort! zise Bardik, arătându-şi toţi dinţii într-un surâs larg. James Hilton se supuse maşinal şi-şi scutură piciorul. Reptila căzu lângă el.

Era o viperă cu capul negru, cu diametrul nu mai mare de un deget, dar cea mai mică muşcătura a ei ar fi fost de ajuns pentru a provoca moartea. Tânărul cafru o decapitase cu o precizie extraordinară. Pantalonul lui James Hilton nu prezenţa decât o tăietură de şase centimetri şi pielea nici nu fusese crestată.

Ceea ce-l revolta profund pe Cyprien fu ca lui James Hilton nici nu-i trecu prin gând să mulţumească salvatorului sau. Acum, când scăpase de pericol, găsea această intervenţie foarte firească. Nu-i putea veni ideea de a strânge mâna neagră a unui cafru şi de a-i spune: îţi datorez viaţa.

— Cuţitul dumitale este într-adevăr bine ascuţit! se mulţumi să spună, pe când Bardik îl băga în teacă, fără a părea, de asemenea, că acordă o importanţă deosebită faptei sale.

Dejunul făcu să dispară curând impresiile acestei nopţi atât de agitate. Era alcătuit dintr-un singur ou de struţ, prăjit în unt, dar care satisfăcu din plin pofta de mâncare a celor cinci oameni.

Cyprien avea puţină febră şi rănile îl făceau să sufere un pic. Totuşi, el insistă să-i însoţească pe Annibal Pantalacci şi James Hilton în kraal-ul lui Lopep.

Tabăra fu lăsată deci în paza lui Bardik şi a lui Li, care jupuiseră pielea leului – un adevărat monstru din specia zisă cu „bot de câine”. Cei trei călăreţi porniră singuri la drum.

Şeful betşuan îi aştepta la intrarea în kraal-ul său, înconjurat de toţi războinicii. În spatele lor, în al doilea plan, femeile şi copii se grupaseră curioşi, să-i vadă pe străini. Unele dintre aceste gospodine negre făceau totuşi pe indiferentele. Aşezate în faţa colibelor lor emisferice, continuau să-şi vadă de treburi. Două sau trei împleteau năvoade din lungi ierburi textile, pe care le răsuceau în formă de frânghie.

Aspectul general era mizerabil, cu toate ca aceste colibe erau destul de bine clădite. Cea a lui Lopep, mai mare decât celelalte, căptuşită în interior cu rogojini de paie, se ridică aproape în centrul kraal-ului.

Şeful îşi pofti înăuntru oaspeţii, le arata trei scaune fără spetează şi se aşeza în faţa lor, în timp ce garda sa de onoare se rânduise în cerc, la spatele lui.

Începu schimbul de amabilităţi. Ceremonialul se reduce, în mod obişnuit, la băutul unei căni de băutura fermentată, preparată chiar în casa amfitrionului, dar, pentru a arăta că această curtoazie nu ascunde planuri perfide, gazda îşi moaie buzele sale groase, înainte de a trece cana străinului. Să nu bei, după o invitaţie atât de graţioasă, ar fi o insultă mortală. Cei trei albi înghiţiră deci berea cafră, nu fără strâmbături din partea lui Annibal Pantalacci, căruia i-ar fi plăcut mai curând, zicea el pe ascuns, un pahar de Lacrima-Christi, decât acest ceai fără gust al betşuanilor!

După aceea trecură la afaceri. Lopep ar fi vrut să cumpere o puşcă, dar nu i se putu acorda această satisfacţie, cu toate că oferea în schimb un cal destul de bun şi o sută cincizeci de livre de fildeş. Într-adevăr, regulamentele coloniale sunt foarte riguroase în această privinţă şi interzic europenilor orice vânzare de arme cafrilor de lângă frontieră, fără autorizaţia specială a guvernatorului.Ca să-l împace, oaspeţii lui Lopep aduseseră pentru el o cămaşă de flanelă, un lanţ de oţel şi o sticlă de rom, splendide daruri, care-i făcură o vădită plăcere.

Şeful betşuan se arata astfel dispus să dea toate informaţiile cerute prin intermediul lui James Hilton. În primul rând, un călător, având toate semnalmentele lui Matakit, trecuse prin kraal cu cinci zile în urmă. Era prima veste despre fugar, de două săptămâni încoace. De aceea fu primită cu plăcere. Tânărul cafru pierduse probabil câteva zile căutând vadul fluviului Limpopo şi acum se îndrepta spre munţii din nordul ţinutului.

Mai avea multe zile de mers, înainte de a ajunge la aceşti munţi?

Cel mult şapte sau opt.

Lopep era prieten cu suveranul acestei ţări, în care Cyprien şi ceilalţi erau siliţi să pătrundă?

Lopep se mândrea cu aceasta prietenie! Dealtfel, cine n-ar fi vrut să fie prietenul respectuos şi aliatul fidel al marelui Tonaia, cuceritorul invincibil al ţărilor cafre?

Tonaia îi primea bine pe albi?

Da, fiindcă ştia, ca toţi şefii din regiune, că albii răzbună totdeauna jignirea adusă unuia de-al lor. La ce bun să vrei să lupţi împotriva albilor? Nu sunt ei totdeauna cei mai puternici, datorită puştilor lor care se încărca singure? Cel mai bun lucru este să trăieşti în pace cu ei, să-i primeşti bine şi să negociezi cinstit cu negustorii lor.

Acestea au fost, în rezumat, informaţiile furnizate de Lopep. Una singură avea cu adevărat importanţă: că Matakit pierduse mai multe zile, înainte de a fi putut traversa râul şi că erau mereu pe urmele lui.

Întorcându-se în tabără, Cyprien, Annibal Pantalacci şi James Hilton îi găsiră pe Bardik şi Li foarte alarmaţi.

Primiseră, povestiră ei, vizita unui grup de războinici cafri, dintr-un alt trib decât cel al lui Lopep, care mai întâi îi încercuiseră, apoi îi supuseseră unui adevărat interogatoriu. Ce căutau în acest ţinut? Oare nu voiau să-i spioneze pe betşuani, să strângă informaţii despre ei, să afle câţi sunt, puterea şi armamentul lor? Străinii greşeau dacă îşi puseseră în gând aşa ceva! Bineînţeles, marele rege Tonaia n-avea nimic de spus, atâta timp cât nu pătrunseseră pe teritoriul său; dar el ar putea privi altfel lucrurile, dacă aveau această intenţie.

Iată cam ce înţeles aveau vorbele lor. Chinezul nu părea mai emoţionat decât se cuvenea. Dar Bardik, atât de calm de obicei, dând dovadă de atâta sânge rece în orice împrejurare, părea să fi căzut pradă unei adevărate terori, pe care Cyprien nu şi-o putea explica.

— Războinici foarte răi, zicea el, rostogolindu-şi ochii măriţi de groază, care urăsc pe albi şi-i vor face „cuie”.

Este expresia folosită de toţi cafrii pe jumătate civilizaţi, când vor să exprime ideea unei morţi violente.

Ce era de făcut? Să se atribuie o importanţă deosebită acestui incident? Nu, fără îndoială. Războinicii, deşi cam treizeci la număr – după cele spuse de Bardik şi de chinez, pe care îi surprinseseră fără arme – nu le făcuseră nici un rău şi nu manifestaseră nici o intenţie de jaf. Ameninţările lor nu erau, fără îndoială, decît vorbe goale, pe care sălbaticii sunt destul de înclinaţi să le spună străinilor. Ar fi fost de ajuns câteva amabilităţi la adresa marelui şef Tonaia, câteva explicaţii sincere privind motivele care-i aduceau pe cei trei albi în ţinutul lui, pentru a-i risipi toate bănuielile, dacă le avea şi a-şi asigura bunăvoinţa lui.

De comun acord, hotărâră să pornească din nou la drum. Speranţa de a-l ajunge curând pe Matakit şi de a-i lua diamantul furat îi făcea să uite orice altă preocupare.

XV

UN COMPLOT

După o săptămână, expediţia pătrunse într-un ţinut care nu semăna deloc cu cele străbătute până-atunci, de la frontiera Griquaiand-ului. Ajunseră la lanţul de munţi pe care toate informaţiile culese despre Matakit îl indicau drept ţinta lui probabilă. Apropierea înălţimilor, ca şi a numeroaselor cursuri de apă care coboară de acolo pentru a se vărsa în Limpopo, se anunţă printr-o faună şi o floră cu totul diferite de cele ale câmpiei.

Una din primele văi, care se deschise privirilor celor trei călători, le oferi spectacolul cel mai nou şi mai plăcut, cu puţin înainte de apusul soarelui.

Un râu, atât de limpede încât i se vedea peste tot fundul albiei, curgea între două pajişti verzi ca smaraldul. Pomi fructiferi, cu frunzişurile cele mai felurite, îmbrăcau pantele colinelor care închideau acest bazin. Pe fundul încă însorit, la umbra baobabilor enormi, turme de antilope roşii, de zebre şi de bivoli păşteau liniştit. Mai departe, un rinocer alb, traversând cu pasul său greu o poiană întinsă, se îndrepta încet către malul apei şi sforăia de plăcere la gândul că o va tulbura cufundându-şi trupul lui uriaş. Dintr-un desiş se auzea căscatul plictisit ai unei fiare invizibile. Un măgar sălbatic zbiera şi legiuni de maimuţe se urmăreau prin copaci.

Cyprien şi cei doi însoţitori ai săi se opriseră în vârful colinei, ca să contemple mai în voie acest spectacol atât de nou pentru ei.

Se vedeau în sfârşit ajunşi într-una dintre acele regiuni virgine, unde animalul sălbatic – stăpânul încă necontestat al solului – trăieşte atât de fericit şi atât de liber, încât nici nu bănuieşte pericolul. Surprinzătoare erau nu numai numărul şi tihna acestor animale, dar şi uluitoarea varietate a faunei pe care ele o reprezentau, în această parte a Africii. Ai fi zis că este unul din acele tablouri stranii, în care un pictor s-a distrat reunind, într-un cadru strâmt, toate principalele specii ale regnului animal.

În rest – locuitori puţini. Cafrii, ce-i drept, nu pot fi decât foarte împrăştiaţi pe suprafaţa unor atât de întinse ţinuturi. Acesta e un deşert, sau ceva asemănător.

Satisfăcut în sentimentele lui de savant şi de artist, Cyprien se credea mai curând transportat în era preistorică a megateriumului şi a altor animale antediluviene.

— Nu lipsesc decât elefanţii, pentru ca sărbătoarea să fie fără cusur! strigă el.

Dar imediat, întinzând braţul, Li îi arătă, în mijlocul unei vaste poieni, mai multe mormane cenuşii.

De departe, păreau tot atâtea stânci, datorită nu numai culorii, ci şi imobilităţii lor. De fapt, era o turmă de elefanţi. Pajiştea era parcă stropită cu asemenea pete, pe o întindere de mai multe mile.

— Te pricepi, deci, la elefanţi? îl întreba Cyprien pe chinez, în timp ce se pregăteau pentru popasul de noapte.

Li clipi din ochii lui mici şi oblici.

— Am locuit doi ani în insula Ceylon, în calitate de ajutor de vânător, răspunse el simplu, cu acea rezervă pronunţată pe care o păstra totdeauna când era vorba de biografia sa.

— Ah, dac-am putea ucide unul sau doi! strigă James Hilton. E o vânătoare foarte amuzantă...

— Da, şi vânatul merită praful de puşcă cheltuit! adaugă Annibal Pantalacci. Doi colţi de elefant înseamnă o pradă frumoasă şi am putea pune uşor trei sau patru duzini în partea din spate a vagonului!... Ştiţi că nu ne-ar trebui mai mult ca să recuperăm cheltuielile călătoriei noastre?

— E o idee şi încă una bună! strigă James Hilton. De ce n-am încerca, mâine dimineaţă, înainte de a porni la drum?

Chestiunea fu discutată. În fine, hotărâră să ridice tabăra în zori şi să-şi încerce norocul în acea parte a văii în care fuseseră semnalaţi elefanţii.

Căzând astfel de acord şi isprăvind repede cu masa, toată lumea se întinse sub prelata vagonului, afară de James Hilton, care, fiind de pază în acea noapte, trebuia să rămână lângă foc.

Trecuseră vreo două ore de când era singur şi începuse să aţipească, dar se simţi împins uşor cu cotul. Deschise ochii. Annibal Pantalacci se aşezase lângă el.

— Nu pot dormi şi m-am gândit c-ar fi mai bine să vin să-ţi ţin de urât, zise napolitanul.

— E foarte amabil din partea dumitale, dar mie nu mi-ar displăcea câteva ore de somn! răspunse James Hilton, întinzându-se. Dacă vrei, putem cădea la învoială! Eu merg să-ţi iau locul sub prelată şi dumneata îl iei pe-al meu, aici!

— Nu!... Rămâi!... Vreau să-ţi vorbesc! reluă Annibal Pantalacci, cu o voce înăbuşită. Aruncă o privire în jur, pentru a se convinge că erau singuri şi continuă:

— Ai mai vânat elefanţi?

— Da, de două ori, răspunse James Hilton.

— Ei bine, ştii cât de periculoasă este această vânătoare! Elefantul e atât de inteligent, atât de şiret, atât de bine înarmat! Se întâmplă rar ca omul să-l învingă!

— Vorbeşti despre neîndemânatici! Răspunse James Hilton. Dar, cu o carabină bună, încărcată cu gloanţe explozibile, n-ai de ce să te temi!

— Aşa gândeam şi eu, replică napolitanul. Totuşi, se-ntâmplă şi accidente!... Presupune că i s-ar întâmpla ceva mâine franţuzului – ar fi o adevărată nenorocire pentru ştiinţă!

— O adevărată nenorocire! repeta James Hilton. Şi începu să râdă, cu un aer răutăcios.

— Pentru noi, nenorocirea n-ar fi chiar aşa de mare! reluă Annibal Pantalacci, încurajat de râsul celuilalt. N-am mai fi decât doi în urmărirea lui Matakit şi a diamantului său!... Or, în doi, ne putem înţelege prieteneşte... Cei doi bărbaţi rămaseră tăcuţi, cu privirile aţintite asupra tăciunilor, cu gândul dus la uneltirea lor criminală.

— Da!... În doi ne putem înţelege! repeta napolitanul. În trei e mai greu!...

Urma încă o clipă de tăcere.

Deodată, Annibal Pantalacci îşi ridică brusc capul şi cercetă cu privirea întunericul din jur.

— N-ai văzut nimic? întrebă el, încet. Mi s-a părut că am zărit o umbră după baobab! James Hilton se uita şi el; dar, oricât îi era de pătrunzătoare privirea, nu zări nimic suspect în împrejurimile taberei.

— Nu-i nimic! spuse el. Doar rufăria pe care chinezul a întins-o ca s-o spele roua! Curând, cei doi complici reluară discuţia, dar de data asta cu vocea scăzută.

— Aş putea scoate cartuşele din puşca lui, fără să bage de seamă! spuse Annibal Pantalacci. Apoi, în momentul atacării unui elefant, aş trage un foc de armă în spatele franţuzului, în aşa fel încât animalul să-l zărească în clipa aceea şi... s-ar termina repede!

— E un lucru cam dificil ceea ce propui dumneata obiectă slab James Hilton.

— Aş! Lasă-mă să încerc şi ai să vezi că va merge de la sine! replica napolitanul.

O oră mai târziu, când veni să-şi ia locul lângă cei ce dormeau sub prelată, Annibal Pantalacci avu grijă să aprindă un chibrit, pentru a se asigura că nimeni nu se clintise din loc. Putu astfel constata că Cyprien, Bardik şi chinezul dormeau adânc.

Cel puţin aşa se părea. Dar, dacă napolitanul ar fi fost mai circumspect şi-ar fi dat poate seama că sforăitul sonor al lui Li avea ceva artificial şi prefăcut.

În zori, toată lumea era în picioare. Annibal Pantalacci profita de momentul când Cyprien plecase spre pârâul din apropiere, ca să se spele şi-i scoase cartuşele din puşcă. Fu o treabă de secunde. Era singur. Bardik făcea cafeaua, iar chinezul strângea rufăria pe care o expusese la roua nopţii pe faimoasa lui sfoară, întinsă între doi baobabi.

Desigur, nimeni nu văzuse nimic. După ce băură cafeaua, porniră călări, lăsând vagonul şi animalele în paza lui Bardik.

Li ceruse să-i însoţească pe călăreţi şi se înarmase doar cu cuţitul de vânătoare al stăpânului său.

În mai puţin de jumătate de oră, vânătorii ajunseră în punctul de unde, seara trecută, zăriseră elefanţii. Dar în acea zi trebuiră să meargă puţin mai departe pentru a-i regăsi şi a ajunge într-o poiană întinsă, care se deschidea intre poalele muntelui şi malul drept al fluviului.

În atmosfera limpede şi proaspătă, luminată de soarele ce răsărise, pe covorul unei imense pajişti de iarba încă umedă de rouă, un întreg trib de elefanţi – cel puţin două sau trei sute – îşi luau masa. Puii ţopăiau nebuneşte în jurul mamelor lor, sau sugeau în linişte. Cei mari, cu capul aplecat spre pămînt, mişcându-şi trompa în cadenţă, păşteau iarba deasă. Aproape toţi îşi făceau vânt cu urechile lor mari, asemeni unor mantale de piele, pe care le mişcau ca pe nişte evantaie indiene.

În liniştea acestei fericiri domestice era ceva atât de sacru, încât Cyprien fu adânc mişcat şi propuse să se renunţe la masacrul proiectat.

— La ce bun să omorâm aceste creaturi inofensive? zise el. N-ar fi mai bine să le lăsăm în pace, în singurătatea lor? Dar propunerea nu putea fi pe gustul lui Annibal Pantalacci, din mai multe motive.

— La ce bun? îl îngână el, rânjind. Pentru a ne umple pungile, procurându-ne câteva chintale de fildeş! Ţi-e frică de aceste animale mari, domnule Méré?

Cyprien ridica din umeri, nevrând să ia în seama obrăznicia. Apoi, văzând ca napolitanul şi englezul continua să înainteze spre poiana, îi urmă.

Toţi trei nu se mai aflau decât la două sute de metri de elefanţi. Dacă aceste animale inteligente, cu un auz atât de fin, mereu în alertă, nu remarcaseră încă apropierea vânătorilor, era pentru că aceştia mergeau împotriva vântului şi, pe deasupra, erau mascaţi de un masiv des de baobabi.

Totuşi, unul dintre elefanţi începea să dea semne de nelinişte şi-şi ridică trompa, ca un semn de întrebare.

— Acum e momentul, zise Annibal Pantalacci în şoaptă. Dacă vrem să obţinem un rezultat ca lumea, trebuie să ne distanţăm şi să ne alegem fiecare câte o ţintă, apoi să tragem toţi odată, la un semnal stabilit, căci, la primul foc, întreaga turmă o va lua la fugă. Propunerea fiind acceptată, James Hilton plecă spre dreapta. În acelaşi timp, Annibal Pantalacci se îndreptă spre stânga şi Cyprien rămase în centru. Apoi, tustrei îşi reluară în tăcere mersul către poiană. În clipa aceea, Cyprien, foarte surprins, simţi două braţe strângându-l deodată cu putere, în timp ce vocea lui Li îi murmură la ureche:

— Eu sunt!... Am sărit pe crupa calului, la spatele dumneavoastră!... Nu spuneţi nimic!... O să vedeţi în curând pentru ce! Cyprien tocmai ajungea la marginea masivului şi nu se mai afla decât la vreo treizeci de metri de elefanţi, îşi ridicase piedica pustii, ca să fie pregătit la nevoie, când chinezul vorbi din nou:

— Puşca dumneavoastră e descărcată!... Nu fiţi îngrijorat! Totul e în regulă!... Totul e în regulă!... În aceeaşi clipă se auzi sunetul de fluier care trebuia să dea semnalul atacului general şi, aproape imediat, un foc de armă – unul singur – răsună în spatele lui Cyprien.

Acesta se întoarse iute şi îl zări pe Annibal Pantalacci, care căuta să se ascundă după un copac. Dar, imediat, un fapt şi mai grav îi atrase atenţia.

Unul dintre elefanţi, fără îndoială rănit şi înfuriat din pricina rănii, se năpustea asupra lui. Ceilalţi, după cum prevăzuse napolitanul, se grăbiseră s-o ia la fugă cu un tropot teribil, care cutremura pământul până la două mii de metri împrejur.

— Acum e acum! strigă Li, ţinându-se mereu de Cyprien. În clipa în care animalul va fi foarte aproape, faceţi-l pe Templar să sară într-o parte!... Apoi învârtiţi-vă în jurul acestui tufiş şi lăsaţi-vă urmărit de elefant!... Restul mă priveşte pe mine!...

Cyprien nu putu decât să execute aproape instinctiv aceste recomandări. Cu trompa ridicată, cu ochii injectaţi de sânge, cu gura deschisă, cu colţii ameninţători, enormul pachiderm sosea cu o iuţeală de necrezut.

Templar se comporta ca un cal cu experienţă. Supunându-se cu o precizie admirabilă presiunii genunchilor călăreţului sau, el executa exact când trebuia o mare săritura la dreapta. Astfel că, lansat în mare viteză, elefantul trecu fără să-i atingă, chiar pe locul pe care calul şi călăreţul abia îl părăsiseră.

În acest timp, chinezul, după ce scosese cuţitul din teacă, fără un cuvânt, se lăsa să lunece la pământ şi, cu o mişcare rapidă, se arunca după tufişul pe care i-l arătase stăpânului său.

— Aici! Aici! Învârtiţi-vă în jurul tufişului!...Lăsaţi-vă urmărit! strigă el din nou.

Elefantul se întorcea, mai furios că primul atac nu-i reuşise. Cu toate că nu vedea prea bine scopul manevrei indicate de Li, Cyprien o execută întocmai. Se învârti în jurul tufişului, urmărit de animalul care gâfâia şi evită încă de două ori atacul acestuia, prin saltul brusc într-o parte al calului. Dar cât timp putea izbuti această tactică? Li spera oare că animalul să obosească?

Asta se întreba Cyprien, fără să poată găsi un răspuns satisfăcător, când deodată, spre marea lui surprindere, elefantul căzu în genunchi.

Prinzând cu o dibăcie incomparabilă momentul prielnic, Li lunecase prin iarba până sub picioarele animalului şi, dintr-o singură lovitură cu cuţitul de vânătoare, îi tăiase acel tendon al călcâiului care la om se numeşte tendonul lui Ahile.

Astfel procedează de obicei hinduşii când vânează elefanţi şi chinezul folosise probabil deseori această manevra în Ceylon, căci o executase cu o precizie şi un sânge rece fără egal.

Doborât la pământ şi neputincios, elefantul rămase nemişcat, cu capul căzut în iarba deasă. Un râuleţ de sânge, curgând din rană, îl slăbea văzând cuochii.

— Ura!... Bravo!... strigară imediat Annibal Pantalacci şi James Hilton, ivindu-se pe teatrul de luptă.

— Trebuie să-l ucidem cu un glonţ în ochi! continuă James Hilton, care părea că simte o irezistibilă nevoie să se agite şi să joace un rol activ în această dramă.

Acestea fiind zise, duse arma la umăr şi trase. Imediat se auzi cum explodează glonţul în corpul giganticului patruped. Acesta avu o convulsie supremă, apoi rămase nemişcat, ca o stâncă cenuşie.

— S-a terminat! strigă James Hilton, îndemnându-şi calul spre animal, pentru a-l vedea mai bine.

Aşteptaţi!... Aşteptaţi!... părea să spună privirea şireată a chinezului, adresându-se stăpânului său. Nu trebuiră să aştepte prea mult oribilul dar inevitabilul epilog al acestei scene.

În adevăr, abia ajunsese James Hilton lângă elefant, că se şi aplecă în scară, încercând în batjocură să-i salte una din urechile enorme. Dar animalul, cu o mişcare bruscă, ridicându-şi trompa, o prăvăli asupra imprudentului vânător, îi sfărâma coloana vertebrală şi-i zdrobi capul, înainte că martorii înmărmuriţi ai acestui înfiorător deznodământ să fi avut timpul să intervină.

James Hilton nu putu decât să scoată un ultim strigăt. În trei secunde, nu mai era decât o grămadă de carne însângerată, peste care elefantul căzu din nou, pentru a nu se mai ridica.

— Eram sigur că făcea pe mortul! zise în mod sentenţios chinezul, dând din cap. Elefanţii folosesc întotdeauna acest şiretlic, când li se iveşte prilejul.

Acesta fu discursul funebru pentru James Hilton. Tânărul inginer, încă sub impresia trădării căreia fusese gata să-i cadă victima, nu se putea împiedica să nu vadă în cele întâmplate pedeapsa dreaptă abătută asupra unuia dintre mizerabilii care voiseră să-l lase fără apărare, pradă furiei unui animal atât de redutabil.

Cât despre napolitan, oricare i-ar fi fost gândurile, socotea nimerit să le păstreze pentru el. În acest timp, chinezul începuse să sape cu cuţitul de vânătoare, sub iarba pajiştei, o groapă în care, ajutat de Cyprien, depuse rămăşiţele informe ale duşmanului lor.

Asta le lua câtva timp şi soarele era sus, deasupra orizontului, când cei trei vânători porniră înapoi spre tabără.

Când ajunseră, fura cuprinşi de o bruscă îngrijorare: Bardik nu se mai afla acolo.

XVI

TRĂDARE

Ce se petrecuse în tabără, în absenţa lui Cyprien şi a celor doi însoţitori ai săi? Ar fi fost greu de spus, atâta vreme cât tânărul cafru nu reapărea.

Îl aşteptară deci pe Bardik, îl strigară, îl căutară peste tot. Nu descoperiră nici o urmă.

Prânzul, pe care el începuse să-l prepare, rămas lângă focul stins, părea să indice că dispăruse de numai două sau trei ore.

Cyprien putea să facă doar presupuneri în legătură cu cauza dispariţiei, dar nimic nu venea să clarifice aceste presupuneri. Era improbabil ca tânărul cafru să fi fost atacat de o fiară sălbatică: în împrejurimi nu se vedea nici un fel de luptă sângeroasă, sau măcar de dezordine. Era şi mai puţin de crezut că un băiat atât de devotat să fi dezertat pentru a se reîntoarce în ţinutul său, cum fac adesea cafrii – şi tânărul inginer refuza categoric să accepte această ipoteză, emisă de Annibal Pantalacci.

După o jumătate de zi de căutări, Bardik nu fusese încă găsit şi dispariţia sa rămase un fapt întrutotul inexplicabil.

Annibal Panatalacci şi Cyprien se sfătuiră şi căzură de acord să aştepte până a doua zi dimineaţa, înainte de a ridica tabăra. Poate că până-atunci Bardik avea să revină, dacă se rătăcise urmărind vreun vânat care-i stârnise pofta.

Dar, amintindu-şi de vizita pe care o ceată de cafri le-o făcuse la unul din ultimele popasuri, ţinând seamă de întrebările pe care aceştia le puseseră lui Bardik şi lui Li, de teama lor de a vedea străini, poate chiar spioni, aventurându-se în ţara lui Tonaia, se puteau întreba, pe bună dreptate, dacă Bardik, odată căzut în mâinile acestor indigeni, nu fusese dus în capitala lor.

Ziua se sfârşi într-o atmosferă tristă şi seara fu şi mai jalnică. Părea că asupra expediţiei se abătuse un vânt aducător de nenorocire. Annibal Pantalacci era încrâncenat şi mut. Cei doi complici ai săi, Friedel şi James Hilton, muriseră şi acum rămăsese singur în faţa tânărului său rival, dar mai hotărât ca oricând să scape de un pretendent care-l încurca în afacerea diamantului, ca şi în aceea a căsătoriei. Căci, pentru el, acestea nu erau de fapt decât afaceri.

Cât despre Cyprien, căruia Li îi povestise tot ceea ce auzise în legătură cu sustragerea cartuşelor, trebuia să vegheze acum zi şi noapte asupra tovarăşului său de drum. E adevărat că şi chinezul era hotărât să ia asupra lui o parte a acestei misiuni.

Cyprien şi Annibal Pantalacci îşi petrecură seara fumând lângă foc, în tăcere şi se retraseră sub prelata vagonului, fără să-şi spună măcar noapte bună. Era rândul lui Li să vegheze lângă focul aprins, pentru a îndepărta animalele sălbatice.

A doua zi, în zori, tânărul cafru nu se întorsese în tabără.

Cyprien ar mai fi aşteptat încă douăzeci şi patru de ore, pentru a da servitorului său o ultimă şansă, dar napolitanul insista să plece imediat.

— Ne putem lipsi foarte bine de Bardik, spuse el şi dacă am mai întârzia, s-ar putea să nu-l mai ajungem pe Matakit!

Cyprien cedă şi chinezul se duse să adune boii pentru plecare.

O nouă surpriză – şi dintre cele mai grave: boii dispăruseră şi ei. În ajun, seara, erau culcaţi încă în iarba înaltă din jurul taberei!... Acum nu se mai zărea nici unul.

Abia atunci putu fi măsurată în întregime pierderea suferită de expediţie prin dispariţia lui Bardik! Dacă acest servitor inteligent ar fi fost la postul sau, el, care cunoştea obiceiul rasei bovine în Africa Australa, ar fi legat de copaci sau de ţăruşi aceste animale care se odihniseră o zi întreagă. De obicei, când se opreau după o lungă zi de mers, aceasta măsura de prevedere era inutilă; boii, extenuaţi de oboseală, nu se gândeau decât să pască în împrejurimile vagonului, apoi se culcau pentru noapte, iar la sculare nu se îndepărtau mai mult de o sută de metri. Dar altfel stăteau lucrurile după o zi de odihnă şi de ospăţ.

Evident, prima grijă a acestor animale, la trezire, fusese să caute o iarbă mai bună decât cea de care se săturaseră în ajun. Având chef de hoinăreală, se îndepărtaseră câte puţin, pierduseră din ochi tabăra şi, duşi de instinctul care-i cheamă la staul, porniseră probabil unul după altul, înapoi spre Transvaal.

E o întâmplare nenorocită, nu prea rară în expediţiile din Africa Meridională şi cu urmări dintre cele mai grave, căci, fără vite, carul vagon devine nefolositor şi, pentru călătorul african, el este în acelaşi timp casă, magazie şi fortăreaţă.

Mare fu deci decepţia lui Cyprien şi a lui Annibal Pantalacci când, după o cursă înverşunată de două sau trei ore pe urmele boilor, trebuiră să renunţe la orice speranţă de a-i mai ajunge din urmă.

Situaţia se agravase simţitor şi trebuiră să se sfătuiască încă o dată.

În această împrejurare nu exista decât o singură soluţie practică: să abandoneze vagonul, să ia fiecare atâtea provizii şi muniţii cât putea duce şi să continue drumul călare. Dacă aveau noroc, puteau găsi curând un şef cafru care să le dea animale de tracţiune, în schimbul unei puşti sau al unor cartuşe. Cât despre Li, el urma să ia calul lui James Hilton care, după cum se ştie, nu mai avea stăpân.

Începură deci să taie crengi spinoase şi acoperiră cu ele carul, ascunzându-l sub un fel de tufiş artificial. Apoi, fiecare îşi umplu buzunarele şi sacul cu rufe, cutii de conserve şi muniţii. Cu mare părere de rău, chinezul trebui să renunţe la ladă lui roşie, care era prea grea; dar fu imposibil să-l facă să-şi lase frânghia, pe care o înfăşură în jurul mijlocului, sub bluză, ca pe o centură.

Isprăvind aceste pregătiri, după o ultimă privire aruncată asupra văii în care se petrecuseră întâmplări atât de tragice, cei trei călăreţi îşi reluară drumul spre înălţimi. Acest drum, ca toate celelalte ale ţinutului, era o simplă cărare bătătorită de animalele sălbatice, care urmează aproape totdeauna calea cea mai scurtă pentru a ajunge la locurile de adăpost.

Trecuse de amiaza şi, sub un soare arzător, Cyprien, Annibal Pantalacci şi Li călăriră în trap întins până seara; apoi, făcând popas într-o trecătoare adâncă, la adăpostul unei stânci mari, în jurul unui foc de lemne uscate, îşi spuseră că, la urma urmei, pierderea carului vagon nu era ireparabilă.

Timp de două zile încă înaintară astfel, fără a bănui că sunt de fapt pe urmele celui căutat. În adevăr, în seara zilei a doua, puţin înainte de apusul soarelui, pe când se îndreptau la pas spre un pâlc de copaci sub care voiau să-şi petreacă noaptea, Li scoase deodată o exclamaţie guturală:

— Hugh! făcu el, arătând cu degetul un mic punct negru care se mişca la orizont, în ultimele raze de lumină ale crepusculului. Privirea lui Cyprien şi a lui Annibal Pantalacci urmară în mod firesc direcţia indicată de degetul chinezului.

— Un călător! strigă napolitanul.

— E chiar Matakit! adaugă Cyprien, care se grăbise să ducă binoclul la ochi. Disting foarte bine trăsurica şi struţul!... El este! Şi îi dădu binoclul lui Pantalacci, care se convinse, la rândul său, că aşa era.

— La ce distanţă de noi crezi că se afla în acest moment? întreba Cyprien.

— La şapte-opt mile cel puţin, poate chiar zece, răspunse napolitanul.

— Atunci, trebuie să renunţăm la speranţa de a-l ajunge azi, înainte de a face un popas?

— Fără îndoială, răspunse Annibal Pantalacci. Într-o jumătate de ora se va întuneca şi nici gând să mai facem vreun pas în direcţia aceea!

— Bine! Sunt sigur că-l vom ajunge mâine, pornind dis-de-dimineaţă!

— E şi părerea mea!

Călăreţii tocmai ajunseseră la pâlcul de copaci, unde descălecară. Ca de obicei, începură prin a se ocupa de cai, pe care îi frecară şi îi curăţară cu grijă, înainte de a-i priponi de ţăruşi, pentru a-i lăsa să pască. Între timp, chinezul aprindea focul.

Când isprăviră aceste pregătiri, se înnoptase. Cina fu poate mai veselă în seara aceea decât în ultimele trei zile. Imediat după aceea, cei trei călători, înfăşurându-se în pături, lângă focul alimentat cum se cuvine pentru întreaga noapte, îşi puseră capetele pe şei şi se pregătiră să doarmă. Trebuiau să se scoale cu noaptea în cap, pentru a câştiga timp şi a-l ajunge din urmă pe Matakit.

Cyprien şi chinezul adormiră imediat – ceea ce nu era poate foarte prudent din partea lor. Nu tot aşa se întâmpla cu napolitanul. Timp de două-trei ore, se foi sub pătură, ca un om obsedat de o idee fixă. O tentaţie criminală punea din nou stăpânire pe el.

În sfârşit, nemaiputându-se reţine, se ridică în cea mai mare tăcere, se apropie de cai şi puse şaua pe al său; pe urmă, dezlegându-i pe ceilalţi şi trăgându-i de curelele cu care fuseseră legaţi, porni cu ei încet.

Iarba fină înăbuşea zgomotul paşilor celor trei animale, care se lăsau duse cu o resemnare stupidă, buimace din cauza acestei treziri subite. Annibal Pantalacci le făcu să coboare până în fundul vâlcelei, pe coasta căreia fusese stabilit locul de popas, le lega de un copac şi se întoarse la tabără. Nici unul dintre cei doi care dormeau nu mişcase.

Napolitanul îşi lua cuvertura, puşca, muniţiile şi ceva alimente; apoi, cu sânge rece, hotărât, îşi părăsi camarazii în mijlocul pustiului.

Ideea care-l obsedase de la asfinţitul soarelui era că, plecând cu caii, îi împiedica pe Cyprien şi pe Li să-l mai ajungă pe Matakit. Astfel, îşi asigură victoria.

Caracterul odios al acestei trădări, laşitatea cu care-i prădase pe nişte oameni care-i făcuseră numai servicii, nimic nu-l opri pe mizerabil. Se urcă în şa şi, trăgând după el cei doi cai care sforăiau zgomotos în locul unde îi lăsase, se îndepărta la trap, sub lumina lunii al cărei disc se ivea deasupra colinei.

Cyprien şi Li dormeau încă. Doar pe la ora trei dimineaţa chinezul deschise ochii şi contemplă stelele care păleau spre răsărit.

„E timpul să pregătesc cafeaua!” îşi zise.

Şi fără a mai întârzia, aruncând pătura, se sculă şi-şi făcu toaleta matinală, pe care n-o neglija nici aici, în deşert.

„Dar unde e Pantalacci?” se întrebă deodată.

Mijea de ziua şi obiectele începeau să se vadă mai bine în jurul taberei. „Nici caii nu mai sunt la locul lor! îşi zise Li. Oare acest om cumsecade o fi...”

Şi bănuind ceea ce se petrecuse, alerga spre ţăruşii de care văzuse caii priponiţi seara, în ajun, făcu înconjurul taberei şi se convinse dintr-o aruncătură de ochi că tot bagajul napolitanului dispăruse odată cu el.

Situaţia era limpede.

Un om de rasă albă n-ar fi rezistat probabil nevoii, cu totul fireşti, de a-l trezi pe Cyprien pentru a-i comunica imediat această veste foarte gravă. Dar chinezul gândea că n-ai de ce să te grăbeşti când e vorba să anunţi o nenorocire. Se apucă deci, liniştit, să pregătească micul dejun.

„E destul de drăguţ, din partea acestui ticălos, că ne-a lăsat proviziile!” repeta el.

Strecurând bine cafeaua printr-o sită de pânză pe care o meşterise în acest scop, o turnă în două ceşti, tăiate din coaja unui ou de struţ, pe care le purta atârnate de butonieră; apoi se apropie de Cyprien care tot mai dormea.

— Cafeaua e gata, tăicuţule, spuse el politicos, punându-i mâna pe umăr.

Cyprien deschise un ochi, se întinse, îi surâse chinezului, se ridica în capul oaselor şi înghiţi licoarea fierbinte.

Abia atunci observă lipsa napolitanului, al cărui loc era liber.

— Dar unde-i Pantalacci? întrebă el.

— Plecat, tăicuţule! răspunse Li pe tonul cel mai firesc, ca şi cum ar fi fost vorba de ceva hotărât de mai înainte.

— Cum... plecat?

— Da, tăicuţule, împreună cu cei trei cai!

Cyprien dădu pătura la o parte şi aruncă în jur o privire care-l făcu să înţeleagă totul. Dar era prea mândru pentru a-şi mărturisi îngrijorarea şi indignarea.

— Foarte bine, zise, dar să nu-şi închipuie acest mizerabil că va avea ultimul cuvânt!

Cyprien făcu cinci-şase paşi în lung şi în lat, adâncit în gânduri şi reflectând la ceea ce era de făcut.

— Trebuie să plecăm imediat! îi spuse el chinezului. Vom lăsa aici şaua, frâul, tot ce ne-ar încurca sau ar fi prea greu şi vom lua doar puştile şi proviziile rămase! Vom putea merge astfel aproape tot atât de repede şi poate mai de-a dreptul!

Li se grăbi să-i dea ascultare. În câteva minute păturile erau strânse sul, sacii puşi pe umăr; apoi, tot ceea ce trebuia lăsat acolo fu ascuns sub o grămadă mare de mărăcini şi porniră imediat la drum.

Cyprien avusese dreptate să spună că, în anumite privinţe, era poate mai comod de mers pe jos. Putură scurta astfel drumul, trecând peste culmi abrupte, pe care nici un cal n-ar fi fost în stare să le escaladeze – dar cu preţul câtor osteneli!

Cam pe la ora unu după-amiaza, ajunseră pe versantul de nord al lanţului de munţi pe care îl urmau de trei zile. După informaţiile furnizate de Lopep, nu mai erau departe de capitala lui Tonaia. Din nenorocire, indicaţiile cu privire la drumul de urmat erau atât de vagi şi ideile de distanţă atât de confuze, în limba betşuană, încât era destul de greu de ştiut dacă mai aveau două sau cinci zile de mers pentru a ajunge acolo.

Coborau coasta primei văi ce se deschisese în faţa lor, după ce trecuseră de creastă muntelui, când Li râse încet.

— Girafe! zise el, apoi. Privind în jos, Cyprien văzu în adevăr vreo douăzeci din aceste animale, păscând în fundul văii. Nimic mai graţios de privit, decât gâturile lor lungi, sau alungite ca nişte şerpi în iarbă, la trei-patru metri de trupurile presărate cu pete gălbui.

— Am putea prinde o girafă ca s-o folosim în locul lui Templar, zise Li.

— Să încaleci o girafă! Cine-a mai văzut vreodată aşa ceva?! Strigă Cyprien.

— Nu ştiu dacă s-a văzut vreodată, dar depinde numai de dumneavoastră ca să vedeţi, dacă mă lăsaţi să încerc! răspunse chinezul. Cyprien, care nu începea niciodată prin a socoti drept imposibil ceea ce era doar nou pentru el, se declara gata să-l ajute pe Li.

— Vântul bate înspre noi, zise chinezul. E o împrejurare fericită, caci girafele au mirosul foarte fin şi ne-ar fi simţit până acum! Vă rog să le ocoliţi prin dreapta, apoi să le speriaţi cu o împuşcătură, pentrua le abate înspre mine. Restul mă priveşte!

Cyprien se grăbi să se descotorosească de tot ce-ar fi putut să-i stânjenească mişcările şi, înarmat cu puşca, se pregăti să execute manevra indicată de servitorul său.

Acesta nu-şi pierdu vremea. Coborî în fuga coasta abruptă, până ce ajunse lângă o cărare bătătorită de pe fundul văii. Era fără îndoială drumul girafelor, judecând după numeroasele urme lăsate de copitele lor. Acolo, chinezul se aşeza la pândă după un copac gros, desfăşura funia lungă care nu-l părăsea niciodată şi o taie în două bucăţi, de câte treizeci de metri fiecare. Apoi, după ce lega la unul din capete câte o piatră mare, ceea ce transformă fiecare bucată într-un excelent bolaş, prinse zdravăn la celălalt capăt de ramurile de jos ale copacului.

În fine, după ce avu grijă să-şi înfăşoare pe braţul stâng funiile, se adăposti după copac şi aştepta.

Nu trecuseră nici cinci minute când, la oarecare distanţă, răsuna o împuşcătură. Îndată, un tropot rapid, al cărui zgomot, asemănător celui al unui escadron de cavalerie, creştea din secunda în secundă, anunţă că girafele o luaseră la goană, aşa cum prevăzuse Li. Ele veneau drept înspre el, pe cărare, fără să bănuiască prezenta unui duşman.

Girafele erau în adevăr superbe, cu nările în vânt, cu micile lor capete speriate, cu limbile atârnând. Cât despre Li, lui nu-i ardea deloc să le privească. Postul său fusese ales în mod bine gândit, lângă un fel de gâtuire a drumului, pe unde aceste animale nu puteau să treacă decât câte două odată. Trebuia doar să aştepte.

Lasă să treacă trei sau patru; apoi, ochind una dintre ele, de o mărime extraordinară, arunca primul său bolaş. Funia şuiera şi se înfăşură în jurul gâtului animalului, care mai făcu câţiva paşi; deodată, funia se întinse, îi strânse laringele şi-l sili să se oprească.

Chinezul nu-şi pierdu timpul privindu-l. Imediat ce văzu ca primul bolaş îşi atinsese ţinta, îl luă pe al doilea şi îl arunca asupra altei girafe.

Avu noroc şi de data aceasta. Totul se petrecuse în mai puţin de o jumătate de minut. Turma înspăimântată se şi împrăştiase în toate direcţiile; dar cele două girafe, pe jumătate strangulate şi gâfâind, rămâneau prizoniere.

— Mai repede, tăicuţule! strigă chinezul lui Cyprien, care alerga spre el, puţin încrezător în succesul operaţiei. Trebui, totuşi, să se încline în fata evidentei. Erau acolo două animale superbe, mari, puternice, bine hrănite, cu glezna subţire, cu crupa lucioasă. Dar cu toate că le privea şi le admira, ideea de a le folosi la călărit nu i se părea deloc realizabilă.

— Cum să te menţii pe o asemenea spinare, care coboară spre partea din spate cu o înclinare de cel puţin şaizeci de centimetri? spuse el, râzând.

— Aşezându-te călare pe umerii animalului şi nu pe coastele lui, răspunse Li. De altfel, e aşa de greu să aşezi o pătură, făcută sul, sub partea din urmă a şeii?

— N-avem şa.

— Mă voi duce imediat să o caut pe-a dumneavoastră.

— Şi ce frâu poţi folosi pentru un asemenea bot?

— O să vedeţi. Chinezul avea răspuns la toate şi unea vorba cu fapta.

Nu sosise încă ora mesei când, folosind o parte din frânghie, terminase de făcut două căpestre foarte tari, pe care le potrivi pe capul girafelor. Bietele animale erau atât de uluite de păţania lor şi aveau, de altfel, o fire atât de blândă, încât nu opuseră nici o rezistenţă. Alte capete de frânghie trebuiau să servească drept hăţuri.

După terminarea acestor pregătiri, nimic nu fu mai uşor decât să ducă de zgardă pe cele două captive.

Cyprien şi Li se întoarseră atunci la tabăra din ajun, pentru a lua şaua şi obiectele pe care trebuiseră să le lase acolo.

Îşi petrecură seara cu aceste aranjamente. Chinezul era într-adevăr de o nemaipomenită dibăcie. Nu numai că transforma curând şaua lui Cyprien în aşa fel, încât să poată fi pusă orizontal pe spinarea uneia dintre girafe, dar îşi făcu şi pentru el o şa din crengi; apoi, dintr-un surplus de prevedere, petrecu jumătate din noapte pentru a înfrânge încercările de împotrivire ale celor două girafe, încălecându-le pe rând şi demonstrându-le, prin argumente hotărâtoare, că trebuiau să i se supună.

Evident, Matakit îl zărise pe napolitan, care începea să câştige teren; dar nu putea să-l vadă pe fostul său stăpân şi pe prietenul său de la Kopje, aflaţi încă prea departe, la marginea câmpiei.

La vederea lui Pantalacci, care nu era deloc omul în stare să-l crute şi care, fără nici o explicaţie, l-ar fi omorât ca pe un câine, tânărul cafru îşi zorea cât putea struţul înhămat la trăsurica. Rapidul animal fugea mâncând pământul, cum se zice. Îl mâna în asemenea măsură, încât se izbi deodată de un bolovan. Urma o zdruncinătură atât de puternică, încât osia trăsuricii, uzată de această lungă şi obositoare călătorie, se rupse. Imediat, una dintre roti ieşi de pe ax, iar Matakit şi vehiculul său rămaseră în mijlocul drumului.

Nenorocitul cafru se lovi cumplit în cădere. Dar groaza de care era cuprins rezista chiar şi la un astfel de şoc, sau, mai degrabă, deveni de două ori mai mare. Convins că s-ar fi isprăvit cu el dacă ar fi fost ajuns din urmă de crudul napolitan, el se ridică repede, deshamă dintr-o mişcare struţul şi, aruncându-se pe spatele lui, îl făcu să pornească din nou în galop.

Începu atunci o cursă cu obstacole vertiginoasă, cum nu s-a mai văzut de la spectacolele circului roman, unde cursele de struţi şi de girafe făceau adesea parte din program. În timp ce Annibal Pantalacci îl urmărea pe Matakit, Cyprien şi Li se lansară pe urmele amândurora. Nu era în interesul lor să pună mâna pe amândoi – pe tânărul cafru, pentru a sfârşi odată cu problema diamantului furat şi pe mizerabilul napolitan, pentru a-l pedepsi aşa cum merită?

Mânate în goană mare de călăreţii care văzuseră accidentul, girafele alergau aproape la fel de iute ca nişte cai pur-sânge, cu gâturile lor lungi întinse înainte, cu urechile lăsate pe spate, cu botul deschis, îndemnate cu pintenii, cu cravaşele, stoarse de toată viteza de care erau capabile.

Cât despre struţul lui Matakit, rapiditatea lui era de-a dreptul miraculoasă. Nu exista cal, câştigător al Derby-ului sau al Grand Prix-ului de la Paris, care să se fi putut întrece cu el. Aripile lui scurte, inutile pentru zbor, îi slujeau pentru a-şi accelera cursa. Alergă cu un asemenea avânt încât, în câteva minute tânărul cafru recâştigase terenul pierdut faţă de cel care-l urmărea.

Matakit îşi alesese bine animalul de călărie! Dacă ar fi putut să gonească aşa un sfert de oră, s-ar fi aflat în afară de pericol, salvat din ghearele napolitanului.

Annibal Pantalacci îşi dădea seama că cea mai mică întârziere l-ar fi făcut să-şi piardă întregul avantaj. Distanţa dintre el şi fugar creştea. Dincolo de lanul de porumb în care se desfăşura această vânătoare, un hăţiş des de arbuşti de fistic şi de smochini de India, unduindu-se în bătaia vântului, îşi întindea marginea întunecată cât vedeai cu ochii. Dacă Matakit ajungea acolo, ar fi fot imposibil să mai fie regăsit, deoarece s-ar fi pierdut în hăţiş.

Galopând, Cyprien şi chinezul urmăreau totul cu un interes uşor de înţeles. Ajunseseră în sfârşit la poalele colinei, goneau peste semănaturi, dar se aflau încă la trei mile atât de vânător, cât şi de cel vânat.

Putură să vadă, totuşi, că napolitanul, printr-un efort extraordinar, se apropiase puţin de fugar. Fie ca struţul era epuizat, fie că se rănise lovindu-se de o rădăcină sau de o piatră, viteza lui se micşorase mult. Annibal Pantalacci se afla curând la numai trei sute de picioare de cafru.

Dar Matakit atinsese liziera desişului în care dispăru brusc şi, în acelaşi moment, Annibal Pantalacci, azvârlit din şa, se rostogoli pe sol, în timp ce calul său fugea peste câmpie.

— Matakit ne scapă! strigă Li.

— Da! Dar am pus mâna pe ticălosul de Pantalacci! răspunse Cyprien.

Şi amândoi îşi îmboldiră şi mai mult girafele.

O jumătate de oră mai târziu, după ce străbătuseră aproape întreg lanul de porumb, nu mai erau decât la cinci sute de paşi de locul unde căzuse napolitanul. Problema era dacă Annibal Pantalacci putuse să se ridice şi să intre în hăţişul de arbuşti de fistic, sau zăcea la pământ, grav rănit în cădere – poate chiar mort!

Mizerabilul era tot acolo. La o sută de paşi de el, Cyprien şi Li se opriră. Iată ce se întâmplase.

În focul urmăririi, napolitanul nu observase o plasă imensă, întinsă de cafri pentru a prinde păsările care le distrug recolta. Annibal Pantalacci se încurcase în această plasă.

Şi nu era o plasă de mici dimensiuni! Măsura cel puţin cincizeci de metri lungime şi acoperea mai multe mii de păsări de toate speciile şi mărimile, cu penetul de toate culorile – între altele, o jumătate de duzină de vulturi bărboşi, având o deschidere a aripilor de un metru şi jumătate, care nu dispreţuiesc regiunile Africii de Sud.

Căderea napolitanului în mijlocul acestei lumi de zburătoare produse, desigur, o mare agitaţie.

Cam năucit de izbitură, Annibal Pantalacci încercă aproape imediat să se ridice, dar picioarele şi mâinile i se prinseseră atât de bine în ochiurile plasei, încât nu putu să se degajeze de la prima încercare.

Totuşi, nu avea timp de pierdut. Aşa că se zbătea, trăgând cu toată puterea de plasă, ridicând-o, smulgând-o din ţăruşii care o fixau de pământ, în timp ce păsările, mari şi mici, făceau acelaşi lucru pentru a scăpa.

Dar cu cât se zbătea mai mult, cu atât se încurca mai rău în ochiurile solide ale imensei plase. Napolitanului îi fusese rezervată o umilire supremă. Una dintre girafe îl ajunsese şi cel care o călarea nu era altul decât chinezul. Li descalecă şi, cu maliţiozitatea lui rece, spunându-şi că mijlocul cel mai nimerit de a imobiliza prizonierul era de a-l înfăşura definitiv în plasă, se grăbea să desprindă marginea mai apropiată de el, cu intenţia de a o arunca peste cealaltă.

În clipa aceea se produse o lovitură de teatru dintre cele mai ciudate.

Vântul începu să sufle brusc, cu o furie extraordinară, îndoind toţi copacii din vecinătate, ca şi cum un vârtej înfricoşător ar fi trecut la suprafaţa pământului.

În eforturile lui disperate, Annibal Pantalacci smulsese un mare număr dintre ţăruşii care ţineau plasa. Văzându-se gata să fie prins, el se zbătu mai îndârjit ca oricând.

Fu văzut, o clipă, agăţat în mîini...

plasa fu smulsă
această imensă
i, până atunci
r. Păsările mici
arele prinse în
pile lor vaste,
aceşti muşchi
furia furtunii, o
e nu însemnau

niurile încâlcite,
ată deodată la
, împreună cu

ât să asiste la
norilor.
turilor bărboşi,
zibil să recadă,
nse la marginea
se întindea la
ese vârfurile, la
ultima oară în

citul atârnat de
mult de o sută
narului efort al

la zbaterile
încercând să se
i el căzu ca o

un ultim salt în

câteva mile mai departe, în timp ce vulturii bărboşi se întorceau în zonele înalte ale văzduhului, când Cyprien alerga să-i dea ajutor, duşmanul său murise... în aceste împrejurări groaznice!

Şi iată-l rămas singurul dintre cei patru rivali care porniseră către aceeaşi ţintă, peste câmpiile Transvaalului.

XVIII

STRUŢUL CARE VORBEŞTE

După această înfricoşătoare catastrofă, Cyprien şi Li nu mai avură decât un singur gând: să părăsească locul unde se întâmplase nenorocirea.

Hotărâră să meargă de-a lungul desişului, spre nord; după mai mult de o oră, ajunseră la albia unui torent aproape secat care, deschizând o breşă în masivul de arbuşti de fistic şi de smochini de India, le îngăduia să-l ocolească.

Acolo îi aştepta o nouă surpriză. Torentul se vărsa într-un lac destul de întins; pe malurile acestuia creştea o vegetaţie abundentă, care îl ascunsese până atunci privirilor.

Cyprien ar fi vrut să se întoarcă mergând pe marginea lacului; dar malul era atât de abrupt pe alocuri, încât trebui curând să renunţe la acest proiect. Pe de altă parte, dacă s-ar fi întors pe drumul pe care venise, ar fi trebuit să renunţe la orice speranţă de a-l mai regăsi pe Matakit.

Totuşi, pe malul opus al lacului se vedeau câteva coline, legate, printr-o serie de ondulaţii ale terenului, cu munţi destul de înalţi. Cyprien se gândi că, din vârful lor, ar fi avut mai multe şanse să aibă o vedere de ansamblu şi, deci, să-şi facă un plan de acţiune.

Porni din nou împreună cu Li, vrând să ocolească lacul. Lipsa oricărui drum făcea ca această operaţie să fie foarte anevoioasă, mai ales că uneori erau nevoiţi să tragă cele două girafe de hăţuri. Astfel că le trebui mai mult de trei ore pentru a străbate o distanţă de şapte-opt kilometri în linie dreaptă.

În sfârşit, când ajunseră, ocolind lacul, cam în dreptul punctului de plecare de pe malul opus, se înnopta.

Rupţi de oboseală, hotărâră să poposească chiar acolo. Dar, cu puţinele resurse de care dispuneau, nu se puteau instala prea confortabil. Cu toate acestea, Li îşi văzu de treburi cu zelul lui obişnuit; apoi, când totul fu gata, se apropie de stăpânul său.

— Tăicuţule, îi zise cu vocea lui mângâietoare şi reconfortantă, văd că sunteţi foarte obosit! Aproape că nu mai avem provizii! Lăsaţi-mă să merg în căutarea unui sat, unde oamenii n-au să refuze să ne vină în ajutor.

— Să mă părăseşti, Li? striga mai întâi Cyprien.

— Trebuie, tăicuţule! răspunse chinezul. Voi lua una dintre girafe şi voi merge spre nord!... Capitala acestui Tonaia, de care ne-a vorbit Lopep, nu poate fi prea departe de aici şi-mi voi da silinţa să vi se facă o bună primire acolo. După aceea, vom porni către Griqualand, unde nu veţi mai avea de ce să vă temeţi de mizerabili – care-au murit, tustrei, în această expediţie!

Tânărul inginer reflecta la propunerea pe care i-o făcea devotatul chinez. Pe de o parte, înţelegea că, dacă Matakit putea fi regăsit, asta avea să se-ntâmple mai ales în această regiune unde fusese zărit în ajun şi că, deci, trebuia să n-o părăsească. Pe de altă parte, era necesar să-şi împrospăteze resursele, acum insuficiente. Cyprien se hotărî deci, deşi cu mare părere de rău, să se despartă de Li şi se înţeleseră să-l aştepte în acel loc, timp de patruzeci şi opt de ore. În patruzeci şi opt de ore, călare pe girafa sa iute de picior, chinezul putea să ajungă destul de departe şi să revină la tabără.

Odată înţeleşi, Li nu voi să mai piardă nici o clipă. Nu-i pasa de oboseală! Va şti să se lipsească de somn! Îşi lua rămas bun de la Cyprien, sărutându-i mina, sări în spinarea girafei şi dispăru în noapte.

Pentru prima dată de la plecarea din Vandergaart-Kopje, Cyprien se afla singur, în plin deşert. Era foarte trist şi, după ce se înfăşură în pătură, nu se putu opri să nu cadă pradă celor mai sumbre previziuni. Izolat cum era, cu alimentele şi muniţiile pe terminate, ce avea să se întâmple cu el, în acest ţinut necunoscut, la mai multe sute de leghe de orice regiune civilizată?... Şansa de a-l găsi pe Matakit era foarte slabă! Se putea afla doar la jumătate de kilometru distanţă, fără ca el să aibă nici cea mai mică bănuială. Hotărât lucru, această expediţie era dezastruoasă şi fusese marcată numai de evenimente tragice! Aproape fiecare sută de mile costase viaţa unuia dintre membrii săi! Rămânea unul singur acum... el! Îi era oare destinat să termine la fel de rău ca şi ceilalţi?

Acestea erau tristele reflecţii ale lui Cyprien, care reuşi, totuşi, să adoarmă.

Când se trezi, răcoarea dimineţii şi odihna de care se bucurase dădură un curs mai optimist gândurilor sale. Aşteptând întoarcerea chinezului, se hotărî să urce pe colina înaltă, la picioarele căreia se oprise. Putea astfel să exploreze cu privirea o întindere mai vastă şi să descopere, poate, cu ajutorul binoclului, vreo urmă a lui Matakit. Dar, pentru asta, trebuia să se despartă de girafa sa, întrucât nici un naturalist n-a clasat vreodată aceste patrupede în familia căţărătoarelor.

Cyprien începu prin a-i lua de pe cap căpăstrul fabricat în mod atât de ingenios de Li; apoi o lega de picior de un copac înconjurat de iarba deasă, lăsându-i o lungime de frânghie suficientă pentru ca să poată paşte după plac. Şi, ce-i drept, adăugind la lungimea gâtului ei pe cea a frânghiei, raza de acţiune a graţiosului animal era foarte întinsă.

Terminând aceste preparative, Cyprien îşi puse arma pe un umăr, pătură pe celălalt şi, după ce-şi luă rămas bun de la girafa, bătând-o uşor cu palma, începu ascensiunea muntelui.

Aceasta ascensiune fu lungă şi obositoare. Îşi petrecu întreaga zi urcând pante abrupte, ocolind stânci sau vârfuri de netrecut, reîncepând pe la răsărit sau miazăzi o tentativă nereuşită pe la miazănoapte sau apus.

La căderea nopţii, Cyprien nu ajunsese decât la jumătatea drumului şi trebui să amâne pentru a doua zi restul ascensiunii sale.

Pornind din nou în zori, după ce se asigurase, privind cu atenţie, că Li nu se întorsese la tabăra, ajunse în sfârşit, în jurul orei unsprezece dimineaţă, în vârf.

Acolo îl aştepta o crudă decepţie. Cerul se acoperise de nori. Neguri dese pluteau peste regiunile joase ale muntelui. În zadar încerca Cyprien să le străbată cu privirea, pentru a cerceta văile vecine. Întregul ţinut dispăruse sub o îngrămădire de aburi fără formă, care nu lăsau să se desluşească nimic dedesubt.

Cyprien se încăpăţână, aşteptă, tot sperând ca o înseninare îi va reda vastele orizonturi pe care voia să le cuprindă cu privirea; zadarnic însă. Cu cât trecea timpul, cu atât norii păreau să se îndesească şi, la căderea nopţii, începu şi ploaia.

Tânărul inginer fu surprins de acest fenomen prozaic chiar pe culme, pe un platou golaş unde nu se afla nici un copac, nici o stâncă în stare să-i servească de adăpost. Nimic decât terenul pleşuv şi uscat şi, de jur împrejur, noaptea din ce în ce mai întunecată, însoţită de o ploaie măruntă, care, puţin câte puţin, pătrundea prin pătură şi prin haine.

Situaţia devenea critică şi, totuşi, trebuia să o accepte, în asemenea condiţii, coborârea ar fi fost o nebunie.

Cyprien se resemnă deci să se lase udat până la piele, socotind să se usuce a doua zi, la căldura soarelui.

După primul moment de emoţie, Cyprien îşi zise, ca să se consoleze, că această ploaie – duş răcoritor după uscăciunea zilelor precedente – n-avea, în fond, nimic neplăcut; dar una din urmările ei cele mai penibile fu aceea că-l obligă să mănânce cina, dacă nu cu totul crudă, cel puţin cu totul rece. Pe o astfel de vreme, nici nu se putea gândi să aprindă focul, sau măcar să scapere un chibrit. Se mulţumi deci să deschidă o cutie de conserve de carne de vită şi să o înghită sub această forma elementară.

După un ceas-două, amorţit de răceala ploii, tânărul inginer reuşi să adoarmă, cu capul pe un bolovan acoperit cu învelitoarea sa şiroind de apă. Când se trezi dimineaţa, avea febră mare.

Înţelegând că era pierdut dacă mai stă mult timp sub un asemenea duş – căci începuse să toarne cu găleata – Cyprien făcu un efort, se ridică în picioare şi, folosindu-şi puşca drept baston, începu să coboare muntele.

Cum ajunse jos? N-ar fi ştiut nici el să spună. Când rostogolindu-se pe povârnişurile muiate de ploaie, când lăsându-se să alunece peste stâncile umede, lovindu-se, orbit, sleit de febră, reuşi totuşi să-şi continue drumul şi ajunse, spre amiază, la tabăra unde-şi lăsase girafa.

Animalul plecase, plictisit fără îndoială de singurătate şi poate împins de foame, căci iarba dispăruse în interiorul cercului a cărui rază o forma frânghia cu care fusese legat de picior. Aşa că terminase prin a roade legătura care-l reţinea şi devenise liber.

În condiţii normale, Cyprien ar fi simţit mai puternic această lovitură a soartei; dar oboseala extremă şi descurajarea îl lăsaseră fără puteri. Nu putu decât să se arunce asupra raniţei sale impermeabile, pe care din fericire o regăsi, să îmbrace haine uscate, apoi să cadă, zdrobit de oboseală, sub un baobab la umbra căruia se afla tabăra.

Atunci începu pentru el o perioadă bizară de somnolenţa, de febră, de delir, în care toate noţiunile se confundau, în care timpul, spaţiul, distantele nu mai aveau nici o realitate. Era noapte sau zi, soare sau ploaie? Se afla acolo de douăsprezece ore, sau de şaizeci? Mai trăia încă, sau murise?… Nu mai ştia nimic. Visele plăcute şi coşmarurile înspăimântătoare se succedau fără încetare pe scena imaginaţiei sale. Parisul, Şcoala de Mine, căminul părintesc, ferma de la Vandergaart-Kopje, miss Watkins, Annibal Pantalacci, Hilton, Friedel şi legiuni de elefanţi, apoi Matakit şi păsări în zbor, răspândite pe un cer fără margini – toate amintirile, toate senzaţiile, toate antipatiile, toate afecţiunile se ciocneau în creierul său ca într-o bătălie incoerentă. Acestor creaţii ale febrei li se adăugau uneori impresii din afară. Oribil fu mai ales faptul că, în mijlocul unei dezlănţuiri de lătrături de şacali, de miorlăituri de pisici-tigri, de rânjete de hiene, bolnavul inconştient îşi urmări anevoie romanul delirului său şi crezu că aude un foc de armă, urmat de o linişte adâncă. Apoi concertul infernal începu şi mai şi, prelungindu-se până la ziuă.

Fără îndoială, în timpul acestui miraj, Cyprien ar fi trecut, fără să-şi dea seama, de la febra la repausul veşnic, dacă evenimentul cel mai bizar, cel mai extravagant, în aparenţă, n-ar fi venit să abată cursul natural al lucrurilor.

Dimineaţa nu mai ploua şi soarele era destul ce sus pe cer. Cyprien deschise ochii. Privea, fără curiozitate, un struţ mare care, după ce se apropiase de el, se oprise la doi-trei paşi.

„Să fie struţul lui Matakit?” se întreba Cyprien, stăpânit în continuare de ideea lui fixă.

Îi răspunse pasărea în persoana – şi încă într-o franţuzească curată.

— Nu mă înşel!... Cyprien Méré!... Bietul meu prieten, ce naiba faci pe-aici? Un struţ care vorbea franţuzeşte, un struţ care-i ştia numele – iată un lucru care avea de ce să uimească o inteligentă obişnuită şi calmă. Ei bine, Cyprien nu fu izbit defel de acest fenomen neverosimil şi îl găsi foarte firesc. Văzuse destule în vis, în timpul nopţii precedente, iar acesta i se păru doar urmarea dezechilibrului său mintal.

— Nu eşti politicos, domnule struţ! răspunse el. Cu ce drept mă tutuieşti? Vorbea cu tonul tăios, sacadat, specific celor care au febră mare – ceea ce nu lăsa nici o îndoială asupra stării lor – fapt de care struţul păru foarte mişcat.

— Cyprien!... Prietene!... Eşti bolnav şi singur în acest deşert! strigă el, căzând în genunchi lângă culcuş.

Acesta era un fenomen fiziologic nu mai puţin anormal decât darul vorbirii, genuflexiunea fiind o mişcare pe care natura o interzice de obicei struţilor. Dar Cyprien, datorită febrei sale, continua să nu se mire. I se păru chiar foarte natural ca struţul să ia, de sub aripa stângă, o ploscă de piele plină cu apă proaspătă, amestecată cu coniac şi să i-o ducă la buze.

Singurul lucru care începu să-l surprindă fu când ciudatul animal se ridica în picioare ca să arunce la pământ un fel de carapace, acoperită cu pene de marabu, care părea să fie penajul său natural, apoi, un gât lung terminat cu un cap de pasăre. Şi atunci, despuiat de aceste ornamente de împrumut, struţul i se arata sub trăsăturile unui bărbat înalt, solid, viguros, care nu era altul decât Pharamond Barthes, marele vânător.

— Ei, da! Eu sunt! strigă Pharamond. Nu mi-ai recunoscut vocea, de la primele cuvinte pe care ţi le-am spus?... Te miri de deghizarea mea?... E un şiretlic de război, pe care l-am împrumutat de la cafri, pentru a mă putea apropia de struţii veritabili şi a-i lovi mai uşor cu suliţa!... Dar să vorbim despre tine, bietul meu prieten!... Cum ai ajuns aici, bolnav şi părăsit?... Numai datorită unei fericite întâmplări te-am observat, pe când hoinăream prin părţile astea, căci nici măcar nu ştiam că te afli în acest ţinut!

Cyprien, nefiind în stare să vorbească prea mult, nu putu să-i spună prietenului său decât foarte puţine lucruri despre sine. De altfel, Pharamond Barthes, înţelegând la rândul său că lucrul cel mai grabnic era de a-i da bolnavului îngrijirile care-i lipsiseră până atunci, începu să-l trateze cât putea de bine.

Experienţa lui de viaţă în deşert era destul de îndelungată şi el învăţase de la cafri o metodă foarte eficientă de tratament al malariei de care se îmbolnăvise bietul său prieten.

Pharamond Barthes începu prin a săpa în pământ un fel de groapă, pe care o umplu cu lemne, după ce lăsase o deschizătură prin care să poată intra aerul. Lemnele fură aprinse şi arseră, transformând groapa într-un adevărat cuptor. Pharamond Barthes îl culcă acolo pe Cyprien, după ce-l înfăşurase cu grijă, lăsându-i numai capul afară. Nu trecuseră nici zece minute şi se manifestă o transpiraţie abundentă, pe care medicul improvizat avu grijă s-o activeze cu ajutorul a cinci-şase ceşti de ceai, făcut din ierburi cunoscute de el. Cyprien adormi curând în această etuvă, cuprins de un somn binefăcător.

La apusul soarelui, când deschise ochii, bolnavul se simţea atât de uşurat, încât ceru ceva de mâncare. Îndemânaticul său prieten avea răspuns la toate: îi servi imediat o ciorbă minunată, pe care o preparase cu cele mai delicate produse ale vânătoarei sale şi câteva rădăcini de diferite soiuri. O aripă de dropie friptă, o ceaşcă de apă cu puţin coniac completa această masă, care-i dădu un pic de putere lui Cyprien şi-i elibera definitiv creierul de aburii care-l întunecau.

Cam la un ceas după această masă de convalescenţă, Pharamond Barthes, după ce se înfruptase şi el cum se cuvine, se aşeză lângă tânărul inginer şi-i povesti cum ajunsese acolo, singur, sub acea stranie înfăţişare.

— *Cyprien!... Prietene!...*

capabil pentru a
în şase luni, am
te prăzi cu păr şi
canibal care este
e mi-a venit ideea
Până acum nu
treizeci de flăcăi
uleţ de boabe de

seniorul şi stăpânul lor. Dar, nu de mult, am fost oaspetele lui Tonaia, marele şef al acestui ţinut şi, pentru a obţine dreptul de a vâna pe terenurile lui – drept la care ţine tot atât de mult cât un lord scoţian – am consimţit să-i împrumut basutoşii mei, cu patru puşti, pentru o expediţie pe care o punea la cale împotriva unuia dintre vecinii săi. Acest armament l-a făcut invincibil şi el a repurtat cea mai remarcabilă victorie asupra inamicului. De aici, o adâncă prietenie, pecetluită prin schimbul de sânge, adică sugerea reciprocă a unei înţepături făcute pe antebraţ! Aşa că, de acum înainte, suntem legaţi pe viaţă şi pe moarte! Fiind sigur că nu voi mai fi stânjenit în viitor pe întregul cuprins al posesiunilor sale, am pornit alaltăieri la vânătoare de tigri şi de struţi, în ce priveşte tigrii, am avut plăcerea să dobor unul noaptea trecută şi chiar aş fi surprins că tu să nu fi auzit vacarmul dinaintea acestei isprăvi. Închipuie-ţi că îmi instalasem cortul lângă hoitul unui bivol omorât ieri, în speranţa destul de întemeiată de a vedea sosind la miezul nopţii tigrul visurilor mele. Într-adevăr, voinicul a venit la întâlnire, atras de mirosul cărnii proaspete; dar, din nenorocire, două sau trei sute de şacali, hiene şi pisici-tigri au avut aceeaşi idee! De aici, un concert din cele mai discordanţe, care s-a auzit probabil până la tine!

— Cred şi eu că l-am auzit! răspunse Cyprien. Am crezut chiar că se dădea în onoarea mea!

— Nici vorbă, dragă prietene! strigă Pharamond Barthes. Era în onoarea unui hoit de bivol, în fundul acestei văi, pe care o vezi deschizându-se în dreapta, în zori, nu mai rămăseseră decât oasele din uriaşul rumegător! Am să ţi le arăt! E o frumoasă lucrare de anatomie!... O să vezi de asemenea şi tigrul, cel mai frumos animal pe care l-am doborât de când vânez în Africa! L-am jupuit şi blana lui e pusă la uscat într-un copac!

— Dar ce-i cu strania deghizare de azi-dimineaţă? întreba Cyprien.

— Era un costum de struţ. După cum ţi-am spus, cafrii folosesc frecvent acest şiretlic, pentru a se apropia de animalele astea neîncrezătoare şi foarte greu de vânat altfel!... Ai să-mi răspunzi că am excelenta mea carabina cu ţeava lungă!... E adevărat, dar ce vrei? Mi-a venit cheful să vânez după moda cafră, ceea ce mi-a oferit prilejul de a te întâlni tocmai la timp, nu-i aşa?

— Tocmai la timp, în adevăr, Pharamond!... Sunt sigur că, fără tine, n-aş mai fi pe lumea asta! Răspunse Cyprien, strângându-i mâna cu căldură.

Ieşise din etuva şi stătea culcat pe un pat de frunze pe care prietenul său i-l pregătise sub baobab.

Inimosul tânăr nu se opri aici. Se duse să caute în valea vecină cortul pe care îl lua totdeauna în expediţii şi, un sfert de oră mai târziu, îl aşezase deasupra scumpului său bolnav.

— Şi acum, să vedem ce ţi s-a întâmplat, prietene Cyprien, zise el, dacă nu cumva asta te-ar obosi prea mult!

Cyprien se simţea destul de întremat pentru a satisface curiozitatea cu totul firească a lui Pharamond Barthes. El îi povesti pe scurt evenimentele petrecute în Griqualand, cum părăsise acest ţinut în urmărirea lui Matakit şi a diamantului său, care fuseseră principalele peripeţii ale expediţiei sale, tripla moarte – a lui Annibal Pantalacci, Friedel şi James Hilton, dispariţia lui Bardik şi, în fine, cum îl aştepta pe servitorul său, Li, care trebuia să se întoarcă la tabără.

Pharamond Barthes asculta cu cea mai mare atenţie, întrebat dacă întâlnise un tânăr cafru ale cărui semnalmente erau cele ale lui Bardik, el răspunse negativ.

— Dar, adaugă el, am găsit un cal părăsit, care ar putea foarte bine să fie al tău! Şi, dintr-o suflare, îi povesti lui Cyprien în ce împrejurare căzuse calul în mâinile sale:

— Exact acum două zile, vânam cu trei dintre basutoşii mei în munţii din sud, când am văzut deodată ieşind dintr-un canion un minunat cal cenuşiu, fără şa, doar cu căpăstru şi un pripon pe care îl târa după el. Animalul părea în mod evident foarte nehotărât în legătură cu ce avea de făcut; dar eu l-am strigat, i-am arătat o bucată de zahăr şi el a venit la mine! Iată-l deci pe sus-zisul cal ajuns prizonierul meu – un animal minunat, plin de curaj şi de energie, „sărat” ca un jambon.

— E calul meu!... E Templar! strigă Cyprien.

— Ei, bine, prietene, Templar este al tău, răspunse Pharamond Barthes şi îmi va face o adevărată plăcere să ţi-l înapoiez! Şi acum, noapte bună, dormi din nou! Mâine, în zori, vom părăsi acest loc încântător.

Apoi, îmbinând povaţa cu exemplul personal, Pharamond Barthes se înfăşură în pătura şi adormi lângă Cyprien.

A doua zi, chinezul se întoarse la tabăra, cu câteva provizii. Aşa că, mai înainte de a se trezi Cyprien, Pharamond Barthes, după ce-l puse la curent cu cele întâmplate, îi dădu sarcina sa vegheze asupra stăpânului său, în timp ce el se ducea după calul a cărui pierdere îl mâhnise atât pe tânărul inginer.

XIX

PEŞTERA MINUNATĂ

A doua zi dimineaţa, când se trezi, Cyprien îl văzu în faţa sa pe Templar. Întrevederea fu plină de afecţiune.

S-ar fi zis că, în adevăr, calului îi făcea tot atâta plăcere ca şi călăreţului să-şi regăsească credinciosul tovarăş de drum.

După micul dejun, Cyprien se simţi destul de întremat ca să se urce în şa şi să plece imediat. Drept urmare, Pharamond Barthes puse toate bagajele pe crupa lui Templar, lua animalul de frâu şi porniră spre capitala lui Tonaia.

Pe drum, Cyprien îi povesti prietenului său, mai în amănunt, principalele incidente ale expediţiei, de la plecarea din Griqualand. Când ajunse la ultima dispariţie a lui Matakit, dându-i semnalmentele, Pharamond Barthes începu să râdă:

— Asta-i bună! Iată un lucru nou şi cred că îţi voi putea da veşti despre hoţul tău, dacă nu şi despre diamant!

— Ce vrei să spui? întrebă Cyprien, foarte surprins.

— Doar că basutoşii mei au făcut prizonier, cu numai douăzeci şi patru de ore înainte, un tânăr cafru care rătăcea prin acest ţinut şi l-au predat, legat de mâini şi de picioare, prietenului meu, Tonaia. Cred că acesta i-ar fi făcut felul, căci i-e tare teamă de spioni şi cafrul, aparţinând în mod evident unei seminţii duşmane, nu putea fi decât o iscoadă! Dar până acum i-a cruţat viaţa! Din fericire, bietul băiat ştia câteva scamatorii şi se putea pretinde vrăjitor...

— Acum nu mai am nici o îndoială că e Matakit! strigă Cyprien.

— Ei bine, se poate lăuda că a scăpat ieftin! răspunse vânătorul. Tonaia a inventat pentru duşmanii lui tot felul de suplicii, care nu lăsa nimic de dorit! Dar, ţi-o repet, poţi fi fără grijă în privinţa fostului tău servitor! E apărat de calitatea lui de vrăjitor şi îl vom regăsi sănătos, chiar în seara aceasta!

E inutil să insistăm spunând că această veste îl mulţumea în mod deosebit pe Cyprien. Îşi atinsese scopul şi nu se îndoia că Matakit, dacă mai era în posesia diamantului lui John Watkins, va consimţi să i-l înapoieze.

Cei doi prieteni continuară să stea la taclale toată ziua, traversând câmpia pe care Cyprien o parcursese pe spatele girafei, cu câteva zile mai înainte.

Chiar în acea seară, capitala lui Tonaia se arata, rânduită pe jumătate de amfiteatru, pe o clină care forma orizontul în partea de nord. Era un adevărat oraş, cu zece-cincisprezece mii de locuitori, cu străzi drepte, cu colibe spaţioase şi aproape elegante, având un aspect de prosperitate şi belşug. Palatul regelui, împrejmuit cu garduri înalte şi păzit de războinici negri, înarmaţi cu lănci, ocupa el singur un sfert din suprafaţa totală a aşezării.

Pharamond Barthes trebui doar să se arate, pentru ca toate barierele să se deschidă înaintea lui. Fu condus imediat, împreună cu Cyprien, printr-o serie de curţi vaste, până la sala de ceremonii, unde stătea „invincibilul cuceritor” în mijlocul unei numeroase asistenţe, din care nu lipseau nici ofiţerii, nici gărzile.

Tonaia avea cam patruzeci de ani. Era înalt şi puternic. Purta un fel de diademă din colţi de mistreţi, iar costumul său era alcătuit dintr-o tunică roşie, fără mâneci şi dintr-un sorţ de aceeaşi culoare, bogat împodobit cu perle de sticlă. Purta pe braţe şi pe picioare numeroase brăţări de aramă. Fizionomia sa era inteligentă şi fină, dar vicleană şi dură.

Îi făcu o primire măreaţă lui Pharamond Barthes, pe care nu-l văzuse de câteva zile şi, din respect, şi lui Cyprien, prietenul credinciosului său aliat.

— Prietenii prietenilor noştri sunt şi prietenii noştri, zise el, cum ar fi făcut-o un simplu cetăţean din Marais.

Aflând că noul său oaspete era suferind, Tonaia se grăbi să-i ofere una din cele mai bune camere ale palatului sau şi porunci să i se servească o cină excelentă.

După sfatul lui Pharamond Barthes, discutarea problemei Matakit fu amânată. În ziua următoare, Cyprien, vindecat pe deplin, era într-adevăr în stare să reapară în faţa regelui. Întreaga curte se aduna, deci, în marea sală a palatului. Tonaia şi cei doi oaspeţi ai săi şedeau în mijlocul cercului. Imediat, Pharamond Barthes începu negocierile, în limba ţării, pe care o vorbea destul de bine.

— Basutoşii mei ţi-au adus un tânăr cafru pe care l-au făcut prizonier, îi spuse el regelui. Or, acest tânăr cafru se întâmpla să fie servitorul prietenului meu, marele înţelept Cyprien Méré, care vine să ceară generozităţii tale să i-l restitui. Iată de ce eu, prietenul lui şi al tău, îndrăznesc să-i sprijin cererea dreaptă.

De la primele cuvinte, Tonaia crezu că trebuie să ia o înfăţişare diplomatică.

— Marele înţelept alb este binevenit! răspunse el. Dar ce oferă pentru răscumpărarea prizonierului meu?

— O puşcă excelentă, de zece ori zece cartuşe şi un săculeţ cu perle de sticlă, răspunse Pharamond Barthes. Se auzi murmurul aprobator al auditoriului, viu impresionat de splendoarea acestei oferte. Numai Tonaia, mereu foarte diplomat, se prefăcu că nu-i uluit.

— Tonaia este un mare rege, continuă el ridicându-se de pe jilţul sau regal şi zeii îl apără! Cu o lună în urmă, ei i l-au trimis pe Pharamond Barthes, cu războinici viteji şi puşti, pentru a-l ajuta să-şi învingă duşmanii! Iată de ce, dacă Pharamond Barthes ţine la asta, acest servitor va fi restituit viu şi nevătămat stăpânului său!

— Şi unde se afla el în acest moment? Întreba vânătorul.

— În peştera sfântă, unde e păzit zi şi noapte! răspunse Tonaia, cu acea măreţie de circumstanţă, potrivită unuia dintre cei mai puternici suverani ai cafrilor.

Pharamond Barthes se grăbi să-i rezume aceste răspunsuri lui Cyprien şi ceru regelui favoarea de a merge împreună cu prietenul său să-l scoată pe prizonier din numita peşteră.

La aceste cuvinte se auzi un murmur dezaprobator în toată adunarea... Pretenţia acestor europeni părea nemaipomenită. Niciodată, sub nici un pretext, un străin nu fusese admis în peştera misterioasă. O tradiţie sacră spunea că, în ziua când albii i-ar cunoaşte secretul, imperiul lui Tonaia s-ar face praf şi pulbere.

Dar regelui nu-i plăcea ca hotărârile sale să fie discutate de membrii curţii. Aşa că acest murmur îl făcu, dintr-un capriciu de mic tiran, să acorde ceea ce foarte probabil ar fi refuzat, fără aceasta explozie a sentimentului general.

— Tonaia a făcut schimb de sânge cu aliatul sau, Pharamond Barthes, răspunse el pe un ton hotărât şi nu mai are nimic de ascuns faţă de el! Tu şi prietenul tău ştiţi să respectaţi un jurământ? Pharamond Barthes făcu un semn afirmativ.

— Ei bine, continuă regele negru, juraţi să nu vă atingeţi de nimic din ceea ce veţi vedea în această peşteră!... Juraţi să vă purtaţi în toate ocaziile, după ce veţi pleca de acolo, ca şi cum nu i-aţi fi cunoscut niciodată existenta!... Juraţi că nu veţi căuta niciodată să intraţi acolo din nou, că nu veţi încerca nici măcar să recunoaşteţi intrarea!... Juraţi că nu veţi spune niciodată nimănui ceea ce aţi văzut!

Pharamond Barthes şi Cyprien, cu mâna întinsă, repetară cuvânt cu cuvânt formula jurământului ce le era impus.

Imediat, după ce Tonaia dăduse câteva ordine în şoaptă, întreaga curte se ridica în picioare, iar războinicii se înşiruiră pe două rânduri. Câţiva servitori aduseră bucăţi de pânză subţire cu care cei doi străini fură legaţi la ochi; apoi regele în persoană se aşeza între ei, într-o lectică mare din pai, pe care câteva duzini de cafri o urcară pe umerii lor – şi cortegiul porni la drum.

Călătoria fu destul de lunga – cel puţin două ore de mers. După felul cum era zdruncinata lectica, Pharamond Barthes şi Cyprien îşi dădură seama curând că erau transportaţi printr-un ţinut muntos.

Apoi, răceala aerului şi ecoul sonor al paşilor escortei, răsfrânt de pereţi foarte apropiaţi unul de altul, indicară pătrunderea într-o subterană. În fine, palele de fum răşinos, al căror miros ajunse până la ei, îi făcură pe cei doi prieteni să înţeleagă că se aprinseseră torţe, ca să lumineze cortegiul.

Mai merseră astfel încă un sfert de oră, după care lectica fu lăsată la pământ. Tonaia dădu ordin ca oaspeţii săi să fie coborâţi şi să li se scoată legăturile de la ochi.

Sub şocul ameţelii pe care o da întoarcerea subită la lumină, după o întrerupere prelungită a funcţiilor vederii, Pharamond Barthes şi Cyprien se crezură la început prada unei halucinaţii extatice, atât era de splendid şi de neaşteptat spectacolul ce li se oferi ochilor.

Se aflau în mijlocul unei peşteri imense. Solul era acoperit cu un nisip fin, presărat cu paiete de aur. Bolta, înaltă cât cea a unei catedrale gotice, se pierdea în depărtări de neatins cu privirea. Pereţii acestei construcţii subpământene naturale erau acoperiţi de stalactite, de o varietate de tonuri şi de o bogăţie extraordinară, pe care lumina torţelor arunca străluciri de curcubeu, amestecate cu vâlvătăi de cuptor, cu radiaţii de aurora boreală. Culorile cele mai sclipitoare, formele cele mai bizare, mărimile cele mai neprevăzute caracterizau aceste nenumărate cristalizări. Nu erau, ca în cele mai multe peşteri, simple lacrimi de cuarţ, repetându-se cu o uniformitate plină de monotonie. Aici natura, dându-şi frâu liber fanteziei, părea să fi epuizat toate combinaţiile de nuanţe şi de efecte la care se pretează atât de minunat vitrificarea bogăţiilor sale minerale.

Stânci de ametist, pereţi de sardonix, banchize de rubin, ace de smarald, colonade de safir, înalte şi zvelte ca nişte păduri de brad, gheţari de acvamarin, sfeşnice cu mai multe braţe din peruzea, oglinzi de opal, lesezi de ghips roz şi de lapislazuli cu vine de aur – tot ceea ce regnul cristalin poate oferi mai preţios, mai rar, mai transparent, mai extraordinar servise ca materiale de construcţie acestei surprinzătoare arhitecturi. Mai mult încă, toate formele, chiar şi cele ale regnului vegetal, păreau să fi fost puse la contribuţie pentru desăvârşirea acestei opere situate în afara concepţiilor umane. Covoare de muşchi mineral, catifelate asemeni celui mai fin gazon, arborizări cristaline, încărcate cu flori şi fructe din pietre nestemate, aminteau pe alocuri acele grădini feerice pe care le reproduc cu atâta candoare miniaturile japoneze. Mai departe, un lac artificial, format dintr-un diamant lung de douăzeci de metri, încrustat în nisip, părea o arenă pregătită pentru zbenguielile patinatorilor. Palate aeriene de calcedonie, chioşcuri şi ornamente piramidale de berii sau de topaz se îngrămădeau din etaj în etaj, până în punctul unde ochiul, obosit de atâtea splendori, refuza să le mai urmărească. În sfârşit, descompunerea razelor de lumina trecând prin aceste mii de prisme, focurile de artificii scânteietoare, care izbucneau din toate părţile şi recădeau în jerbe, constituiau cea mai extraordinara simfonie de lumina şi de culoare care poate vrăji privirea omului.

Cyprien Méré nu se mai îndoia acum. Fusese transportat într-unul din acele rezervoare misterioase, a căror existenţă o bănuise de multă vreme, în adâncul cărora natura avară a putut tezauriza şi cristaliza în bloc acele geme preţioase din care nu cedează omului, în zăcămintele cele mai favorizate, decât rămăşiţe izolate şi fragmentare. Tentat să pună la îndoială realitatea a tot ceea ce vedea, o clipă îi fusese de ajuns ca, trecând pe lângă un bloc imens de cristal, să-l încerce cu inelul pe care îl purta în deget, pentru a se asigura că rezistă la zgârieri. În această criptă imensă se aflau deci diamante, rubine, safire şi în cantităţi atât de uriaşe, încât valoarea lor, la preţul pe care oamenii îl dau acestor substanţe minerale, depăşea posibilităţile oricărui calcul!

Numai cifrele astronomice ar fi putut exprima cu aproximaţie cât preţuiau aceste bogăţii, greu de apreciat, de altfel. În adevăr, erau acolo, îngropate sub pământ, neştiute şi neproductive, valori de miliarde de franci!

Îşi dădea oare seama Tonaia de extraordinară bogăţie pe care o avea astfel la dispoziţie? E puţin probabil, căci Pharamond Barthes, nu prea priceput în această materie, nu părea nici el să presupună că aceste minunate cristale erau pietre preţioase. Fără-ndoială, regele negru se credea doar stăpânul şi paznicul unei peşteri deosebit de ciudate, al cărei secret nu-l putea divulga datorită unui oracol sau altei superstiţii tradiţionale.

Cyprien făcu îndată o descoperire care părea să confirme această opinie: un număr mare de oseminte omeneşti, îngrămădite prin anumite colţuri ale peşterii. Era ea, deci, un fel de cimitir al tribului, sau, mai degrabă – presupunere mai oribilă şi totuşi verosimilă – servise şi mai servea încă pentru celebrarea unor groaznice ceremonii în care se vărsa sânge omenesc, poate în scopuri canibalice?

Pharamond Barthes înclina spre aceasta ultimă părere şi o comunică în şoaptă prietenului său.

— Totuşi, Tonaia mi-a afirmat că, de la urcarea sa pe tron, n-a mai avut loc niciodată o asemenea ceremonie! adăugă el.

Regele şi cei doi oaspeţi ai săi tocmai ajunseseră în fundul peşterii, în faţa deschiderii unei adâncituri asemănătoare capelelor amenajate în aripile laterale ale bisericilor. Îndărătul gratiilor din lemn tare care blocau intrarea, se vedea un prizonier închis într-o cuşcă de lemn – atât de mică încât nu-i permitea să stea decât pe vine.

Era Matakit.

— Dumneavoastră!... Dumneavoastră... tăicuţule! strigă nenorocitul cafru, îndată ce-l zări şi-l recunoscu pe Cyprien. Ah, luaţi-mă de aici!... Eliberaţi-mă!... Mai bine să mă întorc în Griqualand, chiar de-ar trebui să fiu spânzurat, decât să rămân în această cuşca de găini, aşteptând groaznicele chinuri la care m-a sortit crudul Tonaia! spuse acestea cu o voce atât de jalnica, încât Cyprien se simţi foarte mişcat.

— Fie, Matakit! Îi răspunse el. Pot obţine eliberarea ta, dar nu vei ieşi din această cuşcă decât după ce vei restitui diamantul...

— Diamantul, tăicuţule! strigă Matakit. Diamantul! Nu-l am!... Nu l-am avut niciodată!... Vă jur... vă jur! Vorbea cu un asemenea accent de sinceritate, încât Cyprien înţelese că nu mai putea să-i pună cinstea la îndoiala. Se ştie, de altfel, că-i fusese totdeauna greu să creadă că Matakit este autorul unui astfel de furt.

— Dar atunci, dacă nu tu ai furat diamantul, de ce ai fugit? îl întrebă.

— De ce, tăicuţule? răspunse Matakit. Pentru că, după proba nuieluşelor, s-a zis că hoţul nu puteam fi decât eu, că mă purtasem cu viclenie, pentru a îndepărta bănuielile! Or, în Griqualand, ştiţi prea bine, un cafru mai repede este condamnat şi spânzurat, decât întrebat!... Atunci m-a cuprins frica şi am fugit ca un vinovat... străbătând Transvaal-ul!

— Ceea ce spune acest sărman om mi se pare a fi adevărat, observă Pharamond Barthes.

— Nici eu nu mă mai îndoiesc, răspunse Cyprien şi poate că n-a greşit sustrăgându-se justiţiei din Griqualand! Apoi, adresându-se lui Matakit, îi zise:

— Ei bine, nu mă îndoiesc că nu tu eşti vinovat de furtul de care eşti învinuit! Dar, la Vandergaart-Kopje, nu ne vor crede, poate, când îţi vom susţine nevinovăţia! Vrei totuşi să te întorci?

— Da!... Cu orice preţ... pentru a nu mai rămâne aici! strigă Matakit, care părea cuprins de o spaimă cumplită.

— O să negociem afacerea asta, răspunse Cyprien şi iată că prietenul meu Pharamond Barthes se şi ocupă de ea! În adevăr, vânătorul, care nu-şi pierdea timpul, începuse tratativele cu Tonaia.

— Vorbeşte deschis!... Ce vrei în schimbul prizonierului tău? îl întrebă el pe regele negru. Acesta chibzui o clipă, apoi zise:

— Am nevoie de patru puşti, de zece ori zece cartuşe pentru fiecare armă şi patru săculete de perle de sticlă. Nu e prea mult, nu-i aşa?

— De douăzeci de ori mai mult decât merita, dar Pharamond Barthes este prietenul tău şi va face totul pentru a-ţi fi pe plac! La rândul său, se opri o clipă şi continuă:

— Ascultă-mă, Tonaia. Vei avea cele patru puşti, cele patru sute de cartuşe şi cele patru săculete de perle. Dar, la rândul tău, ne vei da un atelaj cu boi, pentru a străbate Transvaal-ul, proviziile necesare şi o escorta de onoare.

— S-a făcut! răspunse Tonaia, pe un ton de satisfacţie deplină. Apoi adăugă cu o voce confidenţială, aplecându-se la urechea lui Pharamond:

— Boii îi şi avem!... Sunt ai oamenilor acestora. Slujitorii mei i-au întâlnit pe când se întorceau la staul şi i-au adus în ţarcul meu!... Era un război drept, nu-i aşa?

Prizonierul fu imediat eliberat; apoi, după o ultimă privire aruncată splendorii peşterii, Cyprien, Pharamond Barthes şi Matakit, lăsându-se legaţi la ochi fără împotrivire, reveniră la palatul lui Tonaia, unde avu loc un mare ospăţ pentru a sărbători încheierea tratatului.

În fine, se înţeleseră că Matakit să nu reapară imediat la Vandergaart-Kopje, ci să rămână în împrejurimi şi să nu reintre în serviciul tânărului inginer decât atunci când acesta va fi sigur că ar putea-o face fără pericol. După cum se va vedea, nu era deloc o prevedere inutilă.

A doua zi, Pharamond Barthes, Cyprien, Li şi Matakit plecau, cu o escorta de nădejde, spre Griqualand. Dar acum nu mai era cazul să-şi facă iluzii. Steaua Sudului era iremediabil pierdută şi domnul Watkins nu mai putea să o trimită să strălucească în Turnul Londrei, în mijlocul celor mai frumoase giuvaeruri ale Angliei!

XX

ÎNTOARCEREA

John Watkins nu fusese niciodată atât de prost dispus ca după plecarea celor patru pretendenţi, porniţi în urmărirea lui Matakit. Fiecare zi, fiecare săptămână care se scurgea părea să-l copleşească şi mai mult, micşorând şansele pe care credea că le are de a recăpăta preţiosul diamant. Şi apoi, îi lipseau convivii obişnuiţi, James Hilton, Friedel, Annibal Pantalacci, chiar şi Cyprien, pe care se învăţase să-i vadă în jurul său. Se consolă deci cu cana lui de gin şi, trebuie spus, suplimentul de alcool pe care şi-l administra nu era tocmai potrivit pentru a-i îndulci caracterul!

În plus, existau motive să fie foarte îngrijorat de soarta supravieţuitorilor expediţiei. În adevăr, Bardik, care fusese răpit de o ceată de cafri – aşa cum bănuiseră tovarăşii săi – reuşise să scape după câteva zile. Întors în Griqualand, el îi adusese lui Watkins vestea morţii lui James Hilton şi a lui Friedel. Erau fapte de foarte rău augur pentru supravieţuitorii expediţiei, Cyprien Méré, Annibal Pantalacci şi chinezul Li.

Din această cauză Alice era foarte nefericită. Nu mai cântă şi pianul ei rămânea mereu mut. Abia dacă o mai interesau struţii. Nici Dada nu izbutea s-o facă să surâdă cu lăcomia lui şi acum înghiţea nepedepsit, fără să mai fie împiedicat de cineva, obiectele cele mai diferite.

Miss Watkins era cuprinsă de două temeri, care creşteau puţin câte puţin în imaginaţia ei: prima, că Cyprien nu se va mai întoarce niciodată din această expediţie blestemată; a doua, că Annibal Pantalacci, cel mai detestat dintre cei trei pretendenţi ai săi, va aduce Steaua Sudului, cerând răsplata făgăduită. Ideea că ar putea fi condamnată să devină soţia acestui napolitan răutăcios şi perfid îi producea un dezgust de neînvins – mai ales de când putuse vedea de aproape şi aprecia un om cu adevărat superior, cum era Cyprien Méré. Ea se gândea la toate acestea în timpul zilei, le visa noaptea şi obrajii ei proaspeţi păleau, iar ochii albaştri erau umbriţi de un nor din ce în ce mai întunecat.

Se împliniseră trei luni de când aştepta astfel, cufundată în tăcere şi mâhnire. În seara aceea, se aşezase sub abajurul lămpii, lângă tatăl său, care aţipise alături de ulciorul său cu gin. Cu capul plecat asupra unui lucru de mână, pe care îl începuse pentru a înlocui muzica lăsată în părăsire, ea îşi depăna gândurile triste.

O bătaie discretă în uşă îi întrerupse deodată lunga reverie.

— Intră, zise ea, destul de surprinsă şi întrebându-se cine putea veni la acea oră.

— Eu sunt, miss Watkins! răspunse o voce care o făcu să tresară – vocea lui Cyprien.

Era în adevăr el, care se întorsese palid, slăbit, înnegrit de soare, cu o barbă mare cum nu purtase niciodată, cu hainele roase de atâta mers, dar tot sprinten, tot politicos, cu ochii plini de voioşie şi cu zâmbetul pe buze.

Alice se ridica scoţând un strigăt de uimire şi de bucurie. Cu o mână încerca să-şi astâmpere bătăile inimii; apoi o întinse pe cealaltă tânărului inginer care o strânse în mâinile sale, în timp ce Mr. Watkins, trezindu-se din aţipeală, deschise ochii şi întrebă ce se întâmplase.

Fermierului îi trebuiră două-trei minute ca să-şi dea seama de realitate. Dar abia îi revenise o licărire de înţelegere, când îi scăpă un strigăt – un strigăt din inima:

— Şi diamantul?

Dar, vai! diamantul nu se întorsese. Cyprien povesti pe scurt diversele peripeţii ale expediţiei. Le descrise moartea lui Friedel, a lui Annibal Pantalacci şi a lui James Hilton, urmărirea lui Matakit şi captivitatea acestuia la Tonaia – fără a spune nimic despre întoarcerea lui în Griqualand, dar făcându-le cunoscute motivele credinţei lui în nevinovăţia absolută a tânărului cafru. Nu uita să laude devotamentul lui Bardik şi al lui Li, prietenia lui Pharamond Barthes, să amintească tot ceea ce datora viteazului vânător şi cum, graţie lui, putuse să se întoarcă împreună cu cei doi servitori dintr-o călătorie ucigătoare pentru ceilalţi însoţitori ai săi. Din pricina emoţiei pe care aceasta relatare tragică i-o provoca lui însuşi, arunca în mod voit un văl peste acţiunile şi gândurile criminale ale rivalilor săi, nedorind să mai vadă în ei decât victimele unei acţiuni întreprinse în comun. Din toate câte se întâmplaseră, nu omise decât ceea ce jurase să păstreze secret, adică existenţa peşterii minunate şi a bogăţiilor sale minerale, pe lângă care toate diamantele Griqualand-ului nu erau decât pietricele fără valoare.

— Tonaia, zise el în încheiere şi-a respectat până în amănunt angajamentele luate. La două zile după sosirea mea în capitala lui, totul era gata pentru întoarcere – proviziile, atelajul şi escorta. Sub comanda regelui în persoană, aproximativ trei sute de negri, încărcaţi cu făină şi carne afumată, ne-au însoţit până la tabăra unde părăsisem carul-vagon, pe care l-am găsit în stare bună, sub grămada de mărăcini cu care fusese acoperit. Ne-am luat rămas-bun de la gazda noastră, după ce i-am dat cinci puşti în loc de patru, la cât se aştepta, ceea ce face din el potentatul cel mai de temut din întreaga regiune cuprinsă între Limpopo şi Zambezi!

— Dar călătoria de întoarcere, de când aţi părăsit tabăra?... întreba miss Watkins.

— Călătoria de întoarcere a fost înceată, deşi uşoară şi lipsită de accidente, răspunse Cyprien. Escorta nu ne-a părăsit decât la frontiera Transvaal-ului, unde Pharmond Barthes şi basutoşii lui s-au despărţit de noi, pentru a porni spre Durban. În sfârşit, după patruzeci de zile de mers prin Veld, iată-ne, nici mai mult, nici mai puţin avansaţi ca la plecare!

— Dar, la urma urmei, de ce-a fugit Matakit? întrebă Mr. Watkins, care ascultase aceasta relatare cu un viu interes, fără a manifesta de altfel o emoţie prea mare în legătură cu cei trei oameni care n-aveau să se mai întoarcă.

— Matakit a fugit pentru că era bolnav de frică! răspunse tânărul inginer.

— Nu mai exista justiţie în Griqualand? replică fermierul, ridicând din umeri.

— E o justiţie prea adesea sumară, domnule Watkins şi nu pot să-l condamn prea mult pe bietul om, acuzat pe nedrept, pentru că a vrut să se sustragă primei emoţii provocate de inexplicabila dispariţie a diamantului!

— Nici eu! adaugă Alice.

— În orice caz, vă repet, nu era vinovat şi sper că va fi lăsat în pace!

— Hm! făcu John Watkins, fără a părea prea convins de adevărul acestei afirmaţii. Nu crezi mai degrabă ca acest şiret de Matakit s-a prefăcut cuprins de teama numai pentru a scăpa de agenţii poliţiei?

— Nu!... E nevinovat!... Convingerea mea în această privinţă e absolută, zise Cyprien pe un ton cam tăios şi cred că am plătit-o destul de scump!

— Oh! Poţi să-ţi păstrezi părerea! strigă John Watkins. Eu o păstrez pe a mea! Alice văzu că discuţia ameninţa să degenereze în ceartă şi se grăbi să provoace o diversiune.

— Domnule Cyprien Méré, zise ea, ştiţi că, în absenţa dumneavoastră, claim-ul pe care l-aţi închiriat a devenit excelent şi că Thomas Steel este pe cale să devină unul dintre cei mai bogaţi mineri?

— Pe cinstea mea, nu! răspunse cu sinceritate Cyprien. Prima mea vizită a fost la dumneavoastră, miss Watkins şi nu ştiu nimic din ce s-a întâmplat în absenţa mea!

— Poate că nici nu aţi cinat? strigă Alice, cu instinctul unei perfecte mici gospodine.

— Mărturisesc că nu! răspunse Cyprien roşind, cu toate că nu avea de ce.

— Oh, dar nu puteţi pleca astfel, fără să mâncaţi, domnule Méré! Un convalescent... după o călătorie atât de grea!... Gândiţi-vă că e ora unsprezece noaptea!

Şi, fără să asculte protestele lui Cyprien, alergă în bucătărie, reveni cu o tavă acoperită cu un şervet, pe care erau câteva farfurii cu carne rece şi o frumoasă tartă de piersici, făcută chiar de ea.

Totul fu aşezat îndată în faţa lui Cyprien, care se simţea foarte stânjenit. Şi cum el părea că ezită să taie cu cuţitul dintr-un minunat „biltog”, un fel de conserva de carne de struţ, miss Watkins zise, privindu-l ou cel mai strălucitor zâmbet:

— Trebuie să vi-l tai eu?

Curând, făcându-i pofta această desfăşurare gastronomică, fermierul ceru la rândul său o farfurie şi o felie de biltog. Alice nu-l lăsa să aştepte şi, numai pentru a ţine companie acestor domni, cum zicea, începu să ronţăie migdale.

Această masă improvizată fu foarte plăcută. Tânărul inginer nu avusese niciodată o poftă demâncare atât de grozavă. Luă de trei ori din tarta de piersici, bău două pahare de vin de Constance şi îşi încorona isprăvile consimţind să guste din ginul lui Mr. Watkins – care, de altfel, nu întârzie să adoarmă de-a binelea.

— Şi ce-aţi făcut în aceste trei luni? o întreba Cyprien pe Alice. Mi-e teamă că aţi uitat toată chimia pe care o ştiaţi!

— Nu, domnule, aici vă înşelaţi! răspunse miss Watkins, cu o uşoară mustrare în glas. Dimpotrivă, am studiat mult şi chiar mi-am permis să fac câteva experienţe în laboratorul dumneavoastră. Oh, fiţi pe pace, n-am spart nimic şi am pus totul la loc! Hotărât lucru, îmi place foarte mult chimia şi, ca să fiu sinceră, nu cred că aţi putea renunţa la o ştiinţă atât de frumoasă, ca să vă faceţi miner, sau vânător în Veld!

— Dar, crudă miss Watkins, ştiţi bine pentru ce am renunţat la chimie!

— Nu ştiu nimic, răspunse Alice roşind şi găsesc că e foarte rău! În locul dumneavoastră, aş încerca din nou să fac diamante! E mult mai elegant decât să le cauţi sub pământ!

— E un ordin? întreba Cyprien, cu o voce care tremura puţin.

— Oh, nu, răspunse miss Watkins surâzând, e cel mult o rugăminte!... Ah, domnule Méré, continuă ea, ca pentru a răscumpăra tonul degajat al vorbelor sale, dacă aţi şti cât am suferit ştiindu-vă expus ostenelii, pericolelor care vă ameninţau! Nu cunoşteam amănuntele, dar cred că în mare ghiceam ce poate să se-ntâmple! Un om ca dumneavoastră îmi ziceam, atât de învăţat, atât de bine pregătit să realizeze lucrări frumoase, să facă mari descoperiri, trebuie oare expus să piară în mod mizerabil, în deşert, dintr-o muşcătură de şarpe sau dintr-o lovitură de gheară de tigru, fără nici un folos pentru ştiinţa şi pentru umanitate?!... Şi câtă dreptate aveam!... Căci nu este aproape un miracol că v-aţi întors? Şi dacă n-ar fi fost prietenul dumneavoastră, domnul Pharamond Barthes, cerul să-l binecuvânteze... Ea nu sfârşi, dar două lacrimi mari, care-i umeziră ochii, îi întregiră gândul. Cyprien era şi el adânc mişcat.

— Iată două lacrimi care sunt mai preţioase pentru mine decât toate diamantele din lume şi care m-ar face să uit multe alte osteneli! zise el, simplu.

Urma un moment de tăcere, pe care fata o rupse, cu tactul ei obişnuit, readucând discuţia la experientele ei de chimie.

Trecuse de miezul nopţii când Cyprien se hotărî să se întoarcă acasă, unde îl aştepta un pachet de scrisori din Franţa, aşezat cu grijă de miss Watkins pe masa lui de lucru. Aşa cum se întâmplă după o absentă îndelungată, abia îndrăznea să deschidă aceste scrisori. Dacă îi aduceau vestea vreunei nenorociri!... Tatăl sau mama sa, surioara lui, Jeanne!... Atâtea lucruri se putuseră petrece în aceste trei luni!...

După ce constata, printr-o lectura rapidă, că aceste scrisori îi aduceau doar motive de satisfacţie şi bucurie, tânărul inginer scoase un suspin de uşurare. Toţi ai săi erau sănătoşi. De la minister, i se adresau elogiile cele mai călduroase pentru frumoasă lui teorie despre formarea diamantelor. Putea să-şi prelungească cu un semestru şederea în Griqualand, dacă socotea acest lucru util pentru ştiinţă. Totul era deci cât se poate de bine şi Cyprien adormi cu inima uşoară, cum n-o avusese de foarte mult timp.

Dimineaţa următoare o petrecu vizitându-şi prietenii, în special pe Thomas Steel, care găsise în adevăr diamante frumoase în claim-ul comun. Inimosul fiu al Lancashire-ului îl primi cu cea mai mare cordialitate pe asociatul său. Conveniră ca Bardik şi Li să-şi reia lucrul, ca mai înainte. Dacă cei doi aveau să fie norocoşi în căutările lor, Cyprien îşi rezerva dreptul de a le asigura o parte din câştig, pentru a le constitui curând un mic capital.

Cât despre el, era ferm hotărât să nu-şi mai încerce norocul ca miner, ocupaţie care îi fusese totdeauna defavorabilă şi, urmând dorinţa Alicei, hotărî să reia încă o dată cercetările sale de chimie.

Discuţia cu tânăra fată nu făcuse decât să confirme propriile sale gânduri. Îşi spusese de mult timp că adevărata lui menire nu era aceea de căutător de comori sau de aventurier. Prea cinstit şi prea fidel cuvântului dat, pentru a se gândi măcar o clipă să abuzeze de încrederea lui Tonaia, să profite de faptul că ştia de existenţa unei imense caverne plină de formaţiuni cristaline, el socotea aceasta o confirmare prea preţioasă a teoriei sale asupra gemelor, pentru a nu o folosi drept un nou imbold în cercetările sale.

Cyprien îşi relua deci viaţa de laborator, dar nu vru să părăsească drumul care-l dusese o dată la izbândă şi se hotărî să reînceapă primele sale investigaţii.

Pentru asta, el avea un motiv, un motiv din cele mai serioase, după cum se poate aprecia.

Într-adevăr, de când diamantul artificial trebuia să fie considerat ca iremediabil pierdut, Mr. Watkins, care avusese de gând să consimtă la căsătoria lui Cyprien cu Alice, nu mai vorbea despre asta. Or, probabil că dacă tânărul inginer reuşea să producă o altă gemă de o valoare extraordinară, cifrându-se la mai multe milioane, fermierul ar fi putut să revină la gândul de odinioară.

Aşa se explica hotărârea de a începe lucrarea fără întârziere şi Cyprien nu-şi ascunse intenţiile faţă de minerii din Vandergaart-Kopje – poate nu destul. După ce îşi procură un nou tub de mare rezistenţă, îşi relua deci lucrările, în aceleaşi condiţii.

— Şi totuşi, ceea ce-mi lipseşte pentru a obţine carbonul cristalizat, adică diamantul, îi spunea el Alicei, e un dizolvant corespunzător care, prin evaporare sau răcire, să lase carbonul să cristalizeze. Pentru alumină, acest dizolvant a fost găsit în sulfură de carbon. Trebuie căutat deci, prin analogie, unul pentru carbon, sau chiar pentru corpurile chimice similare, cum sunt borul sau siliciul.

Între timp, cu toate că nu avea dizolvantul necesar, Cyprien lucra de zor. În lipsa lui Matakit, care nu se arătase încă în tabăra din prudenţă, Bardik era acum cel care întreţinea focul zi şi noapte. El îşi îndeplinea această sarcină cu acelaşi zel ca şi predecesorul său.

Prevăzând ca după aceasta prelungire a şederii sale în Griqualand ar putea fi obligat să se întoarcă în Europa, Cyprien vru să efectueze o lucrare prevăzută în programul său şi pe care nu putuse încă s-o îndeplinească: determinarea orientării exacte a unei oarecare depresiuni de teren, situată la nord-estul câmpiei, depresiune despre care bănuia că servise drept jgheab de scurgere pentru ape, în epoca îndepărtată în care se elaboraseră formaţiunile adamantine ale districtului.

După cinci sau şase zile de la întoarcerea din Transvaal, el se ocupa de această determinare, cu precizia proprie tuturor acţiunilor sale. De un ceas, tot punea jaloane şi ridica puncte de reper pe un plan foarte detailat pe care şi-l procurase la Kimberley şi, lucru ciudat, găsea mereu în cifrele sale o eroare sau cel puţin o nepotrivire cu acest plan. În cele din urmă, fu nevoit să recunoască evidentă: planul era rău orientat; longitudinile şi latitudinile erau trecute greşit.

Exact la amiază, Cyprien se folosise de un excelent cronometru, reglat după Observatorul din Paris, pentru a determina longitudinea locului. Or, fiind absolut sigur de infailibilitatea busolei şi a compasului sau de declinaţie, nu putea să nu constate că harta, după care controla releveele sale geodezice, era complet eronată, ca urmare a unei importante greşeli de orientare.

În adevăr, nordul acestei hărţi, indicat, după obiceiul britanic, printr-o săgeată pusă pieziş, se afla de fapt la nord-nord-vest, sau cam pe acolo. Drept urmare, toate indicaţiile hărţii erau în mod necesar eronate.

— Înţeleg! strigă deodată tânărul inginer. Nătărăii care au întocmit această capodoperă nu s-au gândit pur şi simplu că trebuie să ţină seama de variaţia acului magnetic! Şi ea este aici de nu mai puţin de douăzeci şi nouă grade vest!... Urmează că toate indicaţiile lor de latitudine şi de longitudine, pentru a fi exacte, ar trebui să descrie un arc de douăzeci şi nouă de grade, de la vest la est, în jurul centrului hărţii!... Se pare că Anglia n-a trimis, pentru efectuarea acestor relevee, geodezii săi cei mai pricepuţi. Râdea singur de această greşeală grosolană!

— Bine! Errare humanum est![1] reluă el. Să arunce cu piatra cel care nu s-a înşelat niciodată în viaţa sa, nici măcar o singură dată.

Cyprien nu avea nici un motiv să ţină secretă această rectificare, necesară pentru orientarea terenurilor diamantifere ale districtului. Aşa încât, chiar în acea zi, întorcându-se la fermă şi întâlnindu-se cu Jacobus Vandergaart, îi vorbi despre asta.

[1] Errare humanum est (în limba latină în text) – a greşi este omenesc.

— E destul de curios, adaugă el, ca o eroare geodezică atât de mare, care afectează toate planurile districtului, n-a fost încă semnalată! Ea reprezintă una din corectările cele mai importante de operat pe toate hărţile Ţării. Bătrânul şlefuitor îl privea pe Cyprien cu un aer neobişnuit.

— E adevărat ce spui? strigă el deodată.

— Sigur.

— Şi ai fi gata să ateşti acest fapt în fata instanţei de judecată?

— În faţa a zece instante, dacă ar fi nevoie!

— Şi nu va fi posibil să se conteste declaraţia dumitale?

— Evident că nu, deoarece va fi suficient să anunţ cauza erorii. Ea este destul de palpabilă: omisiunea declinaţiei magnetice în calculele de determinare a poziţiei!

Jacobus Vandergaart se retrase fără să spună nimic şi Cyprien ar fi uitat curând cu ce atenţie deosebită primise el înştiinţarea că o eroare geodezică afecta toate planurile districtului. Dar două sau trei zile mai târziu, când Cyprien veni în vizită la bătrânul şlefuitor găsi uşa încuiată. Pe tabla de ardezie, atârnată de clanţă, erau scrise recent, cu cretă, cuvintele:

„Absent pentru afaceri”.

XXI

JUSTIŢIE VENEŢIANA

În zilele care urmară, Cyprien se ocupa intens de diferitele faze ale noii sale experienţe. Datorită unor modificări introduse în construcţia cuptorului cu reverberaţie, cu ajutorul unui tiraj mai bine reglat, fabricarea diamantului – cel puţin aşa spera – trebuia să se efectueze într-un timp cu mult mai scurt decât prima dată.

E de la sine înţeles ca miss Watkins urmărea cu cel mai viu interes această a doua încercare, a cărei inspiratoare era, într-un fel. Ea îl însoţea adesea pe tânărul inginer până la cuptorul pe care-l vizita de mai multe ori pe zi şi acolo, prin deschizăturile construcţiei de cărămidă, îi plăcea să observe intensitatea focului care vuia în interior.

John Watkins se interesa nu mai puţin decât fiica sa, dar pentru alte motive, de această operaţie. Era nerăbdător să fie din nou posesorul unei pietre preţioase care să valoreze milioane. Teamă sa era că experienţa nu va reuşi a doua oară şi că întâmplarea avusese un rol preponderent în succesul anterior.

Dar, dacă fermierul şi miss Watkins îl încurajau pe experimentator să continue şi să perfecţioneze fabricarea diamantului, nu la fel se petreceau lucrurile cu minerii din Griqualand. Annibal Pantalacci, James Hilton şi herr Friedel nu mai erau acolo, dar lăsaseră pe alţii care, în această privinţă, gândeau exact ca ei. Astfel, prin manevre ascunse, Nathan nu încetă să-i aţâţe pe proprietarii claim-urilor împotriva tânărului inginer. Dacă această fabricaţie artificială ar fi fost pusă curând în practică, s-ar fi isprăvit cu comerţul diamantelor naturale şi al altor pietre preţioase. Fuseseră fabricate, până-atunci, safire albe sau corindoane, ametiste, topaze şi chiar smaralde, toate aceste geme nefiind decît cristale de alumină, diferit colorate de acizii metalici. Faptul era foarte îngrijorător pentru valoarea comercială a acestor pietre, care tindea să scadă. Deci, dacă şi diamantul ajungea să fie fabricat în mod curent, asta însemna ruina exploatărilor diamantifere din Colonia Capului şi din alte zone de extracţie.

Toate acestea fuseseră spuse după prima experienţă a tânărului inginer şi toate acestea fură reluate, dar pe un ton mai arţăgos, cu şi mai multă violenţă. Minerii ţineau consfătuiri care nu prevesteau nimic bun pentru lucrările lui Cyprien. El nu era prea îngrijorat, fiind hotărât să-şi urmeze experienţa până la capăt, orice ar fi putut zice sau face. Nu! Nu va da îndărăt în faţa opiniei publice şi nu va ascunde nimic din descoperirea sa, de care trebuie să profite toată lumea.

Dar, dacă îşi continuă muncă fără nici o ezitare, fără teamă, miss Watkins, la curent cu tot ceea ce se petrecea, începu să tremure pentru el. Îi părea rău că-l îndrumase s-o ia pe această cale. A se bizui pe poliţia din Griqualand pentru a-l proteja, însemna să se bizuie pe o protecţie puţin eficace. O lovitură se dă repede şi mai înainte de a interveni cineva. Cyprien putea plăti cu viaţa neajunsul pe care lucrările sale ameninţau să-l producă minerilor din Africa de Sud.

Alice era deci foarte îngrijorată şi nu putea să se ascundă faţă de tânărul inginer. Acesta o liniştea cât se pricepea mai bine, mulţumindu-i pentru mobilul îngrijorării sale. În interesul pe care i-l purta tânăra fata, el vedea dovada unui sentiment de tandreţe, care, de altfel, nu mai era un secret între ei. Cyprien se felicita, fie şi numai pentru ca tentativa să provocase o efuziune mai intimă din partea domnişoarei Watkins... şi-şi continuă curajos munca.

— Ceea ce fac aici, domnişoara Alice, este pentru noi doi! îi repetă el. Dar miss Watkins, auzind ce se vorbea în claim-uri, trăia într-o teamă perpetuă.

Şi nu fără motiv! Împotriva lui Cyprien se acumulau proteste care n-aveau să rămână totdeauna la stadiul învinuirilor şi nici măcar al ameninţărilor, putând să ajungă până la un început de execuţie.

În adevăr, într-o seară, venind să vadă cuptorul, Cyprien îşi găsi laboratorul devastat. În timpul lipsei lui Bardik, o ceată de oameni, profitând de întuneric, distrusese în câteva minute opera multor zile de muncă. Zidăria fusese dărâmată, maşina de încălzit sfărâmată, focurile stinse, ustensilele sparte şi împrăştiate. Nu rămăsese nimic din materialul care-l costase atâtea griji şi eforturi pe tânărul inginer. Totul trebuia luat de la început – dacă era un om care nu cedează în fata forţei – sau trebuia să abandoneze partida.

— Nu, strigă el, nu! Nu voi ceda şi mâine voi introduce o plângere împotriva celor care mi-au distrus bunurile! Vom vedea dacă există o justiţie în Griqualand!

Există una, dar nu cea pe care se bizuia tânărul inginer.

Fără să spună nimănui nimic, fără să-i comunice măcar domnişoarei Watkins ce se întâmplase, de teamă să nu-i provoace o nouă spaimă, Cyprien se întoarse acasă şi se culca, ferm hotărât ca a doua zi să introducă plângerea, chiar dacă ar fi trebuit să meargă până la guvernatorul Coloniei Capului.

Dormea de două-trei ore când zgomotul uşii ce se deschidea îl trezi brusc.

Cinci oameni cu măşti negre, înarmaţi cu revolvere şi puşti, intrară în cameră. Aveau lanterne cu sticla convexă – numite în ţările de limba engleză „bull's eyes”, ochi de bou – şi se rânduiră în tăcere în jurul patului.

Cyprien nu lua nici o clipă în serios această manifestare, mai mult sau mai puţin tragică. Crezu că e o glumă şi începu întâi să râdă, cu toate că, în realitate, n-avea chef de aşa ceva şi găsea farsa de un gust detestabil.

Dar o mână brutala i se aşeza pe umăr şi unul dintre oamenii mascaţi, despăturind o hârtie pe care o avea în mână, citi, cu o voce, care nu avea nimic glumeţ, următoarele:

„Cyprien Méré,

Prin aceasta îţi facem cunoscut că tribunalul secret al taberei din Vandergaart, compus din douăzeci şi doi membri şi acţionând în numele salvării generale, astăzi, la douăzeci şi cinci de minute după miezul nopţii, te-a condamnat în unanimitate la moarte.

Eşti bănuit şi s-a dovedit că, printr-o descoperire nedorită şi neloială, ai primejduit interesele şi viaţa tuturor oamenilor care, fie în Griqualand, fie în alte locuri, se ocupa cu căutarea, şlefuirea şi vânzarea diamantelor – precum şi a familiilor acestora.

Tribunalul a hotărât, în înţelepciunea sa, că o astfel de descoperire trebuie să fie nimicită şi că moartea unuia singur este preferabilă celei a mai multor mii de creaturi umane.

Tribunalul a decretat că vei avea zece minute pentru a te pregăti să mori, că vei putea să-ţi alegi singur felul morţii, că toate hârtiile îţi vor fi arse, în afară de o scrisoare deschisă pe adresa rudelor apropiate şi că locuinţa îţi va fi rasă până la temelie.

Aşa vor păţi toţi trădătorii!”

Auzindu-se astfel condamnat, Cyprien îşi pierdu aproape cu totul siguranţa de la început şi se întrebă dacă această comedie sinistră, date fiind obiceiurile sălbatice ale ţinutului, nu era mai serioasă decât îşi închipuise.

Omul care îl ţinea de umăr îi înlătura ultimele îndoieli în această privinţă.

— Ridică-te imediat! îi zise el, răstit. N-avem timp de pierdut!

— E un asasinat! răspunse Cyprien şi sări hotărât din pat, pentru a se îmbrăca măcar sumar. Era mai mult revoltat decât emoţionat şi îşi concentră toată puterea gândirii asupra celor ce i se întâmplau, cu sângele rece cu care s-ar fi apucat să studieze o problemă de matematică. Cine erau aceşti oameni? Nu reuşea să ghicească, nici după timbrul vocilor. Fără îndoială, cei pe care-i cunoştea personal, dacă se aflau printre ei, tăceau, prudenţi.

— Ai ales între diferitele feluri de a muri? continua omul mascat.

— Nu am de făcut nici o alegere şi nu pot decât să protestez împotriva crimei odioase de care va veţi face vinovaţi! răspunse Cyprien cu o voce fermă.

— Protestează, dar tot vei fi spânzurat! Ai de lăsat vreo dispoziţie scrisă?

— Nimic pe care-aş putea să-l încredinţez unor asasini!

— Atunci, la drum! porunci şeful.

Doi oameni se aşezară de o parte şi de alta a tânărului inginer şi cortegiul, astfel format, se îndrepta spre uşă.

Dar în clipa aceea se produse un incident cu totul neaşteptat. Un om se năpusti dintr-un salt în mijlocul acestor justiţiari ai Vandergaart-Kopje-ului.

Era Matakit. Tânărul cafru, care dăduse târcoale, noaptea, taberei, fusese mânat de instinct pe urmele acestor oameni mascaţi, în momentul în care se îndreptau spre cabană tânărului inginer, pentru a forţa uşa. Acolo, auzise tot ce se vorbise şi înţelesese pericolul ce-l ameninţă pe stăpânul său. Imediat, fără să ezite, fără să ţină seama de orice i s-ar fi putut întâmpla, îi dăduse în lături pe mineri şi se aruncase la picioarele lui Cyprien.

— Tăicuţule, de ce vor să te omoare? strigă el, cramponându-se de stăpânul său, în ciuda eforturilor pe care le făceau oamenii mascaţi pentru a-l îndepărta.

— Pentru că am făcut un diamant artificial! Răspunse Cyprien, strângând cu emoţie mâinile lui Matakit, care nu voia să se dezlipească de el.

— Oh, tăicuţule, cât sunt de nenorocit şi cât mi-e de ruşine pentru ce-am făcut! repeta plângând tânărul cafru.

— Ce vrei să spui? strigă Cyprien.

— Da! Voi mărturisi totul, pentru că vor să te omoare! strigă Matakit. Da!... pe mine trebuie să mă omoare... căci eu am pus diamantul cel mare în cuptor!

— Daţi-l la o parte pe urlătorul ăsta! zise şeful bandei.

— Vă repet că eu am pus diamantul în aparat! continua Matakit, zbătându-se. Da!... Eu l-am înşelat pe tăicuţul!... Eu l-am făcut să creadă că experienţa i-a reuşit!... Punea o energie atât de sălbatică în protestele sale, încât sfârşiră prin a-l asculta.

— E adevărat? întreba Cyprien, surprins şi dezamăgit de ceea ce auzea.

— Da! De o sută de ori da...! E adevărat! Acum era aşezat pe pământ şi toţi îl ascultau, căci ceea ce spunea schimba cu totul lucrurile.

— În ziua marii surpări de teren, continuă el, când am rămas îngropat sub dărâmături, găsisem diamantul cel mare!... Îl ţineam în mână şi mă gândeam cum să-l ascund, când peretele a căzut peste mine, ca să mă pedepsească pentru acest gând criminal!... Când mi-am revenit în simţiri, am regăsit această piatră în patul unde tăicuţul pusese să mă ducă!... Am vrut să i-o dau, dar mi-a fost ruşine să mărturisesc că eram un hoţ şi am aşteptat un prilej potrivit!... La câtva timp după aceea, tăicuţul a vrut să încerce să facă un diamant şi mi-a dat în grijă întreţinerea focului!... Dar iată că a doua zi, pe când eram singur în laborator, aparatul a făcut explozie cu un zgomot groaznic şi puţin a lipsit să nu fiu omorât de sfărâmături!... Atunci, m-am gândit că tăicuţul o să se necăjească, pentru ca experienţa nu-i reuşise!... Am pus în ţeava de tun, care crăpase, diamantul cel mare, bine învelit într-un pumn de pământ şi m-am grăbit să repar cuptorul, pentru ca să nu observe nimic!... Apoi am aşteptat în tăcere şi, când a găsit diamantul, tăicuţul a fost foarte bucuros.

Un hohot de râs formidabil, pe care cei cinci oameni nu putură să şi-l reţină, însoţi ultimele cuvinte ale lui Matakit.

Cyprien nu râdea defel şi-şi muşcă buzele de necaz.

Era imposibil că tonul tinărului cafru să te înşele!

Povestirea lui era evident adevărată! În zadar căuta Cyprien în amintire sau în imaginaţie motive pentru a se îndoi de ea şi a o contrazice! În zadar îşi spunea:

„Un diamant natural, expus la o temperatură ca aceea din cuptor, s-ar fi volatilizat...”

Simplul bun-simţ îi riposta că, apărată de un strat de argila, gema putea foarte bine să scape de acţiunea căldurii, sau să o suporte numai parţial!

Poate că tocmai acestei coaceri îi datora culoarea sa neagră! Poate că se volatilizase şi se recristalizase în coaja sa!

Toate aceste gânduri se acumulau în creierul tânărului inginer şi se îmbinau acolo cu o rapiditate extraordinară.

Era uluit.

— Îmi amintesc foarte bine că am văzut bulgarele de pămînt în mâna cafrului, în ziua surpării de teren, observa unul dintre oameni, când ilaritatea se mai calmase... îl ţinea atât de strâns cu degetele lui încleştate, încât au renunţat să i-l mai scoată din mână!

— Nu mai e nici cea mai mică îndoială! răspunse altul. Parcă e posibil să fabrici diamante? Suntem proşti că am crezut aşa ceva!... E ca şi cum ai vrea să fabrici o stea! Şi începură iar să râdă. Cyprien suferea desigur mai mult din pricina veseliei lor, decât suferise din pricina brutalităţii lor. În sfârşit, după ce cei cinci bărbaţi se consultară în şoaptă, şeful lor lua cuvântul:

— Suntem de părere că este cazul să amânăm executarea sentinţei pronunţată împotriva dumitale, Cyprien Méré! Vei fi liber! Dar aminteşte-ţi că aceasta sentinţă te urmăreşte mereu! Un cuvânt, un semn pentru informarea poliţiei şi vei fi lovit fără milă!... Cine are urechi de auzit, să audă! zise şi, urmat de însoţitorii săi, se îndrepta spre uşă. Camera rămase cufundată în întuneric.

Cyprien ar fi putut să se întrebe dacă nu fusese jucăria unui coşmar. Dar suspinele lui Matakit, care se lungise la pământ şi plângea zgomotos, cu capul în mâini, nu-i permiteau să creadă că tot ceea ce se petrecuse nu fusese aievea.

Aşadar, totul era adevărat! Scăpase de la moarte, dar cu preţul unei umiliri dintre cele mai cumplite!

El, inginer de mine, el, elev al Şcolii Politehnice, chimist distins, geolog ajuns celebru, se lăsase înşelat de şiretenia grosolană a unui cafru! Sau, mai degrabă, datora aceasta eroare monumentală propriei sale vanităţi, înfumurării sale ridicole! Împinsese orbirea lui până la a găsi o teorie pentru formarea cristalelor!... Nimic nu era mai ridicol!... Oare nu doar natura, cu concursul secolelor, poate duce la bun sfârşit asemenea opere?... Şi totuşi, cine nu s-ar fi înşelat în faţa acestei aparenţe? El spera în succes, pregătise totul spre a-l atinge şi trebuia în mod logic să creadă că-l obţinuse!...

Chiar dimensiunile anormale ale diamantului erau de natură să întreţină această iluzie!... Chiar un Despretz ar fi împărtăşit-o!... Nu se întâmpla în fiecare zi asemenea erori?... Nu vedem numismaţii cei mai pricepuţi luând, drept adevărate, medalii false?

Cyprien încerca să se îmbărbăteze în felul acesta. Dar, deodată, îl îngheţă un gând:

„Şi memoriul meu către Academie!... Numai de n-ar fi pus mâna pe el bandiţii ăştia!”

Aprinse o lumânare. Nu! Slavă cerului, memoriul era încă acolo! Nimeni nu-l văzuse!... Nu se linişti decât după ce îl arse.

Durerea lui Matakit era atât de sfâşietoare, încât se hotărî să i-o potolească. Nu fu greu. La primele cuvinte binevoitoare ale tăicuţului, bietul băiat păru că renaşte. Dar dacă Cyprien trebui să-l asigure că nu-i păstra nici o pică şi că-l ierta din toată inima, era cu condiţia să nu mai îndrăznească altă dată să-l înşele.

Matakit îi făgădui în numele a tot ce avea mai sfânt şi stăpânul său mergând să se culce, făcu şi el la fel.

Astfel se încheie această scenă care s-ar fi putut sfârşi tragic!

Dar, dacă ea se încheie astfel pentru tânărul inginer, nu acelaşi lucru se întâmpla şi cu Matakit.

În adevăr, a doua zi, când se ştiu că Steaua Sudului nu era decât un diamant natural, că acest diamant fusese găsit de tânărul cafru, care-i cunoştea foarte bine valoarea, toate bănuielile împotriva lui se treziră cu şi mai multă putere.

John Watkins striga în gura mare. Numai acest Matakit putea fi cel care furase inestimabila piatră! După ce se gândise o dată să şi-o însuşească – nu mărturisise? – e sigur că el o furase din sala banchetului.

Oricât protesta Cyprien, garantând pentru cinstea cafrului, nimeni nu-i dădea crezare – ceea ce dovedeşte cu prisosinţă că Matakit, care jura că este nevinovat, avusese de o sută de ori dreptate fugind şi greşise de o sută de ori revenind în Griqualand.

Atunci, tânărul inginer, care nu voia să renunţe la părerea lui, folosi un argument la care nu se aştepta nimeni şi care, în intenţia lui, trebuia să-l salveze pe Matakit.

— Cred în nevinovăţia lui Matakit, îi spuse lui JohnWatkins şi, de altfel, chiar dacă ar fi vinovat, asta nu mă priveşte decât pe mine! Natural sau artificial, diamantul era al meu înainte de a-l fi oferit domnişoarei Alice...

— Ah, era al dumitale?! replică Mr. Watkins, pe un ton deosebit de batjocoritor.

— Fără îndoială! răspunse Cyprien. N-a fost găsit pe claim-ul meu de Matakit, care era în serviciul meu?

— Nimic mai adevărat, răspunse fermierul şi, în consecinţă, el este al meu, chiar în baza clauzelor contractului nostru, deoarece primele trei diamante găsite pe terenul arendat de dumneata trebuiau să-mi fie date în deplină proprietate! Cyprien, uluit, nu putu răspunde nimic.

— Cererea mea e dreaptă? întreba Mr. Watkins.

— Întru totul dreaptă! răspunse Cyprien.

— Ţi-aş fi foarte obligat dacă ai recunoaşte în scris, dreptul meu, pentru cazul în care am reuşi să-l facem pe acest ticălos să restituie diamantul pe care l-a furat cu atâta neruşinare!

Cyprien lua o foaie de hârtie albă şi scrise:

Recunosc că diamantul găsit pe claim-ul meu de un cafru, aflat în serviciul meu, este, potrivit clauzelor contractului meu de concesiune, proprietatea domnului John Watkins.

CYPRIEN MÉRÉ

Iată o împrejurare care făcea să piară toate visele tânărului inginer. În adevăr, dacă diamantul mai reapărea vreodată, el aparţinea, nu cu titlul de cadou, ci ca proprietate, lui John Watkins – şi un nou abis, pe care atâtea milioane trebuiau să-l astupe, se deschidea între Alice şi Cyprien.

Totodată, dacă cererea fermierului era dăunătoare intereselor celor doi tineri, ea era cu mult mai dăunătoare pentru Matakit! Acum, paguba era a lui John Watkins!... John Watkins fusese cel furat!... Şi John Watkins nu era omul care să renunţe la o urmărire, când credea că îl are în mâna pe hoţ.

Aşa că nenorocitul cafru fu arestat, închis şi judecat în mai puţin de douăsprezece ore, apoi, în ciuda a tot ce putuse declara Cyprien în favoarea lui, condamnat să fie spânzurat... dacă nu se hotăra sau nu reuşea să restituie Steaua Sudului.

Or, cum, în realitate, nu putea să o restituie, deoarece nu o luase niciodată, soarta lui era clară şi Cyprien nu mai ştia ce să facă pentru a-l salva pe nenorocitul pe care se încăpăţâna să-l creadă nevinovat.

XXII

UN NOU TIP DE MINĂ

Miss Watkins aflase tot ce se petrecuse, atât de scena cu oamenii mascaţi, cât şi despre eşecul atât de neplăcut, suferit de tânărul inginer.

— Ah, domnule Cyprien, îi zise ea, imediat ce o puse la curent cu cele petrecute, oare nu valorează viaţa dumitale mai mult decât toate diamantele lumii?!

— Draga Alice...

— Să nu ne mai gândim la toate astea şi renunţă de acum înainte la acest fel de experienţe!

— Îmi ordoni...? întrebă Cyprien.

— Da! Da! Răspunse tânăra. Îţi ordon să încetezi, după cum ţi-am ordonat să începi... dacă binevoieşti să primeşti ordine de la mine!

— După cum vreau să le şi execut pe toate! Răspunse Cyprien, luând mâna pe care i-o întindea miss Watkins. Dar când Cyprien îi aduse la cunoştinţa condamnarea lui Matakit, ea fu consternată – mai ales când află contribuţia tatălui său la aceasta condamnare.

Nici ea nu credea în vinovăţia bietului cafru! Şi ea, ca şi Cyprien, ar fi vrut să facă totul pentru a-l salva! Dar cum să procedeze şi, mai ales, cum să-l atragă pe John Watkins, devenit reclamant de neclintit în această afacere, de partea nenorocitului împotriva căruia el însuşi aruncase cele mai nedrepte acuzaţii?

Trebuie adăugat că fermierul nu putuse obţine nici o mărturisire de la Matakit, nici arătându-i spânzurătoarea ridicată pentru el, nici făcându-l să spere în iertarea sa, dacă ar fi vorbit. Silit deci să renunţe la orice speranţă de a mai regăsi Steaua Sudului, John Watkins devenise groaznic de morocănos. Nu se mai putea sta de vorbă cu el. Totuşi, fiica sa vru să încerce o ultimă intervenţie.

A doua zi după condamnarea lui Matakit, Mr. Watkins, suferind de gută ceva mai puţin ca de obicei, profitase de răgaz pentru a-şi pune hârtiile în ordine.

Aşezat la un birou mare cu cilindru, din lemn de abanos, încrustat cu marchetărie galbenă – încântătoare epava a dominaţiei olandeze, ajunsă după destule aventuri în acest colţ pierdut al Griqualand-ului – îşi trecea în revista diferitele sale titluri, contractele, corespondenţa.

În spatele lui, Alice, aplecată peste lucrul său de mână, broda fără să dea prea mare atenţie struţului Dada, care umbla de colo-colo prin salon, cu gravitatea lui obişnuită, când aruncând o privire pe fereastră, când privind cu ochii lui mari, aproape omeneşti, mişcările lui Mr. Watkins şi ale fiicei sale. Deodată, o exclamaţie a fermierului o făcu pe miss Watkins să-şi ridice iute capul:

— Acest animal e insuportabil! zise el. Mi-a luat un document!... Dada!... Aici!... Dă-mi-l imediat! Abia articulate aceste cuvinte, ele fură urmate de un torent de injurii.

— Ah, animalul ăsta oribil l-a înghiţit!... Un document de cea mai mare importanţă!... Chiar copia legalizată a decretului care ordona punerea în exploatare a Kopje-ului meu!... E intolerabil!... Dar am să i-l scot eu din gâtlej, de-ar trebui să-l sugrum... John Watkins, roşu de furie, scos din fire, se ridicase brusc de la birou. El alerga după struţ, care se învârti de două-trei ori prin încăpere şi sfârşi prin a sări pe fereastră, care era la acelaşi nivel cu pământul.

— Tata, spuse Alice, mâhnită de această nouă poznă a favoritului ei, linişteşte-te, te rog! Ascultă-mă!... Ai să te îmbolnăveşti! Dar furia lui Mr. Watkins ajunsese la culme. Fuga struţului îl exasperase.

— Nu, făcu el cu vocea sugrumată, e prea de tot!... Trebuie să se isprăvească odată!... Nu pot să renunţ la cel mai important dintre titlurile mele de proprietate!... Un glonte în cap îl va potoli pe tâlharul ăsta!... Voi avea documentul meu, te asigur! Alice îl urma plângând.

— Te rog, tata, îndură-te de bietul animal! Hârtia asta e chiar atât de importantă?... Nu se poate obţine un alt exemplar?... Vrei să mă îndurerezi omorându-l în faţa mea pe bietul Dada, pentru o greşeală atât de mică?

Dar John Watkins nu voia să audă nimic şi privea în toate părţile, căutându-şi victima.

În sfârşit, zări struţul în clipa în care se retrăgea înspre cabana ocupată de Cyprien Méré. Îndată, ducând puşca la umăr, fermierul îl ochi; dar Dada, ca şi cum ar fi ghicit proiectele ucigaşe urzite împotriva lui, cum văzu aceasta mişcare, se şi grăbi să se pună la adăpost în spatele clădirii.

— Aşteaptă!... Aşteaptă!... Te găsesc eu, animal blestemat! strigă John Watkins, îndreptându-se spre cabană.

Din ce în ce mai înspăimântată, Alice îl urmă pentru a încerca o ultimă intervenţie.

Ajunseră astfel amândoi în faţa casei tânărului inginer şi o ocoliră. Nici urmă de struţ! Dada era invizibil! Totuşi, n-avea cum să fi coborât măgura, căci l-ar fi zărit în împrejurimile fermei. Trebuia să-şi fi căutat un refugiu în cabană, prin una dintre uşile sau ferestrele din spate. Aşa gândea John Watkins. Aşa că se grăbi să se întoarcă şi să bată la uşa principală. Veni chiar Cyprien să deschidă.

— Domnul Watkins?.. Miss Watkins?... Încântat să vă văd la mine! spuse el, destul de surprins de această vizită neaşteptată.

Fermierul, gâfâind, îi explica chestiunea în câteva cuvinte, dar cu ce furie!

— Ei bine, să-l căutăm pe vinovat! răspunse Cyprien, invitându-i în casă pe John Watkins şi pe Alice.

— Şi-ţi garantez că-i viu eu de hac! repetă fermierul, agitându-şi armă ca pe un tomahawk. În aceeaşi clipă, o privire rugătoare a fetei îi mărturisi lui Cyprien oroarea cu care aştepta execuţia proiectată. Aşa că tânărul inginer lua o hotărâre rapidă şi foarte simplă: nu va găsi struţul.

— Li, îi strigă el în franceză chinezului, care tocmai intra în casa, bănuiesc că struţul trebuie să fie în camera ta! Prinde-l şi încearcă să-l faci scăpat, în timp ce eu îl voi plimba pe domnul Watkins în partea opusă!

Din nenorocire, acest frumos plan era vulnerabil în esenţa lui. Struţul se refugiase tocmai în prima cameră unde începură căutările. Era acolo, făcându-se mic de tot, cu capul ascuns sub un scaun, dar la fel de vizibil ca soarele de amiază.

Mr. Watkins se arunca asupra lui.

— A, ticălosule, s-a isprăvit cu tine! zise el. Totuşi, oricât era de pornit, se opri o clipă în faţa acestei enormităţi: să tragă un foc de puşca la o distanţă foarte mică, într-o casă care, cel puţin provizoriu, nu mai era a lui. Alice se întoarse, plângând, ca să nu vadă ceea ce avea să urmeze. În clipa aceea, mâhnirea ei profunda îi sugeră tânărului inginer o idee strălucită.

— Domnule Watkins, zise el deodată, nu ţineţi decât să vă căpătaţi documentul, nu-i aşa?... Ei bine, este cu totul inutil să-l omorâţi pe Dada pentru asta! E suficient să i se deschidă stomacul, de unde documentul n-a putut încă să treacă mai departe! Îmi permiteţi să fac această operaţie? Am urmat un curs de zoologie la Museum şi cred că am să mă descurc destul de bine!

Fie că această perspectivă de vivisecţie măgulea instinctele de răzbunare ale fermierului, fie că mânia începea să i se potolească sau că era mişcat, fără voie, de durerea reală a fiicei sale, se lăsă înduplecat şi consimţi să accepte aceasta cale de mijloc.

Dar cu nici un chip nu admitea să-şi piardă documentul! declară el. Dacă nu se găsea în stomac, trebuia căutat în altă parte! Avea nevoie de el, neapărat!

Operaţia nu era atât de simplă cum s-ar fi putut crede la prima vedere, după atitudinea resemnată a bietului Dada. Un struţ, chiar de dimensiuni mici, are o forţă cu adevărat de temut. Abia atins de bisturiul chirurgului improvizat, fără îndoială că pacientul avea să se revolte, să se înfurie, să se zbată cu turbare. Aşa că Li şi Bardik fura chemaţi să-l asiste pe Cyprien, ca ajutoare.

S-a căzut de acord ca struţul să fie mai întâi legat. Pentru asta, se luară frânghii din provizia pe care Li o avea întotdeauna în camera sa. Apoi, printr-un sistem de piedici şi de noduri, legară picioarele şi ciocul bietului Dada, care fu pus în imposibilitate să încerce cea mai mică rezistenţă.

Cyprien nu se mulţumi cu atât. Pentru a cruţa sensibilitatea domnişoarei Watkins, vru să-l scutească de orice suferinţă pe struţul ei, acoperindu-i capul cu o compresă îmbibată cu cloroform.

Apoi începu operaţia, nu fără oarecare îngrijorare în privinţa urmărilor.

Alice, mişcată de aceste pregătiri preliminare, palidă ca o moartă, se refugiase în camera vecină.

Cyprien începu prin a pipăi baza gâtului animalului, pentru a-şi da seama de poziţia pipotei. Nu era un lucru greu, căci aceasta pipotă forma în partea superioară a regiunii toracice o masă considerabilă, dura, rezistenta, pe care degetele o simţeau foarte bine în mijlocul parţilor moi dimprejur.

Cu ajutorul unui briceag, pielea gâtului fu crestata cu atenţie. Era largă şi moale ca la un curcan, acoperită cu un puf cenuşiu, care putea fi uşor îndepărtat. Aceasta incizie aproape că nu sângera şi fu tamponată curat cu o bucată de pânză udă.

Cyprien identifica mai întâi două sau trei artere importante şi avu grijă să le dea la o parte cu nişte cârlige mici de sârmă, pe care le încredinţa lui Bardik. Apoi, desfăcu un ţesut alb, sidefiu, care închidea o cavitate vastă deasupra claviculelor şi dădu curând la iveală pipota struţului.

Închipuiţi-vă o pipotă de găina, cam de o sută de ori mai mare ca volum, grosime şi greutate şi vă veţi face o idee destul de exactă despre acest rezervor.

Pipota lui Dada se prezentă ca un buzunar cafeniu-închis, umplut de alimentele şi corpurile străine pe care lacomul animal le înghiţise în acea zi, sau poate chiar cu mult mai înainte. Era destul să vezi acest organ cărnos, puternic, sănătos, pentru a înţelege că nu era nici un pericol să-l ataci hotărât.

Înarmat cu cuţitul de vânătoare pe care Li i-l pusese la îndemână, după ce îl ascuţise în prealabil, Cyprien făcu o tăietură adâncă în această masă.

După producerea acestei fisuri, era uşor de introdus mâna până la fundul pipotei.

Imediat fu recunoscut şi scos afară documentul atât de regretat de Mr. Watkins. Era făcut ghem, puţin mototolit, fără îndoială, dar intact.

— Mai este ceva, zise Cyprien, care băgase din nou mâna în cavitate, de unde scoase, de data asta, o bilă de fildeş.

— Bila de cârpit a domnişoarei Watkins! strigă el. Şi când te gândeşti că au trecut mai mult de cinci luni de când a înghiţit-o Dada!... Evident, n-a putut trece prin orificiul interior! După ce-i dădu bila lui Bardik, el îşi relua explorările, cum ar fi făcut un arheolog intre zidurile unui vechi castru roman.

— Un sfeşnic de aramă! strigă el, uimit, scoţând afară, aproape imediat, unul din aceste modeste ustensile, strivit, sfărâmat, turtit, oxidat, totuşi uşor de recunoscut. Râsetele lui Bardik şi ale lui Li deveniră atât de zgomotoase, încât chiar Alice, care reintrase în cameră, nu se putu reţine să nu li se alăture.

— Monezi!... O cheie!... Un pieptene din corn!... reluă Cyprien, urmându-şi inventarul.

Deodată păli. Degetele sale întâlniseră un obiect de o formă excepţională!... Nu putea fi nici o îndoială în legătură cu ceea ce era! Şi totuşi, nu îndrăznea să creadă într-un asemenea noroc!

În sfârşit, îşi scoase mâna din cavitate şi ridica obiectul pe care îl apucase... Ce mai strigat ieşi din gura lui John Watkins!

— Steaua Sudului!

Da!... Faimosul diamant fusese regăsit intact, fără să-şi fi pierdut nimic din strălucirea lui şi scânteia, în lumina care intra pe fereastră, ca o constelaţie!

Numai că, lucru extraordinar şi care îi izbi imediat pe toţi martorii scenei, îşi schimbase culoarea.

— *Steaua Sudului!*

evenise roz,
ă e posibil,

interes Mr.
bucuria îi

otrivă, e o
familia atât
se pare că
nuanţă ale
subite de
es în cadrul

ule! repeta
pentru a se
u escapada

privirea şi

n ac cu aţa
ce închise
u legăturile

Dada, foarte abătut, stătea cu capul plecat şi nu părea de loc dispus să fugă.

— Crezi că o să-şi revină, domnule Cyprien? întrebă Alice, mai mişcată de suferinţele favoritului ei, decât de reapariţia diamantului.

— Cum adică, miss Watkins, să nu cred că-şi va reveni?! răspunse Cyprien. Îţi închipui că aş fi încercat operaţia dacă n-aş fi fost sigur?... Nu! În trei zile, nici nu va mai simţi că a fost operat şi nu vor trece două ore până va începe să-şi umple din nou buzunarul pe care i l-am golit!

Liniştită de această promisiune, Alice adresă tânărului inginer o privire recunoscătoare care îl răsplătea pentru toată truda.

În acest moment, Mr. Watkins, reuşind să se convingă că era în toate minţile şi că regăsise într-adevăr steaua sa minunată, părăsi fereastra.

— Domnule Méré, zise el cu glas maiestuos şi solemn, mi-ai făcut un mare serviciu şi nu ştiu cum voi putea vreodată să mă achit pentru asta!

Inima lui Cyprien începu să bată cu putere.

Să se achite!... Ei! Mr. Watkins avea un mijloc foarte simplu! Îi era atât de greu să-şi ţină promisiunea şi să-i dea pe fiica sa, pe care o făgăduise celui care ar aduce Steaua Sudului?! În adevăr, nu era ca şi cum ar fi adus-o din fundul Transvaal-ului?

Iată ce-şi spunea, dar era prea mândru ca să se exprime cu voce tare, fiind aproape sigur, dealtfel, ca gândul acesta se va ivi de la sine în capul fermierului.

Totuşi, John Watkins nu spuse nimic despre asta şi, după ce făcu semn fiicei sale să-l urmeze, părăsi cabană şi se întoarse la locuinţa sa.

E de la sine înţeles că, după câteva minute, Matakit îşi recapătă libertatea. Dar lipsise foarte puţin ca nenorocitul să fi plătit cu viaţa lăcomia lui Dada şi, în adevăr, scăpase ca prin urechile acului.

XXIII

STATUIA COMANDORULUI

Fericitul John Watkins, acum cel mai bogat fermier al Griqualand-ului, după ce dăduse un prim banchet, pentru a sărbători naşterea Stelei Sudului, nu putea decât să dea un al doilea, pentru a-i sărbători regăsirea. Numai că, de astă dată, putem fi siguri că aveau să se ia toate măsurile de precauţie pentru ca diamantul să nu mai dispară – şi nici Dada nu mai fu invitat la petrecere.

În după-amiaza zilei următoare, festinul se desfăşura în toată splendoarea lui.

De dimineaţa, John Watkins îi invitase pe toţi comesenii sai obişnuiţi, comandase la măcelăriile districtului cantităţi de carne care ar fi ajuns să sature o companie de infanterie, îngrămădise în cămară toate proviziile, toate cutiile de conserve, toate sticlele de vinuri şi de lichioruri străine pe carele putuseră furniza localurile din împrejurimi.

La ora patru după-amiaza, masa era aranjată în sala cea mare, sticlele aşezate în ordine pe bufet şi sferturile de bou şi de oaie puse la fript.

La ora şase, invitaţii începură să sosească, îmbrăcaţi în cele mai frumoase veşminte. La şapte, tonul conversaţiei era atât de ridicat, încât i-ar fi fost greu unei trâmbiţe să domine gălăgia. Se aflau acolo Mathys Pretorius, care-şi recăpătase liniştea de când nu se mai temea de farsele de prost gust ale lui Annibal Pantalacci, Thomas Steel, în plină forţă şi sănătate, samsarul Nathan, fermieri, mineri, negustori, ofiţeri de poliţie.

La porunca domnişoarei Alice, Cyprien nu putuse refuza să asiste la acest banchet, deoarece fata era silită să apară şi ea. Dar amândoi erau destul de trişti, căci – lucru prea evident – de cincizeci de ori milionarul Watkins nu se mai putea gândi să-şi dea fiica unui mic inginer „care nu ştie nici măcar să fabrice diamante!” Da, egoistul moşneag ajunsese să-l trateze astfel pe tânărul savant, căruia îi datora, în realitate, noua sa bogăţie!

Banchetul se desfăşura, deci, în mijlocul entuziasmului prea puţin reţinut al comesenilor.

În faţa fericitului fermier – şi nu în spatele lui, de data asta – Steaua Sudului, aşezată pe o perniţă de catifea albastră, sub dublul adăpost al unei colivii din bare de metal şi al unui glob de sticlă, scânteia la lumina lumânărilor.

Se închinase până atunci de zece ori pentru frumuseţea ei, pentru limpezimea ei, pentru strălucirea ei fără egal.

Era o căldură apăsătoare.

Izolată şi parcă retrasă în sine, în mijlocul tumultului, miss Watkins părea că nu aude nimic. Îl privea pe Cyprien, tot atât de abătut ca şi ea şi era gata să plângă.

Trei lovituri puternice în uşa sălii făcură să înceteze brusc zgomotul discuţiilor şi clinchetul paharelor.

— Intră! strigă Mr. Watkins, cu vocea sa răguşită. Oricine ai fi, vii tocmai la timp, dacă ţi-i sete! Uşa se deschise. Siluetă deşirată şi descărnată a lui Jacobus Vandergaart se ivi în prag.

Toţi comesenii se priviră, foarte surprinşi de această apariţie neaşteptată. Întregul ţinut cunoştea foarte bine motivele duşmăniei dintre cei doi vecini, John Watkins şi Jacobus Vandergaart, aşa încât un freamăt surd făcu înconjurul mesei. Fiecare se aştepta la ceva grav.

Se lăsase o tăcere adâncă. Toţi ochii erau îndreptaţi spre bătrânul şlefuitor cu părul alb. Acesta, în picioare, cu braţele încrucişate pe piept, cu pălăria pe cap, îmbrăcat cu redingota sa lungă, neagră, de zile mari, părea însuşi spectrul răzbunării.

Mr. Watkins se simţi cuprins de o spaimă ciudată şi de un tremur ascuns. El păli sub stratul roşu-aprins pe care vechile deprinderi alcoolice i-l imprimaseră definitiv pe pometi. Totuşi, fermierul încerca să lupte împotriva acestui sentiment nelămurit, pe care nu şi-l putea explica, adresându-se lui Jacobus:

— Ei, e multă vreme, vecine Vandergaart, de când nu mi-ai făcut favoarea să mă vizitezi! Ce vânt te aduce în această seară?

— Vântul justiţiei, vecine Watkins! răspunse cu răceală bătrânul. Vin să-ţi spun că dreptatea va triumfa în sfârşit şi va ieşi la iveală, după o eclipsă de şapte ani! Vin să te anunţ că a sunat ceasul compensaţiei, că îmi recapăt bunul şi că acest Kopje, care a purtat totdeauna numele meu, îmi aparţine de acum înainte în mod legal, cum n-a încetat niciodată să-mi aparţină din punct de vedere al dreptăţii!... John Watkins, m-ai deposedat de pământul pe care eram stăpân!... Astăzi, legea te deposedează pe dumneata şi te obligă să-mi restitui ceea ce mi-ai luat!

Pe cât se simţise de înfiorat John Watkins la început, de apariţia neaşteptată a lui Jacobus Vandergaart şi de pericolul vag pe care ea părea să-l anunţe, pe atât natura sa, sangvină, violentă, îl îndemna acum să înfrunte deschis un pericol direct şi bine precizat. Aşa că, lăsându-se pe spătarul fotoliului, începu să râdă dispreţuitor.

— Moşneagul e nebun! spuse el, adresându-se comesenilor. Am crezut totdeauna că-i lovit cu leuca!... Se pare că, de câtva timp, boala s-a agravat! Cei din jurul mesei aplaudară aceasta grosolănie. Jacobus Vandergaart nici nu clipi.

— Cine râde la urmă, râde mai bine! reluă el, scoţând o hârtie din buzunar. John Watkins, ştii că o judecată contradictorie dar definitivă, confirmată la apel şi pe care nici regina n-ar mai putea să o caseze, ţi-a atribuit în acest district terenurile situate la apus de al douăzeci şi cincilea grad de longitudine estică faţă de meridianul Greenwich şi mi-a atribuit pe cele ce se găsesc la răsărit de acest meridian?

— Chiar aşa, preacinstite flecar! strigă John Watkins. Şi tocmai de aceea ai face mult mai bine să te duci şi să te culci, dacă eşti bolnav, decât să vii şi să deranjezi de la cina nişte oameni vrednici care nu datorează nimănui nimic! Jacobus Vandergaart desfăcuse hârtia.

— Iată o declaraţie, reluă el cu o voce mai blândă – o declaraţie a Comitetului cadastral, contrasemnată de guvernator şi înregistrată la Victoria, cu data de alaltăieri – care constată o eroare materială introdusă până azi în toate planurile Griqualand-ului.

Aceasta eroare, comisă de geodezii însărcinaţi acum zece ani cu măsurarea districtului, care n-au ţinut seama de declinaţia magnetică în determinarea exactă a nordului, aceasta eroare, zic, falsifică toate hărţile şi toate planurile bazate pe releveele lor. În urma rectificării efectuate, al douăzeci şi cincilea grad de longitudine estică se găseşte – la latitudinea noastră – la mai mult de trei mile spre apus. Aceasta rectificare, de acum înainte oficială, mă repune, aşadar, în posesiunea Kopje-ului care îţi revenise – căci, după părerea tuturor jurisconsulţilor şi a şefului justiţiei în persoană, hotărârea judecătorească nu pierde nimic din puterea ei! Iată, John Watkins, ce aveam să-ţi spun!

Fie că fermierul nu înţelesese prea bine, fie că prefera să refuze în mod sistematic să înţeleagă, el încercă să răspundă bătrânului şlefuitor printr-un nou hohot de râs dispreţuitor.

Dar, de data aceasta, râsul suna fals şi nu găsi ecou în jurul mesei.

Toţi martorii acestei scene, uluiţi, îl priveau ţintă pe Jacobus Vandergaart şi păreau puternic impresionaţi de gravitatea sa, de siguranţa vorbelor sale, de certitudinea de nezdruncinat pe care o exprima întreaga lui fiinţă.

Misitul Nathan se făcu, primul, interpretul sentimentului general.

— Ceea ce spune domnul Vandergaart nu are nimic absurd, la prima vedere, remarcă el, adresându-se lui John Watkins. Aceasta eroare de longitudine a putut fi într-adevăr comisă, la urma urmei şi poate că ar fi mai bine, înainte de a ne pronunţa, să aşteptăm, lămuriri mai complete.

— Să aşteptăm lămuriri?! strigă Mr. Watkins, izbind cu pumnul în masă. N-am ce face cu lămuririle!... Nu-mi pasa de lămuriri!... Sunt la mine acasă, da sau nu?... Mi s-a confirmat dreptul de posesiune a Kopje-ului printr-o hotărâre definitivă, a cărei validitate o recunoaşte chiar acest crocodil bătrân?... Ei bine, ce mă interesează restul?!... Dacă vrea cineva să conteste dreptul de posesie paşnică a bunurilor mele, voi face ceea ce am mai făcut, mă voi adresa tribunalelor şi vom vedea cine va avea câştig de cauză!

— Tribunalele şi-au spus ultimul cuvânt, replică Jacobus Vandergaart, cu calmul lui neînduplecat. Totul se reduce acum la o chestiune de fapt: al douăzeci şi cincilea grad de longitudine estică trece sau nu trece prin linia trasată pe planurile cadastrale? Or, acum s-a recunoscut în mod oficial că s-a greşit în această privinţă şi concluzia inevitabilă este că reintru în posesia Kopje-ului.

Spunând acestea, Jacobus Vandergaart arată constatarea oficială pe care o avea în mână şi care era întărită cu toate timbrele şi sigiliile.

Indispoziţia lui John Watkins creştea văzând cu ochii. Se agita pe scaun, încerca să rânjească, dar nu prea reuşea. În clipa aceea, privirea îi căzu întâmplător pe Steaua Sudului, ceea ce păru să-i redea încrederea care începea să-l părăsească.

— Şi chiar dacă ar fi aşa, strigă el, dacă ar trebui să renunţ, în pofida oricărei dreptăţi, la această proprietate, care mi-a fost atribuita în mod legal şi de care mă bucur în pace de şapte ani, ce-mi pasă, la urma urmei? Nu am cu ce mă consola – de-ar fi numai această bijuterie, pe care pot s-o pun în buzunarul vestei şi s-o apăr astfel de orice surpriză?

— Încă o eroare, John Watkins, riposta sec Jacobus Vandergaart. Steaua Sudului îmi aparţine, de acum înainte, ca şi toate produsele Kopje-ului aflate în mâinile dumitale, ca mobilierul acestei case, vinul din sticle, carnea rămasă în farfurii!... Totul este al meu aici, deoarece provine din nedreptatea ce mi s-a făcut!... Şi n-avea nici o teamă, mi-am luat măsurile de prevedere!

Jacobus Vandergaart bătu din palmele lui descărnate.

Imediat, agenţii de poliţie, în uniforma neagră, se iviră în prag, urmaţi de un ofiţer al şerifului, care intră autoritar şi puse mâna pe spătarul unui scaun.

— În numele legii, zise el, declar sechestrate provizoriu toate valorile mobile şi, în general, toate obiectele de oarecare preţ care se găsesc în această casă!

Toţi cei prezenţi se ridicaseră în picioare, în afară de John Watkins. Fermierul, distrus, răsturnat în marele său fotoliu de lemn, părea lovit de trăsnet. Alice se aruncase de gâtul lui şi caută să-l îmbărbăteze.

Jacobus Vandergaart nu-l pierdea din vedere. Îl privea chiar mai mult cu milă decât cu ură, supraveghind Steaua Sudului, care strălucea mai puternic ca totdeauna în mijlocul acestui dezastru.

— Ruinat!... Ruinat!... Doar aceste cuvinte mai ieşeau acum de pe buzele tremurătoare ale lui Mr. Watkins. În clipa aceea, Cyprien se ridica în picioare şi zise, cu o voce gravă:

— Domnule Watkins, deoarece bunăstarea vă este ameninţată de o catastrofă ireparabilă, daţi-mi voie să văd în acest eveniment doar posibilitatea apropierii mele de fiica dumneavoastră!... Am onoarea să cer mâna domnişoarei Alice Watkins!

XXIV

O STEA CARE DISPARE

Cererea tânărului inginer avu efectul unei lovituri de teatru. Oricât de puţin sensibilă ar fi fost natura pe jumătate sălbatică a comesenilor lui JohnWatkins, aceştia aplaudară zgomotos. Atâta dezinteres nu putea să nu-i impresioneze.

Alice, cu ochii plecaţi, cu inima bătândă, fiind poate singura care nu era surprinsă de demersul tânărului, tăcea, lângă tatăl sau.

Nenorocitul fermier, copleşit încă de lovitura teribilă pe care o primise, îşi ridicase capul. Şi, în adevăr, îl cunoştea destul pe Cyprien pentru a şti că, dându-i-o pe fiică-sa, asigura viitorul şi fericirea Alicei, dar nu voia încă să arate, nici măcar printr-un semn, că nu mai avea nici o obiecţie faţă de căsătorie.

Cyprien, stânjenit acum de demersul public la care îl împinsese elanul afecţiunii sale, simţea el însuşi ciudăţenia acestei cereri şi începea să-şi reproşeze că nu fusese mai stăpân pe sine.

În mijlocul acestei încurcături comune, uşor de înţeles, Jacobus Vandergaart făcu un pas spre fermier.

— John Watkins, zise el, n-aş vrea să abuzez de victoria mea şi nu sunt dintre aceia care-şi calca în picioare duşmanii învinşi! Dacă mi-am revendicat dreptul, am făcut-o pentru ca un om trebuie să procedeze astfel totdeauna! Dar ştiu din experienţă ceea ce repeta avocatul meu şi anume, că rigoarea dreptului e vecină uneori cu nedreptatea şi n-aş vrea ca nişte nevinovaţi să suporte povara unor greşeli pe care nu le-au săvârşit!... Şi apoi, sunt singur pe lume şi foarte aproape de mormânt! La ce mi-ar servi atâta bogăţie, dacă nu mi-ar fi îngăduit s-o împart cu alţii?... John Watkins, dacă vei consimţi la unirea acestor doi copii, îi rog să primească drept zestre Steaua Sudului, care mie nu mi-ar folosi la nimic!... În afară de asta, mă angajez să-i fac moştenitorii mei şi să repar astfel, pe cât posibil, răul involuntar pe care i-l fac încântătoarei dumitale fiice!

La aceste cuvinte, printre spectatori se produse ceea ce dările de seamă parlamentare numesc o „vie mişcare de interes şi simpatie”. Toate privirile se îndreptară spre John Watkins. Ochii acestuia se umeziră brusc şi el şi-i ascunse cu o mână tremurândă.

— Jacobus Vandergaart! strigă el în sfârşit, nemaiputându-şi stăpâni sentimentele tumultoase care-l frământau. Da!... Eşti un om de treaba şi te răzbuni în chip nobil pentru răul pe care ţi l-am făcut, înlesnind fericirea acestor doi copii!

Nici Alice, nici Cyprien nu puteau răspunde, cel puţin cu voce tare, dar privirile lor răspundeau pentru ei.

Bătrânul îi întinse mâna adversarului său şi Mr. Watkins o lua cu însufleţire.

Toţi ochii celor de faţă erau umezi – chiar şi cei ai unui bătrân agent de poliţie cu părul cărunt, care părea totuşi la fel de aspru ca un funcţionar al Amiralităţii.

John Watkins era într-adevăr transfigurat. Fizionomia lui era acum pe atât de binevoitoare, pe atât de blândă, pe cât era mai înainte de dură şi răutăcioasă.

Cât despre Jacobus Vandergaart, fata lui austeră îşi reluase expresia obişnuită, aceea a bunătăţii celei mai senine.

— Să uităm tot, strigă el şi să bem pentru fericirea acestor copii, dacă domnul ofiţer al şerifului binevoieşte să ne permită, din vinul pe care l-a sechestrat!

— Un ofiţer al şerifului are uneori datoria să se opună vânzării unor băuturi impozabile, zise omul legii surâzând, dar nu s-a opus niciodată consumării lor!

După aceste cuvinte pline de bună dispoziţie, sticlele circulară şi cea mai sinceră cordialitate se instaura în sufragerie.

Jacobus Vandergaart, aşezat în dreapta lui John Watkins, făcea împreună cu acesta planuri de viitor.

— Vom vinde tot şi-i vom urma pe copii în Europa! spunea el. Ne vom stabili lângă ei la ţară şi vom mai avea de trăit zile frumoase!

Alice şi Cyprien, aşezaţi alături, discutau încet, în limba franceză – discuţie care nu părea mai puţin interesantă, judecând după însufleţirea celor doi parteneri.

Se făcuse mai cald ca oricând. O căldură grea şi apăsătoare usca buzele pe marginea paharelor şi-i transforma pe toţi comesenii în tot atâtea maşini electrice, gata să scapere scântei. În zadar fuseseră deschise uşile şi ferestrele. Nici cea mai uşoară adiere nu făcea să tremure flacăra luminării.

Fiecare simţea ca la o asemenea presiune atmosferică nu exista decât o singură soluţie: una din acele furtuni, însoţită de tunete şi de ploi torenţiale, care, în Africa Australă, iau înfăţişarea unei conjuraţii a tuturor elementelor naturii. Această furtună era aşteptată, dorită ca o uşurare.

Deodată, un fulger aruncă o lumină verzuie pe feţele tuturor şi, aproape imediat, bubuiturile tunetelor, rostogolindu-se deasupra câmpiei, anunţară că în curând va începe concertul.

În clipa aceea, o rafală neaşteptată, pătrunzând în încăpere, stinse toate luminile. Apoi, fără nici un răgaz, cataractele se deschiseră şi începu potopul.

— Aţi auzit, imediat după lovitura de trăsnet, un mic zgomot sec? întreba Thomas Steel, în timp ce ferestrele erau închise în grabă şi se reaprindeau luminările. Parcă s-ar fi spart un glob de sticlă!

Imediat, toate privirile se îndreptară instinctiv spre Steaua Sudului...

Diamantul dispăruse.

Totuşi, nici colivia de fier, nici globul de sticla care-l acopereau nu-şi schimbaseră locul, fiind în mod evident imposibil oricui să se fi atins de el.

Fenomenul părea să ţină de domeniul miracolului.

Cyprien, care se aplecase iute înainte, observa, pe pernă de catifea albastră, în locul diamantului, un fel de pulbere cenuşie. Nu-şi putu reţine un strigăt de uimire şi explică scurt ceea ce se petrecuse:

— Steaua Sudului a explodat!

Toată lumea ştie, în Griqualand, ca aceasta este o boală specifică diamantelor din ţinut. Nu se vorbeşte despre ea, pentru că le scade considerabil valoarea; dar fapt este că, în urma unei acţiuni moleculare neexplicate, cele mai preţioase dintre aceste pietre explodează câteodată ca nişte simple petarde. În acest caz, nu mai rămâne din ele decît puţin praf, bun cel mult la întrebuinţări industriale.

Tânărul inginer era, evident, mult mai preocupat de aspectele ştiinţifice ale accidentului, decât de pierderea enormă care rezultă de aici pentru el.

— Ceea ce e ciudat, zise el, în mijlocul uluirii generale, nu e faptul că piatra a explodat în aceste condiţii, ci că a aşteptat până astăzi ca să explodeze! De obicei, asta se-ntâmplă mai curând la cel mult zece zile după tăiere, nu-i aşa, domnule Vandergaart?

— Întru totul exact şi e prima dată în viaţa mea că văd explodând un diamant după trei luni de la şlefuire! declară bătrânul, cu un suspin. Gata! A fost scris că Steaua Sudului să nu fie a nimănui! adăugă el. Când mă gândesc că, pentru a împiedica acest dezastru, ar fi fost suficient ca piatra să fie unsă cu un strat subţire de grăsime...

— Adevărat? strigă Cyprien, cu satisfacţia omului care a găsit în sfârşit explicaţia unui fenomen greu de înţeles. În acest caz, totul se explica! Fragila stea a găsit, fără îndoială, în pipota lui Dada acest strat protector, care a salvat-o până astăzi! În adevăr, ar fi făcut mult mai bine să explodeze acum patru luni şi să ne cruţe drumul prin Transvaal! În clipa aceea, băgară de seamă că John Watkins, care părea că se simte rău, se agita violent în fotoliu.

— Cum puteţi trata cu atâta uşurinţă un asemenea dezastru? zise el, în sfârşit, roşu de indignare. Pe cinstea mea, staţi la taclale despre cele cincizeci de milioane volatilizate, ca şi cum ar fi vorba despre o simplă ţigară!

— Ceea ce arata că suntem filozofi! Răspunse Cyprien. Trebuie să fii înţelept, când înţelepciunea devine necesară!

— Fiţi filozofi cât vreţi, replică fermierul, dar cincizeci de milioane sunt cincizeci de milioane şi nu se găsesc în drum!... Ah, ascultă, Jacobus, astăzi mi-ai făcut un serviciu straşnic, fără să-ţi dai seama! Cred că şi eu aş fi explodat ca o castană, dacă Steaua Sudului ar mai fi fost a mea!

— Ce vreţi? reluă Cyprien, privind cu drag chipul fraged al domnişoarei Watkins, aşezată lângă el. Am dobândit, chiar în această seară, un diamant atât de preţios, încât nu m-ar putea mâhni pierderea oricărui altul!

Aşa luă sfârşit, printr-o lovitură de teatru demnă de istoria sa, atât de scurtă şi atât de agitată, cariera celui mai mare diamant şlefuit pe care l-a văzut vreodată lumea.

Vă închipuiţi că un asemenea sfârşit n-a contribuit puţin la confirmarea superstiţiilor care circulau pe seama lui în Griqualand. Mai mult ca oricând, cafrii şi minerii erau siguri că diamante atât de mari nu pot să aducă decât nenorocire.

Jacobus Vandergaart, care era mândru că-l şlefuise şi Cyprien, care se gândea să-l ofere muzeului Şcolii de Mine, erau, în fond, mai dezamăgiţi decât arătau, în urmă acestui deznodământ neaşteptat. Dar, în definitiv, pământul îşi continua drumul ca mai înainte şi nu s-ar putea spune că pierdea mare lucru în afacerea aceasta.

Toate aceste evenimente la un loc, aceste emoţii dureroase – pierderea averii, urmată de pierderea Stelei Sudului – îl zdruncinaseră grav pe John Watkins. Căzu la pat, zăcu câteva zile, apoi se stinse. Nici îngrijirile devotate ale fiicei sale şi ale lui Cyprien, nici chiar îmbărbătările lui Jacobus Vandergaart, care se aşeza la căpătâiul său şi-şi petrecu timpul încercând să-i dea curaj, nu putură atenua teribila lovitură. În zadar acest om admirabil îi făcea cunoscute planurile lui de viitor, vorbindu-i despre Kopje ca despre proprietatea lor comună, cerându-i părerea asupra măsurilor ce trebuiau luate şi asociindu-l totdeauna la proiectele sale. Bătrânul fermier era lovit în orgoliul său, în ideea sa fixă de proprietar, în egoismul sau, în toate obiceiurile sale; se simţea pierdut.

Într-o seară, îi chema la el pe Alice şi pe Cyprien, le uni mâinile şi, fără a pronunţa nici un cuvânt, îşi dădu ultima suflare. Nu supravieţuise nici două săptămâni scumpei sale stele.

Şi, în adevăr, părea că exista o strânsă legătură între bogăţia acestui om şi soarta acestei pietre stranii. Cel puţin coincidentele erau de aşa natură, încât explicau, într-o oarecare măsură, fără a le justifica în fata raţiunii, ideile superstiţioase care circulau în Griqualand. Steaua Sudului „adusese nenorocire” posesorului ei, în sensul că ivirea incomparabilei geme pe scena lumii marcase declinul prosperităţii bătrânului fermier.

Dar ceea ce nu vedeau limbuţii taberei, e că adevărata origine a acestei nenorociri se afla chiar în păcatele lui John Watkins, păcate care purtau în germene, ca pe o fatalitate, decepţiile şi ruină. Destule nenorociri în lumea asta sunt puse pe seama unui ghinion misterios, având ca unică bază, dacă pătrunzi până în miezul lucrurilor, chiar acţiunile celor asupra cărora se abat! Exista şi nenorociri nemeritate; dar exista mult mai multe care se explica absolut logic şi care pot fi deduse, asemeni concluziei unui silogism, din premisele puse de subiect. Dacă John Watkins n-ar fi umblat atâta după profit, dacă n-ar fi acordat o importanţa exagerată, mai curând criminală, acestor mici cristale de carbon, numite diamante, descoperirea şi dispariţia Stelei Sudului l-ar fi lăsat rece – cum îl lăsaseră pe Cyprien – şi sănătatea lui fizică şi morală n-ar fi fost la cheremul unui accident de acest fel. Dar el îşi pusese tot sufletul în diamante şi trebuia să piară prin ele.

Câteva săptămâni mai târziu, căsătoria lui Cyprien Méré cu Alice Watkins fu celebrată foarte simplu şi spre marea bucurie a tuturor Alice era acum soţia lui Cyprien...

Ce-şi putea dori mai mult pe lume?

De altfel, tânărul inginer era mai bogat decât îşi imagina ea şi decât credea el însuşi.

În adevăr, în urma descoperirii Stelei Sudului, claim-ul său, fără ca el s-o ştie, căpătase o valoare considerabilă. În timpul călătoriei lui prin Transvaal, Thomas Steel continuase exploatarea şi, aceasta exploatare fiind dintre cele mai rodnice, ofertele pentru cumpărarea părţii lui Cyprien se îngrămădiseră de pretutindeni. Aşa că, înainte de plecarea spre Europa, o vându cu peste o sută de mii de franci, bani gheaţă.

Alice şi Cyprien părăsiră fără întârziere Griqualand-ul, pentru a se întoarce în Franţa – dar nu înainte de a asigura viitorul lui Li, Bardik şi Matakit, acţiune la care se asociase şi Jacobus Vandergaart.

Bătrânul şlefuitor îşi vându pământul unei companii, condusă de fostul misit Nathan. După ce termină cu bine lichidarea acestei afaceri, el veni în Franţa pentru a fi împreună cu copiii săi adoptivi care, datorită muncii lui Cyprien, meritului său recunoscut, primirii pe care lumea savantă i-o făcuse la întoarcere şi-au asigurat bunăstarea, după ce-şi asiguraseră fericirea.

Cât despre Thomas Steel, reîntors în Lancashire cu douăzeci de mii de lire sterline, s-a căsătorit, vânează vulpi ca un gentleman şi-şi bea în fiecare seara sticla de Porto; şi acesta nu e cel mai bun lucru pe care-l face.

Vandergaart-Kopje n-a secat încă şi continuă să furnizeze anual, în medie, a cincea parte din diamantele exportate de Colonia Capului; dar nici un miner n-a avut norocul sau neşansa de mai găsi aici o altă Stea a Sudului!

SFÂRŞIT